POLIROM Top 10+

HENRY JAMES

Daisy Miller • O coardă prea întinsă

HENRY JAMES

Daisy Miller • O coardă prea întinsă

Traducere din limba engleză
și note de Antoaneta Ralian

POLIROM
2014

Henry James, *Daisy Miller, The Turn of the Screw*

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-4464-3
ISBN PDF: 978-973-46-4465-6
ISBN print: 978-973-46-4234-4

Coperta: Carmen Parii
Pe copertă: John Singer Sargent (1856-1925), *Portretul lui Édouard şi al Mariei-Louise Pailleron*, 1881

Deşi opera sa n-a cunoscut celebritatea în timpul vieţii, HENRY JAMES (1843-1916) este cunoscut astăzi drept unul dintre scriitorii reprezentativi ai realismului de secol XIX. S-a născut într-o familie cu tradiţie culturală, pe care a continuat-o alături de fratele său, filozoful William James, şi de sora sa, Alice James, cunoscută pentru opera ei memorialistică. A călătorit mult încă din copilărie, a studiat sub îndrumarea tatălui său, care-i alegea şi profesorii. În 1862 s-a înscris la Harvard Law School, pe care a părăsit-o curînd, căci şi-a dat seama că e lipsit de chemare pentru cariera juridică. A început să frecventeze grupări literare din Boston şi Cambridge şi a devenit prieten cu William Howells şi Charles Norton. A citit imens, cu predilecţie autori precum Henrik Ibsen, Nathaniel Hawthorne, Honoré de Balzac, George Eliot sau Ivan Turgheniev, şi a început să scrie, abordînd diverse genuri literare. A compus nenumărate eseuri de literatură, piese de teatru, dintre care unele au devenit celebre, şi proză scurtă (*Daisy Miller* sau *O coardă prea întinsă* se numără printre cele mai citite proze ale sale). Dintre romanele sale traduse în limba română menţionăm *Piaţa Washington* (1880), *Portretul unei doamne* (1881), *Ambasadorii* (1903), *Ce ştia Maisie* (1897) şi *Potirul de aur* (1904).

Daisy Miller

Partea întîi

În mica localitate Vevey, din Elveţia, există un hotel deosebit de confortabil. De fapt sînt multe hoteluri; pentru că întreaga preocupare a celor de aici constă în a-i face pe turişti să se simtă cît mai bine în acest loc, aşezat – cum desigur că-şi amintesc mulţi dintre drumeţi – pe malul unui lac de un albastru neasemuit, lac pe care nu-i turist să nu-l viziteze. Pe ţărmul lacului se rînduiesc, în şir neîntrerupt, clădiri cu aceeaşi destinaţie, dar de toate categoriile, de la „marele hotel“ ultramodern, cu faţada albă ca varul, o sută de balcoane şi o duzină de steguleţe fluturînd pe acoperiş, pînă la mica *pension* elveţiană, de veche tradiţie, cu numele scris în caractere gotice pe un perete roz sau galben şi cu un chioşc de vară, stingher, în colţul grădinii. Totuşi, un anume hotel din Vevey şi-a cîştigat faima, ba chiar a devenit clasic, deosebindu-se, printr-un aer de eleganţă şi totodată de stabilitate, de mulţi dintre vecinii săi parveniţi. În luna iunie, turiştii americani abundă în această regiune; s-ar putea spune, pe drept cuvînt, că în perioada amintită Vevey capătă unele caracteristici de staţiune balneară americană. Sînt anumite privelişti şi zgomote care-ţi evocă o viziune, un ecou, din Newport şi Saratoga. Un du-te-vino de fete tinere „moderne“, un freamăt de volane de muselină, un răpăit de muzică de dans la orele mici din noapte, o hărmălaie de voci ţipătoare la orice oră. Receptezi toate aceste senzaţii la excelentul hotel Trois Couronnes şi te simţi transportat, în imaginaţie, la Ocean House sau la Congress Hall. Dar, trebuie spus, la Trois

Couronnes intervin şi unele elemente care-ţi contrazic asemenea impresii: chelneri nemţi stilaţi, arătînd a secretari de legaţie; prinţese ruse odihnindu-se în grădină; băieţaşi polonezi plimbîndu-se de mînă cu guvernantele; priveliştea însorită a crestei Dent du Midi şi turnurile pitoreşti ale castelului Chillon.

Nu ştiu sigur dacă analogiile sau deosebirile erau precumpănitoare în mintea unui tînăr american care, acum doi sau trei ani, şedea în grădină la Trois Couronnes, lăsîndu-şi privirile să întîrzie lenevos asupra cîtorva dintre graţioasele obiective pomenite. Era o frumoasă dimineaţă de vară şi, indiferent de felul în care tînărul american considera lucrurile, ele păreau să-l farmece. Venise cu o zi înainte de la Geneva, pe un vaporaş, să-şi vadă mătuşa, care locuia la hotel. Geneva era de multă vreme oraşul de reşedinţă al tînărului. Mătuşa avea însă o migrenă – mătuşa lui avea aproape întotdeauna cîte-o migrenă –, şi acum stătea închisă în cameră, mirosind camfor, aşa încît tînărul era liber să vagabondeze. Avea vreo douăzeci şi şapte de ani. Cînd vorbeau despre el prietenii, spuneau că stă la Geneva ca să „studieze“, cînd vorbeau duşmanii spuneau… dar de fapt nu avea duşmani; era un om extrem de amabil şi făcea tuturor impresie bună. Voiam doar să sugerez că atunci cînd vorbeau anumite persoane despre el afirmau că raţiunea unui atît de îndelungat popas la Geneva ar fi fost devotamentul extraordinar faţă de o doamnă ce locuia acolo – o doamnă străină –, mai vîrstnică decît tînărul nostru. Foarte puţini americani – nici nu cred că a fost vreunul – o văzuseră pe această doamnă, despre care circulau zvonuri neobişnuite. Dar Winterbourne avea un vechi ataşament pentru mica metropolă a calvinismului; ca elev făcuse şcoala acolo, iar mai tîrziu tot acolo urmase şi colegiul – împrejurări cărora le datora numeroase prietenii de tinereţe. Păstrase multe dintre aceste legături, şi-i prilejuiau mari satisfacţii.

După ce ciocănise la uşa mătuşă-si şi aflase că doamna avea o indispoziţie, se plimbase puţin prin oraş şi apoi se întorsese să-şi ia micul

dejun. Îşi isprăvise gustarea, şi acum sorbea cafea dintr-o ceaşcă mică, servită la o măsuţă, în grădină, de unul dintre chelnerii care arătau ca nişte ataşaţi de legaţie. În cele din urmă, isprăvi şi cafeaua şi-şi aprinse o ţigară. Pe alee venea un băieţaş – un puşti cam de nouă-zece ani. Copilul, mărunţel pentru vîrsta lui, avea o expresie matură a feţei: tenul palid şi trăsături mici, ascuţite. Era îmbrăcat în pantaloni golf, cu ciorapi roşii, care-i modelau picioarele pricăjite ca două beţe; purta şi o cravată de un roşu-aprins. În mînă ţinea un *alpenstock* lung, al cărui vîrf ascuţit îl înfigea în tot ce-i ieşea în cale: straturile de flori, băncile din grădină, trenele de la toaletele doamnelor. Se opri în faţa lui Winterbourne, privindu-l cu doi ochişori luminoşi, pătrunzători.

— Vreţi să-mi daţi o bucată de zahăr? întrebă cu voce subţirică, ascuţită şi aspră – o voce imatură şi totuşi, într-un fel, lipsită de tinereţe.

Winterbourne privi la măsuţa de alături, pe care rămăsese serviciul de cafea, şi văzu cîteva bucăţele de zahăr.

— Da, poţi lua una, răspunse, dar nu cred că zahărul le face bine băieţaşilor.

Băieţaşul de care ne ocupăm înaintă cîţiva paşi, alese cu grijă trei dintre bucăţile rîvnite, vîrî două în buzunarele pantalonilor golf, iar pe a treia o depozită prompt în alt loc. Îşi înfipse *alpenstock*-ul ca pe o lance, în banca lui Winterbourne şi încercă să sfărîme în dinţi bucata de zahăr.

— Oh, fir-ar să fie, e tarre! exclamă, dînd adjectivului o pronunţie specială.

Winterbourne simţise că ar putea să aibă onoarea de a se afla în faţa unui compatriot.

— Vezi să nu-ţi strici dinţii, îi spuse cu un aer patern.

— Nu mai am ce dinţi să-mi stric. Mi-au căzut toţi. Numai şapte mi-au mai rămas. Mi i-a numărat mama aseară, şi imediat după aceea mi-a mai căzut unul. Mi-a spus că-mi trage o palmă dacă-mi mai cade vreunul. Dar n-

am ce-i face. De vină-i bătrîna asta Europă. Din cauza climei îmi cad. În America nu-mi cădeau. Şi hotelurile astea!

Winterbourne se amuza din plin.

— Păi dacă ronţăi trei bucăţi de zahăr, e sigur că mama o să-ţi mai tragă o palmă.

— Atunci, să-mi dea dropsuri, ripostă tînărul interlocutor. Aici nu se găsesc nicăieri dropsuri – dropsuri americane. Dropsurile americane sînt cele mai bune.

— Şi băieţaşii americani sînt cei mai buni? întrebă Winterbourne.

— Nu ştiu. Eu sînt un băiat american, răspunse copilul.

— Şi văd că eşti unul dintre cei mai buni, rîse Winterbourne.

— Dumneavoastră sînteţi un domn american? continuă puştiul neastîmpărat. Şi apoi, ca răspuns la confirmarea lui Winterbourne, declară: Domnii americani sînt cei mai buni.

Interlocutorul îi mulţumi pentru compliment; iar copilul, care începuse acum să-şi călărească *alpenstock*-ul, îl măsură cu privirea în timp ce ataca a doua bucată de zahăr. Winterbourne se întrebă dacă aşa o fi arătat şi el în copilărie, pentru că avusese cam aceeaşi vîrstă cînd fusese adus în Europa.

— Uite-o pe soră-mea! strigă copilul după cîteva clipe. Ea e o fată americană.

Winterbourne privi înspre alee şi văzu apropiindu-se o fată tînără şi frumoasă.

— Fetele americane sînt cele mai bune, se adresă el cu voioşie tînărului său prieten.

— Soră-mea nu-i din cele mai bune! afirmă copilul. Tot timpul mă pisează.

— Îmi închipui că asta-i din vina ta, şi nu dintr-a ei.

Între timp, tînăra se apropiase. Era îmbrăcată în muselină albă, cu o sută de danteluţe, şi volănaşe, şi funde din panglici în culori pastelate. Pe cap nu

purta nimic; dar în mînă legăna o umbrelă mare de soare, cu marginea bogat brodată; şi era uluitor, minunat de drăgălaşă.

„Cît de drăguţe sînt!“ îşi spuse Winterbourne, îndreptîndu-şi poziţia, de parcă se pregătea să se ridice în picioare.

Tînăra se opri în faţa băncii lui, lîngă parapetul grădinii, de unde se deschidea priveliştea spre lac. Puştiul îşi convertise acum *alpenstock*-ul într-o prăjină de sărit, cu ajutorul căreia executa salturi în prundiş, împroşcînd pietricelele.

— Randolph! exclamă fata, ce tot faci?

— Urc Alpii. Ăsta-i drumul! replică Randolph efectuînd un nou salt şi ridicînd pietrişul pînă pe la urechile lui Winterbourne.

— Ăsta-i drumul de coborîre, interveni Winterbourne.

— Dînsul e american! strigă Randolph cu glăsciorul lui aspru.

Domnişoara nu dădu nici o importanţă acestei comunicări şi nu-şi clinti privirea de la fratele ei.

— Cred că ai face mai bine să te astîmperi, îi spuse calm.

Winterbourne gîndi că, într-un fel, fusese prezentat. Se ridică şi păşi încet spre fată, aruncîndu-şi ţigara.

— Băieţaşul şi cu mine am şi făcut cunoştinţă, spuse pe un ton foarte politicos.

Ştia prea bine că la Geneva numai în împrejurări cu totul şi cu totul deosebite îi era îngăduit unui tînăr să se adreseze unei tinere necăsătorite; dar aici, la Vevey, putea exista vreo împrejurare mai prielnică decît asta – o americană drăguţă care să vină şi să se posteze în faţa ta, într-o grădină? Oricum, americana drăguţă, la auzul observaţiei lui Winterbourne, îl privi cu simplitate; apoi întoarse capul şi se uită peste parapet, către lac şi către munţii din faţă. Winterbourne se întrebă dacă nu cumva mersese prea departe; dar hotărî că e preferabil să meargă şi mai departe decît să se retragă. În timp ce-şi frămînta mintea să mai spună ceva, tînăra se întoarse din nou spre puşti.

— Aş vrea să ştiu de unde-ai mai luat şi băţul ăsta.

— L-am cumpărat, răspunse Randolph.

— Doar n-ai de gînd să-l iei în Italia?!

— Ba am de gînd să-l iau în Italia, declară copilul.

Fata îşi controlă din priviri rochia şi-şi netezi o fundă sau două. Apoi întoarse din nou ochii spre peisaj.

— Eu cred c-ar fi mai bine să-l laşi pe-aici pe undeva, spuse după o clipă.

— Plecaţi în Italia? se interesă Winterbourne pe un ton de profund respect.

Fata îi aruncă din nou o privire.

— Da, domnule, răspunse şi nu mai adăugă nimic.

— Treceţi – hm – Simplonul[1]? continuă Winterbourne, uşor stînjenit.

— Nu ştiu. E un munte, probabil. Randolph, peste ce munţi trecem?

— Cînd să trecem?

— Cînd plecaţi în Italia, explică Winterbourne.

— Nu ştiu, replică Randolph. Nu vreau să plec în Italia. Vreau în America.

— O, Italia e frumoasă! reluă tînărul.

— Se găsesc dropsuri acolo? se informă Randolph cu voce puternică.

— Sper să nu se găsească, răspunse soră-sa. Cred că ţi s-o fi aplecat de atîtea dropsuri, şi la fel gîndeşte şi mama.

— Da' de cînd n-am văzut unu' – de o sută de săptămîni! strigă băiatul, săltînd de zor.

Tînăra îşi inspectă volanele şi-şi netezi din nou panglicile, iar Winterbourne riscă o remarcă asupra frumuseţilor priveliştii. Nu se mai simţea stînjenit, deoarece începuse să-şi dea seama că nici fata nu era cîtuşi de puţin stînjenită. Chipul ei încîntător nu trădase nici cea mai vagă tulburare; evident, nu se simţea nici jignită, nici emoţionată. Şi dacă în timp ce el îi vorbea, fata privea în altă parte şi nu părea să-l asculte prea atent,

asta era pur şi simplu o deprindere a ei, un fel de a fi. Totuşi, pe măsură ce stăruia şi-i atrăgea atenţia asupra unor obiective turistice interesante, care păreau să-i fie străine, fata îi acordă, treptat, favoarea privirii ei; şi Winterbourne văzu că privirea îi era directă şi nu se pleca nici un pic. Totuşi, nu era ceea ce s-ar fi putut numi o privire impertinentă, pentru că ochii fetei exprimau o neasemuită sinceritate şi prospeţime. Erau ochi foarte frumoşi; şi, la drept vorbind, Winterbourne nu văzuse de multă vreme ceva mai drăguţ decît trăsăturile acestei atrăgătoare compatrioate: tenul ei, nasul, urechile, dinţii. Avea o deosebită înclinaţie pentru frumosul feminin; îl pasiona să-l studieze şi să-l analizeze cu ochi critic; îşi formulă unele rezerve şi în legătură cu faţa acestei tinere domnişoare. Nu era insipidă, dar nici deosebit de expresivă; şi, cu toate că era foarte delicată, Winterbourne o acuză în mintea lui – gata însă s-o ierte – de o lipsă de finisare. Gîndi că, foarte posibil, sora domnişorului Randolph era o cochetă; în mod cert, avea un spirit independent, dar pe feţişoara ei luminoasă, dulce, lipsită de profunzime nu se vedea nici urmă de zeflemea, de ironie. Nu după mult, se dovedi că nu avea nimic împotrivă să stea la discuţie. Îi spuse că plecau să petreacă iarna la Roma – ea, maică-sa şi Randolph. Îl întrebă dacă era un „american adevărat“; nu l-ar fi luat drept aşa ceva; părea mai curînd neamţ – lucrul acesta fu rostit cu o uşoară ezitare –, mai ales după felul cum vorbea. Winterbourne răspunse, rîzînd, că întîlnise nemţi care vorbeau ca americanii, dar, din cîte îşi amintea, nu întîlnise niciodată americani care vorbeau ca nemţii. Apoi o întrebă dacă n-ar fi mai comod să ia loc pe banca de pe care el tocmai se ridicase. Fata îl informă că prefera să stea în picioare sau să se plimbe; totuşi, se aşeză. Îi mărturisi că era din statul New York – „Dacă ştiţi unde vine“. Winterbourne află mai multe amănunte, reuşind să pună mîna pe jucăuşul ei frăţior şi să-l imobilizeze cîteva minute lîngă el.

— Ia spune-mi cum te cheamă, băieţaş.

— Randolph C. Miller, răspunse băiatul, tăios. Şi am să-ţi spun şi cum o cheamă pe ea, adăugă indicînd cu *alpenstock*-ul spre soră-sa.

— Aşteaptă pînă eşti întrebat, îi recomandă tînăra, calm.

— Aş dori foarte mult să vă cunosc numele, interveni Winterbourne.

— Numele ei e Daisy Miller! strigă puştiul. Dar nu ăsta-i numele adevărat; nu-i numele de pe cărţile ei de vizită.

— Păcat că n-ai la tine o carte de vizită de-a mea! exclamă domnişoara Miller.

— Numele ei adevărat e Annie P. Miller, continuă băiatul.

— Întreabă-l şi pe dumnealui cum îl cheamă, îi spuse soră-sa, arătîndu-l pe Winterbourne.

Dar asupra acestui punct, Randolph părea cu totul indiferent; continuă să furnizeze date cu privire la propria sa familie.

— Pe tatăl meu îl cheamă Ezra B. Miller, anunţă el. Tatăl meu nu-i în Europa; tatăl meu e într-un loc mai bun decît Europa.

Winterbourne îşi închipui o clipă că aceasta era formula prin care copilul fusese învăţat să dea a înţelege că domnul Miller se înălţase în sfera răsplăţilor cereşti. Dar Randolph nu întîrzie să precizeze:

— Tatăl meu e la Schenectady. Are o întreprindere mare. Tatăl meu e bogat – nu glumă!

— Ei, asta-i bună! exclamă domnişoara Miller coborîndu-şi umbrela de soare şi privindu-i marginea brodată.

Winterbourne îi dădu drumul puştiului, care se îndepărtă, trăgînd *alpenstock*-ul după el pe alee.

— Nu-i place Europa, comentă fata. Vrea să se întoarcă acasă.

— Adică la Schenectady?

— Da; ar vrea să plece direct acasă. N-are alţi băieţi pe aici. Ar exista un singur băiat, dar e întotdeauna însoţit de un profesor, nu i se dă voie să se joace.

— Dar fratele dumneavoastră n-are profesor? se informă Winterbourne.

— Mama s-a gîndit să-i ia unul care să ne însoţească în călătorie. I-a vorbit o doamnă despre un profesor foarte bun; o doamnă din America –

doamna Sanders, poate că aţi auzit de ea. Cred că e originară din Boston. I-a vorbit mamei despre profesorul ăsta şi ne-am gîndit să-l luăm cu noi în călătorie. Dar Randolph a spus că nu vrea un profesor care să vină cu noi. Spunea că nu vrea să facă lecţii în vagon. Şi, într-adevăr, jumătate din timp sîntem prin vagoane. Am întîlnit o dată în tren o doamnă din Anglia – *Miss* Featherstone, aşa cred că o chema; poate că o cunoaşteţi. Voia să ştie de ce nu-i dau eu lecţii lui Randolph – de ce nu-l „meditez“, aşa spunea. Dar eu cred că mai curînd m-ar putea medita el pe mine. E foarte deştept.

— Da, răspunse Winterbourne, pare foarte deştept.

— Mama vrea să-i ia un profesor de îndată ce ajungem în Italia. Se găsesc profesori buni în Italia?

— Foarte buni, aşa cred.

— Sau poate c-o să-i găsească vreo şcoală. Ar trebui să înveţe mai mult. N-are decît nouă ani. O să meargă şi la universitate.

Şi în felul acesta, domnişoara Miller continuă să discute despre problemele familiei sale şi despre alte subiecte. Şedea acolo, ţinîndu-şi încrucişate în poală mîinile atît de fin modelate, împodobite cu inele scînteietoare, în timp ce ochii ei frumoşi îi fixau pe cei ai lui Winterbourne ori rătăceau prin grădină, urmărind cînd trecătorii, cînd minunata privelişte. Vorbea cu Winterbourne de parcă l-ar fi cunoscut de cînd lumea. Interlocutorul ei găsea că e un lucru foarte plăcut. De mulţi ani nu mai auzise o fată tînără vorbind atîta. Se putea spune despre această domnişoară necunoscută, care venise şi se aşezase pe bancă lîngă el, că pălăvrăgea. Era foarte senină; păstra o atitudine liniştită, încîntătoare, dar buzele şi ochii nu cunoşteau o clipă de răgaz. Avea un glas catifelat, gingaş, plăcut, iar tonul era, fără îndoială, deosebit de prietenos. Îi înfăţişă lui Winterbourne un istoric al peregrinărilor şi al proiectelor ei, ale mamei şi ale fratelui, în Europa, şi îi enumeră, mai cu seamă, diferitele hoteluri la care locuiseră.

— Doamna aceea englezoaică din tren, *Miss* Featherstone, m-a întrebat dacă la noi în America nu locuieşte toată lumea în hoteluri. I-am răspuns că

în toată viaţa mea n-am fost în atîtea hoteluri ca acuma, de cînd am venit în Europa. Nici de văzut n-am văzut atîtea – e toată numai hoteluri.

Dar domnişoara Miller nu făcu această remarcă pe un ton de protest; părea perfect satisfăcută de tot ce o înconjura. Declară că hotelurile sînt foarte bune de îndată ce te obişnuieşti cu ele şi că Europa e un deliciu. Nu era dezamăgită – nici gînd. Poate pentru că înainte auzise atîta vorbindu-se despre Europa. Avea o mulţime de prieteni intimi care vizitaseră de nenumărate ori Europa. Şi apoi avusese întotdeauna tot felul de rochii şi lucruri de la Paris. Ori de cîte ori îşi pusese o rochie din Paris, se simţise ca în Europa.

— Parc-ar fi fost tichia fermecată care-ţi împlineşte dorinţele!

— Da, răspunse domnişoara Miller fără să stăruie asupra analogiei. Îmi trezea întotdeauna dorinţa să fiu acolo. Dar în ce priveşte rochiile, n-ar fi fost nevoie să mă deplasez. Sînt sigură că trimit în America tot ce au mai frumos; la Paris n-am văzut decît nişte orori. Singurul lucru cu care nu mă împac, continuă ea, este societatea. Nu există nici un fel de societate; sau dacă o fi existînd, nu ştiu pe unde se ascunde. Dumneavoastră ştiţi? Presupun că trebuie să se găsească şi puţină societate pe undeva, dar eu n-am văzut deloc. Şi sînt nebună după societate, şi întotdeauna sînt foarte anturată. Nu numai la Schenectady, ci şi la New York. Obişnuiam să plec în fiecare iarnă la New York. Acolo am o societate imensă. Iarna trecută mi s-au oferit şaptesprezece dineuri; şi trei dintre ele de către domni, adăugă Daisy Miller. Am mai mulţi prieteni la New York decît la Schenectady – mai mulţi prieteni bărbaţi vreau să spun; şi mai multe prietene, adăugă după o clipă.

Se opri din nou pentru un moment şi se uită la Winterbourne cu toată drăgălăşenia ochilor ei vioi şi cu zîmbetul acela luminos, vag monoton.

— Întotdeauna am fost foarte anturată de domni, preciză.

Bietul Winterbourne era amuzat, perplex şi, neîndoielnic, fermecat. Nu întîlnise niciodată o fată care să se exprime în asemenea mod – cel puţin,

niciodată cu excepţia cazurilor în care astfel de vorbe erau menite să arate limpede o anumită libertate de moravuri. Şi totuşi, ar fi putut oare s-o acuze pe domnişoara Daisy Miller de o reală sau potenţială *inconduite*[2], cum se spunea la Geneva? Avea senzaţia că trăise atît de mult la Geneva, încît rămăsese în urma timpului; se dezobişnuise de tonul american. Într-adevăr niciodată, de cînd se maturizase îndeajuns ca să poată aprecia lucrurile, nu întîlnise o tînără americană de un tip atît de specific. De bună seamă, era fermecătoare, dar ce teribil de sociabilă! Era oare numai o simplă fetiţă drăguţă din statul New York? Oare să fi fost toate ca ea, toate fetele drăguţe, foarte anturate de domni? Sau era o disimulată, o provocatoare, lipsită de scrupule? Constată că în asemenea chestiuni nu-i mai funcţiona intuiţia, iar raţiunea nu-i putea fi de folos. Domnişoara Daisy Miller părea extrem de inocentă. Unii îi spuseseră că, de fapt, fetele americane sînt fantastic de inocente; alţii îl informaseră că, de fapt, nu sînt inocente deloc. Înclina să creadă că Daisy Miller era o amatoare de flirt – a americană frumuşică, amatoare de flirt. Nu avusese pînă acum nici un fel de relaţii cu tinere din această categorie. Cunoscuse, aici în Europa, două sau trei femei – persoane mai în vîrstă decît Daisy Miller şi deţinătoare de soţi pentru salvgardarea respectabilităţii, femei care erau renumite cochete – periculoase, teribile, a căror amiciţie putea lua o întorsătură foarte serioasă. Dar Daisy nu era o cochetă în acest sens, era total nesofisticată: doar o drăgălaşă americană amatoare de flirt. Winterbourne se simţea aproape recunoscător că descoperise formula care i se putea aplica domnişoarei Daisy Miller.

Se rezemă de speteaza băncii; remarcă în sinea lui că fata avea cel mai încîntător nas pe care-l văzuse vreodată; se întrebă care să fi fost normele de conduită şi pînă la ce limite se putea ajunge într-o legătură cu o drăgălaşă americană amatoare de flirt. Curînd se dovedi că era tocmai pe cale să afle.

— Aţi fost la castelul acela vechi? întrebă fata arătînd cu vîrful umbrelei spre zidurile de la Château de Chillon, care sclipeau în depărtare.

— Da, înainte, de mai multe ori, răspunse Winterbourne. L-aţi vizitat şi dumneavoastră, presupun.

— Nu; noi n-am fost acolo. Şi aş vrea nebuneşte să mă duc. Bineînţeles că vreau să mă duc. Nici nu mă gîndesc să plec de aici fără să văd castelul ăla vechi.

— E o excursie foarte plăcută şi foarte lesnicioasă. Se poate merge cu trăsura sau cu vaporaşul.

— Se poate merge şi cu trenuleţul, spuse domnişoara Miller.

— Da, se poate şi cu trenuleţul, confirmă Winterbourne.

— Ghidul nostru spune că te lasă drept la castel, continuă fata. Săptămîna trecută plănuisem să mergem; dar mama a renunţat. Suferă îngrozitor de dispepsie. A spus că nu poate să meargă. Randolph nu voia nici el, spune că nu se omoară după castelele astea vechi. Cred însă că săptămîna asta o să mă duc, dacă-l conving pe Randolph.

— Pe fratele dumneavoastră nu-l interesează vechile monumente? întrebă Winterbourne zîmbind.

— Zice că nu se prea sinchiseşte de castele vechi. Are doar nouă ani. Vrea să rămînă la hotel. Mama se teme să-l lase singur, şi ghidul nu vrea să stea cu el; aşa că nu ne-am prea dus în multe locuri. Dar mi-ar părea îngrozitor de rău să nu-l vizitez pe ăsta.

Şi domnişoara Miller arătă din nou spre Château de Chillon.

— Eu cred că s-ar putea aranja, o linişti Winterbourne. N-aţi putea găsi pe cineva care să stea o după-amiază cu Randolph?

Domnişoara Miller se uită o clipă la el, apoi rosti foarte placid:

— Ar fi grozav să rămîneţi dumneavoastră cu el.

Winterbourne şovăi un moment.

— Mi-ar fi făcut mult mai multă plăcere să merg la Chillon cu dumneavoastră.

— Cu mine? întrebă fata cu aceeaşi placiditate.

Nu se ridicase în picioare roşind, aşa cum ar fi procedat o fată din Geneva; şi totuşi, Winterbourne, conştient de cutezanţa lui, se gîndi că poate o jignise.

— Şi cu mama dumneavoastră, adăugă el plin de respect.

Dar se părea că nici cutezanţa şi nici respectul lui n-aveau vreun efect deosebit asupra domnişoarei Daisy Miller.

— Cred totuşi că mama n-o să vrea, spuse ea. Nu-i prea place să se plimbe mult după-masa. Dar aţi vorbit serios adineauri cînd aţi spus că v-ar face plăcere să mai mergeţi acolo?

— Foarte serios, declară Winterbourne.

— Atunci, se poate aranja. Dacă rămîne mama cu Randolph, cred că rămîne şi Eugenio.

— Eugenio?

— Eugenio e ghidul nostru. Nu-i place să stea cu Randolph. E omul cel mai pretenţios pe care l-am cunoscut vreodată. Dar e un ghid grozav. Bănuiesc că dacă rămîne mama acasă cu Randolph, atunci o să stea şi dînsul, aşa că noi o să ne putem duce la castel.

Winterbourne reflectă o clipă cu toată luciditatea posibilă – „noi“ nu putea însemna decît Daisy Miller şi cu dînsul. Planul părea aproape prea frumos ca să fie adevărat; simţea că ar fi trebuit să ia mîna domnişoarei şi s-o ducă la buze. Poate ar fi procedat chiar aşa, şi ar fi ratat întregul proiect; dar în clipa aceea îşi făcu apariţia un personaj nou, după toate probabilităţile Eugenio. Un bărbat înalt, frumos, cu nişte favoriţi superbi, purtînd o haină de dimineaţă din catifea şi un sclipitor lanţ de ceas, se apropie de domnişoara Miller privind sever spre însoţitorul ei.

— Oh, Eugenio! strigă domnişoara Miller, cu tonul cel mai prietenos.

Eugenio îl măsurase pe Winterbourne din creştet pînă-n tălpi; acum se înclină grav în faţa domnişoarei.

— Am cinstea s-o informez pe *mademoiselle* că prînzul e servit.

Domnişoara Miller se ridică încet.

— Ştii, Eugenio, pînă la urmă tot am să mă duc la castelul acela vechi.

— La Château de Chillon, *mademoiselle*? întrebă ghidul. *Mademoiselle* a făcut unele aranjamente? adăugă pe un ton care-l şocă pe Winterbourne ca foarte impertinent.

Tonul lui Eugenio păru să arunce asupra situaţiei o umbră de uşoară ironie, ceea ce-i trezi îngrijorare chiar şi domnişoarei Miller. Se întoarse spre Winterbourne, roşind puţin – foarte puţin.

— Nu cumva aveţi de gînd să daţi înapoi? întrebă ea.

— Va fi o adevărată fericire pentru mine să vă însoţesc, protestă Winterbourne.

— Şi locuiţi la acest hotel? continuă ea. Şi sînteţi într-adevăr american?

Ghidul stătea locului, uitîndu-se agresiv la Winterbourne. Tînărul socoti privirea drept o ofensă la adresa domnişoarei Miller. Exprima reproşul că şi-ar „agăţa“ cunoştinţele.

— Voi avea onoarea să vă prezint unei persoane care vă va ajuta să cunoaşteţi amănunte legate de persoana mea, spuse el zîmbind, referindu-se la mătuşă-sa.

— Bine, într-una din zilele astea mergem, hotărî domnişoara Miller.

Îi zîmbi şi se întoarse în loc. Îşi deschise umbrela şi se îndreptă către hotel, alături de Eugenio. Winterbourne rămase cu privirile după ea; şi văzînd-o cum se îndepărtează, plimbîndu-şi volanele peste prundiş, îşi spuse în gînd că avea o *tournure*[3] de prinţesă.

Cu toate acestea, cînd făgăduise s-o prezinte pe domnişoara Daisy Miller mătuşei lui, doamnei Costello, se angajase la o faptă care se dovedi irealizabilă. Îndată ce doamnei cu pricina îi trecu migrena, Winterbourne se puse la dispoziţia ei, vizitînd-o în apartament; şi, după cuvenitele întrebări cu privire la starea sănătăţii, se informă dacă observase la hotel o familie de americani – o mamă, o fiică şi un băieţaş.

— Şi un ghid? adăugă doamna Costello. O, da, i-am observat. I-am văzut, i-am auzit şi m-am ferit din calea lor.

Doamna Costello era o văduvă cu avere; o persoană foarte distinsă, care adeseori dădea a înţelege că de n-ar fi suferit de migrene îngrozitoare ar fi ajuns o mult mai marcantă personalitate a timpului său. Avea o faţă prelungă, palidă, un nas semeţ şi un păr bogat, de un alb uimitor, pe care-l purta în bucle mari şi rulouri adunate în creştetul capului. Doi dintre fiii ei erau căsătoriţi la New York, iar al treilea se găsea actualmente în Europa. Acesta din urmă se amuza la Hamburg şi, cu toate că se afla în călătorie, rareori putea fi întîlnit în vreun oraş în momentul cînd s-ar fi hotărît şi maică-sa să-şi facă apariţia. Nepotul ei, venit la Vevey special ca s-o vadă, era din această pricină considerat mai atent decît cei care – după cum se exprima doamna – îi erau mult mai apropiaţi. La Geneva, Winterbourne îşi însuşise principiul că faţă de o mătuşă trebuie să fii întotdeauna atent. Doamna Costello nu-l mai văzuse de mulţi ani, era foarte mulţumită de el şi-şi manifesta aprecierea iniţiindu-l în numeroasele secrete ale marii influenţe mondene pe care, aşa cum îi dădea a înţelege, o exercita ea în metropola americană. Admitea că era foarte exclusivistă; dar dacă el ar cunoaşte societatea newyorkeză şi-ar da seama că eşti nevoit să fii astfel. Şi tabloul amănunţitei structuri ierarhice a societăţii newyorkeze, pe care i-l înfăţişă sub diverse unghiuri, se contură apăsător în imaginaţia lui Winterbourne.

Din tonul ei, îşi dăduse de la bun început seama că domnişoara Daisy Miller ocupa un loc inferior în scara socială.

— Mi-e teamă că nu-i prea agreezi, comentă el.

— Sînt foarte comuni, declară doamna Costello. Fac parte din categoria aceea de americani pe care ai datoria să nu-i accepţi.

— Şi nu-i accepţi? întrebă tînărul.

— Nu pot, dragul meu Frederick. Dac-aş putea, aş face-o. Dar nu pot.

— Fata e foarte drăguţă, afirmă Winterbourne după o clipă.

— Desigur că-i drăguţă. Dar e foarte comună.

— Înţeleg ce vrei să spui, evident, adăugă tînărul după o altă pauză.

— Are mutrişoara aceea încîntătoare pe care o au toate, reluă mătuşă-sa. Nu pot să înţeleg de unde or fi culegînd-o; şi se îmbracă desăvîrşit – nu, nici nu-ţi dai seama cît de bine se îmbracă. Nu pot să înţeleg nici de unde au gustul ăsta.

— Dar bine, scumpa mea mătuşă, doar nu-i o sălbatică hotentotă.

— E o domnişoară, replică doamna Costello, care acceptă intimitatea cu ghidul mamei ei.

— Intimitate cu ghidul? întrebă Winterbourne.

— O, nici maică-sa nu-i mai bună! Amîndouă îl tratează pe ghid ca pe un prieten de familie – ca pe un *gentleman*. Nu m-ar mira să ia şi masa cu ele. E foarte probabil că n-au văzut în viaţa lor un bărbat cu maniere atît de alese, cu haine atît de fine, atît de asemănător cu un *gentleman*. Corespunde probabil ideii pe care o are fata despre un conte. Stă seara cu ele în grădină. Cred că şi fumează.

Winterbourne ascultă cu interes dezvăluirile mătuşă-si; îl ajutau să-şi formeze o imagine despre domnişoara Daisy. Evident, era cam extravagantă.

— Să ştii însă, începu el, că deşi eu nu sînt ghid, totuşi a fost foarte drăguţă cu mine.

— Trebuia să-mi fi spus de la început că ai cunoscut-o, replică doamna Costello cu demnitate.

— Ne-am întîlnit în grădină şi am stat puţin de vorbă.

— *Tout bonnement*[4]*!* Şi, mă rog, ce i-ai spus?

— I-am spus c-o să-mi îngădui să o prezint minunatei mele mătuşi.

— Îţi sînt foarte îndatorată.

— Doream să-i ofer o chezăşie în ce priveşte respectabilitatea mea.

— Şi, mă rog, cine garantează pentru a ei?

— Ah, eşti crudă, spuse tînărul. E o fată foarte cumsecade.

— O spui de parcă nici tu n-ai fi convins, observă doamna Costello.

— E total necultivată, continuă Winterbourne, dar e încîntător de drăguţă şi, pe scurt, e foarte cuviincioasă. Şi ca să-ţi dovedesc că sînt convins de ceea ce spun, am de gînd să o însoţesc la Château de Chillon.

— Vă duceţi împreună, în doi? Aş zice că asta dovedeşte tocmai contrariul. Îmi îngădui să întreb de cît timp o cunoşteai cînd aţi făurit acest interesant proiect? Încă nu s-au împlinit douăzeci şi patru de ore de cînd te afli aici.

— O cunoşteam de o jumătate de oră, răspunse Winterbourne zîmbind.

— Dumnezeule! exclamă doamna Costello. Ce fată oribilă!

Nepotul păstră cîteva clipe de tăcere.

— Deci crezi într-adevăr – începu el serios, dorind să obţină o informaţie demnă de încredere –, crezi într-adevăr că… dar se opri din nou.

— Cred ce anume, domnule? întrebă mătuşa.

— Că e genul de fată care aşteaptă din partea unui bărbat ca, mai devreme sau mai tîrziu, s-o cucerească?

— Habar n-am ce aşteaptă astfel de fete din partea unui bărbat. Dar cred sincer că ar fi mai bine să nu ai de-a face cu fetişcane americane necultivate, cum le numeşti tu. Trăieşti de prea multă vreme departe de ţară. E cert că ai să comiţi o mare greşeală. Eşti prea nevinovat.

— Scumpa mea mătuşă, nu sînt chiar aşa de nevinovat, ripostă Winterbourne zîmbind şi răsucindu-şi mustaţa.

— Atunci, eşti prea vinovat.

Winterbourne continuă, cu un aer meditativ, să-şi răsucească mustaţa.

— Deci nu vrei să-i îngădui bietei fetiţe să te cunoască? întrebă el în cele din urmă.

— E chiar adevărat că se duce cu tine la Château de Chillon?

— Cred că într-adevăr intenţionează s-o facă.

— Atunci, dragul meu Frederick, declară doamna Costello, trebuie să renunţ la cinstea de a o cunoaşte. Sînt o femeie bătrînă, dar, slavă Domnului, încă nu îndeajuns de bătrînă pentru a nu mă simţi şocată.

— Dar nu fac toate la fel… toate fetele tinere din America? se interesă Winterbourne.

Doamna Costello îl privi fix o clipă.

— Aş vrea să le văd pe nepoatele mele făcînd aşa ceva! rosti ea cu severitate.

Cuvintele acestea părură să arunce oarecare lumină asupra chestiunii; Winterbourne îşi aminti zvonul despre drăguţele lui verişoare din New York că ar fi nişte „teribile amatoare de flirt“. În consecinţă, dacă Daisy Miller depăşea graniţele libertăţilor îngăduite acestor domnişoare, însemna că te puteai aştepta la orice din partea ei. Era nerăbdător s-o revadă şi îşi imputa faptul că nu izbutise s-o aprecieze din instinct la justa ei valoare.

Cu toate că era nerăbdător s-o revadă, nu prea ştia cum să justifice refuzul mătuşii lui de a o cunoaşte; dar nu-i trebui mult timp ca să constate că în relaţiile cu domnişoara Daisy Miller nu era nevoie să umbli cu mănuşi. O descoperi în aceeaşi seară, în grădină, rătăcind, ca o silfidă lascivă, sub cerul cald, înstelat şi legănînd încoace şi-ncolo cel mai mare evantai pe care-l văzuse el vreodată. Era ora zece. Cinase cu mătuşa lui, rămăseseră împreună după cină şi tocmai îşi luase rămas bun de la dînsa pînă a doua zi dimineaţa. Domnişoara Daisy Miller păru foarte bucuroasă să-l întîlnească; îi mărturisi că din toate serile petrecute pînă atunci acolo, asta i se păruse cea mai lungă.

— Aţi stat tot timpul singură?

— M-am plimbat cu mama. Dar pe mama o oboseşte plimbatul.

— S-a dus la culcare?

— Nu; nu-i place să se ducă la culcare, răspunse fata. Nu poate dormi – nu doarme nici trei ore pe noapte. Zice că nu ştie cum de-şi mai duce zilele. E îngrozitor de nervoasă. Eu bănuiesc însă că doarme mai mult decît crede ea. Acum s-a dus pe undeva după Randolph; încearcă să-l convingă să se culce. Nu-i place să se ducă la culcare.

— Să sperăm c-o să-l hotărască, observă Winterbourne.

— O să-l piseze cu vorba cît o să poată; dar lui Randolph nu-i place să fie pisat, adăugă domnişoara Daisy desfăcîndu-şi evantaiul. Pe urmă o să încerce să-l pună pe Eugenio să-i vorbească. Numai că Randolph nu se teme de Eugenio. Eugenio e un ghid minunat, dar asupra lui Randolph nu are prea mare influenţă. Nu cred să se ducă la culcare înainte de unsprezece.

Se pare însă că Randolph şi-a prelungit cu succes veghea, pentru că Winterbourne se plimbă pe acolo o bună bucată de timp cu domnişoara fără s-o fi întîlnit pe mamă.

— M-am uitat s-o văd pe doamna aceea căreia aţi vrut să mă prezentaţi, reluă fata. E mătuşa dumneavoastră.

Apoi, cînd Winterbourne recunoscu şi manifestă oarecare curiozitate cu privire la chipul în care aflase acest lucru, Daisy îi mărturisi că auzise de la cameristă despre doamna Costello. Ştia că-i foarte tăcută şi foarte „*comme il faut*“[5]; purta bucle albe; nu vorbea cu nimeni şi nu lua niciodată masa la *table d'hôte*[6]. La fiecare două zile avea cîte o migrenă.

— Găsesc că-i o descriere foarte drăguţă, cu migrenele şi cu toate celelalte, spuse domnişoara Daisy, trăncănind de zor cu glăsciorul ei subţire, zglobiu. Aş vrea atît de mult s-o cunosc! Îmi dau seama perfect cum trebuie să arate mătuşa *dumneavoastră*; sînt sigură c-o să-mi placă. Trebuie să fie foarte exclusivistă. Îmi place ca o doamnă să fie exclusivistă; şi eu mor să fiu exclusivistă. Ei bine, şi noi sîntem exclusiviste, mama şi cu mine. Nu vorbim cu oricine – sau nu oricine vorbeşte cu noi. Cred că-i cam acelaşi lucru. Oricum, aş fi foarte bucuroasă s-o cunosc pe mătuşa dumneavoastră.

Winterbourne se simţea stingherit.

— Ar fi foarte fericită, spuse el, dar mi-e teamă că migrenele astea or s-o împiedice.

Fata se uită la el prin întunericul serii.

— Dar nu-mi închipui că are în fiecare zi cîte-o migrenă, rosti pe un ton compătimitor.

Winterbourne rămase o clipă tăcut.

— Ea pretinde că are, răspunse în cele din urmă, neştiind cum să se justifice.

Domnişoara Daisy Miller se opri din mers şi se întoarse către el, privindu-l. Cu tot întunericul, îi puteai distinge drăgălăşenia; îşi deschidea şi-şi închidea într-una evantaiul enorm.

— Nu vrea să mă cunoască, izbucni brusc. De ce nu-mi spui aşa? Nu trebuie să-ţi fie teamă. Mi-e nu mi-e teamă – şi rîse uşor.

Winterbourne îşi imagină că simţise un tremur în glasul ei; era mişcat, şocat, îndurerat.

— Scumpa mea domnişoară, protestă el, mătuşa mea nu cunoaşte pe nimeni. Din pricina sănătăţii ei atît de şubrede!

Fata sui cîteva trepte, continuînd să rîdă.

— Nu trebuie să-ţi fie teamă, repetă ea. În fond, de ce-ar dori mătuşa dumitale să mă cunoască?

Se opri din nou; se afla chiar lîngă parapetul grădinii, şi în faţa ei se întindea lacul argintat de pulberea stelelor. Apa avea un uşor luciu mătăsos, iar în depărtare se conturau estompat siluete de munţi. Daisy Miller îşi plimbă ochii asupra priveliştii pline de taină, apoi rîse din nou, încetişor.

— Doamne! Exclusivistă, nu glumă! spuse.

Winterbourne se întrebă dacă fata era cu adevărat jignită, şi o clipă aproape că dori ca susceptibilitatea ei să fie atît de ascuţită, încît să se impună nevoia de-a o linişti şi de a o consola. Avea plăcuta senzaţie că Daisy ar fi fost foarte abordabilă în scopuri de consolare. Şi pe dată se simţi gata s-o sacrifice pe mătuşă-sa – verbal; să admită că era o femeie trufaşă, dură şi să declare că nu trebuia să se sinchisească de ea. Dar, înainte de a fi avut timp să se avînte în această primejdioasă îmbinare de galanterie şi impietate, fata îşi reluă plimbarea şi scoase o exclamaţie pe un ton cu totul diferit.

— Ei, uite-o pe mama! Se vede că n-a reuşit să-l trimită pe Randolph la culcare.

La oarecare distanţă se ivise în întuneric o foarte nedesluşită siluetă de femeie, care înainta cu pas încet şi şovăielnic. Deodată, păru să se oprească.

— Eşti sigură că e mama dumitale? Poţi s-o distingi în întunericul ăsta atît de dens?

— Asta-i bună! strigă rîzînd domnişoara Daisy Miller. Cred că-mi cunosc propria mamă! Mai ales cînd poartă şalul meu. Totdeauna îmi poartă lucrurile.

Doamna în cauză păru să nu mai înainteze şi începu să se agite pe loc, acolo unde se oprise.

— Mă tem că mama dumitale nu te vede, spuse Winterbourne. Sau poate se simte vinovată din cauza şalului, adăugă, gîndind că o astfel de glumă era îngăduită cu Daisy Miller.

— O, e o vechitură oribilă! replică fata senin. Eu i-am spus că poate să-l poarte. Nu se apropie de noi din cauza dumitale.

— A, în cazul acesta, ar fi mai bine să te las singură.

— Nu, haide, vino! îl îndemnă domnişoara Daisy Miller.

— Mi-e teamă că mama dumitale nu e de acord să te plimbi cu mine.

Domnişoara Miller îl privi cu seriozitate.

— Nu în ceea ce mă priveşte pe mine, ci în ceea ce te priveşte pe dumneata – adică în ceea ce-o priveşte pe ea. În sfîrşit, nu ştiu exact ce pe cine priveşte! Dar mamei nu-i place nici unul dintre domnii prieteni cu mine. E pur şi simplu timidă. Totdeauna se fîstîceşte îngrozitor cînd îi prezint un domn. Dar eu îi prezint totuşi – aproape întotdeauna. Dacă nu i-aş prezenta mamei pe prietenii mei, adăugă fata cu vocea ei moale şi monotonă, mi s-ar părea nefiresc.

— Dar ca să mă prezinţi pe mine, îi răspunse Winterbourne, trebuie să-mi cunoşti numele – şi începu să i-l spună.

— Vai de mine, nu pot să înşir atîta! rîse Daisy.

Între timp, se îndreptară spre doamna Miller, care, pe măsură ce se apropiau, se trăgea spre parapet, rezemîndu-se apoi de el, privind

concentrată spre lac şi întorcîndu-le spatele.

— Mamă, strigă fata pe un ton hotărît.

Doamna se întoarse.

— Domnul Winterbourne! rosti domnişoara Daisy Miller, prezentîndu-l pe tînăr într-o manieră plină de francheţe şi drăgălăşenie.

„Comună“, îşi spuse Winterbourne, aşa cum o etichetase doamna Costello; şi totuşi se minuna că, în ciuda banalităţii, avea o graţie nespus de gingaşă.

Mama domnişoarei Daisy era o persoană micuţă, uscăţivă, fragilă, cu ochi şovăielnici, un nas foarte scurt şi o frunte înaltă, împodobită cu o remarcabilă cantitate de păr subţiratic şi foarte încreţit. Ca şi fiică-sa, doamna Miller era extrem de elegant îmbrăcată; purta în urechi diamante enorme. Atît cît îşi putu da seama Winterbourne, nu-l salutase – nici nu se uitase la el. Daisy se afla lîngă dînsa, şi-i trase şalul.

— Ce tot iscodeşti pe aici? întrebă fata, dar nu cu tonul aspru pe care l-ar fi presupus cuvîntul folosit.

— Nu ştiu, răspunse mama, întorcîndu-se din nou spre lac.

— N-aş fi crezut c-o să foloseşti şalul ăsta! exclamă Daisy.

— Ei, uite că-l folosesc, replică maică-sa cu un rîs scurt.

— L-ai trimis pe Randolph la culcare?

— Nu, n-am putut să-l conving, răspunse foarte blînd doamna Miller. Vrea să stea de vorbă cu chelnerul. Îi place să discute cu chelnerul acela.

— Tocmai îi povesteam domnului Winterbourne, continuă fata; şi tonul ei îi răsună în ureche de parcă toată viaţa ar fi fost obişnuită să-i rostească numele.

— Da, interveni Winterbourne, am plăcerea să vă cunosc fiul.

Mămica lui Randolph rămase tăcută; îşi îndreptase atenţia spre lac. În cele din urmă, vorbi.

— Nu înţeleg cum de-şi mai duce zilele!

— Oricum, nu-i chiar aşa de rău ca la Dover, spuse Daisy.

— Dar ce s-a întîmplat la Dover? se interesă Winterbourne.

— Nu voia să se culce deloc. Cred că stătea toată noaptea în hol. La douăsprezece noaptea încă nu era în pat, asta ştiu!

— La douăsprezece şi jumătate, preciză cu blîndeţe doamna Miller.

— Doarme mult peste zi? se informă Winterbourne.

— Nu cred să doarmă mult, îşi dădu Daisy părerea.

— Măcar de-ar dormi! oftă maică-sa. Dar se pare că nu poate.

— Eu îl găsesc foarte sîcîitor! continuă Daisy.

Urmară cîteva clipe de tăcere, după care doamna mai în vîrstă se pronunţă:

— Să ştii, Daisy Miller, că n-aş fi crezut să-l bîrfeşti pe propriul tău frate.

— Dar bine, mamă, e într-adevăr sîcîitor, răspunse Daisy, pe un ton lipsit de asprimea contrazicerii.

— N-are decît nouă ani, insistă doamna Miller.

— Poftim, nu vrea să meargă la castelul acela, spuse fata. Am să mă duc acolo cu domnul Winterbourne.

La această comunicare, făcută pe un ton foarte placid, mama nu răspunse nimic. Winterbourne consideră ca de la sine înţeles că era cu totul împotriva proiectului de excursie; dar îşi spuse că, fiind o persoană simplă, uşor de manevrat, cîteva proteste respectuoase vor fi de-ajuns ca să-i domolească nemulţumirea.

— Da, începu el, fiica dumneavoastră mi-a acordat favoarea de a-i fi călăuză.

Privirile rătăcitoare ale doamnei Miller se fixară cu un aer rugător asupra fetei, care se îndepărtase însă cu cîţiva paşi, fredonînd încet, numai pentru ea.

— Presupun că mergeţi cu trenuleţul, spuse mama.

— Da, sau cu vaporaşul, răspunse Winterbourne.

— A, fireşte, eu nu ştiu, replică doamna Miller. N-am fost niciodată la castelul de-acolo.

— E păcat să nu vă duceţi, continuă Winterbourne, simţindu-se acum liniştit cu privire la opoziţia doamnei.

Şi totuşi, era perfect pregătit să afle că, de fapt, mama intenţiona să-şi însoţească fiica.

— Ne-am gîndit de mai multe ori să mergem, reluă ea, dar se pare că nu e posibil. Desigur, Daisy vrea să-l viziteze. Dar e o doamnă aici – nu ştiu cum o cheamă – care spune că nu înţelege de ce vrem noi să vizităm castelele de *aici*; spune că, după ea, ar trebui să aşteptăm să ajungem în Italia. Se pare că acolo sînt o mulţime, continuă doamna Miller cu un aer de încredere crescîndă. Desigur că noi vrem să le vizităm numai pe cele importante. Am văzut cîteva în Anglia, adăugă numaidecît.

— A, da! În Anglia sînt castele frumoase, răspunse Winterbourne. Dar şi castelul Chillon, de aici, merită să fie vizitat.

— Bine, dacă Daisy crede că ar putea… spuse doamna Miller pe un ton plin de consideraţie pentru măreţia unui astfel de proiect. Fata asta e gata de orice ispravă.

— O, cred c-o să-i placă! exclamă Winterbourne.

Şi, dorind din ce în ce mai mult să se asigure că va avea privilegiul unui *tête-à-tête* cu fata, care continua să se plimbe prin faţa lor fredonînd încet, se informă:

— Şi dumneavoastră, doamnă, nu sînteţi dispusă să întreprindeţi această excursie?

Mama îl privi o clipă cu neîncredere, apoi îşi continuă drumul în tăcere. După un timp, spuse cu simplitate:

— Cred că Daisy preferă să se ducă singură.

Winterbourne observă în sinea lui că acesta era un tip de dragoste maternă cu totul diferit de cel al vigilentelor matroane care se postau în avangarda oricăror relaţii sociale, în sumbrul oraş bătrîn aflat de cealaltă

parte a lacului. Dar meditaţiile îi fură întrerupte cînd îşi auzi numele rostit, foarte distinct, de neocrotita fiică a doamnei Miller.

— Domnule Winterbourne, murmură Daisy.

— *Mademoiselle!*

— N-ai vrea să mă plimbi cu barca?

— Acum? întrebă el.

— Bineînţeles.

— Cum se poate, Annie Miller?! exclamă mama.

— Vă rog, doamnă, îngăduiţi-i, interveni cu ardoare Winterbourne, care nu trăise niciodată senzaţia de a vîsli pe o noapte înstelată de vară într-o barcă avînd drept pasager o fată tînără şi frumoasă.

— Nu cred că vrea să meargă, spuse mama. Cred că preferă să ne întoarcem la hotel.

— Sînt sigură că domnul Winterbourne doreşte să mă plimbe, declară Daisy. E atît de extraordinar de gentil!

— O să vîslesc sub scînteierea stelelor pînă la Chillon!

— Nu te cred! spuse Daisy.

— Cum se poate? exclamă din nou doamna mai în vîrstă.

— De-o jumătate de ceas nu mi-ai mai adresat un singur cuvînt, continuă fata.

— Am avut o foarte plăcută conversaţie cu mama dumitale.

— Bun, vreau să mă plimbi cu barca! repetă Daisy.

Se opriseră toţi trei, iar fata se întorsese şi se uita la Winterbourne. Faţa îi era luminată de un zîmbet fermecător, ochii frumoşi îi străluceau, evantaiul i se legăna.

„Nu, gîndi Winterbourne, mai multă drăgălăşenie nici că poate să existe!“

— Sînt vreo şase bărci ancorate la debarcader, spuse el arătînd spre treptele ce coborau din grădină către lac. Dacă-mi acorzi cinstea de a-mi accepta braţul, o să mergem să alegem o barcă.

Daisy rămase pe loc zîmbind; îşi azvîrli capul pe spate şi rîse uşor.

— Îmi place ca un domn să fie ceremonios, declară ea.

— Te asigur că e o ofertă foarte ceremonioasă.

— Mi-am jurat că te fac să vorbeşti cu mine.

— Vezi, n-a fost foarte greu, răspunse Winterbourne. Dar mi-e teamă că vrei doar să mă tachinezi.

— Nu cred, domnule, o apără doamna Miller cu blîndeţe.

— Atunci, dă-mi voie să-ţi ofer o plimbare cu barca.

— Cît de frumos o spui! strigă Daisy.

— Ar fi mult mai frumos s-o facem.

— Da, ar fi frumos! încuviinţă Daisy.

Dar prin nici un gest nu arătă c-ar dori să-l însoţească. Rămase locului rîzînd.

— Cred că ar fi mai bine să vezi cît e ceasul, interveni mama.

— Este ora unsprezece, doamnă, rosti din întuneric o voce cu accent străin.

Winterbourne, întorcîndu-se, zări personajul spectaculos aflat în serviciul celor două doamne. Aparent, se apropiase chiar în clipa aceea.

— Oh, Eugenio, strigă Daisy, fac o plimbare cu barca!

Eugenio se înclină.

— La unsprezece noaptea, *mademoiselle*?

— Mă duc cu domnul Winterbourne, chiar în clipa asta.

— Spune-i că nu se poate, se rugă doamna Miller, adresîndu-se ghidului.

— Cred că ar fi mai bine să nu vă plimbaţi cu barca, *mademoiselle*, declară Eugenio.

Winterbourne dori din suflet ca fetişcana aceea drăguţă să nu fi fost atît de familiară cu ghidul. Dar nu rosti nici un cuvînt.

— Crezi, probabil, că e lipsit de cuviinţă! exclamă Daisy. Lui Eugenio toate i se par lipsite de cuviinţă.

— Sînt la dispoziţia dumneavoastră, spuse Winterbourne.

— *Mademoiselle* îşi propune să se ducă singură? o întrebă Eugenio pe doamna Miller.

— O, nu, cu dumnealui, îl linişti mama.

Ghidul privi o clipă la Winterbourne – acesta din urmă avu impresia că zîmbea – şi apoi, înclinîndu-se solemn, rosti:

— Cum doreşte *mademoiselle*.

— Vai, speram c-ai să faci mare scandal, spuse Daisy. Acuma nu mai am chef să mă plimb!

— Atunci, dacă nu mergi, fac eu scandal, interveni Winterbourne.

— Asta-i tot ce vreau, să stîrnesc puţin scandal.

Şi fata începu din nou să rîdă.

— Domnul Randolph s-a culcat, anunţă ghidul cu răceală.

— O, Daisy, acum putem merge şi noi, stărui doamna Miller.

Daisy se îndepărtă de Winterbourne privindu-l, zîmbindu-i şi făcîndu-şi vînt cu evantaiul.

— Noapte bună! îi spuse. Sper că eşti decepţionat sau dezgustat, ori aşa ceva.

Winterbourne îi aruncă o privire, strîngînd mîna pe care fata i-o întinsese.

— Sînt nedumerit, răspunse.

— Ei, sper că asta n-o să te împiedice să dormi, îi spuse ea şăgalnic.

Şi, sub escorta privilegiatului Eugenio, cele două doamne se îndreptară spre casă.

Winterbourne rămase pe loc, uitîndu-se lung în urma lor; era într-adevăr nedumerit. Mai zăbovi un sfert de ceas prin preajma lacului, meditînd asupra misterului spontanelor familiarităţi şi capricii ale fetei. Dar singura concluzie clară la care ajunse era aceea că i-ar fi plăcut grozav să „colinde“ împreună cu ea, indiferent unde.

Două zile mai tîrziu, „colindă“ cu ea castelul Chillon.

O aşteptă în holul spaţios al hotelului, plin de ghizi, valeţi, turişti străini, care se holbau la el. Nu era tocmai locul pe care l-ar fi ales dînsul, dar acolo îi dăduse întîlnire fata. O văzu coborînd scările cu pas uşor, în timp ce-şi încheia mănuşile lungi şi strîngea sub braţ umbrela, lipită de trupul ei graţios; era îmbrăcată într-un desăvîrşit costum de călătorie, de o eleganţă sobră. Winterbourne era un om înzestrat cu imaginaţie şi sensibilitate, aşa cum obişnuiau să spună străbunii noştri; în timp ce privea la costumul fetei şi la mersul vioi şi încrezător cu care cobora scara, avu senzaţia că se pregătea împlinirea unei aventuri romantice. Ar fi fost gata să creadă că urma s-o răpească. Trecu alături de ea, prin mulţimea de bărbaţi care zăceau adunaţi acolo. Toţi o priviră cu insistenţă; fata începuse să ciripească de îndată ce o întîmpinase. Winterbourne ar fi preferat să se ducă la Chillon cu trăsura. Dar ea îşi exprimă via dorinţă de a călători cu vaporaşul. Îi mărturisi că are o adevărată pasiune pentru vapoarele cu aburi. Pe apă adie întotdeauna o briză aşa de plăcută, şi pe vapor vezi atîta lume! Drumul n-a fost lung, dar partenera lui Winterbourne găsi timp să-i istorisească o mulţime de lucruri. Pentru el însă, această mică excursie luase în asemenea măsură proporţiile unei escapade, ale unei aventuri, încît, deşi îi era bine cunoscut obişnuitul spirit independent al fetei, se aşteptase oarecum s-o vadă şi pe ea privind lucrurile sub aceeaşi lumină. Trebuie să mărturisim însă că din acest punct de vedere fu dezamăgit. Daisy Miller era extrem de zglobie şi într-o admirabilă dispoziţie; dar, după toate aparenţele, nu se simţea absolut deloc emoţionată; nu se fîstîcea; nu evita nici privirile lui, nici pe ale nimănui altcuiva; nu roşea deloc cînd se uita la el sau cînd se simţea măsurată de ceilalţi. Lumea continua s-o fixeze, şi Winterbourne era foarte satisfăcut de aerul distins al drăgălaşei sale partenere. Îi fusese puţin teamă că o să vorbească tare, că o să rîdă prea mult, sau poate chiar o să dorească să se fîţîie pe bord. Dar îşi uitase cu totul temerile; stătea zîmbind, cu ochii nedezlipiţi de pe chipul ei, în timp ce fata, fără să-şi schimbe locul, îl trata cu nenumărate reflecţii originale. Era cea mai fermecătoare limbuţie

pe care o auzise vreodată. Winterbourne acceptase ideea că fata era banală; dar era oare chiar atît de banală, sau, pur şi simplu, se obişnuise cu banalitatea ei?

Conversaţia domnişoarei Miller, în cea mai mare parte, avea ceea ce metafizicienii numesc o orientare obiectivă; dar din cînd în cînd lua cîte-o întorsătură subiectivă:

— De ce naiba eşti atît de grav? întrebă deodată, fixîndu-şi ochii luminoşi asupra lui Winterbourne.

— Sînt grav? întrebă el. Aveam impresia că rînjesc cu gura pînă la urechi.

— Arăţi de parcă m-ai duce la o înmormîntare. Dacă asta înseamnă un rînjet cu gura pînă la urechi, atunci ai urechile foarte apropiate.

— Ţi-ar plăcea să-ţi trag un dans marinăresc aici pe punte?

— Te rog dansează, şi eu o să dau roată cu pălăria ca să strîng cheta. Ne scoatem cheltuielile excursiei.

— În viaţa mea nu m-am simţit mai încîntat, murmură Winterbourne.

Fata îl privi un moment, apoi murmură:

— Îmi place cînd te fac să spui asemenea lucruri. Ce amestec curios eşti!

În castel, după ce debarcaseră, elementul subiectiv precumpăni în mod hotărît. Daisy pluti prin încăperile boltite, îşi foşni jupoanele pe scările în serpentină, se cutremură, cu un strigăt uşor şi o înfiorare, la vederea unei *oubliette*[7] şi ascultă cu o urechiuşă delicios modelată tot ce-i povestea Winterbourne despre castel. Dar tînărul îşi dădu seama că vestigiile feudale o interesau prea puţin şi că sumbrele tradiţii ale castelului Chillon nu-i făceau mare impresie. Avuseseră norocul să poată vizita castelul fără altă tovărăşie decît cea a custodelui; iar Winterbourne aranjă cu acest slujbaş să nu-i zorească – să-i lase să întîrzie şi să facă opriri oriunde le plăcea. Custodele interpretă cu generozitate tîrgul – Winterbourne fusese la rîndul lui generos – şi sfîrşi prin a-i lăsa singuri. Observaţiile domnişoarei Miller

nu se remarcau prin consistenţă logică; dar pentru orice dorea să spună găsea numaidecît un pretext. Arcadele întunecoase ale castelului îi furnizară nenumărate pretexte pentru a-i pune lui Winterbourne întrebări neaşteptate în legătură cu el – despre familia, trecutul, gusturile, obiceiurile şi intenţiile lui – ca şi pentru a-i procura informaţii suplimentare asupra aceloraşi puncte, referitor la persoana ei. Despre propriile-i gusturi, obiceiuri şi intenţii, domnişoara Miller era gata să ofere cea mai precisă şi, într-adevăr, cea mai favorabilă dare de seamă.

— Tii, ce de-a lucruri cunoşti! îi spuse însoţitorului după ce acesta îi istorisi povestea nefericitului Bonnivard[8]. N-am mai văzut un om să ştie atîtea!

Era limpede că povestea lui Bonnivard îi intrase pe-o ureche şi-i ieşise pe alta, cum s-ar spune. Dar Daisy continuă să afirme că ar dori ca Winterbourne să-i însoţească în călătorie şi să „colinde“ cu ei; în cazul acesta, ar avea de învăţat multe de la el.

— N-ai vrea să vii cu noi să-i dai lecţii lui Randolph? îl întrebă.

Winterbourne îi răspunse că nimic nu i-ar putea face mai multă plăcere, dar, din păcate, avea alte preocupări.

— Alte preocupări? Nu te cred, răspunse domnişoara Daisy. Ce vrei să spui? Doar nu te ocupi de afaceri.

Tînărul admise că nu se ocupa de afaceri: dar avea anumite obligaţii, care chiar peste o zi sau două îl vor forţa să se întoarcă la Geneva.

— Ei, asta-i bună! Nu te cred! – şi Daisy schimbă vorba.

Dar cîteva momente mai tîrziu, în timp ce el îi atrăgea atenţia asupra siluetei interesante a unui cămin vechi, fata izbucni nitam-nisam:

— Doar nu vrei să spui că te întorci la Geneva?!

— E un adevăr trist, dar mîine trebuie să mă întorc.

— Bine, domnule Winterbourne, strigă Daisy, să ştii că eşti un om oribil!

— Vai, nu spune lucruri atît de îngrozitoare, tocmai acum, la sfîrşit!

— La sfîrşit! exclamă fata. Eu ziceam că-i abia începutul. Aproape că-mi vine să te las aici şi să mă întorc singură la hotel.

În următoarele zece minute nu făcu altceva decît să-i repete că-i un om oribil. Bietul Winterbourne era cu totul uluit; nici o domnişoară nu-i făcuse pînă acum onoarea de a se simţi atît de agitată la vestea plecărilor lui. După asta, partenera încetă să mai acorde vreo atenţie curiozităţilor castelului Chillon sau frumuseţilor lacului. Deschise focul asupra misterioasei sirene din Geneva, căreia, pare-se, îi atribuise pe dată graba lui de a se întoarce. De unde să fi ştiut domnişoara Daisy Miller că exista o sirenă la Geneva? Winterbourne, care negă existenţa unei astfel de persoane, nu izbuti să afle. Pe de o parte era uimit de rapiditatea deducţiilor, iar pe de alta – amuzat de francheţea zeflemelilor ei. I se păru, în ansamblu, o extraordinară îmbinare de candid şi frust.

— Şi nu te lasă niciodată liber mai mult de trei zile? întrebă Daisy ironic. Nu-ţi dă vacanţă de vară? Nimeni nu poate fi atît de muncit încît să nu capete un concediu, să nu poată pleca pe undeva în acest anotimp. Bănuiesc că dacă ai mai rămîne o zi, ar veni după dumneata într-o barcă. Mai rămîi pînă vineri, şi mă duc la debarcader s-o văd sosind!

Winterbourne începu să-şi spună cu fusese nedrept pe vapor cînd se simţise dezamăgit de temperamentul tinerei domnişoare. Dacă în clipele acelea nu-i simţise accentul personal, acum acest accent personal îşi făcea din plin apariţia. Ba îl simţi chiar foarte distinct cînd, în cele din urmă, fata îi spuse că va înceta „să-l mai necăjească“ dacă îi făgăduieşte solemn să vină în iarnă la Roma.

— E o făgăduială pe care ţi-o pot face cu uşurinţă, replică Winterbourne. Mătuşa mea şi-a închiriat un apartament la Roma pe timpul iernii şi m-a şi invitat să vin s-o vizitez.

— Nu vreau să vii pentru mătuşa dumitale! Vreau să vii pentru mine.

Aceasta fu unica aluzie auzită vreodată de Winterbourne din partea fetei la adresa dispreţuitoarei sale rude. O asigură pe Daisy că va veni în orice

caz. După care încetă să-l mai necăjească. Winterbourne luă o trăsură şi se întoarseră la Vevey pe înserate. Fata era foarte tăcută.

Seara, tînărul îi menţionă în treacăt doamnei Costello că-şi petrecuse după-amiaza la Chillon cu domnişoara Daisy Miller.

— Americana aceea – cu ghidul? întrebă doamna.

— Ah, din fericire, ghidul a rămas acasă.

— Şi a fost cu tine, absolut singură?

— Absolut singură!

Doamna Costello îşi duse la nări sticluţa cu săruri.

— Şi aceasta, exclamă ea, este persoana pe care ai vrut să mi-o prezinţi!

Partea a doua

Roma

Winterbourne, care se întorsese la Geneva a doua zi după excursia la Chillon, plecă spre sfîrşitul lunii ianuarie la Roma. Mătuşa lui se stabilise acolo de cîteva săptămîni şi primise vreo două scrisori de la dînsa. „Persoanele acelea faţă de care te-ai arătat atît de curtenitor vara trecută la Vevey sînt şi ele aici, ghidul şi toată suita, îi scria doamna Costello. Par să fi făcut numeroase cunoştinţe, dar ghidul continuă să fie cel mai *intime*. Oricum, tînăra domnişoară este foarte intimă şi cu nişte italieni de mîna a treia şi se afişează cu ei într-un mod care dă foarte mult de vorbit. Adu-mi romanul acela drăguţ al lui Cherbuliez, *Paule Méré*, şi nu veni mai tîrziu de 23 ale lunii.“

În împrejurări normale, Winterbourne, ajungînd la Roma, ar fi trebuit să-şi procure de la Banca Americană adresa domnişoarei Miller şi să se ducă să-i prezinte omagiile.

— După cele petrecute la Vevey, cred că mă pot duce să le fac o vizită, îi spuse el doamnei Costello.

— Dacă după tot ce s-a petrecut la Vevey şi în toate părţile doreşti să menţii această cunoştinţă, n-ai decît. Desigur, un bărbat poate cunoaşte pe oricine. Bărbaţii se bucură de acest privilegiu!

— Mă rog, dar ce se petrece… aici, de exemplu? întrebă Winterbourne.

— Fata se afişează pretutindeni singură cu străinii ei. Cît despre ceea ce se petrece mai departe, trebuie să-ţi procuri din altă sursă informaţiile. A cules vreo şase renumiţi vînători de zestre din Roma şi-i cară după ea prin casele oamenilor. Cînd apare la vreo serată, e nelipsit de lîngă ea un domn copleşitor de manierat şi cu o superbă mustaţă.

— Şi unde-i mama ei?

— N-am nici cea mai mică idee. Sînt nişte oameni îngrozitori!

Winterbourne rămase o clipă pe gînduri.

— Sînt nişte oameni foarte ignoranţi – foarte candizi. Şi atît e de-ajuns ca să nu fie răi.

— Sînt iremediabil vulgari, replică doamna Costello. Dacă a fi iremediabil vulgar înseamnă sau nu „a fi rău“, asta e o chestiune pentru metafizicieni. Oricum, sînt îndeajuns de răi pentru a fi antipatici, şi în această viaţă scurtă, atîta e suficient.

Vestea că Daisy Miller era înconjurată de o jumătate de duzină de mustăţi superbe temperă elanul lui Winterbourne de a se duce direct s-o vadă. Poate că nu-şi flatase orgoliul cu impresia că a lăsat o amintire de neşters în inima fetei, dar îl irita să găsească o stare de lucruri atît de puţin în concordanţă cu imaginea făurită de închipuirea lui: imaginea unei fete frumoase, privind pe o veche fereastră romană şi întrebîndu-se înfrigurată cînd va sosi oare domnul Winterbourne. Dacă hotărî să mai aştepte pînă cînd să se reimpună atenţiei domnişoarei Miller, în schimb se duse foarte curînd să-şi viziteze alţi doi sau trei prieteni. Printre aceştia se număra o doamnă americană care petrecuse cîteva ierni la Geneva, unde se afla şcoala

copiilor ei. Era o persoană foarte cultivată şi locuia pe *via* Gregoriana. Winterbourne o găsi într-un salonaş purpuriu, la etajul trei; încăperea scînteia sub razele soarelui meridional. Nu trecuseră nici zece minute, cînd servitorul intră anunţînd:

— Madame Mila!

Această comunicare fu urmată de intrarea micului Randolph Miller, care se opri în mijlocul camerei zgîindu-se la Winterbourne. O clipă mai tîrziu trecu pragul drăgălaşa lui soră; şi numai după un considerabil interval apăru şi doamna Miller.

— Te cunosc! ţipă Randolph.

— Sînt sigur că acum cunoşti o sumedenie de lucruri, exclamă Winterbourne luîndu-l de mînă. Cum merge cu învăţătura?

Daisy schimba saluturi amabile cu gazda; dar cînd auzi vocea lui Winterbourne, întoarse iute capul.

— Ei, asta-i bună! strigă ea.

— Ţi-am spus doar că voi veni, replică Winterbourne zîmbind.

— Să ştii că n-am crezut, răspunse domnişoara Daisy.

— Îţi sînt foarte îndatorat, rîse tînărul.

— Ai fi putut veni să mă vezi!

— Abia ieri am sosit.

— Asta n-o cred! declară fata.

Winterbourne se întoarse cu un zîmbet de protest către doamna Miller, dar aceasta îi evită privirea şi se aşeză jos, cu ochii pironiţi asupra fiului.

— Noi avem un apartament mai mare ca ăsta, declară Randolph. Pereţii-s numai aur.

Doamna Miller se răsuci în scaun, stînjenită.

— Ţi-am spus eu că dacă te aduc, e sigur c-ai s-o faci boacănă, murmură ea.

— Eu ţi-am spus-o… exclamă Randolph. Dar îţi spun, domnule, adăugă şugubăţ, dîndu-i lui Winterbourne un ghiont în genunchi, al nostru e într-

adevăr mai mare.

Daisy se angajase într-o vie conversaţie cu gazda, iar Winterbourne socoti că se cuvine să adreseze cîteva cuvinte doamnei Miller.

— Nădăjduiesc că v-aţi simţit bine de cînd ne-am despărţit, la Vevey.

De astă dată, doamna îşi îndreptă privirea categoric spre el – spre bărbia lui.

— Nu prea bine, domnule, răspunse.

— Are dispepsie, strigă Randolph. Şi eu am. Şi tata are. Dar cel mai mult am eu.

Această mărturisire, în loc s-o pună în încurcătură pe doamna Miller, păru s-o uşureze.

— Sufăr de ficat, lămuri ea. Cred că-i din cauza climei; e mai puţin sănătoasă decît la Schenectady, mai ales iarna. Nu ştiu dacă ştiţi că noi locuim la Schenectady. Îi spuneam fiicei mele că, hotărît, n-am mai găsit nicăieri un doctor ca doctorul Davis, şi nici nu cred că am să găsesc vreodată. O, la Schenectady e cel mai mare; are o reputaţie grozavă. E aşa de ocupat… şi totuşi, pentru mine face orice. Spunea că n-a mai văzut ceva ca dispepsia mea, dar şi-a pus în gînd să mi-o vindece. Sînt sigură că o să încerce tot ce-i posibil. Tocmai era pe cale să încerce o metodă nouă, cînd am plecat. Domnul Miller voia ca Daisy să vadă cu ochii ei Europa. Dar i-am scris domnului Miller că, după cît se pare, n-o s-o scot la capăt fără doctorul Davis. La Schenectady e socotit cel mai bun; şi acolo sînt o mulţime de bolnavi. Îmi afectează şi somnul.

Winterbourne avu o lungă discuţie pe teme de patologie cu pacienta doctorului Davis, în timpul căreia Daisy trăncăni fără întrerupere cu interlocutoarea ei. Tînărul o întrebă pe doamna Miller ce impresie îi făcuse Roma.

— Vai, trebuie să spun că m-a dezamăgit, răspunse doamna. Am auzit atîta vorbindu-se despre ea; probabil că ni s-a vorbit prea mult. Dar nu-i vina noastră. Şi din această cauză ne aşteptam la cu totul altceva.

— Aveţi puţină răbdare şi veţi ajunge s-o îndrăgiţi, o asigură Winterbourne.

— Ba eu, pe zi ce trece o urăsc tot mai mult! strigă Randolph.

— Parc-ai fi Hannibal copil[9], comentă Winterbourne.

— Nu sînt, declară Randolph într-o doară.

— Parcă n-ai fi copil deloc, spuse maică-sa. Dar am vizitat alte locuri pe care eu le-aş pune mult mai presus de Roma. Şi ca răspuns la întrebarea lui Winterbourne, preciză: Zürich. Găsesc că Zürich e minunat; şi despre el n-am auzit vorbindu-se nici pe jumătate cît despre Roma.

— Cel mai frumos loc pe care l-am văzut este City of Richmond, afirmă Randolph.

— Vorbeşte despre vapor, lămuri maică-sa. Am traversat oceanul pe acest vapor. Randolph s-a distrat foarte bine pe City of Richmond.

— E cel mai frumos lucru pe care l-am văzut, repetă copilul. Numai că l-am luat în direcţie greşită.

— Ei, o să vină timpul să-l luăm şi în direcţia bună, îl asigură maică-sa cu un rîs uşor.

Winterbourne îşi exprimă speranţa că cel puţin fiica doamnei Miller va fi găsit oarecare satisfacţie la Roma, iar interlocutoarea îi declară că Daisy era cu totul transportată.

— Datorită societăţii – societatea e splendidă. Se duce în toate părţile; a făcut o sumedenie de cunoştinţe. Fireşte că iese mult mai mult decît mine. Trebuie să recunosc că lumea de aici e foarte sociabilă; au primit-o cu multă bucurie. Şi cunoaşte o mulţime de domni. O, ei îi place la Roma mai mult ca oriunde. Desigur, pentru o fată tînără e foarte plăcut să cunoască mulţi domni.

Cam atunci îşi îndreptă Daisy din nou atenţia spre Winterbourne.

— Îi povesteam doamnei Walker cît de dezgustător ai fost, îl informă fata.

— Şi ce dovadă i-ai oferit? întrebă Winterbourne, oarecum iritat de lipsa de apreciere a domnişoarei Miller faţă de zelul unui admirator care, în drum spre Roma, nu se oprise nici la Bologna, nici la Florenţa, din pricina unui anumit neastîmpăr sentimental.

Îşi aminti cum o dată, un compatriot cinic îl avertizase că femeile americane – cele frumoase, precizare care lăsa o marjă axiomei – sînt cele mai pretenţioase din lume şi în acelaşi timp cel mai puţin înzestrate cu simţul gratitudinii.

— Cum aşa, ai fost teribil de dezgustător la Vevey! protestă Daisy. N-ai vrut să faci nimic pentru mine. N-ai vrut să rămîi cînd te-am rugat eu.

— Scumpa mea domnişoară, strigă Winterbourne cu elocvenţă, am străbătut oare tot drumul pînă la Roma numai ca să întîmpin reproşurile dumitale?

— Auzi-l te rog! se adresă Daisy gazdei, răsucind o fundă de pe rochia acestei doamne. Ai auzit vreodată ceva mai caraghios?

— Caraghios, draga mea? murmură doamna Walker, luînd apărarea lui Winterbourne.

— Ei, nu mai ştiu, spuse Daisy jucîndu-se cu panglicile gazdei. Doamnă Walker, vreau să vă cer ceva.

— Mamăă, interveni Randolph, cu felul lui special de a accentua terminaţiile cuvintelor, ţi-am spus că trebuie să plecăm. Eugenio o să facă tărăboi!

— Mie nu mi-e frică de Eugenio, declară Daisy, cu o mişcare bruscă a capului. Uitaţi-vă despre ce-i vorba, doamnă Walker, continuă ea, ştiţi că vin la recepţia pe care o daţi dumneavoastră.

— Sînt încîntată.

— Mi-am făcut o rochie splendidă.

— Nu mă îndoiesc.

— Dar vreau să vă cer o favoare – permisiunea de a aduce un prieten.

— Voi fi fericită să cunosc pe oricare dintre prietenii dumneavoastră, spuse doamna Walker întorcîndu-se cu un zîmbet spre doamna Miller.

— O, nu sînt prietenii mei, răspunse mama, surîzînd cu sfială, ca de obicei. Eu nu schimb un cuvînt cu dînşii.

— E un prieten intim al meu, domnul Giovanelli, spuse Daisy fără vreun tremur în glasul ei limpede şi fără vreo umbră pe faţa-i strălucitoare.

Doamna Walker rămase o clipă tăcută; îi aruncă o privire rapidă lui Winterbourne.

— Voi fi bucuroasă să-l cunosc pe domnul Giovanelli, spuse apoi.

— E italian, continuă Daisy cu cea mai drăgălaşă seninătate. Un bun prieten al meu; e cel mai frumos bărbat din lume – cu excepţia domnului Winterbourne! Cunoaşte o mulţime de italieni, dar ar vrea să cunoască şi ceva americani. Are o părere grozavă despre America. E îngrozitor de deştept! Şi absolut fermecător!

Căzură de acord ca acest strălucit personaj să fie adus la recepţia doamnei Walker, după care doamna Miller se pregăti să plece.

— Cred că ne întoarcem la hotel, spuse ea.

— Dumneata, mamă, te poţi întoarce la hotel, dar eu mă duc să mă plimb, anunţă Daisy zîmbind.

— Se duce să se plimbe cu domnul Giovanelli, proclamă Randolph.

— Mă duc în Pincio[10].

— Singură, draga mea, la ora asta? întrebă doamna Walker.

După-amiaza era pe sfîrşite – sosise ceasul de îmbulzeală a trăsurilor, ceasul plimbărilor pe jos al solitarilor contemplativi.

— Nu cred că e bine, draga mea, adăugă doamna Walker.

— Nici eu, subscrise doamna Miller. Ai să te îmbolnăveşti de friguri, mai mult ca sigur. Aminteşte-ţi ce ţi-a spus doctorul Davis.

— Dă-i o doctorie înainte de a se duce, îşi dădu Randolph părerea.

Toată lumea se ridicase în picioare; Daisy, continuînd să-şi dezvăluie dinţii frumoşi, se înclină şi-şi sărută gazda.

— Doamnă Walker, sînteţi prea drăguţă. Nu mă duc singură. Mă întîlnesc cu un prieten.

— Prietenul n-o să te împiedice să te îmbolnăveşti de friguri, observă doamna Miller.

— E vorba de domnul Giovanelli? întrebă gazda.

Winterbourne o urmărea din priviri pe Daisy; la întrebarea doamnei Walker, îşi încordă atenţia. Fata stătea zîmbind şi netezindu-şi panglicile bonetei; se uita la Winterbourne. Apoi, în timp ce-l măsura şi surîdea, răspunse fără nici o umbră de şovăială.

— Da, de domnul Giovanelli – frumosul Giovanelli.

— Scumpa mea tînără prietenă, începu doamna Walker luîndu-i mîna şi pledînd cu ardoare, nu te duce la Pincio, la această oră nesănătoasă, ca să te întîlneşti cu un italian frumos.

— Vorbeşte şi englezeşte, preciză doamna Miller.

— Vai de mine! exclamă Daisy. Nu vreau să fac nimic din ce nu se cuvine. Există o cale simplă să aranjăm lucrurile. Continua să se uite la Winterbourne. Pincio e doar la vreo sută de metri de aici, şi dacă domnul Winterbourne ar fi atît de politicos pe cît pretinde, s-ar putea oferi să mă însoţească!

Politeţea lui Winterbourne se grăbi să-şi afirme existenţa, iar fata îi dădu graţioasa îngăduinţă de a o însoţi. Coborîră scările înaintea mamei, iar afară, la uşă, Winterbourne zări trăsura doamnei Miller, şi înăuntru pe spectaculosul ghid a cărui cunoştinţă o făcuse la Vevey.

— La revedere, Eugenio! strigă Daisy. Mă duc la plimbare.

Distanţa dintre *via* Gregoriana şi frumoasa grădină aflată la celălalt capăt al colinei Pincio poate fi străbătută într-adevăr repede. Dar cum era o zi minunată şi o mare aglomerare de vehicule, pietoni şi singuratici care se plimbau agale, cei doi tineri americani nu izbutiră să înainteze decît cu greutate. Fapt care i se păru extrem de agreabil lui Winterbourne, deşi era foarte conştient de postura lui cu totul neobişnuită. Mulţimea trecătorilor

romani, care îşi tîrau alene paşii şi căscau gura, acorda multă atenţie tinerei domnişoare străine, atît de drăguţă, privind-o cum îşi croia drum sprijinită de braţul însoţitorului; şi Winterbourne se întrebă ce-o fi fost în capul fetei cînd îşi propusese iniţial să se expună, neînsoţită, acestei generale aprecieri. Aparent, în intenţia domnişoarei misiunea lui consta în a o încredinţa în mîinile domnului Giovanelli; dar Winterbourne, recunoscător şi agasat în acelaşi timp, hotărî că nu va face una ca asta.

— De ce n-ai venit să mă vezi? întrebă Daisy. Asta nu ţi-o iert.

— Am avut onoarea de a te informa că abia am coborît din tren.

— Atunci, înseamnă că după ce-a oprit trenul ai rămas o grămadă de vreme în el, strigă fata, cu rîsul ei uşor. Se vede că ai adormit. Dar ai avut timp să-i faci o vizită doamnei Walker.

— Am cunoscut-o pe doamna Walker… începu Winterbourne să explice.

— Ştiu unde ai cunoscut-o. Ai cunoscut-o la Geneva. Aşa mi-a spus. Dar şi pe mine m-ai cunoscut la Vevey. E totuna. Aşa că trebuia să vii să mă vezi.

Fu singura întrebare pe care i-o puse; după aceea începu să flecărească despre treburile ei.

— Avem nişte camere splendide la hotel, Eugenio spune că-i cel mai frumos apartament din Roma. Ne-am pus în gînd să rămînem toată iarna, dacă nu murim de friguri; şi presupun că n-o să murim. E mult mai frumos decît mi-am închipuit, credeam c-o să fie oribil de monoton; eram convinsă c-o să ne plictisim de moarte. Eram sigură că va trebui să vizităm toată ziua, trăgînd după noi un bătrîn din ăia antipatici care-ţi explică despre tablouri şi mai ştiu eu ce. Numai o săptămînă am avut parte de chestii din astea, şi acum mă distrez. Cunosc o groază de lume, şi toţi sînt fermecători. Societatea e extrem de selectă. Găseşti de toate neamurile – englezi şi germani şi italieni. Cred că englezii îmi plac cel mai mult. Îmi place stilul lor de conversaţie. Dar sînt şi cîţiva americani foarte drăguţi. N-am văzut în

viaţa mea oameni mai ospitalieri. În fiecare zi sînt invitată într-un loc sau altul. Nu se dansează prea mult; dar trebuie să spun că eu niciodată n-am considerat că dansul înseamnă totul. Totdeauna mi-a plăcut grozav să conversez. Cred că la recepţia doamnei Walker voi avea destul prilej de conversaţie – pentru că apartamentul e atît de mic.

Cînd trecură pe poarta grădinii Pincio, domnişoara Miller începu să se întrebe pe unde-o fi domnul Giovanelli.

— Să mergem mai bine drept la locul acela din faţă de unde priveşti panorama.

— Eu n-am să te ajut cu nimic să-l găseşti, de asta poţi fi convinsă.

— Atunci, am să-l găsesc singură.

— Doar n-ai de gînd să mă părăseşti acum! strigă Winterbourne.

Daisy izbucni în rîsul ei uşurel.

— Ţi-e teamă c-ai să te rătăceşti sau c-o să te calce vreo trăsură? Dar uite-l pe Giovanelli, acolo, rezemat de copac. Fixează femeile din trăsuri; ai văzut vreodată ceva mai obraznic?

Winterbourne zări la oarecare distanţă un bărbat scund, care stătea cu braţele încrucişate, strîngîndu-şi bastonul la piept. Avea o faţă frumoasă, o pălărie artistic aşezată pe cap, un monoclu la ochi şi un bucheţel de flori la butonieră. Winterbourne îl privi o clipă, apoi o întrebă:

— Şi ai de gînd să-i vorbeşti omului ăstuia?

— Dacă am de gînd să-i vorbesc? Doar nu-ţi închipui că am de gînd să comunic cu el prin semne?!

— Atunci, te rog să iei la cunoştinţă că intenţionez să rămîn şi eu cu dumneata.

Daisy se opri în loc şi-l privi fără ca faţa ei să trădeze vreun semn de conştiinţă încărcată; tot ce puteai vedea erau doar ochii fermecători şi gropiţele vesele.

„Da, ştie să se stăpînească“, gîndi tînărul.

— Nu-mi place tonul pe care mi-o spui, replică Daisy. E prea poruncitor.

— Îmi cer iertare dacă n-o spun cum trebuie. Important este să te fac să înţelegi ce am de gînd.

Fata îi aruncă o privire mai gravă, izvorîtă însă din doi ochi mai frumoşi ca oricînd.

— Nu am îngăduit niciodată vreunui bărbat să-mi dicteze sau să se amestece în ceea ce fac eu.

— Cred că ai procedat greşit. Uneori, trebuie să-ţi pleci urechea la vorbele unui bărbat – la cel potrivit.

Daisy începu din nou să rîdă.

— Nu fac altceva decît să-mi plec urechea la spusele bărbaţilor, exclamă. Zi-mi dacă domnul Giovanelli este cel potrivit.

Domnul cu bucheţelul de flori la butonieră îi zărise pe prietenii noştri şi se apropia acum de fată cu o grabă slugarnică. Se înclină în faţa lui Winterbourne precum şi a partenerei sale; avea un zîmbet scînteietor, ochi inteligenţi; Winterbourne găsi că arăta destul de bine. Totuşi, îi şopti fetei:

— Nu, nu e cel potrivit.

Daisy avea, de bună seamă, un talent înnăscut de a face prezentări; adresîndu-se fiecăruia dintre cei doi domni, rosti numele celuilalt. Şi apoi porni, flancată în fiecare parte de cîte unul; domnul Giovanelli vorbea foarte curent engleza – Winterbourne află ulterior că exersase această limbă cu un mare număr de moştenitoare bogate din America – şi o copleşea cu o sumedenie de fleacuri amabile. Era foarte manierat, şi tînărul american, fără să scoată vreo vorbă, reflecta asupra acelei subtile iscusinţe specifice italienilor care le permite să se arate cu atît mai galanţi cu cît sînt mai adînc dezamăgiţi. Desigur că Giovanelli contase pe o întrevedere mult mai intimă; nu se aşteptase la o partidă în trei. Dar îşi menţinea buna dispoziţie într-un fel care sugera intenţii foarte generoase. Winterbourne se felicita că-l apreciase la justa lui valoare. „Nu e un *gentleman*, îşi spunea tînărul

american, e doar o imitaţie reuşită. Trebuie să fie vreun profesoraş de muzică sau vreun gazetăraş plătit cu cinci parale rîndul ori vreun artist de mîna a treia. Dracu' să-l ia cu mutra asta simpatică!“

Domnul Giovanelli avea, fără îndoială, o faţă foarte atractivă; dar Winterbourne simţea o superioară indignare la adresa frumoasei sale compatrioate, care nu ştia să deosebească un *gentleman* fals de unul autentic. Giovanelli flecărea şi glumea şi se făcea extrem de agreabil. Ce-i drept, dacă era o imitaţie, era una strălucită.

„Oricum, însă, continua să-şi spună Winterbourne, o fată serioasă ar fi trebuit să-şi dea seama.“ Şi apoi, începu din nou să se întrebe dacă fata asta era într-adevăr serioasă. O fată serioasă, chiar dacă ar fi o mică americană amatoare de flirt, ar da *rendez-vous* unui străin de condiţie probabil inferioară? E drept că în cazul de faţă *rendez-vous*-ul fusese dat în plină lumină şi în cel mai aglomerat colţ al Romei; dar oare nu era cu putinţă ca tocmai alegerea unor astfel de împrejurări să fie o dovadă de extrem cinism? Oricît ar părea de ciudat, Winterbourne se simţea enervat de faptul că fata, întîlnindu-l pe acest *amoroso*[11], nu se arătase doritoare să scape de prezenţa însoţitorului ei şi, în acelaşi timp, îl enerva şi interesul pe care i-l nutrea el. Ar fi fost cu neputinţă s-o consideri o domnişoară cu purtări alese; era lipsită de o anumită indispensabilă delicateţe. Aşadar, situaţia ar fi fost mult simplificată dacă ar fi reuşit să vadă în ea obiectul unui sentiment din acelea pe care romancierii le numesc „pasiuni josnice“. Dacă fata s-ar fi arătat nerăbdătoare să se descotorosească de el, faptul l-ar fi ajutat s-o dispreţuiască; şi dispreţuind-o, nu i s-ar mai fi părut atît de enigmatică. Dar Daisy, în împrejurările date, continua să se înfăţişeze ca o inscrutabilă îmbinare de îndrăzneală şi inocenţă.

Trecuse cam un sfert de oră de cînd se plimba însoţită de cei doi cavaleri ai ei, răspunzînd, după cum i se părea lui Winterbourne, pe un ton de veselie foarte copilărească frumoaselor discursuri ale domnului Giovanelli, cînd o trăsură care se detaşase de coloana mobilă a vehiculelor

se opri chiar lîngă alee. În aceeaşi clipă, Winterbourne o zări în trăsură pe prietena lui, doamna Walker – de la a cărei locuinţă tocmai plecaseră –, făcîndu-i semne cu mîna. Părăsind-o pe domnişoara Miller, se grăbi să răspundă chemărilor doamnei. Doamna Walker era îmbujorată; avea un aer agitat.

— E într-adevăr îngrozitor, îi spuse ea. Fata nu trebuie să se compromită în halul ăsta. Nu trebuie să se plimbe pe aici cu voi, cu doi bărbaţi. Cincizeci de oameni au remarcat-o.

Winterbourne îşi înălţă sprîncenele.

— Cred că-i păcat să te agiţi atîta pentru aşa ceva.

— E păcat să lăsăm fata să se distrugă.

— E absolut nevinovată, insistă Winterbourne.

— E absolut nebună! strigă doamna Walker. Ai întîlnit vreodată o persoană mai imbecilă decît maică-sa? După ce-aţi plecat, n-am avut linişte tot gîndindu-mă la ea. Îmi spuneam că ar fi prea dureros dacă măcar n-aş încerca s-o salvez. Am poruncit să mi se pregătească trăsura, mi-am pus pălăria pe cap şi am venit aici cît am putut de repede. Slavă cerului că v-am descoperit!

— Şi ce-ţi propui să faci cu noi? întrebă Winterbourne zîmbind.

— Să o urc în trăsură, să o plimb pe aici o jumătate de oră, ca lumea să vadă că fata nu-i chiar de capul ei, şi pe urmă să o conduc în siguranţă acasă.

— Nu cred că e o idee prea fericită, spuse Winterbourne, dar poţi încerca.

Doamna Walker încercă. Tînărul se duse în căutarea domnişoarei Miller, care se mulţumise să salute cu o mişcare a capului şi să-i surîdă interlocutoarei lui, continuîndu-şi drumul alături de Giovanelli. Aflînd că doamna Walker dorea să-i vorbească, Daisy, plină de bunăvoinţă, făcu calentoarsă, însoţită tot de domnul Giovanelli. Se declară încîntată că se ivise un prilej de a-l prezenta pe acest *gentleman* doamnei Walker. Îndeplini cu

promptitudine formalităţile de prezentare şi mărturisi că nu văzuse în viaţa ei ceva mai frumos decît pledul din trăsura doamnei Walker.

— Mă bucur că-l admiri, spuse doamna cu un zîmbet mieros. Vrei să urci în trăsură şi să-mi dai voie să-l aştern pe dumneata?

— O, nu, vă mulţumesc, răspunse Daisy, o să-l admir mult mai mult văzîndu-l pe dumneavoastră, cînd vă plimbaţi.

— Urcă şi fă o plimbare în trăsură cu mine, îi ceru doamna Walker.

— Ar fi minunat, dar mă simt atît de bine cum sînt acum! – şi Daisy desemnă cu o privire plină de strălucire pe cei doi domni care o flancau.

— E posibil să te simţi bine, fetiţo dragă, dar aici nu se obişnuieşte aşa ceva, stărui doamna Walker aplecîndu-se înainte, în trăsură, cu mîinile pios împreunate.

— Bine, atunci ar trebui să se obişnuiască, replică Daisy. Aş muri dacă nu m-aş plimba puţin pe jos.

— Ar trebui să te plimbi cu mama dumitale, draga mea, strigă doamna din Geneva pierzîndu-şi răbdarea.

— Cu mama? Vai de mine! exclamă fata. Winterbourne îşi dădu seama că pe Daisy o întărîta intervenţia celorlalţi. Mama n-a făcut în viaţa ei zece paşi pe jos. Şi apoi, ştiţi, adăugă ea rîzînd, nu mai am cinci ani.

— Eşti destul de mare ca să fii mai chibzuită. Şi destul de mare, dragă domnişoară Miller, ca să poţi fii bîrfită.

Daisy se uită la doamna Walker cu un zîmbet încordat.

— Bîrfită? Ce vreţi să spuneţi?

— Vino în trăsură şi am să-ţi explic.

Din nou Daisy îşi purtă cu repeziciune privirea întîi la unul şi apoi la celălalt dintre domnii care o însoţeau. Domnul Giovanelli se înclina în dreapta şi-n stînga, frecîndu-şi mănuşile şi rîzînd foarte agreabil; Winterbourne socoti scena cît se poate de neplăcută.

— Nu cred că doresc să-mi explicaţi, spuse Daisy în cele din urmă. Nu cred că mi-ar face plăcere.

Winterbourne dori s-o vadă pe doamna Walker învelindu-se cu pledul şi luînd-o din loc; dar doamna nu suferea să fie înfruntată, aşa cum avea să-i declare mai tîrziu.

— Preferi să se vorbească despre dumneata ca despre o fată nesocotită? întrebă ea.

— Dumnezeule! exclamă Daisy.

Privi din nou la domnul Giovanelli, apoi se întoarse către Winterbourne. O uşoară îmbujorare îi colora obrajii; era extraordinar de drăguţă.

— Domnul Winterbourne consideră, adăugă ea vorbind rar, zîmbind, aruncîndu-şi capul pe spate şi măsurîndu-l din cap pînă-n picioare, domnul Winterbourne consideră că, pentru a-mi salva reputaţia, ar trebui să urc în trăsură?

Winterbourne roşi; o clipă, şovăi îngrozitor. Părea atît de ciudat s-o auzi pe Daisy vorbind în felul ăsta despre „reputaţia“ ei! Dar el, personal, trebuia să răspundă aşa cum dicta galanteria. În cazul de faţă, cea mai delicată galanterie ar fi fost să-i spună simplu adevărul, iar adevărul pentru Winterbourne – dacă prin cele cîteva indicii pe care am fost în stare să le dau l-am putut face pe cititor să-l cunoască – însemna că Daisy Miller trebuia să accepte sfatul doamnei Walker. O privi, în adorabila ei drăgălăşenie, apoi îi spuse foarte blînd:

— Cred că ar trebui să te sui în trăsură.

Daisy izbucni într-un rîs violent.

— În viaţa mea n-am auzit ceva mai absurd. Dacă ce fac e lipsit de cuviinţă, doamnă Walker, atunci eu toată sînt lipsită de cuviinţă şi trebuie să mă lăsaţi în plata Domnului. La revedere; vă doresc plimbare plăcută!

Şi, urmată de domnul Giovanelli, care execută un triumfal salut reverenţios, se îndepărtă.

Doamna Walker rămase cu privirile pironite în urma fetei; în ochii doamnei ţîşniseră lacrimi.

— Vino aici, domnule, i se adresă lui Winterbourne indicîndu-i locul de lîngă ea, în trăsură.

Tînărul răspunse că era de datoria lui s-o întovărăşească pe domnişoara Miller; la care doamna Walker îl înştiinţă că în cazul cînd îi refuză această favoare nu-i va mai vorbi niciodată. Evident, lua lucrurile foarte în serios. Winterbourne îi ajunse din urmă pe Daisy şi pe însoţitorul ei şi, întinzînd fetei mîna, se scuză spunîndu-i că doamna Walker îi reclama imperios prezenţa. Se aştepta ca fata, drept ripostă, să-i răspundă prin ceva foarte uşuratic, afirmînd şi mai mult acea „nesocotinţă“ de care doamna Walker se străduise în chip atît de caritabil s-o apere.

Dar Daisy se mulţumi să-i scuture mîna, aproape fără să-l privească, în timp ce domnul Giovanelli îşi luă rămas bun cu o prea pompoasă piruetă a pălăriei.

Cînd luă loc în trăsura doamnei Walker, Winterbourne nu se afla în cea mai bună dintre dispoziţii.

— Nu ai procedat cu dibăcie, îi spuse candid, în timp ce vehiculul se reintegra în şuvoiul de trăsuri.

— În asemenea împrejurări, răspunse doamna, nu ţin să fiu dibace, ţin să fiu serioasă.

— Ei bine, seriozitatea dumitale n-a făcut decît s-o jignească şi s-o îndepărteze.

— S-a întîmplat aşa cum trebuia să se întîmple. Dacă este atît de ferm hotărîtă să se compromită, atunci, cu cît o aflăm mai repede, cu atît mai bine; putem acţiona în consecinţă.

— Eu cred că n-are nici un gînd rău, replică Winterbourne.

— Aşa gîndeam şi eu acum o lună. Dar a mers prea departe.

— Ce-a făcut?

— Tot ceea ce nu se face aici. Flirtează cu orice bărbat îi iese în cale; stă prin colţuri cu italieni misterioşi; dansează toată seara cu acelaşi partener;

primeşte vizite la ora unsprezece noaptea. Cînd îi vin musafirii, maică-sa pleacă.

— Dar fratele ei, interveni Winterbourne rîzînd, stă treaz pînă la miezul nopţii.

— Probabil că s-a lămurit din cele ce-a văzut. Mi s-a spus că la hotelul lor toată lumea o vorbeşte, şi atunci cînd vreun domn întreabă de domnişoara Miller, servitorii îşi zîmbesc unii altora cu subînţeles.

— Dă-i naibii pe servitori! strigă Winterbourne mîniat. Singura vină a fetei este că-i foarte needucată.

— Are o înnăscută lipsă de delicateţe, declară doamna Walker. Poftim exemplul de azi. Cît timp ai cunoscut-o la Vevey?

— Două zile.

— Şi imaginează-ţi că face o chestiune personală din faptul că ai plecat de acolo.

Winterbourne rămase cîteva clipe tăcut; apoi spuse:

— Mi-e teamă, doamnă Walker, că şi dumneata, şi eu am trăit prea multă vreme la Geneva.

În continuare, o rugă să-l informeze asupra scopului special pentru care ceruse să vină în trăsură.

— Voiam să te rog să pui capăt relaţiilor dumitale cu domnişoara Miller – să nu flirtezi cu ea, să nu-i mai oferi nici un prilej de a se afişa, într-un cuvînt: s-o laşi în pace.

— Mie teamă că nu pot face aşa ceva, răspunse Winterbourne. Îmi place extrem de mult.

— O raţiune în plus pentru a nu o ajuta să stîrnească un scandal.

— În atenţia pe care am să i-o acord eu nu va fi nimic scandalos.

— Dar va fi, fără îndoială, în felul cum o va primi ea. Eu am spus tot ce-mi împovăra cugetul, continuă doamna Walker. Dacă vrei să te întorci la domnişoara dumitale, poţi coborî. A, uite, ai cel mai bun prilej.

Trăsura străbătea acea parte a grădinii Pincio care se înalţă deasupra zidului Romei şi dezvăluie priveliştea frumoasei vile Borghese. Locul este împrejmuit de un parapet gros, prevăzut cu numeroase locuri de odihnă. Unul dintre acestea, la mică depărtare, era ocupat de un domn şi o tînără, spre care doamna Walker arătă cu o mişcare a capului. În aceeaşi clipă, cei doi se ridicară şi se îndreptară spre parapet. Winterbourne ceru vizitiului să oprească; coborî din trăsură. Prietena lui îl privi o clipă în tăcere; apoi, în timp ce o saluta scoţîndu-şi pălăria, doamna porni majestuos cu trăsura. Winterbourne rămase locului; îşi întorsese privirea spre Daisy şi cavalerul ei. Era clar că nu vedeau pe nimeni; erau prea preocupaţi fiecare de prezenţa celuilalt. Cînd ajunseră la parapetul scund, stătură o clipă în picioare, privind coroanele plate ale mănunchiurilor de pini de la vila Borghese; apoi, Giovanelli se aşeză cu familiaritate pe marginea lată a zidului. Soarele asfinţea în fîşia de cer din faţa lor şi cernea o rază scînteietoare printre două baricade de nori; însoţitorul fetei îi luă umbrela din mîini şi o deschise. Daisy veni mai aproape, şi tînărul înălţă umbrela deasupra ei, apoi, continuînd s-o ţină tot el, o sprijini de umărul fetei, astfel încît capetele celor doi rămaseră ascunse privirilor lui Winterbourne. Acesta mai zăbovi puţin locului, pe urmă porni. Porni dar nu spre perechea de după umbrelă, ci spre locuinţa mătuşii lui, doamna Costello. A doua zi se simţi măgulit cînd văzu că el, cel puţin, nu stîrnise zîmbetele servitorilor întrebînd la hotel de doamna Miller. Dar doamna şi fiica nu erau acasă; şi în ziua următoare, repetîndu-şi vizita, Winterbourne avu din nou ghinionul de a nu le găsi.

Recepţia dată de doamna Walker avu loc în seara celei de-a treia zile, şi în ciuda răcelii marcate de ultima sa întrevedere cu gazda, Winterbourne figura printre invitaţi. Doamna Walker se număra printre acele doamne americane care atîta timp cît se află în străinătate îşi fac o preocupare – aşa cum sună propria lor expresie – din a studia societatea europeană; şi această serată era un prilej de a colecţiona cîteva specimene dintre semenii ei

muritori, de diferite origini, meniţi să-i servească drept manual pentru studiu. Cînd sosi Winterbourne, Daisy Miller nu venise încă, dar după cîteva momente o văzu pe maică-sa, intrînd singură, nespus de stîngace şi de jalnică. Deasupra tîmplelor dezgolite, părul doamnei Miller era mai încreţit ca altă dată. Cînd se apropie de doamna Walker, Winterbourne li se alătură.

— Vedeţi, am venit singură, spuse biata doamnă Miller. Sînt aşa de speriată, că nu ştiu ce să fac. E prima dată cînd vin singură la o serată, mai ales în ţara asta. Am vrut să-l iau pe Randolph sau pe Eugenio sau pe oricine, dar Daisy pur şi simplu m-a expediat singură-singurică. Nu sînt obişnuită să umblu de una singură.

— Şi fiica dumneavoastră nu intenţionează să ne acorde favoarea prezenţei sale? întrebă doamna Walker pe un ton menit să impresioneze.

— Daisy e complet îmbrăcată, răspunse doamna Miller pe acel ton de cronicar, detaşat, dacă nu chiar filozofic, cu care înregistra evenimentele curente din activitatea fiicei sale. S-a îmbrăcat special, încă înainte de masă. Dar i-a venit un prieten; domnul acela – italianul, pe care vrea să-l aducă aici. S-au aşezat la pian, şi ai spune că nu se mai pot dezlipi de acolo. Domnul Giovanelli cîntă splendid. Dar cred că n-or să mai întîrzie mult, încheie doamna Miller, plină de speranţe.

— Îmi pare rău că trebuie să vină în felul ăsta, comentă doamna Walker.

— Da, i-am spus şi eu că n-are nici un rost să se îmbrace înainte de masă dacă trebuie să mai aştepte trei ore, răspunse doamna Miller. Nu văd ce rost avea să-şi pună o asemenea toaletă ca să stea cu domnul Giovanelli.

— E oribil! proclamă doamna Walker întorcîndu-se şi adresîndu-se lui Winterbourne. *Elle s’affiche*[12]. Se răzbună pentru că m-am hazardat să-i fac morală. Cînd o să vină nici n-am să-i vorbesc.

Daisy îşi făcu apariţia după ora unsprezece; dar nu era ea fata care în astfel de împrejurări să aştepte să i se vorbească. Se avîntă, în foşnetul mătăsurilor, cu o radioasă drăgălăşenie, surîzînd şi vorbind, purtînd un

buchet imens şi însoţită de domnul Giovanelli. Toţi îşi întrerupseră vorba şi se întoarseră s-o privească. Veni drept spre doamna Walker.

— Mi-era teamă să nu credeţi că nu mai vin, aşa că am trimis-o pe mama înainte, să vă anunţe. Voiam să-l fac pe domnul Giovanelli să exerseze puţin înainte de a veni; ştiţi, cîntă foarte frumos şi vreau să-i cereţi să cînte. Iată-l pe domnul Giovanelli; ştiţi, vi l-am prezentat; are o voce splendidă şi ştie cele mai superbe cîntece. L-am făcut în seara asta să le repete în mod special; am petrecut minunat la hotel.

Toate acestea fură emise de Daisy în chipul cel mai dulce şi mai clar audibil, în timp ce ochii i se plimbau de la gazdă la cei din jur, iar mîinile-i netezeau marginile rochiei pe la umeri.

— Cunosc pe cineva din toată lumea de aici? întrebă.

— Cred că toată lumea de aici te cunoaşte pe *dumneata*, răspunse sentenţios doamna Walker, şi-i adresă un salut repezit domnului Giovanelli.

Acest din urmă domn s-a comportat galant. A zîmbit şi s-a înclinat, şi-a arătat dinţii albi; şi-a răsucit mustaţa, şi-a învîrtit pupilele şi a îndeplinit toate funcţiile unui italian frumos la o serată. A cîntat foarte melodios vreo şase cîntece, deşi doamna Walker a declarat după aceea că-i este cu neputinţă să descopere cine i-a cerut să cînte. După toate aparenţele, nu Daisy fusese cea care-i comandase. Daisy stătea la oarecare depărtare de pian; şi cu toate că-şi exprimase în mod public înalta admiraţie pentru vocea lui Giovanelli, totuşi în timpul recitalului vorbise cu glas tare.

— Păcat că apartamentul ăsta e atît de mic şi nu putem dansa, i se adresă ea lui Winterbourne, de parcă se despărţise de el cu cinci minute mai înainte.

— Mie nu-mi pare rău că nu se poate dansa, pentru că eu nu dansez, răspunse Winterbourne.

— Te cred că nu dansezi, eşti prea ţeapăn, îi declară domnişoara Daisy. Sper că ţi-a plăcut plimbarea în trăsură cu doamna Walker.

— Nu, nu mi-a plăcut; preferam să merg pe jos cu dumneata.

— Ne-am împărţit în două perechi; a fost mult mai bine aşa. Dar ai auzit vreodată ceva mai trufaş decît pretenţia doamnei Walker ca eu să urc în trăsură şi să-l las singur pe bietul domn Giovanelli, sub pretext că aşa e cuviincios? Oamenii au tot felul de idei! Ar fi fost cît se poate de nepoliticos; de zece zile îmi tot vorbea de plimbarea asta.

— N-ar fi trebuit să-ţi vorbească deloc, spuse Winterbourne. Unei domnişoare din ţara lui nu i-ar fi propus niciodată să se plimbe cu el pe stradă.

— Pe stradă? strigă Daisy fixîndu-l cu ochii ei frumoşi. Dar atunci, unde, mă rog, i-ar fi propus să se plimbe? Şi-apoi, Pincio nu e stradă, iar eu, slavă Domnului, nu sînt o domnişoară din ţara lui. Domnişoarele din ţara lui se plictisesc de moarte, din cîte am putut să aflu. Nu văd de ce mi-aş schimba obiceiurile de hatîrul lor.

— Mi-e teamă că obiceiurile dumitale sînt cele ale unei amatoare de flirt, spuse Winterbourne grav.

— Desigur că sînt! strigă Daisy, fixîndu-l din nou cu ochi zîmbitori. Sînt o teribilă, o grozavă amatoare de flirt. Ai auzit vreodată de o fată drăguţă care să nu fie? Presupun că acum ai să-mi spui că nu sînt o fată drăguţă.

— Eşti o fată foarte drăguţă, dar aş vrea să flirtezi cu mine şi numai cu mine, se dezlănţui Winterbourne.

— Ah, mulţumesc – mulţumesc foarte mult. Eşti ultimul om cu care m-aş gîndi să flirtez. Aşa cum am avut plăcerea să te informez, eşti prea ţeapăn.

— O repeţi prea des, replică Winterbourne.

Daisy rîse încîntată.

— Dac-aş putea nutri dulcea speranţă de a te înfuria, aş spune-o încă o dată.

— Să nu faci asta; cînd sînt furios sînt mai ţeapăn ca oricînd. Dar dacă vrei să flirtezi cu mine, încetează cel puţin să flirtezi cu prietenul dumitale

de la pian. Cei de aici nu înţeleg astfel de lucruri.

— Aş fi zis că nu înţeleg nimic altceva! exclamă Daisy.

— Nu cînd e vorba despre tinere nemăritate.

— Eu găsesc că-i mai cuviincios să flirteze tinerele nemăritate decît bătrînele măritate.

— Nu ştii, replică Winterbourne, că atunci cînd ai de-a face cu băştinaşii trebuie să-ţi însuşeşti obiceiul locului? Flirtul este un obicei pur american; pe aici nu există. Şi cînd te arăţi în public însoţită de domnul Giovanelli şi fără mama dumitale…

— Dumnezeule! Biata mama! îl întrerupse Daisy.

— Deşi dumneata nu faci decît să flirtezi, domnul Giovanelli nu flirtează; el are alte gînduri.

— Cel puţin nu-mi ţine predici, i-o reteză Daisy cu vioiciune. Şi dacă vrei să ştii adevărul, nici unul dintre noi nu flirtează; sîntem prea buni prieteni pentru asta; sîntem prieteni intimi.

— A, ripostă Winterbourne. Dacă sînteţi în dragoste, asta e altă poveste.

Pînă acum, fata îi îngăduise să vorbească atît de franc, încît Winterbourne nu se aşteptase s-o şocheze cu presupunerile lui. Dar Daisy se ridică brusc, roşind vizibil şi lăsîndu-l să-şi spună în gînd că micuţele americane amatoare de flirt sînt făpturile cele mai ciudate din lume.

— Domnul Giovanelli, cel puţin, rosti Daisy aruncînd interlocutorului ei o privire neobişnuită, nu-mi spune niciodată lucruri atît de neplăcute.

Winterbourne era uluit; holbă ochii. Domnul Giovanelli terminase de cîntat. Se ridică de la pian şi se îndreptă spre Daisy.

— N-ai vrea să vii cu mine în camera alăturată, să-ţi ofer un ceai? întrebă înclinîndu-se în faţa ei, cu zîmbetul lui ornamental.

Daisy se întoarse către Winterbourne şi începu din nou să surîdă.

Tînărul american era din ce în ce mai nedumerit, pentru că inconsecvenţa zîmbetului ei nu limpezea cu nimic lucrurile, deşi părea să

dovedească, într-adevăr, că fata avea o dulceaţă şi o blîndeţe instinctive care o făceau să ierte spontan jignirile.

— Domnului Winterbourne nu i-a trecut nici un moment prin cap să-mi ofere un ceai, spuse cu felul ei obişnuit de a-l necăji.

— Ţi-am oferit sfaturi, răspunse Winterbourne.

— Prefer un ceai slab! strigă Daisy, şi se îndepărtă cu strălucitorul Giovanelli.

Tot restul serii rămase cu el în ambrazura ferestrei din cealaltă cameră. Se cînta la pian ceva foarte interesant, dar nici unul dintre cei doi tineri nu dădu vreo atenţie.

Cînd Daisy veni să-şi ia rămas bun de la doamna Walker, aceasta compensă, deliberat, slăbiciunea de care se făcuse vinovată în momentul sosirii fetei. Îşi întoarse spatele drept în faţa domnişoarei Miller şi o lăsă să plece cît de graţios îi stătea în putinţă.

Winterbourne se afla lîngă uşă; văzu totul. Daisy se făcu foarte palidă şi privi spre maică-sa; dar doamna Miller nu remarcase nici un fel de violare a uzualelor formalităţi sociale. Dimpotrivă, părea stăpînită de un nepotrivit impuls de a atrage atenţia asupra stricteţii cu care le respecta ea.

— Noapte bună, doamnă Walker, spunea de zor. Am petrecut o seară foarte plăcută. Ştiţi, dacă o las pe Daisy să vină la serate fără mine, nu-mi place s-o las să şi plece singură.

Daisy se întorsese, privind cu o faţă palidă şi gravă spre grupul strîns lîngă uşă. Winterbourne îşi dădu seama că în prima clipă fusese prea uluită şi prea dezorientată pentru a se simţi măcar indignată. La rîndul lui, era foarte impresionat.

— A fost crud din partea dumitale, îi spuse el doamnei Walker.

— Nu mai pune ea piciorul în salonul meu! replică gazda.

Deci, cum Winterbourne n-o mai putea întîlni pe Daisy în salonul doamnei Walker, se duse cît mai des posibil la hotelul doamnei Miller. Dar

mama şi fiica erau rareori de găsit acasă. Şi cînd le găsea, devotatul Giovanelli era întotdeauna prezent.

Deseori, micul italian strălucitor se afla în salon singur cu Daisy, întrucît doamna Miller îşi menţinea, pare-se, cu statornicie principiul că discreţia constituie cea mai bună supraveghere.

Winterbourne observă, la început cu surprindere, că în asemenea ocazii Daisy nu era niciodată stingherită sau plictisită de venirea lui; dar foarte curînd începu să-şi dea seama că fata nu-i mai putea oferi nici o surpriză; în comportarea ei, neaşteptatul era singurul lucru la care te puteai aştepta. Nu vădea nici un semn de supărare din pricină că *tête-à-tête*-ul cu Giovanelli era întrerupt; putea flecări, la fel de candid şi însufleţit, cu doi domni ca şi cu unul singur; iar în conversaţia ei se făcea mereu simţită aceeaşi îmbinare de îndrăzneală şi puerilitate. Winterbourne îşi spuse că în cazul cînd ar fi avut într-adevăr vreo afecţiune pentru Giovanelli, apărea foarte ciudat că nu-şi dădea mai multă osteneală să păstreze intimitatea întrevederilor; şi o îndrăgea cu atît mai mult pentru nepăsarea-i inocentă şi pentru necurmata ei bună dispoziţie. N-ar fi putut spune de ce anume, dar Daisy îi făcea impresia unei fete care nu s-ar fi arătat niciodată geloasă. Cu riscul de a stîrni un zîmbet oarecum zeflemitor din partea cititorului, trebuie să mărturisesc că în ceea ce priveşte femeile care-l interesaseră pînă acum, Winterbourne avusese deseori impresia, date fiind anumite întîmplări, că trebuia să se teamă – literalmente să se teamă – de femeile geloase. Încerca plăcuta senzaţie că de Daisy Miller n-ar trebui să se teamă niciodată. E necesar să adaug însă că acest sentiment nu putea fi cu totul măgulitor în ce-o priveşte pe Daisy; căci Winterbourne era în parte convins, sau mai curînd îngrijorat, că fata avea să se dovedească foarte uşuratică.

Dar, evident, Daisy nutrea mult interes pentru Giovanelli. Ori de cîte ori acesta vorbea, fata se uita ţintă la el; tot timpul îi cerea să facă ba una, ba alta; într-una îl tachina şi îl muştruluia. Părea să fi uitat cu desăvîrşire că Winterbourne i-ar fi spus ceva neplăcut la serata doamnei Walker.

Într-o duminică după-amiază, cînd se duse împreună cu mătuşa lui să viziteze catedrala Sfîntul Petru, Winterbourne o zări pe Daisy hoinărind prin marele edificiu în compania inevitabilului Giovanelli. Atrase de îndată atenţia doamnei Costello asupra fetei şi a cavalerului ei. Doamna aruncă o privire prin lornion şi apoi comentă:

— De asta erai atît de îngîndurat în ultima vreme?

— Nu mi-am dat deloc seama că sînt îngîndurat, răspunse tînărul.

— Eşti foarte preocupat; te obsedează ceva.

— Şi de ce anume mă acuzi că aş fi obsedat?

— De domnişoara asta – domnişoara Baker, domnişoara Chandler[13], sau cum o mai cheamă? De idila domnişoarei cu acest mic frizer…

— Poţi numi idilă o poveste care se bucură de o atît de ciudată publicitate? întrebă Winterbourne.

— Ăsta nu-i meritul, ci prostia lor, răspunse doamna Costello.

— Ba nu! replică Winterbourne cu acea mină îngîndurată la care făcuse aluzie mătuşa. Nu cred că între ei e ceea ce se poate numi o idilă.

— Am auzit vreo duzină de oameni vorbind despre asta. Se spune că fata-i nebună după el.

— Ce-i drept, sînt foarte intimi, consimţi Winterbourne.

Doamna Costello inspectă din nou, prin instrumentul ei optic, tînăra pereche.

— Individul e foarte frumos. E lesne de înţeles cum se petrec lucrurile. Ea îl socoteşte cel mai elegant om din lume – *gentleman*-ul cel mai rafinat. În viaţa ei n-a întîlnit pe cineva ca el – e mai bine chiar şi decît ghidul. Probabil că ghidul i l-a prezentat. Şi dacă junele izbuteşte să se însoare cu domnişoara, ghidul va primi un comision gras.

— Nu cred că se gîndeşte să se mărite cu el şi nu cred că tipul speră să se însoare cu domnişoara Miller.

— Poţi fi convins că ea nu se gîndeşte la nimic. Trăieşte de pe o zi pe alta şi de la un ceas la altul, aşa cum trăiau oamenii în epoca de aur. Nici n-

aş putea concepe ceva mai vulgar. Şi în acelaşi timp te asigur, adăugă doamna Costello, că te poţi aştepta în orice moment să-ţi anunţe logodna lor.

— Cred că e mai mult decît speră Giovanelli, spuse Winterbourne.

— Cine-i Giovanelli?

— Micul italian. M-am interesat în legătură cu el şi am aflat cîte ceva. Aparent, e un omuleţ cu desăvîrşire respectabil. Cred că e într-un fel un *cavaliere avvocato*[14], dar nu face parte din ceea ce se numeşte elita societăţii. Nu mi se pare deloc imposibil ca ghidul să i-l fi prezentat. Evident, e cu totul vrăjit de domnişoara Miller. Dacă ea îl consideră cel mai rafinat *gentleman* din lume, el la rîndul lui nu a venit niciodată în contact cu atîta strălucire, atîta opulenţă şi atîta risipă cîte întruchipează această tînără domnişoară. Şi apoi, cred că o găseşte extrem de drăguţă şi de interesantă. Mă îndoiesc că visează să se însoare cu ea. Bănuiesc că aşa ceva i-ar apărea drept un noroc imposibil de realizat. El nu-i poate oferi altceva decît un chip frumos; or, undeva în acea misterioasă ţară a dolarilor există un foarte concret domn Miller. Giovanelli ştie că nu are de oferit un titlu. O, dac-ar fi fost un conte sau un *marchese*[15]… Cred că se miră singur de norocul care a dat peste el, de felul cum l-au luat în braţe.

— Se bizuie pe chipul lui frumos şi o socoteşte pe domnişoara Miller o tînără *qui se passe ses fantaisies*[16], spuse doamna Costello.

— E foarte adevărat, continuă Winterbourne, că Daisy şi mama ei nu s-au ridicat încă la acel stadiu de – cum să-i spun? – de cultură de la care porneşte ideea vînării unui conte sau a unui *marchese*. Cred că din punct de vedere intelectual sînt incapabile să conceapă un asemenea gînd.

— A, dar acest *avvocato* nu poate s-o creadă, spuse doamna Costello.

În ziua aceea, la Sfîntul Petru, Winterbourne putu să culeagă destule dovezi în sprijinul remarcilor stîrnite de „idila“ celor doi. Vreo doisprezece membri ai coloniei americane din Roma veniră să discute cu doamna

Costello, care se aşezase pe un scăunaş pliant la temelia unuia dintre pilaştrii înalţi.

În timp ce slujba de seară se desfăşura în impresionante acorduri de orgă şi psalmodii ale corului, doamna Costello şi prietenii ei o aranjau în fel şi chip pe biata domnişoară Miller, care mergea într-adevăr „prea departe“. Pe Winterbourne îl nemulţumiră cele auzite; dar cînd, ieşind pe treptele largi ale bisericii, o văzu pe Daisy răsărind înaintea lui, urcîndu-se împreună cu complicele într-o trăsură deschisă şi pornind-o pe cinicele străzi ale Romei, nu se putu opri să-şi spună că într-adevăr fata mergea prea departe. Îi era milă de ea – nu fiindcă ar fi fost convins că fata îşi pierduse capul, dar i se părea dureros să vadă cum ceea ce e drăgălaş, lipsit de apărare şi spontan poate fi rînduit într-un loc vulgar, printre categoriile discordanţei. După aceasta, încercă să-i facă unele aluzii doamnei Miller. Într-o zi, pe Corso, întîlni un prieten, turist ca şi dînsul, care tocmai ieşea din palatul Doria, unde vizitase frumoasa galerie. Prietenul îi vorbi cîteva clipe despre superbul portret al lui Inocenţiu al X-lea, pictat de Velásquez care este expus într-una din încăperile palatului, apoi adăugă:

— Apropo, în aceeaşi încăpere am avut plăcerea de a contempla un alt soi de tablou – americana cea frumuşică pe care mi-ai arătat-o săptămîna trecută.

Ca răspuns la întrebările lui Winterbourne, prietenul îi istorisi că americana cea frumuşică – mai frumuşică decît oricînd – şedea împreună cu însoţitorul ei în ungherul retras în care este păstrat măreţul portret al papei.

— Cine era însoţitorul? se interesă Winterbourne.

— Un italian mărunt, cu bucheţel la butonieră. Fata e delicioasă; dar din cele ce mi-ai spus în ziua aceea înţelesesem că domnişoara face parte *du meilleur monde*[17].

— Aşa şi este, răspunse Winterbourne.

Şi cum se asigurase că amicul îi văzuse pe Daisy şi pe însoţitorul ei doar cu cinci minute înainte, sări într-o trăsură şi se duse să facă o vizită doamnei

Miller. O găsi acasă, dar doamna se scuză că-l primeşte în absenţa fiicei ei.

— S-a dus pe undeva cu domnul Giovanelli, îl lămuri. Tot timpul colindă cu domnul Giovanelli.

— Am observat că sînt foarte intimi.

— O, s-ar spune că nu pot trăi unul fără celălalt, îl asigură mama. Oricum, dînsul e un *gentleman* adevărat. Eu îi spun într-una fiică-mi că-i logodită cu el.

— Şi Daisy ce răspunde?

— O, îmi răspunde că nu-i logodită. Dar s-ar putea spune că este, continuă imparţiala mamă; e ca şi cum ar fi. L-am făcut pe domnul Giovanelli să-mi promită că o să-mi spună el, în cazul cînd Daisy n-are să-mi mărturisească. Aş dori să-i scriu domnului Miller despre asta, nu credeţi c-ar trebui?

Winterbourne îi răspunse că ar trebui numaidecît. Şi starea de spirit a mamei lui Daisy i se păru atît de lipsită de precedent în analele vigilenţei materne, încît găsi total inutilă încercarea de a o pune în gardă, şi renunţă.

După asta, Daisy nu mai putu fi găsită acasă, iar Winterbourne nu mai izbuti s-o întîlnească nici în saloanele cunoştinţelor comune, întrucît, aşa cum îşi dădu seama, oamenii aceştia subtili hotărîseră definitiv că fata „mergea prea departe“. Încetaseră s-o mai invite şi se arătau doritori să demonstreze europenilor interesaţi marele adevăr că, deşi domnişoara Daisy Miller era americană, purtarea ei nu era caracteristică, fiind considerată de compatrioţi ca nefirească. Winterbourne se întreba ce simte Daisy în faţa acestei lumi care-i întoarce spatele, şi uneori îl irita bănuiala că fata nu simte nimic. Îşi spunea că e prea superficială şi copilăroasă, prea needucată şi iraţională, prea provincială ca să fi reflectat asupra ostracizării sau ca măcar s-o fi remarcat.

Alteori, însă, îşi spunea că în micuţa ei elegantă şi iresponsabilă alcătuire interioară, fata purta o conştiinţă sfidătoare, înflăcărată, perfect lucidă de impresia pe care o producea. Se întreba dacă sfidarea fetei izvora

tot din conştiinţa nevinovăţiei sau din structura temperamentală a unei tinere aparţinînd esenţialmente categoriei celor lipsiţi de chibzuinţă. Trebuie să recunoaştem că faptul de a fi păstrat în forul lui interior credinţa în „inocenţa“ lui Daisy ajunsese să-i apară lui Winterbourne din ce în ce mai mult drept o dovadă de fină galanterie. După cum am mai avut prilejul să arăt, pe tînăr îl enerva să observe că atunci cînd era vorba de Daisy se vedea nevoit să-şi adune toate fărîmele de logică; îl sîcîia lipsa unei certitudini instinctive care să-l fi ajutat să determine în ce măsură excentricităţile ei se datorau unor trăsături generice, naţionale, şi în ce măsură erau rodul unor trăsături personale. Şi dintr-un punct de vedere, şi din celălalt, fata scăpase observaţiei lui, şi acum era prea tîrziu. Daisy era „nebună“ după domnul Giovanelli.

Cîteva zile după scurta întrevedere cu doamna Miller, Winterbourne o întîlni pe Daisy în acel frumos sălaş al dezolării în floare, cunoscut sub numele de Palatul Cezarilor. Timpuria primăvară romană umpluse văzduhul de prospeţimea înmuguririi şi de miresme, iar suprafeţele colţuroase ale ruinelor micului palat fuseseră căptuşite cu verdeaţă catifelată. Daisy se plimba pe unul dintre imensele mormane de ruine, îngrădite de marmură acoperită cu muşchi şi pardosite cu inscripţii monumentale. Winterbourne avea senzaţia că Roma nu arătase niciodată mai frumoasă decît în clipa aceea. Stătea acolo, privind la fascinanta armonie de linii şi culoare care încercuieşte oraşul în depărtări, trăgînd în piept aroma reavănă şi simţind cum frăgezimea anotimpului şi străvechea vîrstă a locului îşi afirmau prezenţa într-o tainică întrepătrundere. I se părea de asemenea că Daisy nu arătase niciodată mai drăguţă; dar observaţia asta o făcea ori de cîte ori o întîlnea. Giovanelli era lîngă dînsa, şi Giovanelli, la rîndul lui, avea o înfăţişare de senină şi neobişnuită strălucire.

— Ştii, i se adresă Daisy, s-ar spune că eşti foarte singuratic!

— Singuratic? întrebă Winterbourne.

— Te plimbi întotdeauna de unul singur. Nu poţi găsi pe cineva cu care să te plimbi?

— Eu nu sînt atît de norocos ca însoţitorul dumitale.

Giovanelli îl tratase de la bun început pe Winterbourne cu o deosebită politeţe. Îi asculta observaţiile cu un aer plin de deferenţă; rîdea cu precizie la toate glumele lui, părea într-una dispus să-şi arate convingerea că Winterbourne era un tînăr deosebit de înzestrat. Comportarea lui nu trăda prin nimic pe aceea a unui îndrăgostit gelos; era limpede că omul avea mult tact; părea să nu protesteze deloc împotriva faptului că te aşteptai la oarecare umilinţă din partea sa. Ba chiar, uneori, Winterbourne avea impresia că Giovanelli s-ar fi simţit foarte uşurat în sinea lui dacă ar fi putut să se înţeleagă cu el de la bărbat la bărbat – dacă ar fi putut să-i destăinuie, ca un tînăr inteligent ce era, că, slavă Domnului, el înţelegea pe deplin cît de extraordinară e această fată şi nu se măgulea cu amăgitoare – sau, cel puţin, cu *prea* amăgitoare – speranţe de căsătorie şi dolari. De data aceasta, se îndepărtă de domnişoară, pentru a rupe o rămurică de alun în floare, cu care îşi dichisi, grijuliu, butoniera.

— Ştiu de ce spui asta, replică Daisy, urmărindu-l cu privirea pe Giovanelli. Crezi că ies prea mult cu *el*.

Şi Daisy arătă cu capul spre partenerul ei.

— Toată lumea gîndeşte acest lucru – dacă te interesează, o informă Winterbourne.

— Sigur că mă interesează! exclamă Daisy cu seriozitate. Dar nu cred. Se prefac numai că ar fi şocaţi. De fapt, nici nu se sinchisesc de ce fac eu. Şi apoi, nici nu ies atît de mult.

— După cîte cred eu, ai să afli că se sinchisesc. Şi ţi-o vor arăta într-un mod neplăcut.

Daisy îl privi un moment.

— Cum adică neplăcut?

— N-ai observat nimic? întrebă Winterbourne.

— Te-am observat pe dumneata. Dar am observat că dumneata erai ţeapăn ca o umbrelă încă de prima dată cînd te-am întîlnit.

— Ai să descoperi că sînt mai puţin ţeapăn decît mulţi alţii, răspunse Winterbourne zîmbind.

— Şi cum am să fac descoperirea asta?

— Încercînd să-i observi pe ceilalţi.

— Şi ce-or să-mi facă?

— Or să-ţi întoarcă spatele. Ştii ce înseamnă lucrul ăsta?

Daisy îl privea încordată; începuse să se împurpureze.

— Adică aşa cum a procedat doamna Walker în seara aceea?

— Întocmai.

Îşi îndreptă privirile spre Giovanelli, care se împodobea cu rămurica de alun. Apoi, întorcîndu-şi ochii la Winterbourne, rosti:

— N-aş fi crezut că ai să laşi oamenii să fie atît de răi.

— Ce pot eu să fac? întrebă Winterbourne.

— Credeam că ai să spui ceva.

— Am spus ceva – Winterbourne se opri o clipă –, am comunicat mărturisirea mamei dumitale că, după părerea ei, te-ai logodit.

— Da, ea aşa crede, răspunse Daisy cu multă simplitate.

Winterbourne începu să rîdă.

— Şi Randolph crede tot aşa?

— Bănuiesc că Randolph nu crede nimic.

Scepticismul lui Randolph aţîţă şi mai mult ilaritatea lui Winterbourne, care îl observă pe Giovanelli venind înapoi spre dînşii. Zărindu-l, Daisy se adresă din nou compatriotului ei.

— Din moment ce-ai vorbit despre asta, ei, da, *sînt* logodită.

Winterbourne se uită la ea; nu mai rîdea.

— Nu crezi! adăugă fata.

Tînărul rămase o clipă tăcut; apoi rosti:

— Ba da, cred.

— Ba nu, nu crezi! exclamă Daisy. Bine, atunci… nu sînt.

Fata şi ciceronele îşi continuară drumul către poarta îngrăditurii, aşa încît Winterbourne, care tocmai venise de acolo, se despărţi de ei.

O săptămînă mai tîrziu, se duse să cineze într-o frumoasă vilă de pe colina Caeliană; ajungînd la destinaţie, dădu drumul birjarului.

Era o seară plină de vrajă, şi-şi făgădui satisfacţia de a se întoarce acasă pe jos, pe sub Arcul lui Constantin şi pe lîngă monumentele, slab iluminate, din Forum. Pe cer plutea o lună palidă, răspîndind o lumină lipsită de strălucire, filtrată difuz şi egal printr-o perdea străvezie de nori. Cînd Winterbourne, în drumul de înapoiere de la vilă (era ora 11 noapte), se apropie de arena întunecată a Colosseumului, îi dădu prin gînd, ca unui iubitor de pitoresc ce era, că interiorul edificiului ar putea oferi o privelişte deosebită sub acest palid clar de lună. Se întoarse şi se îndreptă spre una dintre arcadele goale, lîngă care observase că staţiona o trăsură deschisă – una dintre trăsurile mici de stradă din Roma. Pătrunse printre umbrele cavernoase ale măreţei construcţii şi ajunse în arena luminată şi tăcută. Niciodată locul acesta nu i se păruse mai impresionant. Jumătate din amfiteatrul gigantic era cufundată în întuneric adînc, iar cealaltă jumătate somnola în clarobscurul sclipitor. Şi stînd acolo, îi veniră pe buze celebrele versuri din *Manfred*[18] de Byron. Dar înainte de a-şi fi isprăvit citatul îşi aminti că, oricum, dacă meditaţiile nocturne în Colosseum sînt foarte recomandate de poeţi, ele sînt cu totul nerecomandate de medici. Fără îndoială, plutea o atmosferă istorică; dar din punctul de vedere al ştiinţei, atmosfera istorică este totuna cu o miasmă nesănătoasă. Winterbourne se îndreptă către centrul arenei, pentru a avea o privelişte cît mai cuprinzătoare, după care intenţiona să plece în grabă. Crucea mare din mijloc era învăluită în umbră; numai cînd se apropie mult de ea reuşi să distingă cîte ceva. În momentul acela văzu că pe treptele joase care formează temelia crucii se aflau două persoane. Una era o femeie, aşezată; însoţitorul stătea în faţa ei, în picioare.

În boarea caldă a nopţii, glasul femeii îi sună limpede în urechi:

— Priveşte-l, se uită la noi cum s-or fi uitat leii sau tigrii din vechime la martirii creştini.

Acestea fură cuvintele pe care le auzi rostite cu accentul familiar al domnişoarei Daisy Miller.

— Să sperăm că nu-i prea flămînd, răspunse isteţul Giovanelli. Va trebui să mă înfulece întîi pe mine; dumneata ai să-i serveşti drept desert.

Winterbourne se opri, cuprins de un soi de groază, şi totodată – trebuie să adăugăm – de un soi de uşurare. Ca şi cum o lumină puternică fusese brusc proiectată asupra ambiguităţii din comportarea lui Daisy, şi enigma devenise lesne de descifrat. Era o fată căreia un *gentleman* nu trebuia să-şi mai dea osteneala de a-i purta respect. Rămase locului, privind cînd la fată, cînd la partenerul ei, fără să-şi dea seama că deşi el îi desluşea vag, persoana sa era perfect vizibilă. Era furios pe el însuşi pentru că se străduise atîta timp să afle chipul cel mai potrivit de a o judeca pe domnişoara Daisy Miller. Apoi dădu să înainteze, dar se răzgîndi; nu de teamă că o nedreptăţea pe Daisy, ci din pricina primejdiei de a-şi da pe faţă deplasata bucurie provocată de această bruscă îndepărtare de la prudenta lui atitudine critică de pînă atunci. Se întoarse către intrare, dar în clipa aceea o auzi pe Daisy vorbind din nou:

— Ia te uită, era domnul Winterbourne! M-a văzut şi se face că nu mă cunoaşte!

Ce ticăloasă mică şi deşteaptă era şi ce desăvîrşit juca scenei nevinovăţiei insultate! Dar nu se va face că n-o cunoaşte. Winterbourne se întoarse din nou şi se îndreptă spre crucea gigantică. Daisy se ridicase; Giovanelli salută înălţîndu-şi pălăria. Winterbourne nu se mai gîndea acum decît la nebunia – din punct de vedere medical – ca o fată tînără şi plăpîndă să zăbovească seara în acest cuib de malarie. Şi ce dacă era o ticăloasă mică şi deşteaptă? Asta nu putea fi o raţiune ca să moară de *perniciosa*[19].

— De cît timp stai aici? o întrebă aproape brutal.

Daisy, fermecătoare în nimbul clarului de lună, se uită o clipă la el.

— Am stat toată seara… îi răspunse cu blîndeţe. În viaţa mea n-am văzut ceva mai frumos.

— Mi-e teamă că frigurile romane n-or să-ţi pară la fel de frumoase. Aici le capeţi. Mă mir, adăugă el, întorcîndu-se spre Giovanelli, că dumneata, care eşti localnic, ai putut încuraja o asemenea imprudenţă.

— Ah, răspunse frumosul localnic, pentru mine nu mi-e teamă.

— Nici mie, pentru dumneata. Vorbesc de această tînără domnişoară.

Giovanelli îşi înălţă sprîncenele frumos conturate şi-şi dezveli dinţii strălucitori. Dar primi supus mustrarea lui Winterbourne.

— Eu am avertizat-o pe *signorina* că e o mare imprudenţă; dar cînd a fost vreodată *signorina* prudentă?

— N-am fost în viaţa mea bolnavă şi nici n-am de gînd să fiu! declară *signorina*. N-arăt eu cine ştie ce voinică, dar sînt sănătoasă. Nu se putea să nu văd Colosseumul sub clar de lună; n-aş fi vrut să plec acasă fără să fi gustat asemenea privelişte. Şi apoi, ne-am distrat de minune. Nu-i aşa, domnule Giovanelli? Dacă e vreo primejdie, Eugenio îmi poate da nişte hapuri. Are nişte hapuri grozave.

— Te-aş sfătui, spuse Winterbourne, să pleci acasă cît mai repede şi să iei un hap.

— Ceea ce spuneţi dumneavoastră este foarte înţelept, interveni Giovanelli. Mă duc să chem trăsura.

Şi se îndepărtă cu paşi grăbiţi. Daisy îl urmă, alături de Winterbourne, care nu-şi mai lua ochii de la ea. Fata nu părea cîtuşi de puţin stingherită. Winterbourne păstra tăcerea, iar Daisy trăncănea despre frumuseţea locului.

— Ei, uite, am văzut şi Colosseumul sub clar de lună! exclamă ea. Asta-i ceva!

Apoi, dîndu-şi seama de tăcerea lui Winterbourne, îl întrebă de ce nu vorbeşte. Tînărul nu răspunse, doar începu să rîdă. Treceau pe sub una

dintre arcadele întunecoase. Giovanelli se găsea în faţa lor, lîngă trăsură. Daisy se opri o clipă, privindu-l pe tînărul american.

— În ziua aceea ai crezut într-adevăr că m-am logodit? întrebă ea.

— Nu mai are nici o importanţă ce-am crezut în ziua aceea, răspunse Winterbourne continuînd să rîdă.

— Şi acum ce crezi?

— Cred că e totuna dacă eşti logodită sau nu.

Prin întunericul des al arcadei simţi ochii frumoşi ai fetei pironiţi asupra lui. Părea că vrea să-i răspundă. Dar Giovanelli o zori să iasă:

— Repede! Repede! Dacă plecăm înainte de miezul nopţii, sîntem în siguranţă.

Daisy urcă în trăsură, şi norocosul italian luă loc lîngă ea.

— Nu uita de hapurile lui Eugenio! îi strigă Winterbourne în timp ce-şi ridica pălăria.

— Nu mai are nici o importanţă dacă mă îmbolnăvesc sau nu de friguri romane, rosti Daisy pe un ton ciudat.

Vizitiul îşi plesni biciul, şi roţile trăsurii se puseră în mişcare pe pavajul antic, asimetric cîrpăcit.

Pentru a nu-l nedreptăţi pe Winterbourne, trebuie să arătăm că nu a suflat nimănui o vorbă despre întîlnirea cu domnişoara Miller însoţită de un domn, în Colosseum, la miezul nopţii. Totuşi, două zile mai tîrziu, acest lucru era cunoscut de fiecare dintre membrii micului cerc american şi comentat în consecinţă. Winterbourne îşi spuse că, desigur, cei de la hotel ştiuseră de plecarea ei şi, după întoarcerea fetei, avusese loc un schimb de remarci între portar şi vizitiu. Dar tînărul deveni conştient, în acelaşi timp, că încetase să-i mai pese că micuţa americană amatoare de flirt era „bîrfită“ de nişte servitori mărginiţi.

Aceiaşi oameni fură în măsură să furnizeze, o zi sau două mai tîrziu, o informaţie serioasă: micuţa americană amatoare de flirt era grav bolnavă. De îndată ce primi vestea, Winterbourne se duse la hotel să afle noutăţi.

Văzu că i-o luaseră înainte doi sau trei prieteni caritabili, care se întreţineau acum cu Randolph în salonul doamnei Miller.

— Colindatul toată noaptea, asta a îmbolnăvit-o, comenta Randolph. Mereu colindă noaptea. Nu văd ce i-o fi plăcînd, că e idiot de întuneric. Aici nu poţi vedea nimic noaptea, decît dacă e lună. În America e totdeauna lună.

Doamna Miller nu era de văzut; acum, cel puţin, îi oferea fiicei privilegiul tovărăşiei sale. Era clar că Daisy se afla în pericol.

Winterbourne se duse în repetate rînduri să afle veşti, şi o dată dădu peste doamna Miller, care, spre surprinderea lui, deşi foarte alarmată, făcea dovadă de o perfectă stăpînire de sine şi, după cum se părea, se şi pricepea să dea îngrijiri eficiente şi judicioase. Doamna îi vorbi mult despre doctorul Davis, dar Winterbourne îi făcu complimentul de a-şi spune în sinea lui că, de fapt, mama lui Daisy nu era chiar atît de iremediabil gîscă.

— Daisy a vorbit acum cîteva zile despre dumneavoastră, îl informă ea. Jumătate din timp delirează, dar de data asta cred că ştia ce spune. Mi-a încredinţat un mesaj. Mi-a spus să vă spun… mi-a spus să vă spun că n-a fost niciodată logodită cu italianul acela frumos. Sînt foarte bucuroasă. Domnul Giovanelli nu a venit deloc pe la noi de cînd e bolnavă. Eu îl credeam *gentleman*; dar asta mi se pare lipsă de politeţe. O doamnă mi-a spus că lui i-ar fi teamă să nu fiu cumva supărată că o plimba pe Daisy toată noaptea. Ei, să ştiţi, chiar sînt supărată; dar sper c-o fi ştiind că sînt o doamnă. Doar n-am să mă apuc să-l dojenesc. Oricum, Daisy spune că nu s-au logodit. Nu ştiu de ce ţine ca dumneavoastră să ştiţi asta; mi-a repetat de trei ori: „Ai grijă să-i spui domnului Winterbourne“. Pe urmă mi-a cerut să vă întreb dacă vă amintiţi de ziua cînd aţi vizitat castelul acela în Elveţia. I-am spus însă că nici nu mă gîndesc să transmit asemenea mesaje. În orice caz, sînt foarte mulţumită să aflu că nu s-a logodit.

Dar aşa cum afirmase Winterbourne, faptul acesta nu mai avea nici o importanţă. O săptămînă mai tîrziu, biata fată muri; fusese un caz foarte

grav de friguri. Mormîntul frumoasei Daisy fu săpat în micul cimitir protestant, într-un colţ al zidului Romei imperiale, la umbra chiparoşilor şi a bogatelor flori de primăvară.

Winterbourne rămase lîngă mormînt, alături de numeroşi alţi îndoliaţi – un număr mult mai mare decît te-ai fi aşteptat după scandalul stîrnit de purtarea fetei. Lîngă el se găsea Giovanelli, care se apropiase din ce în ce mai mult pînă în momentul cînd Winterbourne dădu să plece. Giovanelli era foarte alb la faţă; de astă dată nu purta floare la butonieră; făcea impresia c-ar dori să spună ceva. În cele din urmă, rosti:

— A fost fata cea mai frumoasă pe care am cunoscut-o vreodată şi cea mai prietenoasă. Apoi, după o clipă, adăugă: Şi cea mai nevinovată.

Winterbourne îl privi şi îi repetă cuvintele:

— Şi cea mai nevinovată?

— Cea mai nevinovată.

Winterbourne se simţi cuprins de durere şi furie.

— De ce dracu' ai dus-o în locul acela nenorocit?

Politeţea domnului Giovanelli era, aparent, imperturbabilă. Îşi coborî o clipă privirile în pămînt, apoi răspunse:

— În ce mă priveşte pe mine, nu aveam nici o teamă; şi ea stăruia să meargă.

— Ăsta nu-i un motiv, declară Winterbourne.

Subtilul italian îşi lăsă din nou privirile în jos.

— Dacă ar fi trăit, eu nu m-aş fi ales cu nimic. Nu s-ar fi măritat niciodată cu mine, sînt sigur.

— Nu s-ar fi măritat niciodată cu dumneata?

— La un moment dat, am sperat. Dar nu s-ar fi măritat, sînt sigur.

Winterbourne stătea şi-l asculta; privirile îi erau aţintite asupra moviliţei de pămînt crud şi a margaretelor[20] de aprilie. Cînd întoarse din nou capul, domnul Giovanelli se retrăsese cu paşii lui uşori, tăcuţi.

Winterbourne părăsi de îndată Roma; dar în vara următoare o vizită din nou la Vevey pe mătuşa lui, doamna Costello. Distinsa doamnă era îndrăgostită de Vevey. În răstimpul care se scursese, Winterbourne se gîndise adeseori la Daisy Miller şi la purtările ei derutante. Într-o zi, îi vorbi mătuşii despre fată – mărturisindu-i că îl mustra conştiinţa pentru că o nedreptăţise.

— Sînt convinsă că nu reuşesc să te înţeleg, răspunse doamna Costello. În ce măsură a afectat-o nedreptatea ta?

— Înainte de moarte mi-a transmis un mesaj pe care nu l-am înţeles la timpul său; acum însă l-am înţeles. Ar fi ţinut la stima mea.

— E cumva un fel modest de a sugera că ar fi răspuns afecţiunii tale? întrebă doamna Costello.

Winterbourne nu dădu nici un răspuns; dar după un timp mărturisi:

— Vara trecută ai făcut o observaţie care s-a adeverit. Eram sortit să fac o greşeală. Am trăit prea multă vreme în străinătate.

Cu toate acestea, se întoarse la Geneva, de unde parvin în continuare cele mai contradictorii versiuni asupra raţiunilor care îl reţin acolo: unii afirmă că „studiază“ temeinic, alţii insinuează că ar fi profund interesat de o foarte rafinată doamnă străină.

1. Unul dintre cele mai lungi tunele, construit în 1906, care traversează Alpii, între Elveţia şi Italia.
2. Purtare uşuratică (fr.).
3. Înfăţişare, ţinută (fr.).
4. Pur şi simplu (fr.).
5. Cum se cuvine (fr.).
6. Masă de pensiune (fr.).
7. Închisoare subterană (fr.).
8. François Bonnivard (1493-1570), erou naţional al Elveţiei. S-a distins în lupta cetăţenilor din Geneva împotriva ducelui de Savoia. În 1530 a

fost închis în castelul Chillon, de unde a fost eliberat de cetăţenii din Berna în 1536. Byron l-a cîntat în poemul *Prizonierul din Chillon*.

9. Referire la Hannibal, celebrul conducător de oşti cartaginez (247-183 î.e.n.), care în copilărie a făcut jurămînt să poarte ură veşnică Romei.

10. Un foarte frumos parc, aşezat pe o colină din Roma.

11. Amorez (it.).

12. Se afişează (fr.).

13. În dispreţul ei, doamna Costello confundă numele Miller, care înseamnă *morar*, cu denumirile altor meserii: *baker* – brutar, *chandler* – lumînărar.

14. Avocat (it.).

15. Marchiz (it.).

16. Care îşi oferă satisfacerea capriciilor (fr.).

17. Din lumea bună (fr.).

18. Dramă filozofică, scrisă în 1817.

19. Denumirea frigurilor care puteau fi contractate în ruinele neasanate ale Romei.

20. În limba engleză, *Daisy* înseamnă margaretă, astfel că autorul schiţează aici un joc de cuvinte.

O coardă prea întinsă

Povestea ne ţinuse strîns adunaţi în jurul focului, şi o ascultaserăm cu răsuflarea tăiată, dar nu-mi amintesc să fi stîrnit alt comentariu în afară de fireasca observaţie că e lugubră – aşa cum se şi cuvine să fie o poveste de groază, istorisită în ajunul Crăciunului, într-o casă bătrînească. Nu a stîrnit nici un alt comentariu pînă cînd cineva observă că aude pentru prima dată de un caz în care un copil să fi avut o vedenie. Cazul în discuţie, pot să vă spun, era cel al unei fantome care se arătase într-o casă veche, aidoma celei unde ne găseam noi acum; o apariţie înfiorătoare i se arătase unui băieţaş ce dormea în cameră cu maică-sa; mama se trezi la strigătul de groază al copilului – se trezi nu pentru a-i alunga spaima şi a-l potoli, adormindu-l din nou, ci pentru a vedea la rîndul ei, înainte de a fi izbutit să-l liniştească, aceeaşi privelişte care-l îngrozise pe băiat.

Observaţia asta îi smulse lui Douglas – nu pe dată, ci mult mai tîrziu, în ceasurile serii – răspunsul a cărui interesantă urmare o supun atenţiei dumneavoastră. Cineva mai istorisi o poveste nu de prea mare efect, pe care Douglas, mi-am dat seama, nici n-o ascultă.

În lipsa lui de atenţie am văzut un semn că el însuşi are ceva de povestit, şi deci nu ne rămînea decît să aşteptăm. Într-adevăr, am avut de aşteptat încă două nopţi; dar chiar din prima seară, înainte de a ne fi dus cu toţii la culcare, ne dezvălui gîndurile care-l munceau.

— Admit – cu privire la stafia, sau ce-o mai fi fost, despre care ne-a vorbit Griffin – că faptul de a i se fi înfăţişat unui copil la o vîrstă atît de fragedă face întîmplarea mult mai impresionantă. Dar nu e prima oară cînd aud despre această fermecătoare manieră a fantomelor de a trata copiii.

Dacă prezenţa unui copil întinde coarda atenţiei, ce veţi spune atunci despre prezenţa a *doi* copii…?

— Că va determina, desigur, întinderea a două coarde! exclamă careva. Şi de asemenea, că dorim să le ascultăm povestea.

Îl văd parcă şi acum pe Douglas, în picioare, cu spatele la foc şi mîinile în buzunare, coborîndu-şi privirile spre interlocutorul său.

— Nimeni în afară de mine nu a mai ascultat pînă acum această poveste. E prea înfiorătoare!

Afirmaţia lui fu bineînţeles repetată de mai multe voci, doritoare să învăluie povestirea în aureola unei înalte preţuiri, iar prietenul nostru îşi pregăti triumful cu o iscusinţă mută, plimbîndu-şi grav ochii asupra noastră, a celorlalţi; apoi mărturisi în continuare:

— Depăşeşte orice limită. E mai înspăimîntătoare decît tot ce-am auzit vreodată.

— Prin groaza pe care-o inspiră? îmi amintesc că l-am întrebat.

Părea să încerce a sugera că lucrurile nu pot fi simplificate chiar în felul acesta; dar că, într-adevăr, nu izbuteşte să le clarifice în vreun fel.

Îşi trecu mîna peste ochi, o uşoară grimasă îi crispă trăsăturile.

— Prin îngrozitoarea… grozăvie.

— Vai, ce drăguţ! strigă una dintre doamne.

Douglas n-o luă în seamă; privi spre mine, dar ca şi cum prin mine ar fi văzut lucrul despre care vorbea.

— Prin misterul ei respingător, prin oroare şi durere.

— Atunci, e-n regulă, am răspuns, stai jos şi dă-i drumul!

Se întoarse cu faţa spre foc, împinse cu piciorul un butuc, rămase o clipă cu privirile aţintite asupra lui. Apoi se răsuci din nou spre noi.

— Nu pot să încep. Va trebui să cer ceva din oraş.

Cuvintele lui iscară un murmur general şi numeroase proteste; după care ne lămuri, la fel de îngîndurat:

— Povestea e scrisă. E încuiată într-un sertar – de unde n-a ieşit de ani de zile. Aş putea să-i expediez o scrisoare servitorului meu şi să-i pun cheile în plic, ca să ne trimită pachetul de îndată ce-l găseşte.

Această propunere părea să mi se adreseze în mod special mie – s-ar fi spus chiar că-mi cere să-l ajut să nu dea înapoi.

Spărsese gheaţa, un strat de gheaţă gros, depus iarnă după iarnă; nu degeaba păstrase o atît de îndelungată tăcere. Pe ceilalţi îi necăjea amînarea dar pe mine tocmai scrupulele lui mă încîntau. L-am conjurat să scrie cu prima poştă şi să accepte să ne citească de îndată ce primeşte răspunsul; apoi l-am întrebat dacă experienţa fusese trăită chiar de el. Replica fu promptă:

— O, nu, slavă Celui-de-sus!

— Dar consemnarea ei îţi aparţine? Dumneata ai aşternut-o în scris?

— Nu-mi aparţine decît impresia pe care mi-a lăsat-o. Am consemnat-o *aici* – şi se ciocăni cu un deget în dreptul inimii. Şi nu s-a mai şters niciodată.

— Atunci, manuscrisul despre care ne vorbeai…?

— Povestea e aşternută pe hîrtie cu o cerneală veche, decolorată, într-un foarte frumos scris de mînă. Înteţi iar focul. Scrisul unei femei. Moartă de douăzeci de ani. Mi-a trimis aceste file înainte de a muri.

Acum eram cu toţii numai urechi şi, fireşte, s-ar fi găsit imediat cineva cu spirit subtil, sau în orice caz cineva care să facă o insinuare. Dar insinuarea fu făcută chiar de Douglas, fără nici un zîmbet, şi fără vreo umbră de iritare.

— A fost o persoană fermecătoare, însă cu zece ani mai în vîrstă decît mine. Era institutoarea surorii mele, adăugă el calm. A fost femeia cea mai atrăgătoare din cîte am cunoscut vreodată în această postură; de altfel, ar fi fost demnă de orice altă postură. Asta s-a întîmplat de mult, iar episodul povestit de ea se petrecuse într-un trecut şi mai îndepărtat. Eu eram intern la colegiul Trinity, şi cînd am sosit în cea de-a doua vacanţă de vară, am găsit-

o la noi. Am stat mult pe acasă în anul acela – a fost o vară frumoasă; şi în orele ei de răgaz ne plimbam prin grădină şi discutam – discuţii care mi-au dovedit că e foarte inteligentă şi amabilă. Da, da; nu-i nevoie să rînjiţi: mi-a plăcut extrem de mult şi mă simt încă azi bucuros la gîndul că şi eu i-am plăcut. Dacă n-ar fi fost aşa, nu mi-ar fi istorisit totul. Pînă atunci nu povestise nimănui nimic. Asta nu era o simplă afirmaţie de-a ei, ştiam că într-adevăr aşa se petrecuseră lucrurile. Eram convins; aveam indicii precise. De altfel, o să vă vină uşor să apreciaţi singuri, după ce veţi auzi povestea.

— Pentru că e atît de înfricoşătoare?

Continuă să mă privească fix.

— O să vă vină uşor să apreciaţi singuri, repetă, o să vedeţi.

L-am fixat la rîndul meu.

— Înţeleg. Era îndrăgostită.

Pentru prima dată, rîse.

— Ai o minte ageră. Da, era îndrăgostită. Mai bine spus, fusese. Faptul acesta ieşise de la sine la iveală – nu-mi putuse istorisi cele întîmplate fără să-l dea în vileag. Am înţeles, şi ea, la rîndul ei, a înţeles că înţelesesem; dar nici unul dintre noi nu a pomenit un cuvînt. Îmi amintesc limpede momentul şi locul – colţul de pajişte, umbra fagilor, după-amiaza lungă şi caldă de vară. Nu era un decor de groază; dar, vai…!

Se îndepărtă de foc şi se lăsă din nou în fotoliu.

— Primeşti pachetul joi dimineaţă? am întrebat.

— Probabil că numai cu cea de-a doua poştă.

— Bine; atunci, după cină…

— Veţi fi cu toţii aici? Îşi roti privirile. Nu pleacă nimeni?

Întrebarea conţinea parcă o vagă speranţă.

— Rămîne toată lumea.

— Rămîn şi *eu*… rămîn şi *eu*! strigară doamnele a căror plecare fusese hotărîtă.

Doamna Griffin îşi exprimă dorinţa de a cunoaşte mai mult:

— De cine era îndrăgostită?

— Povestea vă va lămuri, mi-am asumat eu răspunderea de a-i replica.

— O, nu pot să aştept pînă vine povestea!

— Povestea nu vă va lămuri, spuse Douglas; cel puţin nu într-un mod explicit, vulgar.

— Atunci, cu atît mai rău! Ăsta-i singurul mod pe care-l pot înţelege.

— N-ai vrea totuşi să ne spui, Douglas? se insinuă o altă voce.

Cel întrebat sări din nou în picioare.

— Ba da… mîine. Acum simt nevoia să mă duc la culcare. Noapte bună!

Şi, apucînd la iuţeală un sfeşnic, ne lăsă singuri cu nedumerirea noastră. Din capătul holului spaţios, întunecat, în care ne găseam îi auzirăm paşii pe scară; iar doamna Griffin grăi:

— Nu ştiu de cine o fi fost îndrăgostită ea, dar ştiu de cine era *el*.

— Femeia era cu zece ani mai mare, interveni soţul doamnei.

— *Raison de plus*[1] – la vîrsta aceea! Dar e frumoasă lunga lui tăcere!

— Patruzeci de ani! comentă Griffin.

— Şi în cele din urmă, această răbufnire.

— Răbufnirea va face din seara de joi un prilej extraordinar, mi-am dat eu părerea.

Şi toţi ceilalţi îşi însuşiră în asemenea măsură părerea mea, încît în această lumină nimic altceva nu mai prezenta interes. Ultima dintre povestiri, oricum incompletă şi menită parcă mai curînd să deschidă o serie, fusese depănată. Aşadar, ne-am strîns mîinile şi ne-am strîns sfeşnicele, cum glumi cineva, apoi ne-am dus la culcare.

A doua zi am aflat că un plic conţinînd o cheie fusese expediat cu prima poştă la apartamentul lui Douglas din Londra; dar, în ciuda sau poate tocmai din pricina eventualei răspîndiri a acestei veşti, toată lumea îl lăsă în pace pînă după cină, adică pînă la acel ceas din seară, cel mai potrivit pentru

genul de emoţii către care ni se îndreptau aşteptările. Douglas deveni atunci comunicativ pe măsura dorinţelor noastre şi ne oferi într-adevăr cea mai logică justificare pentru felul lui de-a fi. Ne-o împărtăşi tot în faţa focului din hol, unde cu o seară înainte ne aţîţase curiozitatea. Se părea că istorisirea pe care ne-o făgăduise avea nevoie, pentru a putea fi bine înţeleasă, de un scurt prolog. Daţi-mi voie să vă spun din capul locului, pentru a lămuri definitiv lucrurile, că această istorisire, copiată mai tîrziu de mine, cuvînt cu cuvînt, este cea pe care o voi reda mai jos. Sărmanul Douglas, înainte de a muri – mai precis cînd simţi că i se apropie moartea – mi-a încredinţat mie manuscrisul care îi sosi prin poştă a treia zi şi căruia în noaptea celei de-a patra zile începu să-i dea citire, cu un efect covîrşitor, în faţa micului nostru grup, strîns în acelaşi loc şi înmărmurit de tăcere. Doamnele care urmau să plece şi anunţaseră că nu vor putea rămîne, într-adevăr n-au rămas, slavă Domnului; au plecat, respectîndu-şi alte aranjamente, dar sfredelite de o curiozitate nebună, după cum mărturisiseră singure, o curiozitate aţîţată de cele cîteva jaloane prin care Douglas ne pusese răbdarea la încercare. Prin plecarea lor însă, micul nostru auditoriu devenise mai concentrat şi mai select, aşa cum stam cu toţii adunaţi în jurul căminului şi răscoliţi de aceeaşi înfiorare.

Prima destăinuire a lui Douglas ne lămuri că însemnările jurnalului nu porneau chiar din momentul cu care începuse suita faptelor. Din cele întîmplate anterior trebuia să reţinem următoarele: vechea lui prietenă, cea mai mică dintre fiicele unui sărac vicar de ţară, venise la Londra la vîrsta de douăzeci de ani, plină de nerăbdare, pentru a-şi lua în primire întîia slujbă de institutoare, răspunzînd astfel în persoană unei înştiinţări în urma căreia intrase într-o scurtă corespondenţă cu ofertantul. Se prezentă, pentru luare de contract, într-o casă din Harley Street, o casă care i se păru somptuoasă şi impunătoare, iar persoana ce urma s-o angajeze i se înfăţişă ca un *gentleman*, un celibatar în floarea vîrstei, o figură din acelea cum nu i se poate ivi decît în vis sau într-un roman demodat unei fete sfioase, roasă de

temeri, crescută la un vicariat din Hampshire. Tipul lui e lesne de reconstituit; e un tip care, din fericire, nu se stinge niciodată. Era frumos, şi plin de cutezanţă, şi amabil, dezinvolt, spiritual şi prevenitor. Îi făcu, indiscutabil, impresia unui bărbat cuceritor, sublim, dar ceea ce a fascinat-o mai mult şi i-a insuflat curajul pe care avea să-l dovedească mai tîrziu a fost faptul că acest domn îi înfăţişă lucrurile ca şi cum i-ar fi solicitat o favoare, arătîndu-se faţă de ea foarte îndatorat şi plin de recunoştinţă. Fata îl socoti un om bogat dar extravagant – şi-i apăru într-un nimb de maniere elegante, frumuseţe, deprinderi luxoase, purtări alese faţă de femei. La Londra locuia într-o casă mare, încărcată cu mărturii de călătorie şi trofee de vînătoare; dar el dorea ca fata să plece de îndată la reşedinţa de la ţară, un vechi locaş strămoşesc din Essex.

Fusese numit tutorele unui băieţaş şi al unei fetiţe ai căror părinţi muriseră în India. Erau copiii unui frate mai tînăr, militar, stins din viaţă cu doi ani în urmă. Nepoţii aceştia, încredinţaţi, printr-un straniu ghinion, tocmai unui om în poziţia lui – adică unui holtei lipsit de experienţa necesară şi lipsit de orice urmă de răbdare –, constituiau o grea răspundere. Totul însemnase, desigur, o mare bătaie de cap pentru dînsul şi, fără îndoială, comisese o serie de greşeli, dar i se rupea inima de mila celor doi puişori şi făcuse pentru ei tot ce-i stătuse în putinţă; în primul rînd îi trimisese la proprietatea lui de la ţară, întrucît era mult mai bine pentru copii să trăiască afară din oraş, şi-i ţinuse acolo de la bun început, înconjurîndu-i de oamenii cei mai pricepuţi pe care-i putuse găsi, ba chiar despărţindu-se, în acest scop, de propriii lui servitori, iar el personal se dusese să-i vadă ori de cîte ori îi fusese posibil. Partea cea mai neplăcută era că, efectiv, copiii nu mai aveau nici o altă rudă, şi preocupările lui îi absorbeau tot timpul. Aşadar, îi făcuse stăpînii reşedinţei de la Bly, care era un loc sigur şi sănătos, şi instituise în fruntea micului cămin pe doamna Grose, care se ocupa însă numai de treburile gospodăreşti – o femeie excelentă această doamnă Grose; fusese pe vremuri camerista mamei lui şi

era convins că şi institutoarea o să se împace bine cu ea. Acum era menajera casei şi totodată o supraveghetoare temporară a fetiţei, pentru care, din fericire, nutrea o mare slăbiciune, ea fiind o femeie fără copii. Personalul de serviciu era chiar foarte numeros, dar, fireşte, tînăra noastră, care pleca în chip de institutoare, avea să deţină autoritatea supremă. În timpul vacanţelor va trebui să se ocupe şi de băieţaş, care în ultimul semestru fusese trimis intern la o şcoală – deşi era la o vîrstă atît de fragedă, dar ce altceva se putea face? – şi, cum tocmai se apropia vacanţa de vară, băiatul urma să se întoarcă de pe-o zi pe alta. La început, copiii fuseseră încredinţaţi îngrijirilor unei tinere, pe care însă, din nefericire, o pierduseră. Obţinuse rezultate frumoase cu ei – era o persoană foarte respectabilă –, pînă cînd o răpise moartea, împrejurare dureroasă care nu i-a lăsat micului Miles decît o singură alternativă: şcoala. De atunci, doamna Grose, neavînd încotro, se străduise cît putuse pentru micuţa Flora; în afară de ea, gospodăria era alcătuită dintr-o bucătăreasă, o fată-n casă, femeia care se îngrijea de fermă, un ponei bătrîn, un grăjdar bătrîn, un grădinar bătrîn, cu toţii absolut respectabili.

Cînd Douglas ajunsese la acest punct al descrierii, cineva puse o întrebare:

— Şi de ce murise prima institutoare? De atîta respectabilitate?

Răspunsul prietenului nostru veni prompt:

— Asta o veţi afla. Nu vreau să anticipez.

— Scuză-mă, dar aveam impresia că tocmai asta faci.

— În locul tinerei succesoare, am intervenit eu, aş fi ţinut să aflu dacă slujba presupunea…

— Pericol de moarte? îmi completă Douglas ideea. A ţinut şi ea să afle, şi a aflat. Veţi auzi mîine ce-a aflat. Pînă atunci însă, condiţiile nu i se păreau prea ademenitoare. Era tînără, lipsită de experienţă, cu nervii sensibili: i se deschidea perspectiva unor serioase responsabilităţi şi a unei foarte anemice tovărăşii, ba chiar a unei mari singurătăţi. Şovăi… ceru două

zile de răgaz, ca să chibzuiască şi să cumpănească. Dar salariul care i se oferea întrecea cu mult modestele ei aşteptări, şi cînd avu loc cea de-a doua discuţie luă taurul de coarne şi se angajă.

Aci, Douglas făcu o pază, care mă îndemnă să strecor un comentariu menit să înlesnească înţelegerea celor de faţă:

— Morala fabulei e ascunsă desigur în seducţia exercitată de splendidul tînăr. Fata s-a lăsat subjugată.

Douglas se ridică în picioare, aşa cum făcuse şi cu o seară înainte, se îndreptă spre foc, urni un butuc împingîndu-l cu piciorul, apoi rămase o clipă cu spatele la noi.

— L-a văzut numai de două ori.

— Da, dar tocmai în asta constă frumuseţea pasiunii ei.

Oarecum spre surpriza mea, la aceste cuvinte Douglas se întoarse spre mine.

— În asta a *constat* frumuseţea pasiunii ei. Alte eventuale amatoare de slujbă, continuă el, nu se lăsaseră subjugate. Tînărul îi mărturisi deschis toate greutăţile întîmpinate – multe dintre celelalte solicitante socotiseră condiţiile inacceptabile. Pur şi simplu se speriaseră. Totul avea o rezonanţă sumbră, o rezonanţă stranie; mai ales datorită condiţiei principale pe care o punea.

— Şi care era…?

— Că institutoarei nu-i este îngăduit să-l tulbure vreodată – dar absolut niciodată, niciodată: să nu apeleze la el, să nu i se plîngă, să nu-i scrie în legătură cu nimic; să se descurce singură în toate împrejurările, să primească prin omul lui de afaceri sumele de bani necesare, să preia întreaga răspundere şi să-l lase pe el în pace. Fata îi făgădui să se comporte întocmai şi mi-a mărturisit că în clipa cînd tînărul, relaxat şi încîntat, i-a strîns mîna mulţumindu-i pentru sacrificiul ei, s-a şi simţit răsplătită.

— Dar numai asta i-a fost toată răsplata? întrebă una dintre doamne.

— Nu l-a mai revăzut niciodată.

— O! exclamă aceeaşi doamnă.

Şi cum prietenul nostru ne părăsi din nou, exclamaţia doamnei fu singurul comentariu important rostit în legătură cu subiectul nostru pînă în seara următoare, cînd Douglas, aşezat în fotoliul cel mai confortabil, din acelaşi colţ al căminului, deschise coperta de un roşu decolorat a unui album subţire, de modă veche, cu margini aurite. Lectura povestirii se întinse pe mai multe nopţi, dar încă din prima seară, aceeaşi doamnă puse o altă întrebare:

— Ce titlu are?

— Nu i-am găsit nici un titlu.

— Ah, i-am găsit *eu unul*! am exclamat.

Dar Douglas, fără să ia în seamă spusele mele, începu a citi cu un glas limpede, care încerca parcă să reproducă în auz frumuseţea scrisului de mînă al autoarei.

I

Întreg începutul îmi revine în minte ca o continuă oscilaţie între avînturi şi deprimări, asemenea unui scrînciob mic ce-mi sălta ba curajul, ba deznădejdea. După ce mă pregătisem, la Londra, să fac faţă cerinţelor lui, trecusem totuşi prin cîteva zile foarte proaste – mă cuprinseseră din nou îndoielile, ba chiar îmi spuneam că am comis o greşeală. În această stare de spirit, am parcurs ore nesfîrşite într-o diligenţă care mă hurduca şi mă bîţîia, urmînd să mă depună la o haltă unde trebuia să mă aştepte un vehicul al casei. Mi se comunicase că pregătirile fusese poruncite din timp, şi într-adevăr, către asfinţitul acelei după-amiezi de iunie, am găsit un docar comod care mă aştepta. Plimbarea în trăsură la ceasul acela, pe o zi minunată şi printr-un ţinut scăldat în dulceaţa verii ce părea să-mi ureze un prietenos bun sosit, îmi ridică moralul, şi cînd cotirăm pe alee am simţit o uşurare care nu făcu decît să-mi arate cît de doborîtă fusesem. Probabil că

mă aşteptasem sau că mă temusem de o privelişte atît de dezolantă, încît ceea ce mă întîmpină îmi produse o foarte plăcută surpriză. Îmi amintesc cu plăcere de faţada largă, luminoasă, cu ferestrele deschise şi perdelele îmbietoare, precum şi de capetele celor două slujnice care se uitau afară; îmi amintesc pajiştea, florile viu colorate, scrîşnetul prundişului sub roţile docarului, vîrfurile înmănuncheate ale copacilor deasupra cărora croncăneau ciorile, rotindu-se pe un cer de aur. Decorul avea o bogăţie care-l deosebea cu totul de locuinţa noastră sărăcăcioasă; în cadrul uşii îşi făcu apariţia o femeie ţinînd de mînă o fetiţă; era o persoană foarte cuviincioasă, care-mi făcu o plecăciune de parcă aş fi fost stăpîna casei sau un musafir de vază. În Harley Street îmi formasem o idee mult mai modestă despre casă, constatare ce mă îndemnă să-i atribui proprietarului în şi mai mare măsură calitatea de *gentleman*, sugerîndu-mi totodată că s-ar putea să mă aştepte satisfacţii mai mari decît îmi făgăduise dînsul. Pînă a doua zi, moralul meu ridicat nu mai cunoscu nici o depresiune, pentru că mi-am petrecut triumfal restul după-amiezii în compania celei mai mici dintre cei doi elevi ai mei. Fetiţa care o însoţise pe doamna Grose îmi păru pe loc o făptură atît de drăgălaşă, încît găseam că e un adevărat noroc să ai de-a face cu ea. Era copilul cel mai frumos pe care-l văzusem vreodată, şi mai tîrziu m-am mirat că unchiul îmi vorbise atît de puţin despre ea. În prima noapte n-am prea dormit – eram foarte agitată; şi îmi amintesc că lucrul acesta m-a surprins şi m-a urmărit, adăugîndu-se senzaţiei de a fi tratată cu imensă generozitate. Odaia spaţioasă, impresionantă – una dintre cele mai frumoase din casă –, patul mare, impozant – aşa îmi părea mie –, draperiile grele, imprimate cu desene, oglinzile înalte, în care pentru prima dată mă puteam privi din creştet pînă-n tălpi, toate – alături de farmecul extraordinar al micuţei mele eleve – îmi dădeau senzaţia unei copleşitoare îngrămădiri de daruri. Îmi fusese dăruită de asemenea, din prima clipă, impresia că o să mă împac bine cu doamna Grose, deşi mă tem că în timpul călătoriei cu diligenţa privisem cu ochi răi viitoarea noastră relaţie. Singurul lucru care ar fi putut să-mi dea

de gîndit în decursul acestei timpurii luări de contact era faptul vizibil că doamna Grose se bucurase prea mult de sosirea mea. Încă din prima jumătate de oră mi-am dat seama că venirea mea o fericise în asemenea măsură, încît, aşa cum era ea – o femeie solidă, simplă, cumsecade, curată, sănătoasă –, se ferea totuşi să mă lase să-i observ bucuria. Mi s-a părut puţin curios, chiar de pe atunci, faptul că se ferea să arate cît de mult se bucură, şi lucrul acesta, dacă l-aş fi cîntărit cu un pic de chibzuinţă, cu un pic de suspiciune, ar fi putut desigur să mă tulbure.

Dar orice îngrijorare era amorţită de senzaţia că n-ar putea să existe nimic neplăcut într-o legătură cu ceva atît de sublim ca imaginea radioasă a fetiţei, cu angelica ei frumuseţe, care probabil îmi influenţase cel mai mult neliniştea; acest neastîmpăr mă sili, înainte de ivirea zorilor, să cobor de mai multe ori din pat, să rătăcesc prin cameră şi să încerc a cuprinde cu ochii întreaga privelişte şi perspectivă; de la fereastra deschisă, urmăream mijirea zorilor unei zile de vară, priveam colţurile casei atît cît le puteam vedea de acolo, ascultam, în umbrele întunericului ce se topea, primele triluri de păsări şi încercam poate să desluşesc din nou un sunet sau două, mai puţin fireşti, pe care îmi închipuiam că le-aş fi auzit nu de afară, ci dinăuntrul casei. La un moment dat mi s-a părut că aud, vag şi îndepărtat, un strigăt de copil; într-un alt moment am tresărit, conştientă, la auzul unor paşi uşori care treceau prin faţa uşii mele. Dar aceste închipuiri erau pe atunci prea difuze pentru a nu fi respinse, şi numai acum, în lumina, sau mai curînd în bezna întîmplărilor petrecute ulterior, îmi revin în minte. A o supraveghea, a o instrui, a o „forma“ pe micuţa Flora însemna pentru mine un ţel de viaţă fericit şi rodnic. Ne înţelesesem cu toţii ca, în afară de această primă noapte, fetiţa să doarmă, cum era şi firesc, cu mine, şi în acest scop pătucul ei alb fusese instalat în camera mea. Luasem asupră-mi sarcina să-i port de grijă din toate punctele de vedere, şi dacă în acea dintîi noapte rămăsese să doarmă cu doamna Grose, asta se datora faptului inevitabil că eram încă prea străină, precum şi timidităţii ei fireşti. În ciuda acestei

timidităţi – pe care în chip cu totul neobişnuit fetiţa singură o recunoscuse deschis şi curajos, îngăduindu-mi, fără nici un semn de stingherească, ba dimpotrivă, cu acea adîncă, dulce seninătate a pruncilor sacri pictaţi de Rafael, să i-o discut, să i-o reproşez şi să luăm hotărîri –, în ciuda acestei timidităţi, eram sigură că o să mă îndrăgească. Una dintre pricinile pentru care începuse să-mi şi placă doamna Grose era bucuria manifestată în faţa admiraţiei şi încîntării mele din timpul cinei, cînd la lumina celor patru lumînări înalte îmi priveam eleva, aşa cum sta, strălucind, pe un scaun înalt, legată cu un şervet la gît şi aplecată deasupra unei ceşti de lapte cu pîine. Fireşte, în prezenţa micuţei Flora schimbam între noi părerile sub forma unor priviri pline de tîlc şi de recunoştinţă sau a unor aluzii obscure şi ocolite.

— Şi băiatul e tot ca ea? E tot atît de încîntător?

Nu se cade să lauzi prea mult un copil.

— Da, domnişoară, la fel de încîntător. Dacă pe fetiţă o găsiţi astfel…

Şi stătea acolo, cu o farfurie în mînă, iradiind mîndrie şi privind la mica noastră comeseană, care-şi plimba de la una la alta ochii blînzi şi cereşti, fără să ne frîneze prin nimic entuziasmul.

— Dacă o găsesc astfel…?

— Atunci, domnişorul o să vă farmece.

— Ştii, am impresia că de data asta am venit – ca să fiu fermecată. Mi-e teamă, m-am simţit îndemnată să adaug, mi-e teamă că mă las cam uşor fermecată. Am şi fost fermecată la Londra.

Revăd parcă expresia de pe faţa lată a doamnei Grose cînd i-am făcut această mărturisire.

— În Harley Street?

— În Harley Street.

— Atunci, aflaţi, domnişoară, că nu sunteţi nici prima, nici ultima.

— O, n-am nici o pretenţie să fiu singura, m-am străduit eu să glumesc. Oricum, din cîte înţeleg, celălalt elev al meu soseşte mîine…

— Nu mîine, vineri, domnişoară. Soseşte, ca şi dumneavoastră, cu diligenţa, însoţit de un supraveghetor, şi va fi aşteptat tot de trăsurica noastră.

Auzind aceasta, mi-am exprimat părerea că cel mai nimerit, mai plăcut şi mai prietenesc lucru ar fi ca la sosirea diligenţei să-l aşteptăm, eu şi surioara lui; idee pe care doamna Grose o întîmpină cu atîta căldură, încît atitudinea ei mi s-a părut a fi un fel de legămînt promiţător – şi slavă Domnului, niciodată dezminţit – că de aci înainte ne vom înţelege de minune asupra oricărei chestiuni. Vai, cît se mai bucura că mă aflu acolo!

Simţămîntul pe care l-am încercat a doua zi nu cred că era ceea ce s-ar putea numi o reacţie la încîntarea trăită în momentele sosirii; era cel mult o senzaţie de uşoară apăsare pricinuită de perspectiva lucrurilor percepute la o scară mai mare, pe măsură ce mă plimbam în jurul lor, le cercetam îndeaproape, le recepţionam din noua mea postură. Totul avea, aşa cum am mai spus, o vastitate şi o masivitate pentru care nu fusesem pregătită şi în prezenţa cărora mă pomeneam acum, la început, puţin speriată, dar şi puţin mîndră. În starea aceasta de tulburare, lecţiile desigur că suferiseră o întîrziere; gîndisem că prima mea datorie era ca, prin cele mai blînde mijloace pe care le puteam găsi, să-mi apropii eleva, făcînd-o să mă cunoască. Am petrecut întreaga zi împreună, pe-afară; aranjasem, spre marea-i bucurie, ca ea şi numai ea să mă călăuzească prin toate locurile. Mi le arătă, pas cu pas, odaie cu odaie, taină cu taină, însoţind totul de o vorbărie nostimă, plăcută, copilăroasă şi rezultatul fu că într-o jumătate de oră ajunsesem teribil de bune prietene. În timpul plimbării am fost uimită de nepăsarea şi curajul cu care mă conducea, aşa copil cum era, prin cămăruţele pustii, prin coridoare întunecoase, pe scări în paragină, care mă făceau să mă opresc locului, ba chiar în vîrful unui turn pătrat şi crenelat, care îmi dădea ameţeală: ciripitul ei matinal, felul ei de a-mi istorisi mult mai multe decît mă întreba îmi încîntau urechea şi mă prindeau cu totul. Nu am mai revăzut casa din Bly din ziua cînd am părăsit-o, dar îndrăznesc să

spun că ochiului meu de astăzi, mai matur şi mai experimentat, i-ar apărea la dimensiuni mult contractate. Dar în timp ce mica mea călăuză cu păr de aur şi rochiţă de azur pirueta pe la colţuri şi plutea cu paşi uşori de-a lungul coridoarelor, am avut viziunea unui castel de basm locuit de o zînă trandafirie, un loc dintre acelea care, pentru imaginaţia unei minţi tinere, fac ca basmele şi cărţile de poveşti să pară lipsite de culoare. Nu cumva aţipisem oare deasupra unei cărţi de poveşti şi mă lăsam furată de un vis? Nu; Bly era o clădire mare, urîtă, bătrînească dar comodă, cuprinzînd rămăşiţele dintr-o construcţie mai veche, pe jumătate restaurată şi pe jumătate încă folosită; o casă care-mi dădea senzaţia că suntem pierduţi asemenea cîtorva pasageri rămaşi pe puntea unei corăbii gonite în voia valurilor. Ei da, şi – prin nu ştiu ce ciudăţenie –, eu mă aflam la cîrmă!

II

Gîndurile acestea căpătară contur două zile mai tîrziu, cînd am plecat în trăsură cu Flora ca să-l întîmpinăm pe domnişor, cum îi spunea doamna Grose; şi fură întărite de un incident care se ivi în cea de-a doua seară şi mă descumpăni cu totul. Cea dintîi zi, luată în întregime, fusese, aşa cum am arătat, menită să-mi domolească temerile; dar mi-a fost dat s-o închei într-o nelinişte sfredelitoare. Poşta de seară – sosită cu întîrziere – îmi adusese un plic scris de mîna celui care mă angajase; dar înăuntru am găsit doar cîteva cuvinte mîzgălite pe o hîrtiuţă, alături de un alt plic, adresat lui şi încă nedeschis. Bileţelul suna astfel:

„Scrisoarea asta mi-a sosit de la directorul şcolii, şi directorul şcolii e un pisălog fără pereche. Citeşte-o dumneata, te rog; discută cu dînsul; dar mie să nu-mi reproduci nimic. Nici un cuvînt. Plec!“.

Am rupt cu mare efort pecetea plicului – cu atîta efort, încît a durat mult pînă să-l deschid; am luat cu mine în cameră scrisoarea necitită şi am despăturit-o doar înainte de a mă duce la culcare. Mai bine aş fi lăsat-o să

aştepte pînă a doua zi dimineaţă, pentru că mi-a pricinuit o nouă noapte de nesomn. Neavînd cui să cer un sfat, a doua zi m-am simţit foarte deprimată; în cele din urmă, m-am lăsat atît de copleşită, încît am hotărît să-mi deschid inima cel puţin în faţa doamnei Grose.

— Ce poate însemna asta? Copilul trebuie să părăsească şcoala.

Îmi aruncă o privire pe care am surprins-o imediat; apoi, cu o rapidă şi vizibilă indiferenţă, păru că vrea să şi-o retragă.

— Păi cum, nu toţi…?

— Toţi sunt trimişi acasă, da. Dar numai pentru vacanţă. Lui Miles nu i se mai îngăduie să se întoarcă la şcoală.

Sub privirile mele, roşi vădit.

— Nu vor să-l mai primească înapoi?

— Cu nici un chip.

La aceste cuvinte îşi ridică ochii, pe care-i ferise de mine; i-am văzut înotînd în lacrimi.

— Ce-a făcut?

Am şovăit; apoi am socotit preferabil să-i întind pur şi simplu scrisoarea – gest care o făcu să-şi ducă mîinile la spate, fără s-o atingă. Scutură din cap cu tristeţe.

— Lucruri din astea nu sînt pentru mine, domnişoară.

Consiliera mea nu ştia să citească! Am tresărit la propria-mi gafă, pe care am atenuat-o cît am putut, şi am deschis din nou plicul, ca să-i citesc; apoi, ezitînd să despăturesc iar hîrtia, am vîrît-o în buzunar.

— E cu adevărat un *rău*? Lacrimile îi umpleau încă ochii. Aşa spun domnii de acolo?

— Nu dau amănunte. Îşi exprimă doar regretul că nu-l mai pot ţine în şcoală. Asta nu poate avea decît o singură explicaţie.

Doamna Grose asculta cu o emoţie mută; se abţinu să mai întrebe care ar putea fi această singură explicaţie; pentru a mă putea exprima mai

coerent şi, în primul rînd, pentru a-mi limpezi mie însemi lucrurile cu ajutorul simplei ei prezenţe, am continuat:

— Înseamnă că băiatul le face rău celorlalţi.

La cuvintele mele, luă foc într-o izbucnire vehementă, caracteristică oamenilor simpli.

— Domnişorul Miles! *El* să facă rău cuiva?

În explozia ei năvălise un adevărat potop de bună-credinţă, care – deşi încă nu cunoşteam copilul – îmi linişti temerile, convingîndu-mă de absurditatea unei asemenea idei. Şi ca să-i ţin mai bine prietenei mele isonul, m-am trezit răspunzîndu-i pe loc, sarcastic:

— Bieţilor lui colegi nevinovaţi.

— Vai, cum pot să spună asemenea lucruri rele? Da ce, n-are decît zece ani!

— Da, da; ar fi de necrezut!

Îmi era recunoscătoare, vizibil, pentru afirmaţia mea.

— Întîi să-l vedeţi, domnişoară. După aceea o să judecaţi.

Asta mă făcu şi mai nerăbdătoare să-l văd; era începutul unei curiozităţi care în orele următoare începuse să mă roadă aproape ca o suferinţă. Doamna Grose era conştientă, îmi puteam da seama, de ceea ce stîrnise în mine şi-şi continua cu încredere opera.

— Aţi putea tot aşa de bine să gîndiţi la fel despre fetiţă. Domnul s-o aibă în pază, adăugă ea după o clipă, *priviţi-o*!

M-am întors, şi în uşa deschisă am văzut-o pe Flora, care cu zece minute înainte fusese instalată de mine în sala de clasă, cu o foaie de hîrtie albă şi un creion, ca să copieze un şirag de frumoase O-uri rotunde. În felul ei copilăresc, exprima o totală detaşare de orice îndatoriri neplăcute şi mi se înfăţişa iradiind un nimb de puritate ce părea să izvorască din dragostea pe care mi-o purta şi care o îndemnase să mă urmeze. Nu aveam nevoie de nici un alt exemplu ca să simt întreaga forţă a comparaţiei încercate de doamna

Grose, şi luîndu-mi eleva în braţe am acoperit-o cu sărutări, printre care se amesteca şi un strop de căinţă.

În ciuda acestui fapt, în tot restul zilei am pîndit din nou un prilej de a mă apropia de colega mea, mai cu seamă cînd, spre seară, am început să-mi închipui că se străduie să mă evite. Am reuşit s-o prind, îmi aduc aminte, pe scară; am coborît împreună, şi cînd am ajuns jos am reţinut-o, apucînd-o de braţ.

— Cele ce mi-ai spus la prînz reprezintă pentru mine o declaraţie că *dumneata* nu l-ai văzut niciodată făcînd ceva rău.

Îşi azvîrli capul pe spate; acum adoptase o atitudine hotărîtă şi deschisă.

— Că nu l-am văzut niciodată… nu spun una ca *asta*.

Eram din nou uluită.

— Atunci… l-ai văzut…

— Da, domnişoară, l-am văzut, slavă Domnului.

După o scurtă reflecţie, i-am acceptat ideea:

— Vrei să spui că un băiat care nu face o poznă…

— Pentru mine, nu-i băiat.

I-am strîns braţul mai tare.

— Îţi place ca un copil să mai fie din cînd în cînd şi zvăpăiat?

Apoi, ca să nu rămîn în urma răspunsului ei, am adăugat:

— Şi mie! Dar nu pînă la punctul de a-i contamina pe ceilalţi.

— A-i contamina?

Cuvîntul meu îi trezea nedumerire.

— Adică să-i corupă, i-am explicat.

Se uită la mine îndelung, rumegîndu-mi vorbele; dar urmarea fu un curios hohot de rîs.

— Vă e teamă să nu vă corupă pe *dumneavoastră*?

Puse întrebarea cu un umor atît de direct, încît rîzînd – fără îndoială, puţin prosteşte, drept răspuns la rîsul ei –, mi-am alungat temerile, ca fiind

ridicole. Dar a doua zi, pe măsură ce se apropia ora drumului meu cu trăsura, temerile scoaseră din nou capul, prin alte fisuri:

— Cum era domnişoara care a fost aici înaintea mea?

— Ultima institutoare? Şi ea era tînără şi drăguţă – aproape tot atît de tînără şi tot atît de drăguţă ca şi dumneavoastră.

— O, atunci sper că tinereţea şi drăgălăşenia i-au fost de folos, nu m-am putut opri să observ. Se pare că ne vrea tinere şi drăguţe.

— Da, aşa le vrea, confirmă doamna Grose, aşa i-ar vrea pe toţi! Abia rosti aceste vorbe, că şi păru să bată în retragere. Vreau să spun că ăsta-i felul *lui* de-a fi – al stăpînului.

Sublinierea mă uimi.

— Dar despre cine ai vorbit la început?

Părea liniştită, totuşi roşi.

— Despre cine să vorbesc, despre *dînsul*.

— Despre stăpîn?

— Dar despre cine altcineva?

Cum, evident, nu exista nici un altcineva posibil, mi-am alungat impresia că ar fi luat-o gura pe dinainte şi că ar fi spus mai mult decît ar fi vrut; m-am mulţumit să întreb ceea ce doream să ştiu.

— Ea a observat ceva la băiat?

— Ceva în neregulă? Nu mi-a spus niciodată.

Aveam o anumită reţinere, dar am trecut peste ea.

— Era grijulie… atentă?

Doamna Grose părea că se străduie să-mi răspundă cu multă conştiinciozitate:

— În legătură cu unele lucruri… da.

— Dar nu în legătură cu toate?

Rămase din nou pe gînduri.

— Ce rost are să vă mai spun, domnişoară?… A plecat dintre cei vii. Nu vreau s-o bîrfesc.

— Te înţeleg foarte bine, m-am grăbit s-o asigur. Totuşi, după o clipă mi-am spus că nu încalc această cuviinţă întrebînd-o: A murit aici?

— Nu… a plecat.

Nu ştiu ce anume din laconismul ei mi s-a părut suspect.

— A plecat ca să moară?

Doamna Grose privea pe fereastră fără ca să se clintească, dar eu simţeam că în principiu sînt îndreptăţită să ştiu ce se aşteaptă din partea tinerelor angajate la Bly. Am stăruit:

— Vrei să spui că s-a îmbolnăvit şi a plecat acasă?

— Nu s-a îmbolnăvit, cel puţin nu în casa asta. A plecat acasă, la sfîrşitul anului, pentru o scurtă vacanţă, aşa spunea, o vacanţă la care avea dreptul după vechimea ei în slujba de aici. Mai era pe atunci în casă o fată tînără – o dădacă, fată bună şi deşteptă. Ea s-a ocupat de copii în răstimpul ăsta. Dar domnişoara noastră nu s-a mai întors, şi chiar în momentul cînd o aşteptam am auzit de la stăpîn că a murit.

Am încercat să disec lucrurile:

— Dar de ce-a murit?

— Niciodată nu mi-a spus asta. Dar nu vă supăraţi, domnişoară, am o mulţime de treabă.

III

Din fericire, faptul că mi-a întors spatele în felul ăsta n-a însemnat un gest de dojană pentru îndreptăţitele mele preocupări şi deci o frînă în creşterea stimei pe care ne-o purtam una alteia. După ce l-am adus acasă pe micul Miles, ne-am întîlnit, mai apropiate decît oricînd, de astă dată pe terenul propriei mele nedumeriri, al propriei mele emoţii; eram gata să declar sus şi tare că e monstruos ca un copil cum era cel pe care-l cunoşteam acum să fie pedepsit cu îndepărtarea din şcoală. Întîrziasem puţin la sosire, şi cînd l-am văzut cum sta în faţa uşii hanului unde-l lăsase

diligenţa şi mă căuta cu ochi visători, mi s-a înfăţişat pe dată învăluit, trup şi suflet, în aceeaşi aureolă de prospeţime, în aceeaşi mireasmă de puritate în care-mi apăruse, din prima clipă, şi surioara lui. Era de o frumuseţe neînchipuită, şi doamna Grose pusese punctul pe i: prezenţa lui ştergea orice alt sentiment în afara unei duioşii aproape pătimaşe pe care ţi-o inspira. Dar ceea ce l-a făcut pe moment şi pe loc să pătrundă în inima mea a fost un aer de sanctitate pe care nu l-am mai descoperit niciodată în aceeaşi măsură la vreun alt copil – ceva inefabil, propriu lui, care-l făcea să pară că nu cunoaşte pe lume altceva decît iubirea. Ar fi fost cu neputinţă să ascunzi o proastă reputaţie sub o mai suavă nevinovăţie, şi cînd am ajuns înapoi la Bly mă simţeam de-a dreptul uluită – ca să nu spun insultată – de amintirea acelei scrisori oribile, încuiată sus, într-un sertar din camera mea. De îndată ce-am putut schimba cîteva cuvinte intime cu doamna Grose, i-am declarat că totul e un caraghioslîc.

Mă înţelese pe dată.

— Vreţi să spuneţi, învinuirea aceea crudă…

— Nu stă nici o secundă în picioare. Draga mea, *priveşte-l*!

Zîmbi la pretenţia mea de a fi descoperit farmecul copilului.

— Vă asigur, domnişoară, că nu fac decît asta. Şi atunci, ce aveţi de gînd să spuneţi? adăugă imediat.

— Ca răspuns la scrisoare? Luasem o hotărîre. Nimic.

— Şi unchiului lui?

I-am răspuns tăios:

— Nimic.

— Şi băiatului?

I-am răspuns cu sublimă generozitate:

— Nimic.

Îşi ridică şorţul şi-şi şterse cu putere buzele.

— Atunci, să ştiţi că sunt alături de dumneavoastră. Descurcăm noi lucrurile.

— Descurcăm noi lucrurile, am repetat cu ardoare, întinzîndu-i mîna într-un fel de legămînt.

Mă mai ţinu cîteva clipe acolo, apoi, cu mîna liberă, îşi flutură din nou şorţul.

— Aţi avea ceva împotrivă, domnişoară, dacă mi-aş îngădui să vă…

— Să mă săruţi? Nu!

Am strîns-o în braţe pe femeia aceea bună, şi după ce ne-am sărutat ca două surori m-am simţit şi mai întărită, şi mai indignată.

Asta-i tot ce s-a întîmplat în perioada aceea: o perioadă atît de cuprinzătoare, încît acum, cînd încerc să-i reconstitui desfăşurarea, îmi dau seama de cîtă dibăcie am nevoie pentru a o face distinctă. Cînd privesc în urmă, cel mai mult mă uimeşte situaţia pe care o acceptasem. Îmi luasem, împreună cu tovarăşa mea, misiunea de a descurca lucrurile, dar mă aflam sub puterea unei vrăji care, în aparenţă, estompa implicaţiile vaste, îndepărtate şi dificile ale unei asemenea strădanii. Eram înălţată pe creasta unui imens val de pasiune şi milă. În ignoranţa, în tulburarea şi poate că în îngîmfarea mea, mi se părea simplu să-mi asum răspunderea de a o scoate la capăt cu un băiat a cărui pregătire pentru viaţă era abia pe punctul de a începe. Nici nu sînt măcar în stare să-mi aduc aminte în ce fel îmi propusesem să procedez la sfîrşitul vacanţei, cînd ar fi trebuit să-şi reia studiile. Singura bază teoretică a relaţiilor noastre o constituiau lecţiile cu mine; într-adevăr, în vara aceea minunată toţi aveam această preocupare pe care urma s-o aibă şi el; dar acum îmi dau seama că, săptămîni în şir, de fapt eu fusesem aceea care lua lecţii. Am învăţat – desigur, la început – ceva ce nu făcuse parte din educaţia vieţii mele mărunte şi sufocante: am învăţat să fiu amuzată şi chiar amuzantă şi să nu mă gîndesc la ziua de mîine. Era, într-un fel, pentru prima dată cînd respiram spaţiu şi aer şi libertate, întreaga muzică a verii şi întregul mister al naturii. Şi apoi, eram înconjurată de respect – şi respectul e foarte dulce. O, era o capcană – nu voit pusă la cale, dar primejdioasă – pentru imaginaţia mea, pentru delicateţea mea, poate

pentru vanitatea mea; pentru tot ce putea fi aţîţat în mine. Cea mai sugestivă imagine pentru ceea ce mi se întîmpla este că-mi pierdusem balanţa. Copiii îmi dădeau atît de puţin de furcă! – erau de o bunătate nemaiîntîlnită. Uneori cugetam – dar chiar şi atunci cu o vagă incoerenţă – la felul în care îi va trata viitorul ceţos (pentru că orice viitor e ceţos!), la felul în care s-ar putea să-i lovească. Înfloreau de sănătate şi fericire; şi totuşi, mă simţeam de parcă aş fi avut în grija mea o pereche de vlăstare nobile, doi prinţişori de viţă, pentru care toate trebuiau îngrădite şi ocrotite, chiar singura formă concretă pe care o puteau lua în fantezia mea anii ce aveau să vină era aceea a unei romantice, a unei regeşti extinderi a grădinii şi a parcului în care zburdau acum. E cu putinţă, fireşte, ca numai ceea ce a izbucnit pe urmă, prefăcînd totul în ţăndări, să împrumute acestor prime săptămîni calmul lor vrăjit – somnolenţa aceea în care simţi că ceva coace sau se pitulează, la pîndă. Schimbarea a venit într-adevăr ca năpustirea unei fiare.

În aceste prime săptămîni, zilele erau lungi; adeseori, cînd erau mai generoase, îmi dăruiau ceea ce numeam „ceasul meu“, ceasul în care, după ce pentru copii sosise şi trecuse timpul ceaiului şi al pregătirilor de culcare, gustam, înainte de a mă retrage în camera mea, cîteva clipe de singurătate. Oricît de dragi îmi erau copiii, ceasul acesta mi se părea cel mai îmbietor şi îmi plăcea mai cu seamă în clipele cînd lumina cerului se stingea sau mai bine zis cînd resturile de zi întîrziau încă pe cer – şi ultimele chemări ale păsărilor răsunau din arborii bătrîni, în văzduhul purpuriu; făceam înconjurul parcului şi-mi umpleam inima de frumuseţea şi măreţia locului, încercînd un fel de simţ al proprietăţii care mă amuza şi mă măgulea totodată. În asemenea momente era o bucurie să mă simt împăcată, să simt că existenţa mea are o justificare; şi poate, fără îndoială, meditam că prin discreţia, prin cumpănitul bun-simţ şi prin bunăcuviinţa mea îi făceam plăcere – dacă măcar se gîndea vreodată – persoanei la ale cărei stăruinţe răspundeam prin acest fel de a fi. Tot ce făceam era în concordanţă cu ceea ce dînsul dorise sincer şi-mi ceruse direct, iar faptul că am *putut* s-o fac

chiar şi pe urmă s-a dovedit a fi pentru mine o bucurie mai mare decît aş fi crezut. Pe scurt, îndrăznesc să spun, mă socoteam o tînără deosebită şi mă consolam cu speranţa că într-o bună zi lucrul ăsta va fi cunoscut şi într-un mod mai public. Ei bine, era necesar să fiu deosebită, pentru a ţine piept împrejurărilor cu totul deosebite care aveau în curînd să-mi dea primul semn.

S-a ivit din senin, într-o după-amiază, pe la jumătatea ceasului meu de singurătate: copiii isprăviseră cu rosturile zilei, iar eu ieşisem să-mi fac plimbarea. Unul dintre gîndurile care mă însoţeau mereu în timpul acestor hoinăreli, şi pe care nu mă voi sfii să-l notez aici, era că ar fi fost minunat, ca într-un basm cu miracole, dacă dintr-o dată mi-ar fi ieşit în cale cineva. Cineva care ar fi apărut acolo, de după cotitura aleii, şi mi-ar fi venit în faţă, mi-ar fi zîmbit, exprimîndu-şi aprobarea pentru tot ceea ce făceam. Nu ceream mai mult – tot ce-aş fi vrut era ca el *să ştie*; or, singurul lucru care m-ar fi încredinţat că ştie ar fi fost să vadă, iar lumina blîndă a cunoaşterii să se răsfrîngă pe faţa lui frumoasă. Tocmai o simţeam prezentă în ochii mei – vorbesc despre faţa lui –, cînd în amurgul unei lungi zile de iunie, ieşind dintr-o plantaţie şi ajungînd în dreptul casei, m-am oprit ca înlemnită. Ce m-a făcut să încremenesc locului – cu un şoc mult mai puternic decît mi-ar fi prilejuit orice vedenie – a fost impresia că, fulgerător, închipuirile mele se întrupaseră aievea. El era acolo! – dar sus de tot, dincolo de pajişte, chiar în vîrful turnului care-l vizitasem cu micuţa Flora în ziua sosirii mele. Era unul dintre cele două turnuri ale casei – nişte construcţii pătrate, distonante, crenelate –, diferenţiate între ele – nu ştiu de ce, pentru că eu nu izbuteam să văd mare deosebire – prin denumirile de turnul vechi şi turnul nou. Străjuiau în cele două colţuri opuse ale casei şi constituiau probabil nişte absurdităţi arhitectonice, salvate în oarecare măsură de faptul că nu păreau cu totul disparate şi nu aveau o înălţime prea pretenţioasă; datau, în fantezista lor Antichitate, dintr-o epocă de reînviere a romantismului, care se situa de altminteri într-un trecut destul de respectabil. Le admiram,

ţeseam felurite visuri în jurul lor – într-un fel sau altul, cu toţii puteam profita de romantismul lor, mai ales cînd îşi profilau în penumbra crepusculară măreţia crenelurilor; totuşi, nu la o asemenea înălţime mă aşteptam să se ivească silueta pe care de atîtea ori o invocaseră în visurile mele. Această siluetă, conturată în lumina clară a asfinţitului, mi-a pricinuit, îmi aduc aminte, două distincte tresăriri de emoţie, ca urmare a celei dintîi şi a celei de-a doua surprize. Cea de-a doua surpriză a fost rezultatul unei violente perceperi a greşelii dintîi: bărbatul care se înfăţişa ochilor mei nu era persoana presupusă de mine, în chip cu totul pripit. M-a copleşit o asemenea uimire, încît acum, după atîţia ani, nu pot nădăjdui să găsesc o imagine destul de vie pentru a o reda. Apariţia unui necunoscut într-un loc singuratic poate fi în sine o pricină de spaimă pentru o fată tînără, crescută în principii stricte; şi silueta pe care o vedeam – mi-am dat seama după cîteva clipe – semăna tot atît de puţin cu oricare dintre oamenii cunoscuţi de mine pe cît de puţin aducea cu imaginea care-mi stăpînea gîndurile. Pe omul acela nu-l văzusem în Harley Street – nu-l văzusem nicăieri. Mai mult: în chip deosebit de straniu, totul în jur se prefăcuse pe dată, doar prin această simplă apariţie, în pustietate. Acum cel puţin, cînd istorisesc toate acestea cu o detaşare pe care n-am cunoscut-o niciodată, retrăiesc tot ce-am simţit în clipa aceea. Era ca şi cum – în timp ce priveam ceea ce priveam – tot ce ne înconjura încremenise în moarte. Acum, pe cînd scriu, aud parcă din nou imensa tăcere în care amuţiseră zgomotele serii. Ciorile încetaseră să mai croncăne pe cerul de aur, şi înserarea prietenoasă îşi pierdu, într-o clipă, graiul. Dar în decorul naturii nu se petrecuse de fapt nici o altă schimbare, decît doar aceasta pe care o percepeam cu o stranie ascuţire a simţurilor. Cerul era tot de aur, văzduhul la fel de străveziu, iar bărbatul care se uita la mine pe deasupra crenelurilor se detaşa ca un portret într-o ramă. Văzîndu-l, m-am gîndit, cu o extraordinară repeziciune, la fiecare dintre cei care ar fi putut să fie, dar care nu erau. Ne-am înfruntat pe deasupra distanţei dintre noi, îndeajuns de mult timp ca să mă întreb

încordată cine poate fi şi să simt, drept urmare a neputinţei de a răspunde, o uluire, ce deveni curînd extrem de intensă.

Marea întrebare, sau una dintre marile întrebări care se pun cu privire la anumite fapte, după ce s-au petrecut, este cît au durat. Ei bine, întîmplarea asta a mea – socotiţi-o cum vreţi – a durat atît cît mi-a trebuit ca să trec în revistă vreo douăsprezece posibilităţi, nici una mai bună decît cealaltă din cît îmi dădeam seama, de a se fi aflat în casă – şi în primul rînd de cît timp? – o persoană a cărei existenţă o ignoram. A durat atît cît am încercat să mă ţin în frîu, spunîndu-mi că slujba îmi impunea să nu existe o asemenea necunoaştere din parte-mi şi nici o asemenea persoană în casă. A durat atît cît acest musafir – şi, îmi amintesc, se desprindea o notă de ciudată libertate din familiarismul lui de a fi apărut fără pălărie – păru să mă fixeze, neclintit, scrutîndu-mă prin lumina care se împuţina şi punîndu-mi parcă aceeaşi întrebare mută pe care mi-o ridica prezenţa lui. Eram prea departe unul de celălalt ca să ne strigăm ceva, dar a existat un moment cînd o întrebare aruncată de la o mai mică distanţă, şi reuşind să spargă tăcerea de mormînt, ar fi fost doar o explozie firească a încordării cu care ne scrutam reciproc. Dînsul se găsea într-un unghi al turnului, cel din afara casei, şi stătea foarte ţeapăn, aşa mi se păru, sprijinindu-se cu ambele mîini pe cornişă. L-am văzut cum văd literele aşternute pe această filă; apoi, după un minut, cu precizie, ca şi cum ar fi vrut să îmbogăţească spectacolul, îşi schimbă încet poziţia – şi trecu, privindu-mă fix în tot acest răstimp, în colţul opus al terasei. Da, am avut senzaţia clară că în tot timpul acestei deplasări nu şi-a desprins o clipă ochii de la mine, şi văd parcă şi acum felul în care mîna lui luneca încet de pe un crenel pe altul, pe măsură ce silueta se îndepărta. Se opri în colţul celălalt, dar pentru scurtă vreme, şi chiar în timp ce se întorcea cu spatele tot mă mai fixa. S-a întors cu spatele, atîta ştiu.

IV

Nu s-ar putea spune că n-am aşteptat să văd ce urmează, pentru că prinsesem rădăcini în locul acela, deşi eram atît de zdruncinată. Deci la Bly exista o taină – un mister al lui Udolpho[2], sau vreo rudă care-şi pierduse minţile, o persoană despre care nu se pomenea şi era ţinută într-o ascunzătoare neştiută? Nu-mi dau seama cît timp am frămîntat în minte această întrebare, sau cît timp am rămas, răvăşită toată de curiozitate şi de spaimă, pe locul acestei întîlniri: îmi aduc doar aminte că atunci cînd am intrat în casă se lăsase întunericul. Desigur că între timp fusesem pradă agitaţiei şi neastîmpărului, pentru că am străbătut, cred, vreo trei mile[3] tot învîrtindu-mă de jur împrejurul terenurilor; dar mai tîrziu aveam să fiu supusă unor încercări atît de zdrobitoare, încît, prin comparaţie, această primă alarmă avea să-mi apară doar ca un uşor guturai. De fapt, partea cea mai curioasă a întîmplării – oricît de curios ar fi fost tot restul – este senzaţia pe care am încercat-o în hol, unde am întîlnit-o pe doamna Grose. Revăd întreaga scenă – impresia de căldură în care m-au învăluit, la întoarcere, încăperea spaţioasă, cu panelurile ei albe strălucind în lumina lămpii, cu portretele şi covorul ei roşu, precum şi chipul blînd şi mirat al prietenei mele, care-mi declară pe dată că mi-a simţit lipsa. În apropierea ei îmi veni ideea că aşa cum o vedeam, inimoasă şi uşurată de grijile pricinuite de absenţa mea, nu era posibil să fi ştiut ceva în legătură cu întîmplarea pe care eram gata să i-o povestesc. Nu bănuisem dinainte că faţa ei calmă o să fie o stavilă pentru mine şi, într-un fel, măsuram importanţa celor văzute cu şovăiala care mă împiedica acum să-i pomenesc despre ele. Aproape nici un alt amănunt din întreaga mea istorie nu-mi pare mai curios decît faptul că o dată cu începutul groazei, a luat naştere şi instinctul de a-mi cruţa prietena. Drept primă urmare, în momentul acela, în holul confortabil şi sub privirile ei aţintite asupră-mi, am simţit, dintr-o pricină pe care atunci n-aş fi putut-o defini, un fel de răsturnare lăuntrică – i-am îndrugat un pretext pentru întîrzierea mea şi, bolborosind ceva despre frumuseţea nopţii, roua bogată a

serii şi picioarele mele umede, m-am retras cît am putut de repede la mine în odaie.

Aici lucrurile îmbrăcau alt aspect; zile la rînd după aceea, lucrurile îmbrăcau aici un aspect ciudat. Zi de zi, au fost ceasuri – sau cel puţin au fost minute smulse chiar îndatoririlor mele – cînd simţeam nevoia să mă închid la mine în odaie ca să gîndesc. Nu mă tortura încă senzaţia că aş fi ajuns mai nervoasă decît puteam suporta să fiu, ci numai spaima cumplită de a nu deveni astfel; căci adevărul care-mi muncea acum mintea era, pur şi simplu, adevărul că nu puteam lămuri în nici un fel cine era apariţia cu care mă întîlnisem în chip atît de inexplicabil şi totuşi atît de familiar. Nu mi-a trebuit mult timp pînă să constat că, fără a întreprinde cercetări speciale şi fără a stîrni comentarii, puteam sonda orice complicaţie domestică. Şocul prin care trecusem îmi ascuţise, probabil, toate simţurile, şi numai după trei zile, ca rezultat al unei observaţii mai atente, am avut certitudinea că nu fusesem trasă pe sfoară de servitori şi nu constituisem obiectul vreunei „farse“. Nu exista decît o singură concluzie logică: cineva îşi îngăduise în mod grosolan să se introducă în casă. Mă înfundam în camera mea şi încuiam uşa, ca să-mi repet într-una această posibilitate. Fusesem supuşi, cu toţii, invaziei unui nepoftit; vreun călător lipsit de scrupule, curios să viziteze o casă veche, se strecurase neobservat, admirase panorama din punctul care-i oferea cea mai bună perspectivă şi plecase aşa cum venise. Dacă se holbase cu atîta obrăznicie la mine, asta se explica prin indiscreţia lui. Partea cea mai bună era că, în mod sigur, n-o să-l mai revedem niciodată.

Totuşi, o parte nu suficient de sigură, recunosc, pentru a mă determina să nu-mi dau seama că, în fond, ceea ce făcea ca nimic altceva să nu conteze prea mult era farmecul muncii mele. Farmecul muncii mele provenea din însăşi viaţa cu Miles şi cu Flora, şi explicaţia că mă pasiona atît de mult stătea în constanta senzaţie că în muncă îmi puteam îneca orice nelinişte. Fascinaţia exercitată de micii mei elevi era o bucurie continuă,

care mă făcea să mă minunez într-una de zădărnicia temerilor de început, a dezgustului cultivat pe atunci cu privire la prozaica şi cenuşia mea slujbă. Nu aveam de-a face cu nimic prozaic şi cenuşiu, cu nici un fel de pisălogeală; aşadar, cum să nu mă fascineze ceva care zi de zi mi se revela ca o proaspătă frumuseţe? Era întreaga romanţă a odăilor de copii şi întreaga poezie a claselor de şcoală. Fireşte, nu vreau să sugerez că studiam numai romane şi versuri; vreau doar să spun că nu pot exprima în alt chip interesul pe care mi-l inspirau micii mei elevi. Cum l-aş putea reda altfel decît mărturisind că în loc să mă deprind cu cei doi copii, le descopeream mereu alte noi trăsături – or, ăsta e un lucru de neînchipuit pentru o institutoare; chem toate colegele mele întru meserie să-mi fie martore! Exista însă o singură direcţie în care descoperirile îmi erau stăvilite: purtarea băiatului la şcoală continua să rămînă învăluită într-o beznă de nepătruns. Ajunsesem foarte repede să privesc acest mister fără nici o strîngere de inimă – aşa cum am mai arătat. Poate aş fi mai aproape de adevăr declarînd că însuşi băiatul, fără să fi rostit vreo vorbă, îl clarificase. Îl clarificase prin chiar prezenţa lui, care făcea absurdă întreaga învinuire. Concluzia mea înflori deci trandafirie ca însăşi inocenţa ce împurpura obrajii copilului: era prea gingaş şi prea curat pentru mărunta lume meschină şi murdară a şcolii, şi plătise preţul acestei deosebiri. Am reflectat îndelung că simţul unor asemenea discrepanţe, al existenţei unor asemenea superiorităţi morale dă naştere întotdeauna în masa celorlalţi – care poate include şi directori de şcoală stupizi şi abjecţi – la o inevitabilă tendinţă de răzbunare. Ambii copii aveau o suavitate (era singurul lor cusur, dar nu l-a transformat niciodată pe Miles într-un molatic) care-i făcea – cum să spun? – aproape impersonali şi în orice caz imposibil de pedepsit. Erau cei doi heruvimi din poveste care nu aveau – cel puţin din punct de vedere moral – nimic dur pentru a ciocăni în uşă. Din cîte îmi amintesc, Miles în special îmi crea impresia că n-ar avea trecut. Cînd e vorba de un copil, desigur nu te aştepţi la cine ştie ce trecut, dar în băieţaşul acesta frumos era atîta

neobişnuită sensibilitate şi în acelaşi timp atîta seninătate, încît, mai mult decît orice făptură de vîrsta lui pe care am cunoscut-o vreodată, îmi dădea senzaţia că renaşte în fiecare zi. Nu cunoscuse nici măcar o clipă de suferinţă. Am luat asta drept o dezminţire directă a faptului că ar fi fost vreodată pedepsit. Dacă ar fi fost un rău, ar fi „sesizat“ pedeapsa, iar eu aş fi sesizat prin ricoşeu – i-aş fi detectat urma. Nu detectasem nimic, prin urmare băiatul era un înger. Nu vorbea niciodată despre şcoală, nu pomenise niciodată numele vreunui coleg sau pe cel al vreunui profesor; iar în ce mă priveşte, eram prea dezgustată de cele întîmplate pentru a încerca vreo aluzie la aceste personaje. Desigur, mă aflam sub puterea unei vrăji, dar, în chip miraculos, încă de pe atunci eram perfect lucidă. Mă lăsam însă purtată de vrajă, era un leac împotriva oricărei dureri şi nu eram deloc scutită de ele. Primeam în acele zile scrisori deprimante de acasă, unde lucrurile nu mergeau cum trebuie. Dar cînd mă aflam împreună cu copiii mei, ce altceva pe lume mai avea vreo importanţă? Iată întrebarea pe care mi-o puneam în răzleţele mele clipe de singurătate. Eram pur şi simplu orbită de drăgălăşenia lor.

Ca să continuăm povestirea – era într-o duminică şi ploua cu găleata; plouase atîtea ore în şir, încît fusese cu neputinţă să ne ducem la biserică; cum ziua era pe sfîrşite, mă înţelesesem cu doamna Grose ca în cazul cînd vremea s-ar mai fi îndreptat să asistăm la slujba de seară. Din fericire, ploaia încetă, iar eu mă pregăteam pentru drum, care, dacă străbăteai parcul şi o luai apoi spre sat pe uliţa mai bună, dura vreo douăzeci de minute. Coborînd scările ca să-mi întîlnesc colega în hol, mi-am amintit de mănuşile mele, care avuseseră nevoie de cîteva cusături, efectuate de altfel – cu multă zarvă lipsită de semnificaţie pentru povestirea noastră – în timp ce copiii îşi luaseră ceaiul, servit duminicile, în mod excepţional, în templul acela glacial şi sclipitor, din mahon şi alamă, denumit sufrageria „celor mari“. Uitasem mănuşile acolo, şi m-am dus să le iau. Ziua era destul de mohorîtă, dar lumina după-amiezii se cernea îndeajuns pentru a-mi da

posibilitatea, cînd am trecut pragul încăperii, nu numai să zăresc mănuşile uitate pe un fotoliu de lîngă fereastra mare, acum închisă, ci să şi devin conştientă de prezenţa unei persoane care se afla dincolo de fereastră şi privea stăruitor înăuntru. Încă un pas, şi mi-a fost limpede; viziunea s-a produs instantaneu; toate se întregiră. Persoana care privea înăuntru era aceeaşi care-mi mai apăruse o dată. Se ivise din nou, n-aş spune cu mai multă claritate, pentru că asta nu era posibil, dar la o apropiere ce însemna un pas înainte în raporturile noastre şi care făcu să mi se taie răsuflarea şi să-mi îngheţe sîngele în vine. Era acelaşi – era acelaşi şi-l vedeam de astă dată, ca şi prima oară, tot numai de la mijloc în sus, pentru că ferestrele, deşi sufrageria se afla la parter, nu ajungeau pînă jos, pe terasă. Faţa îi era lipită de geam, dar faptul că-l puteam vedea mai bine nu făcea decît să-mi dovedească, straniu, cît de precisă fusese prima impresie. Rămase acolo doar cîteva clipe – destul cît să mă convingă că şi dînsul văzuse şi recunoscuse; dar mă simţeam de parcă l-aş fi privit ani la rînd şi l-aş fi cunoscut din totdeauna. Totuşi, de astă dată interveni un amănunt nou faţă de prima oară; privirea cu care mă ţintui prin sticlă şi prin spaţiul despărţitor al încăperii era la fel de pătrunzătoare şi de tăioasă ca şi atunci, dar pentru o clipă se detaşă de faţa mea, clipă în care, urmărind-o, am văzut-o fixîndu-se, succesiv, pe diferite alte obiecte. Pe dată am simţit un nou şoc, provocat de certitudinea că nu pentru mine venise acolo. Venise pentru altcineva.

Această străfulgerare de cunoaştere – pentru că într-adevăr era o cunoaştere realizată în toiul groazei – avu un efect extraordinar asupra mea: declanşă, aşa cum stam pironită acolo, o bruscă vibraţie a simţului datoriei şi a curajului. Spun curaj pentru că, fără îndoială, am mers departe. M-am repezit pe uşa sufrageriei, am ajuns în goană la uşa de intrare, într-o clipă am fost pe terasă şi, străbătînd-o cu maximum de viteză, am cotit şi am ieşit în plină vedere. Dar în plina vedere a nimicului, vizitatorul meu se făcuse nevăzut. M-am oprit, aproape că m-am prăbuşit de uşurare; dar am rămas locului încercînd să revăd întreaga scenă – i-am dat timp să reapară. Spun

timp, dar cît a durat? Astăzi nu pot vorbi de durata reală a acelor întîmplări. E o noţiune care probabil mă părăsise; nu se poate să fi durat atît cît îmi păreau mie că durează. Terasa şi întregul loc, pajiştea şi grădina din spate, fîşia de parc care putea fi desluşită, toate erau pustiite de o mare pustietate. De jur împrejur erau boschete şi copaci groşi, dar îmi amintesc de certitudinea mea clară că nici unul dintre acestea nu-l ascundea. Era acolo, sau nu era acolo: cînd nu-l vedeam, nu era acolo. Gîndul acesta mi se împlîntă în minte; apoi, instinctiv, în loc să mă întorc pe drumul pe care venisem, m-am îndreptat spre fereastră. Ceva nelămurit îmi spunea că ar trebui să stau acolo unde stătuse el. Am procedat întocmai; mi-am lipit faţa de geam şi am privit, aşa cum privise el, pe fereastră. Şi în clipa aceea, ca şi cum reconstituiam tot ce cuprinsese raza lui vizuală, doamna Grose intră pe uşa dinspre hol, aşa cum intrasem eu cînd privise dînsul. În felul acesta am realizat imaginea completă a scenei care se petrecuse. Doamna Grose mă văzu, aşa cum văzusem şi eu vizitatorul; rămase locului împietrită, întocmai ca şi mine; trăi şi ea ceva din şocul prin care trecusem eu. Se făcu albă ca varul, şi asta mă sili să mă întreb dacă şi eu pălisem tot aşa. Mă privi fix, şi după puţin se retrase exact pe urmele *mele*; ştiam că ieşise afară, că înconjurase terasa venind spre mine şi că îndată aveam s-o văd. Am rămas acolo unde mă aflam, şi aşteptînd-o îmi trecură mai multe lucruri prin gînd. Dar dintre acestea, ţin să menţionez aici unul singur. Mă miram de ce se speriase *ea* atît de tare.

V

Oh, aveam s-o aflu foarte curînd, de îndată ce, apărînd de după colţul casei, îmi ieşi în faţă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce s-a întîmplat?

Acum era roşie la faţă şi gîfîia.

N-am răspuns nimic pînă nu a ajuns mai aproape.

— Cu mine? Pesemne că făceam o mutră grozavă. Se vede ceva pe faţa mea?

— Sînteţi albă ca hîrtia. Arătaţi îngrozitor.

Am rămas o clipă pe gînduri; acum îi puteam înfrunta, fără nici un scrupul, ignoranţa. Nevoia de a cruţa sentimentele doamnei Grose lunecase fără nici un foşnet de pe umerii mei, şi dacă pe moment am şovăit, n-a fost din pricina a ceea ce ascundeam. I-am întins mîna, şi ea mi-a luat-o; am strîns-o mai tare, din plăcerea de a o simţi lîngă mine. Găseam un sprijin în tulburarea reţinută a curiozităţii ei.

— Ai venit, desigur, să mă iei la biserică, dar nu pot merge.

— S-a întîmplat ceva?

— Da. Acum trebuie să afli şi dumneata. Arătam ciudat?

— Cînd v-am văzut pe fereastră? Groaznic.

— Ei bine, i-am spus, am trecut printr-o spaimă.

Ochii doamnei Grose exprimau clar că femeia nu avea nici un chef să treacă la rîndul ei printr-o spaimă, dar că-şi cunoştea prea bine locul pentru a nu se arăta gata să împartă cu mine orice neplăcere. Da, era stabilit că *trebuia* să împartă cu mine.

— Ce-ai văzut dumneata din sufragerie, acum un minut, era doar efectul spaimei mele. Ce-am văzut eu, cu puţin înainte, a fost mult mai rău.

Strînsoarea mîinii ei deveni ţeapănă.

— Ce-a fost?

— Un om neobişnuit. Care privea înăuntru.

— Ce om neobişnuit?

— Habar n-am.

Doamna Grose cercetă cu privirea zadarnic, de jur împrejur.

— Şi unde s-a dus?

— Ştiu şi mai puţin.

— L-aţi mai văzut vreodată?

— Da… o dată. În turnul cel vechi.

Mă privi şi mai stăruitor.

— Vreţi să spuneţi că e un străin?

— Da, cu totul străin.

— Şi cu toate astea, nu mi-aţi istorisit nimic?

— Nu… din anumite motive. Dar acum, că ai ghicit cine e…

Ochii rotunzi ai doamnei Grose protestară.

— Vai de mine, dar eu n-am ghicit nimic! Cum aş putea ghici eu, dacă *dumneavoastră* nu vă puteţi închipui cine a fost?

— Mi-e cu neputinţă să-mi închipui.

— Nu l-aţi mai văzut în altă parte decît în turn?

— Şi aici, acum cîteva clipe.

Doamna Grose îşi roti din nou privirile.

— Ce făcea în turn?

— Stătea acolo şi se uita în jos, la mine.

Se gîndi o clipă.

— Era un *gentleman*?

Am răspuns fără nici o ezitare:

— Nu. Doamna Grose mă privi şi mai mirată. Am repetat: Nu.

— Nimeni de pe aici? Nimeni de prin sat?

— Nimeni… nimeni. Nu ţi-am spus dumitale, dar am căutat să mă asigur.

Răsufla oarecum uşurată: ciudat, găsea că ăsta ar fi un lucru bun. Însă n-o ajuta prea mult.

— Dar dacă nu arăta a *gentleman*, atunci…

— Atunci, a ce arăta? A sperietoare.

— Sperietoare?

— E un… Dumnezeu mi-e martor că nu ştiu *ce* e!

Doamna Grose iscodii încă o dată în jur; îşi pironi ochii în depărtarea cuprinsă de înserare, apoi, recăpătîndu-şi stăpînirea de sine, se întoarse cu o bruscă inconsecvenţă:

— E timpul să fim la biserică.

— O, eu nu mă simt în stare să merg la biserică.

— Nu credeţi că o să vă facă bine?

— N-o să le facă *lor* bine – am arătat cu capul spre casă.

— Copiilor?

— Nu pot să-i las acum singuri.

— Vă temeţi…?

Am vorbit deschis.

— Mă tem de dînsul.

La aceste cuvinte, pe faţa lătăreaţă a doamnei Grose apăru, pentru prima dată, licărul slab, foarte vag, al unei gîndiri mai treze; mi s-a părut a fi încolţirea tîrzie a unei idei pe care nu eu i-o sugerasem şi care pentru mine era încă obscură. Îmi aduc aminte că am văzut în asta un prilej de a mai scoate ceva nou de la dînsa; şi simţeam că într-un fel se lega cu dorinţa pe care o manifesta acum, de a cunoaşte mai multe amănunte.

— Cînd a fost asta… în turn?

— Pe la mijlocul lunii. Exact la ora de acum.

— Cînd aproape se întunecă.

— Ba nu, nici pe departe. L-am văzut cum te văd pe dumneata.

— Atunci, cum a intrat?

— Şi cum a ieşit? am răspuns rîzînd. N-am avut prilejul să-l întreb. Astă-seară, după cum vezi, n-a putut intra.

— Şi se mulţumeşte numai să se uite?

— Nădăjduiesc că o să se mărginească la atît.

Îmi lăsase mîna; îşi întorsese faţa puţin în lături. Am aşteptat o clipă, apoi i-am spus:

— Du-te la biserică. La revedere. Eu trebuie să veghez.

Îşi întoarse încet capul din nou spre mine.

— Vă temeţi pentru copii?

Ochii ni se întîlniră într-un lung schimb de priviri.

— Dumneata nu te temi?

În loc să-mi răspundă, se apropie de fereastră şi, o clipă, îşi lipi faţa de geam.

— Acum vezi ce-a putut el să vadă, am continuat eu vorba.

Nu se clinti.

— Cît timp a stat aici?

— Pînă am ieşit eu. Am ieşit afară, cu gîndul să-l întîlnesc.

Doamna Grose se dezlipise în sfîrşit de fereastră; faţa îi părea acum mai grăitoare.

— Eu n-aş fi fost în stare să ies.

— Nici eu! am rîs din nou. Totuşi, am făcut-o. Am o datorie.

— Şi eu am una, răspunse; apoi adăugă: A ce seamănă?

— Mor de dorinţa să-ţi spun. Dar nu seamănă a nimic.

— A nimic? repetă ea ca un ecou.

— Nu poartă pălărie. Apoi, văzînd pe faţa ei că în acest detaliu găsise, spre marea-i deznădejde, un semn de recunoaştere, i-am schiţat repede, trăsătură după trăsătură, întreg portretul. Are părul roşu, foarte roşu, şi creţ, o faţă palidă, prelungă, cu trăsături drepte, regulate şi nişte favoriţi scurţi, ciudaţi, la fel de roşii ca şi părul. Sprîncenele îi sunt mai închise la culoare; sînt foarte arcuite, ca şi cum le-ar înălţa într-una. Ochii sînt pătrunzători, stranii – îngrozitori; pot spune numai că sînt mai curînd mici şi absolut nemişcaţi. Are o gură mare, cu buze subţiri, şi în afară de favoriţii scurţi, e complet ras. Îmi face, vag, impresia că ar fi actor.

— Un actor!

Nimeni n-ar fi putut evoca în mai mică măsură un actor decît doamna Grose, în clipa aceea.

— N-am văzut niciodată un actor, am continuat, dar presupun că aşa trebuie să arate. E înalt, suplu, drept, am adăugat, dar în nici un caz – nu, în nici un caz – un *gentleman.*

Faţa prietenei mele pălea pe măsură ce-mi continuam descrierea; ochii ei rotunzi se holbau, şi gura blajină gîfîia.

— Un *gentleman*, gemu pierită, buimacă, un *gentleman*, el?

— Îl cunoşti, deci?

Încerca vizibil să se stăpînească.

— E un bărbat frumos?

Am văzut un mijloc de a o ajuta.

— Deosebit!

— Şi cum e îmbrăcat?

— În hainele altcuiva. Haine elegante, dar nu sînt ale sale.

Îi scăpă de pe buze un mormăit afirmativ, sufocat.

— Sînt ale stăpînului!

M-am agăţat de cuvintele ei.

— Îl cunoşti?

Şovăi doar o clipă.

— Quint! strigă.

— Quint?

— Peter Quint – servitorul lui, valetul lui, cînd era aici.

— Cînd stăpînul era aici?

Gîfîind încă, dar confirmînd, reconstitui totul:

— Nu-i purta niciodată pălăriile, dar îi purta… totdeauna lipseau vestoane. Amîndoi au fost aici – anul trecut. Apoi stăpînul a plecat, şi Quint a rămas singur.

Îi urmăream vorbele, însă cu unele rămîneri în urmă.

— Singur?

— Singur cu *noi*. Adăugă, vorbind ca din adîncuri: A rămas în serviciu.

— Şi ce s-a întîmplat cu el?

Întîrzie atît de mult cu răspunsul, încît eram mai nedumerită decît oricînd.

— A plecat şi el, rosti în cele din urmă.

— Unde a plecat?

Faţa doamnei Grose căpătă o expresie de nedescris.

— Dumnezeu ştie unde! A murit!

— A murit? am strigat.

Păru să se proptească, să se înfigă mai zdravăn în faţa mea pentru a putea da grai miracolului:

— Da, domnul Quint a murit.

VI

Desigur că a fost nevoie de mult mai mult decît această discuţie în treacăt pentru a putea adopta o poziţie faţă de lucrul pe care acum trebuia vrînd nevrînd să-l acceptăm: înfricoşătoarea mea receptivitate la fenomene de felul celui atît de cumplit exemplificat şi faptul că de acum înainte tovarăşa mea îmi cunoştea – o cunoaştere alcătuită pe jumătate din consternare şi pe jumătate din milă – această receptivitate. În seara aceea, după revelaţia care timp de o oră mă cufundase într-o adevărată stare de prostraţie, nu ne-am mai dus nici una dintre noi la slujba religioasă, ci am făcut o mică slujbă a noastră, în care s-au amestecat lacrimi şi jurăminte, rugăciuni şi făgăduieli, culminînd cu o serie de somări şi de asigurări reciproce, rostite în sala de clasă unde ne retrăseserăm amîndouă, încuindu-ne pentru a da totul pe faţă. Rezultatul acestei dări pe faţă fu o reducere a situaţiei noastre la elementul ei iniţial. Ea nu văzuse niciodată nimic; nici măcar umbra unei umbre; şi nimeni din casă, în afară de institutoare, nu mai poseda această însuşire specială, proprie institutoarei; totuşi, acceptă adevărul spuselor mele fără să-mi pună la îndoială deplinătatea facultăţilor mintale şi sfîrşi prin a-mi arăta o tandreţe plină de respect şi teamă, ca expresie a aprecierii faţă de acest privilegiu al meu mai mult decît discutabil; o tandreţe al cărei simplu suflu a însemnat pentru mine unul dintre cele mai calde acte de caritate umană.

În noaptea aceea, ne-am legat ca împreună să ţinem piept situaţiei; dar nu eram deloc sigură că, deşi scutită de putinţa vedeniilor, doamnei Grose îi revenea partea cea mai uşoară a sarcinii noastre. Am ştiut din primul moment, cred, tot atît de bine cum aveam să ştiu mai tîrziu, că eu eram în stare să-mi asum răspunderea de a-mi apăra elevii; dar mi-a trebuit un timp pînă să mă încredinţez că onesta mea aliată era pregătită să respecte condiţiile unui pact atît de compromiţător. Eu ofeream o tovărăşie foarte ciudată – la fel de ciudată ca şi aceea pe care o primeam; dar acum, cînd reconstitui toate prin cîte am trecut împreună, îmi dau seama că am găsit o bază comună în acea unică idee care, din fericire, ne putea insufla curaj. Această idee pornea de la cea de-a doua străfulgerare a mea, cea care scosese propria-mi persoană – cum să spun? – din centrul lăuntric al sferei de groază. Mă scosese la aer, afară, adică acolo unde doamna Grose mi se putea alătura. Îmi amintesc foarte limpede felul în care am simţit răspîndindu-se în mine tăria, atunci, în noaptea aceea, înainte de a ne duce la culcare. Repetasem împreună, de nu ştiu cîte ori, fiecare amănunt din ceea ce văzusem.

— Şi spuneţi că era în căutarea altcuiva – a cuiva care nu sînteţi dumneavoastră?

— Îl căuta pe micul Miles. Acum desluşeam totul cu o uimitoare clarviziune. Pe el îl căuta.

— Dar de unde ştiţi?

— Ştiu, ştiu, ştiu! (Eram din ce în ce mai exaltată.) Şi dumneata ştii, draga mea.

Nu negă, dar eu nici n-aveam nevoie să-mi spună mai mult.

Oricum, după o clipă reluă.

— Şi ce se întîmplă dacă-l vede?

— Cu Miles? Asta doreşte!

Păru din nou îngrozitor de speriată.

— Cine? Copilul?

— Doamne fereşte! Bărbatul. Vrea să li se arate *lor.*

Era un gînd înfricoşător, şi totuşi, într-un fel, îl puteam înfrunta; ceea ce am reuşit practic să dovedesc pe cînd zăboveam acolo, la vorbă, cu ea. Aveam certitudinea netă că apariţia mi se va arată din nou; dar ceva din mine îmi spunea că dacă voi avea curajul să mă ofer eu ca unic subiect al acestei experienţe, acceptînd-o, provocînd-o, biruind-o, atunci numai eu voi fi singura victimă ispăşitoare, şi în felul acesta voi apăra liniştea celor din jurul meu. Mai ales pe copii voi izbuti să-i feresc şi să-i salvez pe deplin. Îmi amintesc unul dintre ultimele lucruri pe care i le-am împărtăşit, în noaptea aceea, doamnei Grose.

— Mă miră că elevii mei nu mi-au pomenit niciodată…

Mă privi scrutător în timp ce, îngîndurată, mi-am întrerupt vorbele.

— De şederea lui Quint aici şi de timpul cît au fost împreună?

— De timpul cît au fost împreună, de numele lui, de prezenţa lui, de povestea lui.

— Ei, domnişoara cea mică nici nu mai ţine minte. Nici n-a auzit şi nici n-a ştiut vreodată.

— De împrejurările morţii lui? Am reflectat cu oarecare intensitate. Poate că nu. Dar Miles îşi aminteşte. Miles trebuie să ştie.

— Ah, să nu-l puneţi la încercare! izbucni doamna Grose.

Am privit-o la rîndul meu.

— Fii pe pace. Continuam să reflectez. E totuşi ciudat!

— Că nu v-a vorbit niciodată despre dînsul?

— Nu mi-a făcut nici cea mai îndepărtată aluzie. Şi spui că erau „buni prieteni“.

— O, dar nu din cauza băiatului. Doamna Grose declară cu emfază: Era o toană a lui Quint. Adică-i plăcea să se joace cu el – să-l răsfeţe. Se opri o clipă, după care adăugă: Quint îşi îngăduia prea multe.

La cuvintele acestea, care-mi readuseră în minte viziunea feţei lui – şi, vai, ce faţă! – am simţit că mă inundă brusc un dezgust îngreţoşat.

— Îşi îngăduia prea multe cu băieţaşul *meu*?

— Îşi îngăduia prea multe cu oricine.

Pentru moment m-am abţinut să privesc acest comentariu altfel decît prin prisma constatării că se aplica în bună măsură celor mai mulţi dintre membrii gospodărie, adică celor şase femei şi bărbaţi care formau mica noastră colonie. Dar, din fericire, spre domolirea temerilor noastre, nimeni nu-şi amintea ca de casa asta veche să fie legată vreo legendă sumbră sau ceva care să tulbure liniştea slugilor. Nu avea nici nume rău, nici faimă proastă, iar doamna Grose, în mod vizibil, nu dorea decît să se rezeme de mine şi să dîrdîie fără să sufle o vorbă. La urmă de tot, am supus-o şi pe ea la o probă. Era pe la miezul nopţii, cînd, cu mîna pe clanţa uşii de clasă, se pregătea să plece.

— Deci, am înţeles de la dumneata – pentru că lucrul ăsta e de mare însemnătate – că Quint era, în mod neîndoielnic şi recunoscut, un stricat?

— Oh, nu în mod recunoscut. *Eu* ştiam, dar stăpînul nu.

— Şi nu i-ai spus niciodată?

— Ei, stăpînului nu-i plăcea să vii la el cu pîra – nu putea suferi să cîrteşti. Îţi tăia îndată vorba, şi dacă oamenii se purtau cu *dînsul* cum trebuie…

— Nu-i mai păsa de altceva?

Asta se potrivea destul de bine cu impresia mea despre el: un *gentleman* care fugea de orice neplăcere şi nu-şi prea făcea griji în legătură cu oamenii din serviciul lui. Totuşi, am stăruit:

— Te asigur că *eu* i-aş fi spus.

Se arătă sensibilă la discriminarea subînţeleasă de mine.

— Recunosc că am greşit. Dar adevărul e că mi-era teamă.

— Teamă de ce?

— De ce-ar fi putut face omul acela. Quint era aşa deştept – aşa greu de cunoscut!

Cuvintele ei mă afectară, probabil, mai mult decît am arătat.

— Şi nu-ţi era teamă de nimic altceva? De influenţa lui…

— De influenţa lui?… repetă ea cu o figură chinuită, aşteptînd, în timp ce eu ezitam să-mi continui gîndul.

— Asupra celor două micuţe vieţi nevinovate? Se aflau doar în grija dumitale.

— Ba nu, nu se aflau într-a mea. Se întorsese, amărîtă, spre mine. Stăpînul avea încredere în el şi l-a lăsat aici, pentru că – aşa se spunea – nu stătea bine cu sănătatea, şi aerul de ţară îi pria. Aşa că el avea aici ultimul cuvînt. Da – rosti în cele din urmă –, chiar şi în legătură cu copiii.

— Cu copiii – o creatură de soiul ăsta? Simţeam că-mi vine să urlu. Şi dumneata ai putut răbda?

— Ba nu. N-am putut răbda – nici acuma nu pot.

Biata femeie izbucni în lacrimi.

Începînd de a doua zi, copiii fură supuşi unei supravegheri rigide. Dar în cursul săptămînii următoare, de cîte ori şi cu cîtă pasiune nu ne-am întors – eu şi cu doamna Grose – la acelaşi subiect! Oricît îl discutaserăm în seara aceea de duminică, totuşi, în ceasurile tîrzii ale nopţii – e lesne de închipuit că somnul nu mi s-a lipit de pleoape – m-am simţit bîntuită de umbra a ceva ce doamna Grose îmi ascunsese. Eu nu-i ascunsesem nimic, dar simţeam că există ceva ce doamna Grose nu-mi povestise. Totuşi, spre dimineaţă am fost sigură că n-o făcuse din lipsă de sinceritate, ci pentru că de pretutindeni o încolţeau spaimele. Acum, cînd privesc în urmă, am impresia că în clipa cînd soarele dimineţii se înălţase pe cer reuşisem să pătrund întregul tîlc, care nu avea să mi se dezvăluie decît treptat, în împrejurările şi mai dureroase ce urmară. În primul rînd reconstituisem figura sinistră a omului aşa cum fusese în viaţă – cea a mortului avea să mai aştepte o bucată de vreme – şi lunile petrecute de el la Bly, luni care, puse cap la cap, alcătuiau o colosală întindere de timp. Influenţa lui nocivă fusese zăgăzuită numai cînd, în zorii unei dimineţi de iarnă, un muncitor pornit cu noaptea-n cap la lucru îl găsise pe Peter Quint zăcînd mort pe drumul dinspre sat: o

catastrofă explicată – cel puţin aparent – printr-o evidentă rană la cap; o rană care putea fi produsă şi care, în ultimă concluzie, *fusese* produsă – de o căzătură fatală, în întuneric, după ce plecase de la cîrciumă, pe poteca povîrnită şi alunecoasă – un drum luat cu totul greşit – la capătul căreia zăcea. Panta acoperită de gheţuş, drumul pe care-l confundase în beznă, ameţit de aburul alcoolului, au furnizat pînă la urmă explicaţii suficiente, după anchetă şi după nesfîrşitele comentarii; dar au existat anumite chestiuni în viaţa lui – episoade stranii şi primejdii nelămurite, misterioase abateri, vicii mai mult decît bănuite – care ar fi putut oferi enigmei numeroase alte explicaţii.

Nu ştiu cum să-mi concretizez gîndurile în cuvinte care să poată da o imagine credibilă a stării mele de spirit; dar în acele zile mă simţeam efectiv capabilă să găsesc o supremă satisfacţie în extraordinara dovadă de eroism pe care mi-o impuneau împrejurările. Îmi dădeam seama că se cere de la mine o jertfă minunată şi grea; şi ar fi fost atît de măreţ să pot dovedi – bineînţeles, acolo unde aş fi vrut eu să se ştie! – că am putut triumfa într-o misiune în faţa căreia multe alte fete ar fi dat înapoi! Îmi erau de mare ajutor – mărturisesc că şi acum, privind în trecut, mă felicit singură – tăria şi simplitatea cu care îmi priveam misiunea. Aveam datoria să ocrotesc şi să apăr fiinţele cele mai gingaşe, mai năpăstuite şi mai drăgălaşe din lume, a căror neajutorare era ca un strigăt devenit brusc o desluşită, adîncă, stăruitoare durere pentru inima mea dăruită lor. Eram legaţi laolaltă în aceeaşi izolare – eram uniţi, prin primejdia care ne pîndea. Copiii nu mă aveau decît pe mine, iar eu – da, eu îi aveam pe *ei*. Era o menire plină de grandoare. O menire care îmbrăca în mintea mea o imagine foarte concretă: eram un paravan – şi trebuia să stau în faţa lor. Cu cît voi vedea eu mai mult, cu atît mai puţin vor vedea copiii. Am început să veghez asupră-le cu o groază înăbuşită, cu o excitare nervoasă mascată şi care, dacă s-ar fi prelungit multă vreme, ar fi degenerat în nebunie. Ce m-a salvat, din cîte îmi dau acum seama, a fost faptul că a degenerat în cu totul altceva. Starea

de îndoială nu a ţinut mult – a fost înlăturată de oribile dovezi. Spun dovezi, da – căci asta au devenit din momentul în care le-am sesizat.

Momentul acesta datează dintr-o după-amiază pe care o petrecusem afară, numai cu micuţa mea elevă; îl lăsasem pe Miles în casă, tolănit pe perna roşie din ambrazura adîncă a unei ferestre; voise să termine o carte, şi eu încurajam bucuroasă un scop atît de lăudabil la un băiat al cărui singur cusur consta uneori într-un neastîmpăr excesiv. Surioara lui, dimpotrivă, se grăbise să iasă la aer şi mă plimbasem cu ea vreo jumătate de oră, căutînd locurile umbroase, pentru că soarele ardea încă, şi ziua fusese fierbinte. În timp ce mergeam împreună, am constatat o dată mai mult felul în care reuşea, ca şi fratele ei de astfel – lucru fermecător la ambii copii – , să-mi dea impresia că sînt nestingherită fără a mă simţi totuşi părăsită şi să mă întovărăşească fără a-mi da senzaţia că mă împresoară cu prezenţa ei. Nu te stînjeneau niciodată, şi totuşi îi simţeai în preajmă. Supravegherea mea se limita la a-i urmări cum se distrează de minune împreună, fără directa mea participare: era ca un spectacol pe care părea să-l fi pregătit dinainte, cu multă rîvnă, şi pe care eu îl admiram cu însufleţire. Păşeam într-o lume plăsmuită de ei, dar fără ca ei să se poată apropia vreodată de lumea făurită de mine; astfel încît îmi treceam timpul întruchipînd nu ştiu ce personaj de seamă sau ce obiect născocit de jocul lor la un moment dat, ceea ce, graţie rangului superior şi înălţării pe care mi le atribuiau, făcea ca rolul meu să se reducă la o sinecură fericită şi plină de distincţie. Nu mai ştiu cine sau ce anume eram în momentul despre care vorbesc; îmi aduc aminte numai că eram un personaj foarte însemnat şi foarte tăcut şi că Flora îşi juca rolul cu multă ardoare. Ne aflam pe malul lacului, dar, cum de curînd începusem cu ea geografia, lacul era Marea de Azov.

În aceste împrejurări, mi-am dat deodată seama că de cealaltă parte a Mării de Azov aveam un spectator care ne urmărea cu mult interes. Conştiinţa acestei prezenţe s-a conturat în mine în cel mai straniu chip din lume, cu excepţia chipului încă şi mai straniu în care însăşi acea prezenţă

avea să se topească. Mă aşezasem cu un lucru de mînă – pentru că eram cineva sau ceva care putea să şadă jos – pe banca veche de piatră de la marginea eleşteului; din această poziţie am început să percep, cu absolută certitudine, deşi încă nu ridicasem ochii, prezenţa unei a treia persoane, aflată la oarecare distanţă. Copacii bătrîni şi tufărişul aruncau o umbră prelungă şi plăcută, străpunsă ici-colo de dogoarea scînteietoare a după-amiezii liniştite. Totul se detaşa limpede; limpede ca şi convingerea care creştea în mine, clipă cu clipă, asupra a ceea ce voi vedea drept în faţa mea, dincolo de lac, cînd voi ridica ochii. Îmi ţineam privirile fixate pe broderia la care lucram, şi simt parcă şi acum încordarea efortului de a nu le înălţa pînă nu-mi voi fi revenit îndeajuns ca să pot hotărî ce trebuie făcut. Se afla în preajmă o prezenţă străină – o persoană al cărei drept de a se găsi acolo îl puneam la îndoială cu intensă febrilitate. Îmi amintesc că-mi înşiram toate posibilităţile, îmi spuneam că nimic n-ar fi mai firesc, de pildă, decît să fi apărut un om de prin partea locului, sau un comisionar, un poştaş sau un băiat de prăvălie din sat. Această înşiruire avea însă tot atît de puţin efect asupra certitudinii mele pe cît avea, din cît îmi dădeam seama – fără să fi ridicat încă ochii –, asupra naturii şi atitudinii vizitatorului nostru. Nimic n-ar fi fost mai firesc decît ca toate acestea să fi fost altceva, altceva ce însă nu erau.

Urma să mă asigur de identitatea apariţiei îndată ce micul ceasornic al curajului meu avea să ticăie secunda potrivită; pînă atunci, cu o sforţare destul de trudnică, mi-am silit ochii să lunece direct spre micuţa Flora, care se afla în momentul acela la vreo zece metri depărtare de mine. O clipă, inima îmi încremenise de groaza îndoielii – dacă nu cumva şi ea vede; mi-am ţinut răsuflarea, aşteptînd să mă lămuresc fie printr-un ţipăt al copilului, fie printr-o altă nevinovată izbucnire de interes sau alarmă. Am aşteptat, dar n-a venit nimic; apoi, primul lucru de care mi-am dat seama – mai oribil, cred, decît tot ce a urmat – a fost senzaţia că în ultimul minut toate zgomotele jocului ei amuţiseră; şi în cuprinsul aceluiaşi minut, tot în joacă,

se întorsese cu spatele spre lac. Aşa am văzut-o cînd în cele din urmă mi-am lăsat privirile asupra ei, ferm încredinţată că amîndouă ne aflam încă sub observaţie directă. Culesese de jos o bucăţică de lemn, cu o gaură în ea, ceea ce-i sugerase ideea să potrivească în spărtură un beţişor care să închipuie un catarg şi să prefacă totul într-o barcă. În timp ce-o priveam, se străduia foarte atent şi cu multă migală să fixeze beţişorul. Teama pentru fetiţă mi-a servit drept suport moral, încît după cîteva clipe m-am simţit pregătită să înfrunt mai mult. Atunci mi-am ridicat ochii şi am văzut ce trebuia să văd.

VII

Am pus mîna pe doamna Grose de îndată ce mi-a fost posibil; n-aş putea descrie în mod inteligibil cum de-am putut răbda pînă în clipa aceea. Dar îmi aud parcă şi acum strigătul cu care m-am aruncat, pur şi simplu, în braţele ei.

— Copiii ştiu – e monstruos: ştiu, ştiu!

— Ce anume…?

I-am simţit îndoiala în timp ce mă strîngea în braţe.

— Tot ce ştim *noi* – şi Dumnezeu ştie ce încă în plus!

Apoi, cînd îşi slăbi strînsoarea, i-am descris ceea ce abia acum îmi pot descrie coerent mie însemi.

— Acum două ore… în parc… – şi abia puteam articula – Flora a *văzut*.

Doamna Grose primi cuvintele mele ca pe-o lovitură în stomac.

— V-a spus ea? întrebă gîfîind.

— Nici un cuvînt – tocmai asta-i grozăvia. A păstrat taina. Un copil de opt ani, un copil ca *ăsta*!

Stupoarea mea nu se lăsa încă exprimată în cuvinte.

Doamna Grose, desigur, nu putea decît să caşte şi mai mult gura.

— Atunci, de unde ştiţi?

— Eu eram acolo – am văzut cu ochii mei: am văzut că era perfect conştientă.

— Vreţi să spuneţi că era conştientă de prezenţa *lui*?

— Ba nu, de a *ei*.

Îmi dădeam seama, pe măsură ce vorbeam, cît de miraculoase erau lucrurile pe care le văzusem, pentru că urmăream reacţia lor lentă pe faţa prietenei mele.

— A fost o altă persoană… de data asta; dar o vedenie la fel de înfricoşătoare şi de diabolică: o femeie în negru; albă la faţă şi îngrozitoare… dar cu ce aer, şi cu ce faţă!… de cealaltă parte a lacului. Mă aflam acolo cu copilul… în linişte; şi deodată, a venit.

— Cum a venit – de unde?

— De unde vin toţi! S-a ivit doar şi a stat acolo – dar nu în apropiere.

— Şi fără să vină mai aproape?

— O, judecînd după efect şi după cele ce-am simţit, era parcă la fel de aproape de mine cum eşti dumneata!

Mînată de un impuls ciudat, prietena mea se dădu cu un pas îndărăt.

— Era o persoană pe care n-aţi mai văzut-o niciodată?

— Da. Dar copilul o cunoştea. Şi *dumneata* o cunoşti. Apoi, ca să-i arăt că meditasem asupra întregii chestiuni, am adăugat: Predecesoarea mea – cea care a murit.

— Domnişoara Jessel?

— Domnişoara Jessel. Nu mă crezi? am stăruit.

Începu să se sucească în dreapta şi-n stînga, cuprinsă de disperare.

— Cum puteţi fi atît de sigură?

În starea mea de nervi, cuvintele ei îmi provocară o izbucnire de iritare:

— Atunci, întreab-o pe Flora – *ea* ştie sigur! Dar de îndată ce am rostit aceste vorbe, am şi revenit asupra lor. Nu, pentru numele lui Dumnezeu, *n-o întreba*! O să spună că n-a fost… o să mintă!

Oricît era de înmărmurită, doamna Grose protestă instinctiv:

— Vai, cum puteţi spune una ca asta?

— Pentru că mi-e limpede. Flora nu vrea ca eu să ştiu.

— Atunci, o face numai ca să vă cruţe.

— Nu, nu – aici sunt dedesubturi, dedesubturi! Cu cît mă gîndesc mai mult, cu atît văd mai adînc, şi cu cît văd mai adînc, cu atît mă tem mai tare. Nu ştiu cît anume *nu văd* – nu ştiu lucrurile de care *nu mă tem*.

Doamna Grose încercă să se lămurească.

— Adică vă temeţi că o s-o vedeţi din nou?

— Nu, nu, asta nu mai are importanţă – acum! Apoi am încercat să-i explic. Mă tem că *n-am s-o văd*.

Dar tovarăşa mea nu părea mai luminată.

— Nu pricep.

— Mi-e teamă că fetiţa o să continue s-o vadă – şi e sigur că fetiţa va continua – fără ca eu să ştiu.

În faţa acestei eventualităţi, doamna Grose păru o clipă gata să se prăbuşească, dar îşi reveni numaidecît, sub forţa tonică a unui impuls căruia, dacă i-am fi cedat măcar o frîntură de secundă, ar fi însemnat a-l lăsa să pună cu totul stăpînire pe noi:

— Un moment, drăguţă, să nu ne pierdem capul! În fond, dacă fetiţa n-are nimic împotrivă… Încercă şi o glumă sinistră: Poate chiar îi place.

— Să-i placă asemenea lucruri – unui copil de-o şchioapă?

— Nu înseamnă *asta* tocmai o dovadă a nevinovăţiei? mă interogă cu dîrzenie prietena mea.

Pentru moment, aproape că mă făcu să-mi vin în fire.

— Oh, atunci să ne agăţăm de *asta* – trebuie să ne cramponăm de asta. Dacă n-ar fi o dovadă a ceea ce spui dumneata, atunci ar fi o dovadă… Dumnezeu ştie a ce! Pentru că femeia aceea e grozăvia grozăviilor.

La cuvintele mele, doamna Grose îşi lăsă o clipă privirile în pămînt; în cele din urmă, ridicîndu-le, mă întrebă:

— Spuneţi-mi, de unde ştiţi asta?

— Atunci, recunoşti că aşa era? am strigat.

— Spuneţi-mi, de unde ştiţi asta? îşi repetă simplu întrebarea.

— De unde ştiu? Din ce-am văzut! Din felul cum se uita!

— La dumneavoastră, vreţi să spuneţi – cu răutate?

— Nu, vai de mine – asta aş fi putut răbda! Mie nu mi-a aruncat nici măcar o privire! Fixa numai copilul.

Doamna Grose încercă să-şi închipuie scena.

— O fixa?

— Ah, şi cu ce ochi îngrozitori!

Se uită la ochii mei, ca şi cum ar fi putut găsi vreo asemănare.

— Vreţi să spuneţi cu ură?

— Domne fereşte, nu! Cu ceva mult mai rău.

— Mai rău decît ura?… rămase descumpănită.

— Cu o hotărîre… care nu poate fi descrisă în cuvinte. Cu o hotărîre neînfricată.

Am văzut-o pălind.

— O hotărîre?

— De a pune stăpînire pe ea.

Fără să-şi fi desprins încă ochii de pe ochii mei, doamna Grose se cutremură, şi apoi se îndreptă spre fereastră; în timp ce stătea acolo, privind afară, mi-am completat spusele.

— Şi Flora ştie *asta*.

După scurt timp, se întoarse din nou cu faţa spre mine.

— Persoana era în negru, spuneţi?

— În doliu – cam sărăcăcios îmbrăcată, aproape şleampătă. Dar… dar… extrem de frumoasă.

Acum vedeam cu ce reuşisem în cele din urmă s-o conving, frîntură cu frîntură, pe victima destăinuirilor mele, pentru că păru să-mi cîntărească spusele.

— Da, frumuşică… foarte, foarte.

Am stăruit.

— Minunat de frumoasă. Dar mîrşavă!

Încetul cu încetul, se apropie iar de mine.

— Domnişoara Jessel… era într-adevăr mîrşavă.

Îmi luă încă o dată mîna în amîndouă mîinile ei, strîngîndu-mi-o atît de puternic, ca şi cum vroia să mă întărească împotriva spaimei pe care aveau să mi-o provoace dezvăluirile ce urmară:

— Amîndoi erau mîrşavi, spuse în cele din urmă.

Şi astfel, un răstimp de cîteva clipe, am făcut din nou împreună faţă lucrurilor; acum vedeam totul clar, şi clarviziunea îmi era de mare ajutor.

— Apreciez, am spus, marea discreţie care te-a împiedicat pînă acum să vorbeşti; dar, fără îndoială, a sosit timpul să nu-mi mai ascunzi nimic.

Păru să consimtă, dar păstră tăcere; văzînd-o că tace, am continuat:

— De data asta trebuie să aflu. Din ce cauză a murit? Haide, vorbeşte, a fost ceva între ei?

— A fost totul.

— În ciuda deosebirii…?

— De rang, de stare socială – vorbea cu durere. Ea era de familie bună.

Am cugetat; din nou vedeam limpede totul.

— Da… era de familie bună.

— Şi totuşi, s-a purtat atît de josnic!

Am simţit că, fără îndoială, nu se cuvenea să stărui prea mult cu întrebări, dat fiind că mă aflam în tovărăşia cuiva aparţinînd categoriei servitorilor; dar nimic nu mă putea împiedica să accept atît cît voia singură să-mi dezvăluie din purtarea josnică a predecesoarei mele. Exista însă o cale pe care puteam aborda chestiunea, şi am abordat-o; mai ales că-mi oferea o imagine mai completă a răposatului deştept şi frumos „om de încredere“ al stăpînului nostru; un neruşinat, sigur de sine, corupt, depravat.

— El era un ticălos!

Doamna Grose îmi cumpăni cuvintele de parcă s-ar fi străduit să găsească o nuanţă cît mai exactă.

— În viaţa mea n-am întîlnit unul mai mare. Şi obţinea tot ce-avea chef să obţină.

— De la ea?

— De la toţi.

Izbutisem s-o fac pe domnişoara Jessel să apară din nou în ochii amicei mele. O clipă mi s-a părut că o văd evocată în pupilele ei, la fel de desluşit cum o văzusem la marginea eleşteului; am continuat neînduplecată:

— Probabil însă că avea şi ea chef.

Faţa doamnei Grose îmi confirmă acest adevăr, dar, pe de altă parte, se grăbi să spună:

— Biata femeie – a plătit destul pentru asta.

— Atunci, ştii din ce pricină a murit? am întrebat.

— Nu – nu ştiu nimic. N-am vrut să ştiu; am fost fericită să nu ştiu; şi am mulţumit cerului că a ieşit basma curată din toată povestea asta.

— Atunci, înseamnă că dumneata aveai o bănuială…

— În legătură cu motivul adevărat al plecării ei? Cît priveşte asta… da. N-ar fi putut să mai rămînă. Daţi-vă seama ce-ar fi însemnat aşa ceva aici – mai ales pentru o institutoare. Şi mai tîrziu mi-am mai închipuit… şi-mi mai închipui încă. Dar ce-mi închipui eu e prea îngrozitor.

— Nu atît de îngrozitor cum e ceea ce-mi închipui eu, am răspuns.

Şi spunînd acestea, se vede că figura mea a oglindit o dureroasă înfrîngere – lucru de care eram foarte conştientă. Am redeşteptat toată mila doamnei Grose, şi în faţa reînnoitelor ei dovezi de bunătate, puterea mea de rezistenţă s-a înfrînt. Am izbucnit în lacrimi, la fel cum altă dată o făcusem eu pe ea să izbucnească; m-a strîns la piept, cu dragoste de mamă, şi toată jalea mea s-a revărsat:

— Nu pot! am sughiţat cu deznădejde. Nu-i salvez, nu-i apăr! E mult mai rău decît aş fi visat – sînt pierduţi!

VIII

Cele ce i-am spus doamnei Grose erau îndeajuns de adevărate: în această istorie destăinuită ei se aflau unele adîncuri şi ascunzişuri pe care nu aveam curajul să le scormonesc, şi de aceea, cînd nedumeririle ni se întîlniră din nou, luarăm hotărîrea comună că datoria noastră constă în a ne împotrivi oricăror închipuiri prea fanteziste. Trebuia să ne păstrăm sîngele rece, chiar dacă nu mai puteam păstra nimic altceva – oricît de greu ne-ar fi venit să procedăm astfel în faţa a ceea ce era cel mai puţin explicabil din întreaga noastră experienţă fantastică. La o oră tîrzie din aceeaşi noapte, în timp ce toată casa era cufundată în somn, am discutat din nou, după ce doamna Grose parcursese, alături de mine, întregul drum pînă la convingerea că, neîndoielnic, văzusem ceea ce văzusem. Ca să-i ţin trează în minte această convingere, constatasem că n-aveam decît s-o întreb mereu cum s-ar explica, în cazul că aş fi „inventat" totul, putinţa de a-i fi descris portretul fiecăreia dintre cele două persoane apărute în viziunile mele, reproducîndu-i pînă şi cel din urmă amănunt sau semn caracteristic – descrieri care o făcuseră pe dată să-i recunoască şi să le rostească numele. Doamna Grose ar fi dorit de bună seamă – şi n-o condamn! – să facă uitată întreaga chestiune; m-am grăbit s-o asigur că şi interesul meu arzător se rezuma acum doar la găsirea unei căi de scăpare din toată povestea asta. Am fost de aceeaşi părere cu ea, şi anume că, probabil, revenirea apariţiilor – deoarece eram amîndouă sigure că vor reveni – mă va face să mă obişnuiesc cu primejdia, dar i-am declarat deschis că pericolul în care se găsea persoana mea devenise ultimul dintre necazuri. Proaspăta mea bănuială era cea mai de neîndurat; dar chiar şi în această privinţă, ultimele ore ale zilei îmi aduseseră puţină alinare.

După cele dintîi mărturisiri o părăsisem pe doamna Grose şi mă întorsesem, fireşte, la elevii mei, asociind instinctiv leacul împotriva deznădejdii cu acel farmec al copiilor care se dovedise a nu da niciodată greş şi pe care-l cultivam deliberat. Cu alte cuvinte, m-am afundat din nou

în compania Florei şi am constatat – era aproape un huzur! – că se pricepe să-şi pună în mod conştient mînuţa chiar pe rana mea! Mă privi, cercetîndu-mă suav, şi apoi mă acuză pe faţă că „am plîns“. Credeam că-mi ştersesem urmele urîcioase ale lacrimilor, dar în clipa prezentă, în faţa acestei mile nemărginite, nu puteam decît să mă bucur că nu dispăruseră cu totul. A privi în adîncurile albastre ale ochilor unui copil şi a le socoti drăgălăşenia drept un truc de prematur rafinament ar fi însemnat din partea mea o dovadă de cinism; decît una ca asta, preferam, bineînţeles, să-mi reneg concluziile şi, pe cît posibil, tulburarea. Nu numai pentru că ţineam s-o fac, dar, aşa cum i-am repetat doamnei Grose – de nu ştiu cîte ori, în ceasurile tîrzii ale acelei nopţi –, atunci cînd clinchetul glasurilor copilăreşti îţi răsună în ureche, cînd le simţi la piept greutatea trupuşoarelor şi feţele înmiresmate lipite de obrazul tău, orice altceva se spulberă în afară de nevinovăţia şi de frumuseţea lor. Din păcate, pentru a limpezi o dată pentru totdeauna lucrurile, eram nevoită să enumăr iarăşi dovezile de şiretenie din partea fetiţei, care în după-amiaza aceea, la marginea lacului, mă împinseră la o adevărată performanţă a puterii mele de stăpînire. Din păcate, mă simţeam obligată să investighez din nou realitatea momentului în sine şi să repet modul în care am avut revelaţia că acea comuniune de neconceput, surprinsă de mine între fetiţă şi femeie, era rodul unei mai vechi deprinderi a ambelor părţi. Din păcate, trebuia pentru a nu ştiu cîta oară să bîigui raţiunile care, în decepţia mea, mă făcuseră să nu pun nici o clipă la îndoială faptul că fetiţa o văzuse pe vizitatoarea noastră aşa cum o vedeam eu pe doamna Grose şi dorise să mă convingă că nu observase nimic, dar în acelaşi timp să ghicească, fără a-mi trezi vreo bănuială, dacă eu îmi dădusem sau nu seama de ceva. Din păcate, trebuia să descriu, iar şi iar, uimitoarea strădanie prin care căutase să-mi distragă atenţia – vioiciunea crescută a mişcărilor, ritmul intensificat al jocului, cîntatul, înşiruirea de mici fleacuri prosteşti, invitaţia s-o zbughim împreună.

Şi totuşi, dacă n-aş fi acceptat să repet toată această enumere, străduindu-mă să găsesc dovada că de fapt nu ascunde nimic, mi-ar fi scăpat mie însemi două sau trei din acele nelămurite elemente de consolare care îmi mai rămăseseră, şi anume n-aş fi mai avut posibilitatea de a susţine cu tărie, în faţa prietenei mele, convingerea că *eu*, cel puţin, nu mă trădasem prin nimic, ceea ce era un lucru bun. N-aş fi fost împinsă de forţa necesităţii, de impulsul disperării – nu ştiu singură cum să-l numesc – să provoc acel plus de informaţii obţinut cu sila atunci cînd mi-am încolţit colega. Ţinînd-o sub presiune, am smuls de la ea, crîmpei cu crîmpei, o mulţime de lucruri noi: totuşi, exista încă o părticică putredă, care nu-mi da astîmpăr şi pe care o simţeam uneori înfiorîndu-mi fruntea asemenea atingerii unei aripi de liliac în noapte; şi îmi amintesc cum am folosit acest prilej potrivit – casa adormită în care numai noi două vegheam sub concentrarea primejdiei mereu treze – pentru a da la o parte şi ultimul fald de perdea.

— Nu pot să cred ceva atît de odios, draga mea, îmi aduc aminte că i-am spus, nu, să fie limpede că nu cred. Dar dacă aş crede, ştii, există un singur lucru pe care ţi-aş cere să mi-l spui acum, şi nu te-aş cruţa o secundă pînă nu l-ai divulga. La ce te-ai gîndit atunci, înainte de întoarcerea lui Miles, cînd, în amărăciunea pe care ne-o provocase scrisoarea de la şcoala lui, mi-ai mărturisit, la stăruinţele mele, că nu pretinzi să nu-l fi văzut *niciodată* făcînd ceva rău? În toate aceste săptămîni de cînd sînt alături de el şi-l ţin sub continuă supraveghere, nu a făcut realmente *niciodată* nimic rău; a fost un mic şi netulburat miracol de admirabilă şi adorabilă cuminţenie. Aşadar, şi dumneata puteai pretinde că e un asemenea copil dacă nu ai fi fost martora unei abateri de la această purtare. Care a fost abaterea, şi la ce perioadă anume din observaţia dumitale personală te-ai referit?

Era o anchetă foarte severă, dar un ton mai uşuratic nu ni s-ar fi potrivit şi, oricum, înainte ca ivirea unor zori cenuşii să ne fi avertizat că sosise momentul de a ne separa, obţinusem răspunsul dorit. Lucrul la care se

gîndise colega mea părea să se lege enorm de toate celelalte. Se referea – nici mai mult, nici mai puţin – la faptul că, timp de cîteva luni, Quint şi băiatul fuseseră mereu împreună. Adevărul era că, aşa cum se şi cuvenea, prietena mea cutezase să se îndoiască de rostul acestei prietenii şi să facă aluzii la nepotrivirea unei atît de strînse legături, ba mersese pînă la a-i vorbi deschis domnişoarei Jessel. Dar domnişoara Jessel îi ceruse, într-un fel foarte ciudat, să-şi vadă de treburile ei, şi atunci femeia asta cumsecade i se adresase direct micului Miles. Am insistat să-mi redea cele ce-i spusese. Îi atrăsese atenţia că ei nu-i place să vadă că un tînăr *gentleman* îşi uită poziţia socială.

Auzind asta, am stăruit, fireşte, mai mult.

— I-ai atras atenţia că Quint nu era decît o slugă josnică?

— Întocmai. Şi ce-am socotit eu rău a fost, pe de o parte, răspunsul lui.

— Şi pe de altă parte? Am aşteptat. I-a repetat lui Quint vorbele dumitale?

— Nu, nu asta. E un lucru pe care nu l-ar fi făcut! Doamna Grose avea încă forţa de a mă impresiona. În orice caz, sînt sigură că n-a făcut-o, adăugă. Dar a negat anumite împrejurări.

— Ce împrejurări?

— Că legăturile lor erau ca de la elev la profesor, ca şi cum Quint ar fi fost învăţătorul lui – şi încă unul cu aere grozave –, iar domnişoara Jessel se ocupa numai de fetiţă. A negat că ieşea cu individul acela şi-şi petrecea ore întregi în tovărăşia lui.

— A ocolit răspunsul, a afirmat că n-a făcut-o?

Confirmarea ei m-a lămurit îndeajuns ca să pot adăuga:

— Înţeleg. A minţit.

— Oh! mormăi doamna Grose. Biata femeie încerca să-mi dea a înţelege că e un lucru lipsit de importanţă; idee pe care o întări într-adevăr prin remarca următoare: Ştiţi, în fond, domnişoara Jessel nu avea nimic împotrivă. Ea nu-i interzicea.

Am rămas pe gînduri.

— Dar băiatul nu ţi-a servit această justificare?

Se pierdu din nou cu firea.

— Nu, nici nu mi-a pomenit de asta.

— Nu a legat niciodată numele ei de al lui Quint?

Roşi vădit, înţelegînd unde voiam să ajung.

— Nu… nu s-a dat cu nimic de gol. A negat, repetă, a negat.

Dumnezeule, ce-o mai chinuiam!

— Aşa încît ţi-ai putut da seama că ştia ce era între cei doi ticăloşi.

— Nu ştiu… nu ştiu! gemu biata femeie.

— Ba ştii, draga mea, i-am răspuns; dar nu ai îndrăzneala mea de a spune lucrurilor pe nume, şi îmi ascunzi, din timiditate, din modestie, din delicateţe, îmi ascunzi pînă şi adevărul că în trecut, cînd a trebuit să te bălăceşti în mocirla asta fără ajutorul meu şi fără să scoţi un cuvînt, ai suferit amarnic. Dar eu am să scot la lumină tot ce ascunzi dumneata! Ceva din expresia băiatului, am continuat s-o forţez, te-a făcut să gîndeşti că acoperea şi ascundea relaţiile dintre cei doi.

— O, oricum, n-ar fi putut să împiedice…

— Ca dumneata să afli adevărul? Cred şi eu! Dar, Dumnezeule – m-a săgetat cu violenţă un gînd –, asta arată ce ajunseseră să facă din el!

— Nimic care să mai fie rău astăzi, pledă ea posomorît.

— Nu mă mir că ai făcut o mutră aşa de ciudată, am stăruit eu, cînd ţi-am povestit de scrisoarea venită de la şcoală.

— Mă îndoiesc că am făcut o mutră mai ciudată ca a dumneavoastră, mi-o întoarse de la obraz. Şi dacă ar fi fost aşa de rău atunci, cum de-i un asemenea înger acuma?

— Da, într-adevăr, şi dacă la şcoală era un adevărat diavol? Cum, cum, cum? Ei bine, am spus chinuită, dumneata trebuie să-mi expui totul din nou, dar eu n-am să-ţi pot da un răspuns pînă-n cîteva zile. Numai să-mi istoriseşti totul de la început! am strigat, într-un fel care o făcu pe prietena

mea să se holbeze la mine. Sunt anumite direcţii în care deocamdată nu trebuie să mă lansez!

M-am întors la primul ei exemplu, cel la care se referise înainte – posibilitatea ca băiatul să scape uneori cîte-o impertinenţă.

— Dacă atunci cînd l-ai dojenit, i l-ai prezentat pe Quint drept o slugă josnică, unul dintre lucrurile pe care ţi le-o fi răspuns băiatul – m-am pomenit ghicind – trebuie să fi fost că nici dumneata nu erai altceva.

Din nou confirmarea ei îmi fu atît de suficientă, încît am continuat:

— Şi dumneata i-ai iertat una ca asta?

— *Dumneavoastră*, în locul meu, n-aţi fi făcut la fel?

— Ba da! Şi am schimbat acolo, în tăcere, o exclamaţie de sinistru amuzament. Apoi am mers înainte: În orice caz, în timp ce Miles era cu bărbatul…

— Domnişoara Flora era cu femeia. Toate se potriveau de minune.

Se potriveau şi cu ideile mele, am simţit, ba chiar prea bine; prin asta vreau să spun că se potriveau tocmai cu bănuiala monstruoasă pe care mă sileam să mi-o interzic. Izbutisem pînă-ntr-atît să resping această bănuială, încît nu vreau să arunc mai multă lumină asupra ei decît poate oferi răspunsul ultim pe care i l-am dat doamnei Grose:

— Trebuie să mărturisesc că minciuna şi impertinenţa lui sunt pilde mai puţin grăitoare decît speram eu să obţin de la dumneata, în legătură cu izbucnirea micului animal din el. Dar, am adăugat îngîndurată, probabil că totuşi sunt grăitoare, deoarece mă fac să simt mai mult decît oricînd că trebuie să-l ţin sub supraveghere.

O clipă mai tîrziu, am roşit văzînd pe faţa prietenei mele că generozitatea iertării ei fusese mult mai largă decît cea pe care, în urma celor auzite, mi-o îngăduia afecţiunea mea pentru băiat.

Lucrul acesta ieşi la iveală cînd se despărţi de mine, în uşa sălii de clasă.

— Nu-i aşa că nu-l acuzaţi pe *el*?…

— Că a avut o relaţie pe care o ascunde faţă de mine? Te rog să ţii minte că, pînă la proba contrarie, eu nu acuz pe nimeni. Apoi, înainte de a fi apucat să cotească într-un coridor care ducea la camera ei, am încheiat: N-am altceva de făcut decît să aştept.

IX

Am aşteptat şi am tot aşteptat, iar zilele, în scurgerea lor, păreau să-mi şteargă cîte puţin din consternare. Ba chiar trecerea a numai cîteva zile, petrecute permanent în preajma elevilor mei şi fără să fi survenit vreun nou incident, a fost de ajuns pentru a şterge cu buretele închipuirile amare şi chiar amintirile hidoase. Cultivam cu ardoare extraordinarul farmec al copiilor, care mă făcea să uit de orice, şi, fireşte, nici de astă dată nu am neglijat să apelez la această sursă, sorbind tot ce-mi putea ea dărui. Mai bizară decît orice îmi apărea propria-mi strădanie de a lupta împotriva luminii noi sub care vedeam lucrurile şi dacă această strădanie n-ar fi fost adeseori încununată de succes, fără îndoială că tensiunea dintre mine şi copii s-ar fi făcut mult mai simţită. Mă minunam cum de elevii mei nu ghiceau că uneori gîndeam lucruri ciudate în legătură cu dînşii; şi faptul că aceste gînduri îi făceau să fie mult mai interesanţi nu era menit să-i facă şi mai neştiutori. Tremuram ca nu cumva să-şi dea seama că deveniseră chiar *atît* de interesanţi. Dacă priveam partea cea mai rea a lucrurilor, cum mi se întîmpla adeseori în meditaţiile mele, orice umbră care le întuneca nevinovăţia – inocenţi şi supuşi unei inexorabile fatalităţi cum erau aceşti copii – nu putea constitui pentru mine decît o raţiune în plus de a mă expune primejdiei. Erau clipe cînd, mînată de un impuls irezistibil, mă pomeneam luîndu-i în braţe şi strîngîndu-i la inima mea. Dar de îndată ce-o făceam, îmi spuneam singură: „Ce-or să gîndească? Oare nu mă trădez prea mult?“. Nu era greu să mă încîlcesc într-un trist şi întortocheat labirint de întrebări privitoare la cît de mult pot trăda; dar adevărata explicaţie a

ceasurilor de linişte pe care le mai gustam era că vraja nemijlocită a copiilor continua să rămînă o poartă deschisă spre evadare, umbrită însă de îndoiala că acest farmec al lor este deliberat. Căci, aşa cum mi se năzărea uneori că aş putea stîrni bănuieli prin micile mele izbucniri de afecţiune, mă întrebam, îmi amintesc, dacă nu cumva şi simţitoarea sporire a copilăreştilor manifestări de tandreţe nu constituia o dovadă suspectă.

În perioada aceea mă înconjurau cu o dragoste extravagantă şi nefirească; ceea ce pînă la urmă putea fi, îmi spuneam, doar răspunsul graţios al unor copii mereu copleşiţi de atenţii şi dezmierdări. Omagiul acesta, dăruit cu atîta generozitate, izbuti într-adevăr să-mi liniştească nervii, pot afirma, de parcă nici nu m-aş fi gîndit vreodată să surprind în purtarea lor o urmă de premeditare. Nicicînd, cred, nu doriseră să-i facă atîtea bucurii sărmanei lor protectoare; adică, în afară de faptul că-şi învăţau tot mai bine lecţiile – ceea ce, fireşte, o încînta cel mai mult –, se străduiau s-o distreze, să alunge monotonia.

Daţi-mi voie să mai adaug ceva: acum, în tovărăşia lor – şi eram foarte grijulie să nu o părăsesc aproape niciodată –, nu-mi puteam împinge cercetările prea departe. Trăiam într-un miraj de muzică, şi dragoste, şi elevaţii, şi spectacole actoriceşti. Simţul muzical era foarte dezvoltat la ambii copii, dar în special băiatul avea o admirabilă înclinaţie de a prinde o melodie şi de a o reproduce. Din pianul aflat în sala de clasă izbucneau teribile fantezii; şi cînd nu era muzică, aveau loc tăifăsuiri secrete prin colţuri, cu urmarea că unul dintre ei dispărea, plin de voioşie, şi „intra“ sub chipul unui personaj nou. Avusesem şi eu fraţi, aşa încît nu era o noutate pentru mine că fetiţele pot idolatriza băieţii. Mă minuna însă că poate exista pe lume un băieţaş care să aibă atîta consideraţie pentru o făptură de alt sex, inferioară ca vîrstă şi inteligenţă. Formau o unitate desăvîrşită, şi a spune că niciodată nu se ciorovăiau sau nu se plîngeau unul de celălalt ar fi să aduc o laudă grosolană acelei note de specifică seninătate. Uneori, cînd într-adevăr cădeam în grosolănie, observam poate urmele unei mici urzeli ce urmărea

ca unul dintre ei să-mi ţină atenţia concentrată, în timp ce al doilea se făcea nevăzut. Presupun că orice uneltire are şi o latură naivă; dar dacă elevii mei mă duceau de nas, o făceau cu cea mai mare subtilitate. Lipsa de subtilitate a ţîşnit la suprafaţă în cu totul alt domeniu, după o perioadă de acalmie.

Constat că ezit, şi totuşi trebuie să plonjez. Reconstituind amintirea părţilor hidoase de la Bly, nu numai că sînt gata să stau împotriva unor credinţe foarte liberale – de aşa ceva, nici nu mă sinchisesc; dar – şi asta e cu totul altceva – însemnă să retrăiesc toate suferinţele prin care am trecut, să-mi croiesc din nou drum printre ele, pînă la capăt. Pe neaşteptate, a venit o anumită clipă, după care, acum, cînd privesc în urmă, am impresia că totul n-a mai fost decît suferinţă crudă; dar, cel puţin, iată-mă pătrunzînd în miezul adînc al lucrurilor, şi drumul cel mai scurt ca să ies din nou la lumină este, fără îndoială, să merg tot înainte. Într-o seară – fără ca nimic s-o fi provocat sau s-o fi pregătit – am simţit atingerea rece a senzaţiei care mă înfiorase în noaptea sosirii, pe atunci însă atît de uşoară, încît, aşa cum am mai arătat, nu mi s-ar fi întipărit în amintire dacă evenimentele ce i-au urmat n-ar fi fost atît de răscolitoare. Nu mă culcasem încă; şedeam citind la lumina a două lumînări. Se găsea la Bly o odaie plină de cărţi vechi – romane din literatura secolului trecut, unele dintre ele de faimă vădit îndoielnică, dar nu pînă la a fi socotite mostre de pierzanie – care se rătăciseră în această casă singuratică şi-mi aţîţau acum tăinuita curiozitate a tinereţii. Îmi aduc aminte că eram cufundată în *Amelia*[4] de Fielding, şi îmi mai amintesc că eram complet trează. Retrăiesc şi impresia că era îngrozitor de tîrziu, dublată însă de lipsa voinţei de a mă uita la ceas. Şi în sfîrşit, îmi mai închipuiam că perdeaua albă, drapată după moda de atunci, de la căpătîiul pătucului Florei adăpostea, cum mă asigurasem la începutul serii, odihna îngerească a copilului. Îmi aduc aminte că, deşi adîncită în lectură, m-am pomenit în clipa cînd tocmai întorceam o pagină, că incantaţia autorului se risipise brusc, iar privirile mele se desprinseseră de pe carte şi se aţintiseră asupra uşii odăii. A urmat un moment cînd – pîndind cu auzul

încordat – am reconstituit senzaţia vagă din prima noapte că un zgomot nedefinit ar tulbura liniştea casei, şi totodată am observat că adierea slabă care se strecura pe fereastra deschisă scutura uşor storul, pe jumătate tras. Apoi, cu gesturile dictate de o hotărîre ce ar fi putut apărea magnifică dacă ar fi existat cineva s-o admire, mi-am lăsat jos cartea, m-am ridicat în picioare, am luat un sfeşnic, am ieşit din cameră şi, pătrunzînd în coridorul cufundat într-un întuneric dens, pe care flăcăruia lumînării mele nu izbutea să-l străpungă, am închis şi am zăvorît fără zgomot uşa.

N-aş putea spune acum ce anume m-a împins sau m-a călăuzit, dar am străbătut vestibulul, ţinîndu-mi lumînarea cît mai sus, pînă am ajuns în faţa ferestrei înalte care străjuia spirala mare a scării. Ajunsă în punctul acesta, mi-am dat seama simultan de trei lucruri. Percepţiile mele au fost absolut concomitente, deşi au provocat reacţii succesive. Lumînarea mi s-a stins cu o pîlpîire puternică, dar prin fereastra descoperită am văzut că lumina spălăcită a zorilor făcea să nu-mi mai fie necesară. În clipa următoare am văzut, chiar fără ajutorul lumînării, că pe scară se afla cineva. Acum, cînd scriu, prezint faptele în secvenţe, dar atunci nu s-a scurs vreo secundă pînă să mă pregătesc, rigidă, pentru o a treia întîlnire cu Quint. Apariţia ajunsese pe palierul de la mijlocul scării, şi se afla deci pe locul cel mai apropiat de fereastră, loc în care, dînd cu ochii de mine, se opri brusc şi mă fixă întocmai cum mă fixase din turn şi din grădină. Mă cunoştea la fel de bine cum îl cunoşteam şi eu; şi astfel, în mijirea slabă a luminii reci care aprinsese un licăr, sus, în sticla geamului înalt şi un altul jos, în luciul lemnului de stejar al scării, ne-am privit, cu aceeaşi intensitate, ochi în ochi.

Mi s-a arătat, cu acest prilej, sub chipul unei prezenţe absolut vii, dezgustătoare, primejdioase. Dar nu apariţia lui a fost surpriza surprizelor; această distincţie trebuie acordată altui factor: şi anume faptului că frica mă părăsise cu totul şi nu exista fibră în mine care să nu-l înfrunte şi să nu se măsoare cu el.

De multe ori după acest moment culminant am mai fost muncită de îngrijorare, dar niciodată de groază. Şi el ştia că nu mi-e frică – mi-a trebuit doar o secundă pînă să mi se clarifice conştiinţa minunată a acestui lucru. Simţeam, cu o sălbatică îndîrjire, că rămînînd doar un minut neclintită pe poziţie îl voi face ca măcar de astă dată să nu se mai bizuie pe spaima mea; şi în acest minut, apariţia a fost atît de omenească şi de monstruoasă, încît am avut senzaţia unei întrevederi reale: era monstruoasă tocmai pentru că *era* omenească, adică întocmai cum ar fi să întîlneşti, aflîndu-te de unul singur, în toiul nopţii, într-o casă cufundată în somn, un duşman, sau un aventurier, sau un criminal. Doar muţenia împietrită a privirilor noastre, înfruntîndu-se de la o atît de mică depărtare, dădea o notă supranaturală întregii orori, oricît ar fi fost ea de cumplită. Dacă la ora aceea şi în locul acela aş fi întîlnit într-adevăr un ucigaş, cel puţin ne-am fi vorbit unul altuia. Sau, oricum, s-ar fi petrecut ceva; sau măcar unul dintre noi ar fi mişcat. Momentul de încremenire îmi păru atît de nesfîrşit, încît n-a lipsit mult ca să mă îndoiesc dacă eu însămi sînt în viaţă. Ce a urmat n-ar putea fi redat în cuvinte altfel decît spunînd că însăşi tăcerea a devenit elementul în care am văzut apariţia mistuindu-se; ceea ce realmente confirmă într-un fel rezistenţa mea – am văzut-o clar întorcîndu-se din drum, ca la o poruncă, aşa cum s-ar fi întors josnica fiinţă ce vieţuise cîndva, şi, în timp ce ochii mei urmăreau spatele oribil pe care nici o cocoaşă nu l-ar fi putut desfigura mai hîd, coborî scara şi se pierdu în bezna care îi înghiţi orice altă mişcare.

X

Am mai rămas o bucată de vreme acolo, în capul scării, dar cu certitudinea că atunci cînd vizitatorul meu pleca pierea de-a binelea; apoi m-am întors în cameră. Cel dintîi lucru pe care l-am observat aici, în raza lumînării ce ardea încă, a fost pătuţul gol al Florei. Am simţit că mi se taie răsuflarea şi că mă năpădeşte toată groaza pe care cu cinci minute în urmă

fusesem în stare s-o înăbuş. M-am repezit la patul unde o lăsasem dormind şi în faţa căruia draperia albă fusese trasă în chip înşelător (pentru că plăpumioara de mătase şi cearceafurile erau în dezordine); în clipa aceea, spre imensa-mi uşurare, un zgomot răspunse paşilor mei; am auzit o mişcare a storului, şi de sub el se ivi faţa trandafirie a copilului. Stătea înaintea mea, învăluită într-o atît de imensă candoare şi o atît de scurtă cămăşuţă de noapte, cu picioruşele-i roze desculţe şi cununa ei de bucle aurii! Mă privea foarte grav şi niciodată n-am simţit atît de intens că pierd o poziţie cucerită (al cărei fior de triumf tocmai mă străbătuse) ca în clipa cînd am auzit-o că mi se adresează cu reproşul: „Reao! Unde ai fost?“. În loc ca eu s-o mustru pentru felul cum am găsit-o, m-am pomenit acuzată şi nevoită să dau lămuriri. În ce priveşte justificările ei, mi le oferi cu cea mai drăgălaşă şi spontană simplitate. Simţise imediat, în somn, că ieşisem din cameră şi sărise din pat, să vadă ce s-a întîmplat cu mine. De fericire că am regăsit-o, m-am prăbuşit pe scaunul meu, şi în clipa aceea, dar numai în clipa aceea, am simţit cum mă cuprinde o uşoară slăbiciune; lipăi în picioruşele goale pînă la mine, mi se căţără pe genunchi, lăsîndu-mi-se în braţe, cu feţişoara încă îmbujorată de somn, luminată din plin de flacăra lumînării. Îmi aduc aminte că am închis o clipă ochii, lăsîndu-mă biruită, conştient, ca în faţa unei viziuni de o negrăită frumuseţe, care ar fi scînteiat din senin.

— Şi te uitai pe fereastră după mine? am întrebat. Te-ai gîndit că s-ar putea să mă plimb prin parc?

— Da, mi s-a părut că aud pe cineva… îmi spuse zîmbind, fără să-şi fi schimbat cîtuşi de puţin expresia.

Cum o mai priveam acum!

— Şi ai văzut pe cineva?

— O, nuuu! Îmi răspunse înciudată, şi folosindu-se din plin de privilegiul inconsecvenţelor copilăreşti tărăgănă dulce negaţia.

În clipa aceea şi în starea mea de acuitate nervoasă, eram absolut încredinţată că minte; şi dacă am închis din nou ochii, am făcut-o ameţită de cele trei sau patru căi diferite în care puteam răspunde împrejurărilor. Una dintre ele mă ispiti pe moment cu asemenea tărie, încît pentru a-i putea rezista am încleştat copilul într-o strînsoare spasmodică, pe care o suportă, ca prin minune, fără vreun strigăt sau alt semn de spaimă. De ce n-aş lămuri acum totul, şi cu asta să termin odată? – să-i spun totul în faţă, în feţişoara ei drăgălaşă şi luminată de flacăra lumînării? „Înţelegi, înţelegi, tu *ştii* ce ştii şi bănuieşti că eu îmi dau seama; atunci, de ce să nu-mi mărturiseşti deschis totul, ca să putem împărtăşi aceeaşi soartă, şi, în ciudăţenia care ne împresoară, să ştim măcar cum stăm şi ce însemnă toate astea?“

Dar impulsul dispăru, din păcate, la fel de spontan cum apăruse; dacă m-aş fi lăsat în voia lui, atunci, pe loc, poate că mi-aş fi cruţat – veţi vedea ce anume. Dar în loc să cedez îndemnului de moment, am sărit în picioare, am privit spre patul fetiţei şi am apucat o neputincioasă cale de mijloc:

— De ce-ai tras draperia ca să mă faci să cred că eşti în pat?

Flora, la fel de luminoasă, rămase o clipă pe gînduri; după care, îmi răspunse cu un zîmbet ceresc:

— Pentru că nu voiam să te sperii!

— Dar dacă, aşa cum credeai tu, ieşisem în parc…?

Refuza cu îndîrjire să pară încurcată; îşi întoarse ochii spre lumînare, de parcă întrebarea ar fi fost la fel de nesemnificativă sau, în orice caz, la fel de impersonală ca de pildă „Cît fac nouă ori nouă?“.

— Dar ştii, iubito, răspunse foarte logic, puteai să te întorci, şi chiar te-ai întors!

După scurt timp, cînd se urcă în pat, a trebuit să dovedesc, stînd multă vreme aplecată deasupră-i şi ţinîndu-i mîna, că recunosc justeţea afirmaţiei cu privire la întoarcerea mea.

Vă puteţi închipui ce-au fost nopţile mele de atunci încolo. Rămîneam adeseori trează pînă la nu ştiu ce ore; uneori, în momente cînd eram

încredinţată că tovarăşa mea de cameră doarme, mă furişam afară, mă învîrteam tiptil prin coridor, ba cîteodată înaintam chiar pînă în locul unde-l întîlnisem ultima oară pe Quint. Dar nu l-am mai văzut niciodată acolo; şi pot spune de pe acum că a fost singurul prilej cînd l-am întîlnit în interiorul casei. Pe de altă parte însă, am ratat o altă aventură pe scară. O dată, privind din creştetul scării, am recunoscut silueta unei femei aşezate cu spatele spre mine pe una din treptele de jos, ţinîndu-şi spinarea încovoiată şi capul în mîini, într-o atitudine de jale. În mai puţin de o clipă a pierit fără măcar să-şi fi întors faţa spre mine. Cu toate acestea, cunoşteam prea bine faţa înfiorătoare pe care ar fi putut-o întoarce; şi mă întrebam dacă, în loc să fi fost sus m-aş fi aflat jos, aş fi putut face dovadă de aceeaşi tărie pe care i-o arătasem lui Quint. Dar au mai urmat numeroase prilejuri de a-mi dovedi tăria. În cea de-a unsprezecea noapte după întîlnirea cu Quint – acum număram toate nopţile – m-am simţit invadată de o alarmă primejdioasă, care, prin nota ei cu totul neaşteptată, a marcat cel mai puternic dintre şocurile mele. Era tocmai în prima noapte cînd, ostenită de atîta veghe, simţeam că aş putea, fără a-mi slăbi încordarea, să mă întind puţin pe pat la ora mea obişnuită. Am adormit pe dată, pînă aproape de ora unu, cum aveam să constat mai tîrziu; dar cînd m-am deşteptat, m-am ridicat în capul oaselor, complet trează, ca scuturată de o mînă nevăzută. Lăsasem o lumînare aprinsă, care acum nu mai ardea, şi am avut certitudinea subită că o stinsese Flora. Gîndul ăsta m-a ridicat în picioare şi m-a împins, pe întuneric, la patul ei; era gol. O privire aruncată spre fereastră m-a lămurit, iar flacăra unui chibrit aprins în grabă mi-a întregit tabloul.

Din nou fetiţa îşi părăsise patul – de astă dată suflînd în lumînare –, din nou îşi vîrîse căpşorul pe sub stor, pentru a putea urmări sau răspunde la ceva, şi acum stătea aşa, scrutînd noaptea. De astă dată, însă, izbutea să vadă – lucru care, eram încredinţată, nu se petrecuse data trecută; bănuiala îmi fu confirmată de faptul că n-o tulbură nici brusca reaprindere a lumînării, nici graba cu care mi-am îmbrăcat papucii şi halatul. Pitulată,

adăpostită, absorbită, stătea, desigur rezemată de pervaz – fereastra se deschidea în afară – şi cu totul pierdută în ceea ce vedea. Viziunea îi apărea scăldată în clarul de lună, şi aceasta îmi înteţi hotărîrea. Eram convinsă că se află faţă-n faţă cu apariţia întîlnită la malul lacului şi cu care acum putea comunica. Iar eu mi-am pus în gînd ca, fără s-o tulbur cîtuşi de puţin, să ajung la o altă fereastră din coridor, de unde puteam avea exact aceeaşi privelişte. Am deschis uşa fără ca Flora să mă audă; am ieşit, am închis uşa după mine şi am aşteptat să surprind vreun zgomot de partea cealaltă. În timp ce stăteam în coridor, îmi aţinteam privirea asupra uşii de la odaia lui Miles, aflată la o distanţă doar de zece paşi şi care, într-un chip ce nu poate fi tradus în cuvinte, îmi redeşteptă acel straniu îndemn pe care l-am înfăţişat mai înainte drept o ispită. Ce-ar fi să intru direct şi să privesc de pe fereastra *lui*? Ce-ar fi să risc, spre uimirea lui copilărească, să-mi dezvălui mobilul, şi astfel să prind şi restul misterului în lanţul curajului meu?

Gîndul acesta mă susţinu pînă în pragul odăii lui, unde iarăşi m-am oprit. Am ascultat din răsputeri; am avut viziunea a tot ce putea fi mai rău; m-am întrebat dacă nu cumva şi patul lui e gol, dacă nu cumva şi el stă la pîndă în taină. A fost o clipă nemăsurat de lungă, mută, la capătul căreia îndemnul mă părăsi. Din camera băiatului nu răzbea nici un zgomot; poate că Miles era nevinovat; riscul ar fi fost cumplit; m-am întors. Jos, în grădină, se afla cineva – o siluetă care dădea tîrcoale casei, încercînd să surprindă; era apariţia urmărită cu atîta concentrare de Flora; dar, desigur, nu aceeaşi care-l căuta pe băiat. Am şovăit din nou, acum însă din alte pricini şi numai cîteva secunde; apoi am luat hotărîrea. La Bly erau multe încăperi neocupate şi nu aveam decît s-o aleg pe cea mai potrivită. Mi se păru că ce mai potrivită ar fi una aflată mai jos – deşi la o înălţime considerabilă faţă de grădină –, în acel colţ masiv al casei denumit turnul cel vechi. Era o odaie mare, pătrată, mobilată ca dormitor, ale cărei dimensiuni neobişnuite o făceau însă atît de incomodă, încît de ani de zile nu mai dormise nimeni în ea – deşi doamna Grose o ţinea într-o ordine

desăvîrşită. O admirasem de multe ori şi nimeream chiar şi pe întuneric în ea; nu-mi rămînea decît, după ce o clipă m-am cutremurat în faţa sumbrei glacialităţi a încăperii pustii, s-o străbat şi să deschid, în cea mai mare linişte cu putinţă, închizătoarea unuia dintre storuri. Am străbătut odaia, am ridicat fără nici un zgomot storul şi, lipindu-mi faţa de geam, m-am asigurat, afară fiind mult mai puţin întuneric decît înăuntru, că mă orientasem spre direcţia bună. Apoi am început să desluşesc mai bine. Clarul de lună dădea nopţii o nemaivăzută transparenţă şi-mi contura pe pajişte o siluetă, micşorată de distanţă, încremenită ca într-o stare de transă şi privind în sus spre locul unde mă găseam eu – privind însă nu la mine, ci la ceva de deasupra mea. Era limpede că o altă persoană se afla deasupra – o persoană care se ivise în turn; dar silueta de pe pajişte nu era nici pe departe cea pe care mi-o închipuisem şi pe care mă grăbisem, plină de încredere, s-o întîmpin. Silueta de pe pajişte – am simţit că-mi vine rău cînd mi-am dat seama – era micul Miles în persoană.

XI

Abia a doua zi, tîrziu, i-am putut vorbi doamnei Grose; rigoarea cu care îmi supravegheam acum elevii făcea ca întîlnirile noastre particulare să aibă loc mai rar, cu atît mai mult cu cît amîndouă ne feream să stîrnim – servitorilor în aceeaşi măsură ca şi copiilor – vreo bănuială asupra unei agitaţii tăinuite sau a unor discuţii despre mistere. În această privinţă mă bizuiam în mare măsură pe înfăţişarea placidă a doamnei Grose. Nimic din chipul ei împăcat n-ar fi putut trăda altora oroarea destăinuirilor mele. Eram sigură însă că-mi acordă deplină crezare; dacă nu m-ar fi crezut, nu ştiu ce s-ar fi ales de mine, pentru că singură n-aş fi putut face faţă. Dar doamna Grose era un adevărat monument al binecuvîntatei lipse de imaginaţie şi nu reuşea să vadă altceva la copii decît frumuseţea, bunăvoinţa, fericirea şi inteligenţa lor, tot aşa cum nu avea nici un fel de receptivitate pentru sursele

tulburărilor mele. Dacă ar fi observat ceva care le-ar fi dăunat elevilor mei sau i-ar fi atacat în mod vizibil, ar fi devenit, descoperind pricina, la fel de năucă pe cît erau şi dînşii; dar aşa cum stăteau lucrurile, atunci cînd se uita la ei ţinîndu-şi braţele mari şi albe încrucişate pe piept şi cu întreaga-i seninătate aşternută pe chip, o simţeam mulţumindu-i Domnului că şi în caz cînd copiii ar fi fost într-adevăr ruinaţi, vestigiile lor măcar tot arătau bine. În mintea ei, scînteile de fantezie dădeau loc unui foc potolit, de cămin, şi pe măsură ce timpul trecea fără să fi avut loc vreun accident public, am început să observ cum i se dezvoltă convingerea că din moment ce copilaşii, la urma urmelor, îşi purtau singuri de grijă, întreaga ei solicitudine trebuia îndreptată spre cazul trist al institutoarei. Asta simplifica lucrurile pentru mine. Eu izbuteam să-mi stăpînesc în asemenea mod trăsăturile feţei, încît să nu trădez absolut nimic celor din jur, dar dacă ar fi trebuit să ţin sub control şi faţa doamnei Grose, încordarea mea ar fi fost imens sporită.

La ceasul despre care vorbesc acum, venise, chemată de mine, să mă întîlnească pe terasă, sub soarele mîngîios al după-amiezii unui sfîrşit de vară; şedeam împreună, în timp ce în faţa noastră, la o depărtare de unde, la nevoie, îi puteam uşor striga, copiii hoinăreau în sus şi-n jos, foarte docili. Se plimbau cu mişcări domoale, la unison, pe pajiştea de sub terasa noastră, băiatul citind cu glas tare dintr-o carte de poveşti şi înconjurîndu-şi surioara cu braţul, pentru a-i simţi apropierea. Doamna Grose îi urmărea cu o totală placiditate; la un moment dat am surprins însă acel scîrţîit slab al intelectului ei, care o făcu să se întoarcă spre mine, voit, pentru a privi şi dosul tapiseriei. Am transformat-o pe biata femeie într-un receptacol de monstruozităţi, dar în felul cum răbda chinul la care o supuneam era o implicită şi stranie recunoaştere a superiorităţii mele – a înfăptuirilor şi a misiunii ce-mi revenea. Îşi oferea mintea în faţa dezvăluirilor mele în chipul în care dacă aş fi fiert vreo licoare vrăjitorească, recomandîndu-i-o cu încredere, mi-ar fi întins o oală mare ca să i-o torn. Atitudine pe care a păstrat-o pînă ce relatarea mea asupra întîmplărilor din noaptea trecută a

ajuns la răspunsul lui Miles, în clipa cînd, văzîndu-l la ora aceea imposibilă, chiar pe locul unde, întîmplător, se găsea şi acum, am coborît ca să-l aduc înăuntru; aceasta fusese calea pe care am ales-o atunci, în noapte, la fereastră, din dorinţa arzătoare de a nu alarma casa printr-o chemare mai sonoră. O făcusem şi pe biata femeie să se îndoiască alături de mine, că voi fi în stare să redau, chiar şi în faţa realei ei înţelegeri, întreaga strălucire a inspiraţiei cu care băiatul, după ce l-am adus în casă, a răspuns la întrebarea categorică pusă de mine, cînd în sfîrşit am putut îngăima un cuvînt. De îndată ce mă ivisem pe terasă în lumina lunii, venise direct la mine; l-am luat de mînă, fără să scot o vorbă şi l-am condus, pe întuneric, sus, pe scara unde bîntuise Quint tînjind să-l zărească, apoi de-a lungul coridorului unde zăbovisem eu, trăgînd cu urechea şi tremurînd, şi, în sfîrşit, în odaia lui, pe care o părăsise.

Pe tot acest parcurs nu schimbarăm o şoaptă între noi şi eu mă întrebam – ah, *cum* mă mai întrebam! – dacă îşi scormonea mintea în căutarea unei justificări plauzibile şi nu prea groteşti. Imaginaţia îi era pusă, fără îndoială, la grea încercare, şi de astă dată, văzîndu-l în încurcătură, simţeam un curios fior de triumf. Era o capcană vicleană în care nepătrunsul se va lăsa pătruns. Nu mai putea juca în continuare comedia nevinovăţiei; şi atunci, cum naiba o să se descurce? Dar o dată cu ritmul pătimaş al acestei întrebări pulsa în mine şi o altă nedumerire mută: cum naiba o să mă descurc *eu*? Eram, în sfîrşit, pusă faţă-n faţă, ca niciodată pînă acum, cu întregul risc al dezvăluirii propriei mele groaznice descoperiri. Îmi aduc aminte cum în clipa cînd am intrat în odăiţa lui, cu aşternutul neatins şi cu clarul de lună care, năvălind pe fereastră descoperită, inunda totul într-o lumină ce făcea inutilă aprinderea unui chibrit, m-am năruit dintr-o dată, m-am lăsat moale pe marginea patului, copleşită de forţa ideii că băiatul e conştient de felul cum reuşise într-adevăr „să mă aibă la mînă“. Putea face tot ce-i plăcea, ajutat de inteligenţa lui ascuţită, atîta timp cît eu eram încătuşată de tradiţionala vinovăţie criminală a acelor îngrijitoare de copii care se lasă

pradă superstiţiilor şi spaimelor. Într-adevăr „mă avea la mînă“, şi mă aflam într-un foarte greu impas; cine oare mi-ar fi iertat vreodată, cine m-ar fi considerat altfel decît bună de spînzurat dacă eu aş fi fost aceea care, printr-o cît de imperceptibilă fisură, aş fi lăsat să se strecoare un element atît de sinistru în seninătatea relaţiilor dintre noi? Nu, nu; era cu totul inutilă încercarea de a-i exprima acest lucru doamnei Grose, aproape la fel de inutilă ca şi încercarea de a sugera în aceste pagini admiraţia care de-a dreptul m-a uluit acolo, în întuneric, cînd a avut loc scurta şi rigida confruntare dintre mine şi Miles. În clipa aceea m-am simţit năpădită de blîndeţe şi de milă; niciodată, niciodată încă, nu-mi lăsasem cu atîta afecţiune mîinile pe umerii lui ca atunci cînd, sprijinindu-mă de pat, l-am ţintit cu focul întrebării mele. Nu mai exista nici o altă alternativă.

— Acum trebuie să-mi spui totul – şi întregul adevăr. De ce-ai ieşit afară? Şi ce făceai acolo?

Revăd parcă şi acum zîmbetul minunat, albul sclipitor al ochilor lui frumoşi, scînteierea dinţilor descoperiţi de surîs, în întuneric.

— Dacă îţi spun de ce, ai să înţelegi?

Am simţit cum îmi sare inima în gîtlej. Oare o să-mi spună „de ce“? Buzele îmi înţepeniră în muţenie, şi eram conştientă că nu pot să răspund decît printr-o mişcare nelămurită, spasmodică, a capului. Miles era drăgălăşenia întruchipată, şi în timp ce eu stăteam acolo bîţîind din cap părea mai mult decît oricînd un mic Făt-frumos din poveste. Strălucirea lui îmi dădu un răgaz de gîndire. Va fi oare chiar atît de bine dacă într-adevăr o să-mi spună totul?

— Ei iată, spuse în cele din urmă, am făcut-o anume pentru *asta*.

— Pentru ce?

— Ca să mă socoteşti – măcar o dată, de dragul variaţiei – un *rău*.

N-am să uit vreodată blîndeţea şi voioşia cu care pronunţă cuvîntul şi nici felul cum, în timp ce-mi simţeam nervii zbîrnîind, se aplecă spre mine

şi mă sărută. Era punctul final. I-am răspuns la sărut şi l-am strîns în braţe, căznindu-mă să nu plîng.

Îmi dăduse întocmai explicaţia care-mi permitea cel mai puţin să scormonesc dedesubturile, şi numai prefăcîndu-mă că o accept am putut să privesc prin cameră şi să întreb:

— Şi nu te-ai dezbrăcat deloc?

Scînteie din nou în întuneric:

— Deloc. Am stat treaz şi am citit.

— Şi cînd ai coborît?

— La miezul nopţii. Cînd sînt rău, *sînt* rău.

— Înţeleg, înţeleg… e fermecător. Dar cum puteai fi sigur că eu o să-mi dau seama?

— O, am aranjat totul cu Flora. Cu ce spontaneitate veneau răspunsurile! Ea trebuia să se dea jos din pat şi să privească.

— Exact cum am făcut!

Deci eu am căzut în capcană.

— Aşa încît ţi-a tulburat somnul, şi ca să vezi la ce se uită ea, te-ai uitat şi dumneata… şi ai văzut.

— Şi în timpul ăsta ai fi putut răci de moarte în aerul umed al nopţii, am adăugat.

Se împăuna atîta cu isprava lui, încît îşi putu îngădui să consimtă radios:

— Cum altfel puteam fi cu adevărat rău?

Apoi, după ce ne îmbrăţişarăm din nou, incidentul şi întrevederea noastră luară sfîrşit, eu fiind obligată să-i recunosc toate rezervele de cuminţenie pe care se putuse baza ca să pună la cale această farsă.

XII

Repet că atunci, la lumina zilei, aveam dovada că e cu neputinţă să-i reproduc doamnei Grose senzaţiile prin care trecusem, deşi pentru a-mi

întări spusele i-am redat şi ultima observaţie făcută de Miles înainte de a ne despărţi.

— Doar cîteva cuvinte a rostit, i-am spus colegei mele, cuvinte care lămuresc însă totul. Mi-a adresat următoarea remarcă: „Poftim, acuma ştii ce *aş putea* să fac“. Mi-a trîntit-o ca să-mi arate cît de cuminte e de fapt. Dar e perfect conştient de ce-ar fi în stare. Şi pe cei de la şcoală i-a făcut să simtă gustul.

— Dumnezeule, ce repede vă mai schimbaţi părerile! strigă prietena mea.

— Nu-mi schimb părerile; le concretizez numai. Cei patru se întîlnesc într-una, fii sigură. Dacă ai fi stat în oricare dintre nopţile astea cu unul dintre copii, ţi-ai fi dat seama limpede. Cu cît am vegheat şi am aşteptat mai mult, cu atît mai clar am simţit că şi în lipsa oricărei alte dovezi, însăşi tăcerea lor sistematică e un argument convingător. *Niciodată* n-au scăpat o vorbă, n-au făcut cea mai vagă aluzie la vechii lor prieteni, tot aşa cum Miles n-a făcut vreo aluzie la eliminarea din şcoală. Da, da, noi două stăm aici şi-i privim, iar ei se lasă priviţi din plin; dar chiar acum, cînd se prefac a fi furaţi de lectura basmului, sunt adînciţi de fapt în viziunea nălucilor reînviate. Miles nu-i citeşte, acum discută despre *ei* – discută lucruri înfiorătoare! Ştiu, îţi vorbesc de parcă mi-aş fi pierdut minţile; şi într-adevăr e de mirare că n-am înnebunit. Dacă vedeai *dumneata* ce-am văzut eu, înnebuneai; dar mie mi-a dat numai un plus de luciditate, mi-a dat putinţa să sesizez şi alte aspecte.

Luciditatea mea apărea poate înfricoşătoare, dar cele două micuţe victime ale ei, plimbîndu-se în sus şi-n jos, tandru înlănţuite, îi ofereau colegei mele un suport moral; şi mi-am dat seama cum se agăţa de acest suport văzînd-o că nu-şi mai ia ochii de la copii şi rămîne neclintită sub tumultul pasiunii mele.

— Şi ce altceva aţi mai observat?

— Înseşi elementele care m-au vrăjit, m-au fascinat şi care – de fapt abia acum îmi dau seama, în chip straniu – n-au făcut decît să mă inducă în eroare şi să-mi tulbure minţile. Însăşi frumuseţea lor nepămîntească, cuminţenia asta a lor cu totul nefirească. E un fals, am continuat, o uneltire şi o înşelătorie!

— Din partea celor doi puişori…?

— Care nu-s decît doi bebeluşi adorabili? Da, oricît de nebunească ţi s-ar părea ideea!

Simplul fapt de a fi dat grai acestui gînd mi-a ajutat să-i urmăresc filonul, să-l întregesc şi să pun toate observaţiile mele cap la cap.

— N-au fost cuminţi – au fost doar absenţi. Şi e atît de uşor să trăieşti alături de dînşii pentru că, pur şi simplu, ei duc o altă viaţă, o viaţă a lor proprie. Nu sunt ai mei – nu sunt ai noştri. Sunt ai lui şi ai ei.

— Ai lui Quint şi ai femeii aceleia?

— Ai lui Quint şi ai femeii aceleia. Vor să ajungă la ei!

Oh, cu ce ochi îi cercetă doamna Grose la auzul acestor cuvinte!

— Dar de ce?

— De dragul tuturor ticăloşiilor pe care perechea aceea le-a sădit întrînşii în zilele blestemate petrecute împreună. Şi pentru a-şi menţine trează influenţa nefastă asupra lor, pentru a-şi continua jocul diabolic, de asta cei doi revin mereu.

— Fir-ar să fie! exclamă în şoaptă prietena mea.

Exclamaţia era lipsită de eleganţă, dar exprima o acceptare a dovezilor mele în legătură cu ce s-a putut întîmpla în acel răstimp nenorocit – căci existase cîndva un răstimp şi mai nenorocit decît acesta de acum! Bănuielile mele nu puteau avea un temei mai sigur decît simpla confirmare izvorîtă din experienţa ei în ce privea adîncurile depravării de care-i socoteam capabili pe cei doi netrebnici. Cuvintele pe care doamna Grose le rosti o clipă mai tîrziu purtau, vădit, amprenta unor amintiri:

— Ori că erau nişte ticăloşi! Dar ce mai pot face acum? continuă ea.

— Ce mai pot face? am repetat atît de tare, încît Miles şi Flora se opriră o clipă din mers şi priviră spre noi, de la depărtarea unde se aflau. Nu fac destul? am întrebat pe un ton mai scăzut, în timp ce copii, zîmbindu-ne, făcînd semne cu capul şi trimiţîndu-ne bezele din vîrful degetelor, îşi reluară plimbarea. Am pierdut cîteva clipe cu acest spectacol; apoi am răspuns: Îi pot distruge!

La aceste cuvinte, doamna Grose se întoarse spre mine, cu o întrebare mută, care mă determină să fiu mai explicită:

— Încă nici ei nu ştiu cum, dar încearcă din răsputeri. Deocamdată nu se arată direct, ci de la depărtare – cum s-ar spune, de cealaltă parte –, în locuri singuratice şi înalte, în turnuri, pe acoperişul caselor, dincolo de ferestre, pe malul celălalt al lacului; dar de amîndouă părţile sînt semne că se urmăreşte micşorarea distanţei şi depăşirea obstacolelor; iar victoria celor doi demoni îmbietori nu e decît o chestiune de timp. N-au de făcut altceva decît să menţină sugestia de primejdie.

— Ca să-i facă pe copii să vină?

— Şi să piară în această încercare! Doamna Grose se ridică încet de pe scaun, iar eu am adăugat, cu scrupulozitate: Numai, desigur, dacă n-o să-i împiedicăm noi!

Stînd în picioare, în faţa mea, în timp ce eu continuam să şed, chibzuia, evident, asupra celor aflate.

— Unchiul lor e cel care trebuie să-i împiedice. El trebuie să-i ia de aici.

— Şi cine o să-l convingă?

O clipă scrută zarea, dar apoi îşi întoarse spre mine tot plinul feţei.

— Dumneavoastră, domnişoară.

— Scriindu-i că această casă e otrăvită şi că nepoţeii lui sînt nebuni?

— Dar din moment ce aşa sînt, domnişoară?…

— Sau din moment ce aşa sînt eu, asta vrei să spui? Aşa ar trebui să sune veştile minunate trimise de o institutoare a cărei primă sarcină era să-l scutească pe el de orice grijă.

Doamna Grose rămase îngîndurată, cu privirile din nou la copii.

— Da, nu poate suferi să aibă vreo grijă. Asta a fost pricina…

— Pentru care păcătoşii aceia doi l-au tras atîta timp pe sfoară? Fără îndoială, cu toate că nepăsarea lui trebuie să fi fost îngrozitoare. Oricum, eu nu sînt o păcătoasă şi n-am să-l trag pe sfoară.

Drept răspuns, tovarăşa mea se aşeză din nou jos, după o clipă, şi mă prinse de braţ.

— În orice caz, făceţi-l să vină la dumneavoastră.

Am deschis ochii mari.

— La *mine*? M-am speriat deodată, gîndindu-mă la ce-ar putea ea să facă. Dînsul?

— Ar trebui să se afle *aici*… ar trebui să ne ajute.

M-am ridicat în grabă şi cred că aveam o expresie mai ciudată decît observase vreodată doamna Grose la mine.

— Mă poţi vedea pe mine chemîndu-l aici, în vizită?

Nu, din felul cum îşi ţinea ochii pironiţi pe faţa mea, era limpede că nu putea. Ba chiar – dat fiind că o femeie poate citi în inima alteia – izbutea să vadă ceea ce vedeam şi eu: ironiile lui, amuzamentul, dispreţul pentru înfrîngerea hotărîrii mele de a mă resemna cu singurătatea şi pentru întreaga maşinaţie pe care o pusesem la cale ca să-i atrag atenţia asupra firavelor mele farmece. Doamna Grose nu ştia – nimeni nu ştia – cît eram eu de mîndră că-i puteam fi de folos şi că mă dovedeam în stare să respect condiţiile angajamentului; în schimb pătrunse pe deplin seriozitatea avertismentului pe care aveam să i-l dau în clipa aceea:

— Dacă dumneata ai să-ţi pierzi pînă-ntr-atît capul încît să-l chemi în numele meu…

— Da, domnişoară?

— Vă părăsesc imediat – şi pe dumneata, şi pe dînsul.

XIII

Toate mergeau de minune cînd eram împreună cu copiii, dar a discuta deschis cu ei se dovedea a fi o strădanie peste puterile mele; ba chiar, privită îndeaproape, dificultatea mi se părea la fel de invincibilă ca şi înainte. Situaţia a continuat în acest fel timp de o lună, cu unele agravări şi cu unele situaţii deosebite; în primul rînd, nota din ce în ce mai accentuată a unei subtile ironizări din partea elevilor mei. Constatarea asta nu era un rod al fanteziei mele infernale, sînt sigură, – acum ca şi atunci. Copiii erau, în mod vizibil, conştienţi de impasul în care mă aflam, şi aceste relaţii ciudate dintre noi au alcătuit, o bună bucată de vreme, atmosfera pe care o respiram. Nu vreau să spun că-mi vorbeau obraznic sau că făceau vreun gest vulgar – cu ei nu riscai asemenea pericol; ce încerc să sugerez este că elementul acela inexprimabil şi intangibil devenise între noi mai apăsător ca oricînd şi nu s-ar fi putut realiza o atît de perfectă ocolire a lui fără să nu fi existat numeroase aranjamente prealabile, tacite. S-ar fi spus că permanent ne ciocneam de subiecte în faţa cărora trebuia să ne oprim brusc; că făceam pe neaşteptate cale-ntoarsă de pe cărări ce se dovediseră a fi de fapt fundături; că trînteam cu o bufnitură care ne silea să ne privim unii pe alţii – pentru că, asemenea oricărei bufnituri, era mai puternică decît ne aşteptam – uşi deschise din indiscreţie. Toate drumurile duc la Roma, şi erau zile cînd, spre uimirea noastră, aproape fiecare dintre disciplinele de studiu sau subiectele de conversaţie încălcau hotarele ţinutului oprit. Ţinutul oprit era, în genere, cel al discuţiilor despre revenirea morţilor şi, în special, cel despre supravieţuirea, în memoria copiilor, a amintirii unor prieteni pierduţi. Erau zile cînd aş fi putut jura că unul dintre ei îi transmitea celuilalt, printr-o invizibilă lovitură de cot: „Crede că de data asta o s-o facă – dar n-o să-i meargă!“. „A o face“ ar fi însemnat, de pildă, să încerc o aluzie directă – ca din întîmplare – la doamna care se ocupase de educaţia lor înaintea mea. Le plăcea la nebunie să asculte întîmplări din trecutul meu, cu care îi delectasem în repetate rînduri; cunoşteau perfect tot ce mi se întîmplase vreodată în viaţă, aflaseră în amănunţime istoria celor mai

mărunte aventuri trăite de mine sau de fraţii şi surorile mele, de pisica şi de cîinele nostru de casă; erau familiarizaţi cu multe trăsături proprii firii excentrice a tatălui meu, cu mobilierul şi rînduielile din casa noastră, cu palavrele bătrînilor din satul unde mă născusem. Una peste alta, existau destule subiecte de flecăreală, dacă treceai iute de la unul la celălalt şi dacă ştiai din instinct cînd trebuie să ocoleşti. Mînuiau cu mare meşteşug sforile fanteziei şi memoriei mele; şi cînd, mai tîrziu, am retrăit discuţiile noastre, mi-am dat seama că elementul ăsta, mai mult decît oricare altul, mi-a trezit bănuiala că mă pîndeau pe ascuns. În orice caz, puteam vorbi pe îndelete numai de viaţa *mea*, trecutul *meu*, prietenii *mei* – o stare de lucruri care-i împingea uneori, fără prea multe justificări, la izbucniri de sociabilitate. Eram poftită – fără vreo legătură aparentă – să le repet pentru a nu ştiu cîta oară faimoasa vorbă de duh a lui Goody Gosling sau să le înşir dovezile de isteţime – de nenumărate ori pînă acum înşirate – ale poneiului de la vicariat. Datorită în parte unor asemenea împrejurări şi în parte altora cu totul diferite, pe măsură ce se desfăşurau evenimentele impasului meu – cum l-am numit – a devenit din ce în ce mai apăsător. Faptul că zilele se scurgeau fără să fi avut loc o nouă întîlnire părea de natură să-mi potolească nervii. Din noaptea aceea, cînd aflîndu-mă pe palierul de sus al scării am avut fugitiva vedenie e femeii aşezate pe treptele de jos, nu mai văzusem, în afară sau înăuntrul casei, nimic din ceea ce e mai bine să nu vezi. Existau multe unghere tainice unde mă aşteptam să dau peste Quint şi multe situaţii care, într-o împrejurare ceva mai sinistră, ar fi favorizat apariţia domnişoarei Jessel. Vara se istovise; vara îşi dăduse duhul; toamna suflase peste Bly, stingîndu-i jumătate din lumini. Parcul, cu cerul lui plumburiu, cu boschetele veştede, cu pajiştile-i pleşuve şi frunzişul mort împrăştiat pe alei, era ca o sală de teatru după spectacol – cu podeaua plină de programe făcute ghemotoc. Adeseori, percepeam întocmai aceleaşi vibraţii ale aerului, aceleaşi reverberaţii ale sunetului şi ale tăcerii, aceleaşi impresii inefabile ale momentului materializării, care-mi reconstituiau – îndeajuns

de durabil ca să-l fi putut sesiza – mediul senzorial al primei mele viziuni a lui Quint, atunci afară, în după-amiaza de iunie, şi al momentelor cînd, după ce l-am zărit pe fereastră, am ieşit căutîndu-l în gol, printre tufişuri. Recunoşteam semnele, prevestirile, recunoşteam clipa, locul. Dar toate acestea rămîneau pustii, neînsoţite de apariţii, iar eu îmi vedeam de drum, nehărţuită; dacă se poate socoti nehărţuită o fată tînără a cărei sensibilitate nu se tocise, ci, dimpotrivă, se ascuţise din cale-afară. În discuţia purtată cu doamna Grose, după oribila scenă petrecută alături de Flora pe malul lacului, îi afirmasem – şi spusele mele o uimiseră – că începînd din clipa aceea m-ar fi chinuit mai cumplit pierderea facultăţilor de a vedea decît însăşi continuarea viziunilor. Îi spusesem atunci tot ce-mi frămînta gîndurile: şi anume, fie că elevii mei puteau vedea sau nu – pentru că în momentul acela nu aveam încă dovezi definitive –, preferam să-mi expun din plin propria mea persoană pentru a-i adăposti pe ei. Eram pregătită să cunosc tot ce putea fi mai rău. Ceea ce mă înspăimînta, însă, era presimţirea neagră că la un moment dat ochii mei ar putea fi pecetluiţi, în timp ce ai lor ar rămîne foarte deschişi. Ei bine, acum ochii mei *erau* pecetluiţi, aşa se părea, iar dacă pentru o asemenea binecuvîntare nu i-ai fi mulţumit cerului, ar fi însemnat să huleşti. Dar mie, din nefericire, binecuvîntarea îmi crea greutăţi: aş fi mulţumit din tot sufletul cerului dacă nu m-ar fi măcinat, cu aceeaşi putere, cunoaşterea celor ce elevii mei îmi tăinuiau. Cum aş putea reface astăzi, pas cu pas, drumul straniu al obsesiei? Erau zile cînd, aflîndu-mă alături de copii, aş fi fost gata să jur că acolo, în prezenţa mea, dar în faţa simţurilor mele devenite opace, primeau oaspeţi bine cunoscuţi şi bine veniţi pentru ei. Exaltarea mea ar fi făcut erupţie pe loc dacă nu m-aş fi strunit la gîndul că în felul ăsta aş provoca o nenorocire mai mare decît cea pe care voiam s-o întîmpin. Aş fi vrut să le strig: „Au venit, se află aici, nu mai puteţi nega, păcătoşi mici ce sunteţi!“. Dar păcătoşii mici mi-o negau printr-o sporită comunicativitate şi tandreţe, în ale căror adîncuri cristaline scînteiau – ca săgetări argintii de peştişori spintecînd valul – scăpărările

ironice ale superiorităţii ce-o aveau asupra mea. Mă zguduise mai puternic decît aş fi crezut şocul din noaptea aceea cînd, privind afară pentru a-i vedea pe Quint sau pe domnişoara Jessel, rătăcind sub lumina stelelor, l-am zărit pe copilul care mi-a dăruit sau, mai bine zis, a coborît pe loc către mine, privirea minunată, înălţată pînă atunci către hidoasa fantomă a lui Quint, ivită printre crenelurile de deasupra mea. Dacă nu era vorba decît de spaimă, pesemne că descoperirea de atunci mă îngrozise mai mult decît toate celelalte, şi asta era starea de spirit în care recurgeam la actualele mele metode de inducţie. Mă simţeam atît de răscolită, încît uneori, în momente cu totul nepotrivite, mă încuiam cu zgomot în odaie ca să fac o repetiţie – încercînd o fantastică uşurare şi în acelaşi timp o reînnoită deznădejde – a felului în care aveam să iau cu asalt chestiunea. O atacam dintr-o latură sau alta, în timp ce mă zvîrcoleam în cameră, dar simţeam cum mă nărui toată în clipa cînd trebuia să pronunţ monstruoasele nume. Cînd silabele îmi mureau pe buze, îmi spuneam că i-aş sili pe copii să-şi reprezinte într-adevăr ceva infam, dacă prin simpla rostire a numelor aş viola cea mai neobişnuită ţesătură de instinctivă delicateţe care s-a urzit vreodată între pereţii unei săli de clasă. Cînd îmi spuneam: „*Ei* au eleganţa să tacă, şi tu, în care s-a investit atîta încredere, tu ai josnicia să vorbeşti!“ îmi simţeam obrajii împurpurîndu-mi-se şi-mi ascundeam faţa în mîini. După asemenea scene, petrecute în taină, deveneam mai vorbăreaţă ca oricînd şi-mi menţineam volubilitatea pînă ce din nou se aşternea peste noi una dintre acele miraculoase, palpabile amuţiri – nu văd cum le-aş putea numi altfel –, acea stranie suspensie sau plutire (caut cuvîntul potrivit) într-un vid îngheţat, într-o amorţire a tot ce era suflare, dar neavînd nimic a face cu zgomotele mai slabe sau mai răsunătoare ale activităţii în care eram angajaţi în acea clipă dată; simţeam amuţirea răzbind prin intensificarea veseliei de moment, prin accelerarea ritmului unei recitări, prin zdrăngănitul mai puternic al pianului. Asta însemna că ceilalţi, cei de dincolo, se iviseră aici. Deşi nu erau îngeri, pluteau totuşi, făcîndu-mă, cît stăteau acolo, să tremur

de teama ca nu cumva să adreseze micuţelor victime vreun mesaj mai diabolic sau vreo imagine mai înfiorătoare decît socotiseră că e necesar pentru mine.

Lucrul care nu-mi da cu nici un chip astîmpăr era ideea îngrozitoare că, orice-aş fi văzut eu, Miles şi Flora vedeau *mai mult* – viziuni teribile şi cu neputinţă de ghicit, legate de anumite perioade obscure din trecutul lor. Fireşte, asemenea întîlniri lăsau pentru moment în aer o dîră rece, pe care cu toţii negam zgomotos că am simţit-o; şi, datorită rutinei, toţi trei căpătasem un antrenament desăvîrşit de a marca, aproape automat, încheierea incidentului prin repetarea exactă a aceloraşi gesturi. Oricum, din partea copiilor era uluitoare deprinderea mecanică de a se repezi, cu o sălbatică incoerenţă, să mă sărute şi de a-mi adresa nelipsita întrebare pusă cînd de unul, cînd de celălalt – întrebarea preţioasă care ne ajutase de multe ori să depăşim pericolul:

— Cînd crezi că o să vină *dînsul*? Nu crezi că *ar trebui* să-i scriem?

Experienţa ne învăţase că asta era întrebarea cu efectul cel mai nimerit pentru a spulbera orice urmă de stinghereală. „Dînsul“ era desigur unchiul din Harley Street; şi făceam mare caz de presupunerea că s-ar putea să pice în orice moment şi să se amestece în cercul nostru. Nu cred că vreo doctrină s-ar putea întemeia pe o mai şubredă bază decît cea oferită de „dînsul“, dar dacă nu ne-am fi putut agăţa de doctrina asta ne-am fi lipsit unii pe ceilalţi de unele dintre cele mai reuşite exhibiţii ale noastre. Unchiul nu le scrisese niciodată – se poate să fi fost o dovadă de egoism, dar în acelaşi timp era şi o dovadă a măgulitoarei sale încrederi în mine; căci calea pe care un bărbat poate plăti cel mai înalt tribut unei femei poate fi şi aceea de a o lăsa să-i celebreze, cu mare solemnitate, una dintre legile sacre ale bunei sale stări; iar eu eram convinsă că respect întocmai spiritul angajamentului luat faţă de el atunci cînd le dădeam a înţelege copiilor că scrisorile adresate unchiului nu erau decît nişte încîntătoare exerciţii epistolare. Erau prea frumoase pentru a fi expediate prin poştă; le păstram eu; le mai am şi acum.

Întrebarea aceea repetată era într-adevăr o rutină care nu făcea decît să îngroaşe ironia faptului că pe mine într-adevăr mă copleşea eventualitatea sosirii lui în orice moment. Era ca şi cum elevii mei ştiau că asemenea eveniment m-ar fi stînjenit mai mult decît toate celelalte la un loc.

Oricum însă, în această imagine retrospectivă nimic nu-mi pare mai extraordinar decît faptul simplu că, în ciuda tensiunii mele şi a triumfului lor, niciodată nu mi-am pierdut faţă de ei răbdarea. Acum îmi dau seama cît de dulci trebuie într-adevăr să fi fost aceşti copii dacă în zilele acelea nu ajunsesem să-i urăsc. Oare dacă destinderea ar mai fi întîrziat mult să vină mi-aş fi trădat pînă la urmă exasperarea? Nu are prea multă importanţă, pentru că destinderea a venit. O numesc destindere, deşi a fost doar pocnetul cu care plesneşte o coardă prea întinsă ori bubuitul tunetelor după o zi de zăpuşeală înăbuşitoare. Dar cel puţin a adus o schimbare şi a venit năvalnic.

XIV

Într-o anumită dimineaţă de duminică ne îndreptam spre biserică, avîndu-l într-o parte pe micul Miles, în timp ce surioara lui mergea în faţă, alături de doamna Grose. Atmosfera era proaspătă şi străvezie, prima zi senină de cîtva timp încoace; peste noapte se lăsase o brumă de îngheţ, iar acum, în tăria şi sclipirea văzduhului de toamnă, dangătul clopotelor de la biserică răsuna aproape cu voioşie. Printr-o curioasă întorsătură de gînd, tocmai în momentele acelea mă minunam, plină de recunoştinţă, de supunerea totală a micilor mei elevi. Cum de nu-i agasa tovărăşia mea permanentă, inevitabilă? Mi-am dat seama, într-un chip sau altul, că-l ţintuisem pe băiat de poala mea, iar din felul cum îi rînduisem în faţă pe ceilalţi doi tovarăşi ai noştri s-ar fi părut că încerc să previn primejdia unei răzvrătiri. Eram asemenea unui temnicer cu ochiul mereu treaz la orice surpriză sau posibilitate de evadare. Dar toate îşi aveau izvorul – mă refer la

această deplină supunere a lor – în aceeaşi împletire de fapte insondabile. Arborînd, cu prilejul sărbătorii, haine cusute de croitorul unchiului său, care avea mînă liberă şi mult gust la îmbrăcăminte, precum şi micul lui aer princiar, Miles purta întipărite în persoana lui dreptul la independenţă, privilegiile bărbăţiei şi ale situaţiei sociale, şi dacă s-ar fi răzvrătit pe loc, revendicîndu-şi libertatea, n-aş fi putut spune o vorbă. Prin cea mai bizară dintre coincidenţe, tocmai atunci mă întrebam cum voi reacţiona în momentul inevitabil al revoltei. O numesc revoltă deoarece abia acum îmi dau seama că cele spuse de el au ridicat cortina asupra ultimului act al sinistrei mele drame şi au precipitat catastrofa.

— Spune-mi, draga mea, mi se adresă el pe un ton plin de farmec, aş vrea să ştiu cînd, pentru numele lui Dumnezeu, mă întorc la şcoală?

Aşa cum apar transcrise aici, cuvintele lui sună destul de nevinovat, rostite mai ales cu glăsciorul acela dulce, suav, nepăsător, care-şi oferea modulaţiile ca pe nişte roze aruncate interlocutorului, mai cu seamă cînd acesta se nimerea să fie eterna lui institutoare. Exista întotdeauna în cuvintele lui ceva care te „prindea în mreje“, iar eu, în orice caz, m-am lăsat atît de prinsă, încît m-am oprit din drum ca şi cum s-ar fi prăvălit un copac din parc, blocîndu-mi calea. Între noi doi intervenise brusc un element nou, şi Miles era conştient că-mi dau seama, deşi pentru a ajunge la acest rezultat nu trebuise să-şi altereze cîtuşi de puţin candoarea şi farmecul obişnuit. Simţeam că sesizase avantajul dobîndit asupra mea din simplul fapt că la început nu găsisem nici un cuvînt de răspuns. Reacţia mi-a fost atît de lentă, încît băiatul avu răgaz să continue după un minut, cu acelaşi surîs insinuant, dar nedefinit:

— Ştii, draga mea, că pentru un băiat, să se afle *în permanenţă* în compania unei doamne…

Acest „draga mea“ era formula lui constantă de a mi se adresa, şi tandra familiaritate implicată exprima cel mai bine nuanţa exactă a sentimentului

pe care aş fi dorit să-l inspir elevilor mei. Conţinea respect, dar un respect degajat.

Doamne, ce greu îmi venea acum să-mi aleg cuvintele!

Îmi aduc aminte că, pentru a cîştiga timp, am încercat să rîd, dar mi s-a părut că în faţa frumoasă care mă iscodea, rîsul meu se oglindea urît şi strîmb.

— Mai ales, să se afle în permanenţă în compania aceleiaşi doamne? am răspuns.

Nu a tresărit, nu s-a clintit. Virtual, dădusem cărţile pe faţă.

— Ah, desigur, în cazul de faţă doamna e admirabilă, e desăvîrşită; dar, la urma urmelor, eu sînt băiat, înţelegi? Şi asta-i ceva ce… mă rog, evoluează.

Am rămas locului o clipă alături de Miles, care continua să fie atît de suav.

— Da, desigur, evoluezi.

Vai, cît de neputincioasă mă simţeam!

Mă urmăreşte încă şi azi gîndul sfredelitor că el părea să-şi dea seama de acest lucru şi profita.

— Şi nu poţi pretinde că n-am fost tot timpul extrem de cuminte, nu-i aşa?

Mi-am lăsat mîna pe umărul lui; simţeam că ar fi fost mult mai bine să ne fi continuat drumul, dar mă părăsiseră puterile.

— Nu, Miles, n-aş putea pretinde una ca asta.

— Cu excepţia nopţii aceleia, ştii…

— Nopţii aceleia?

Nu izbuteam să par la fel de naturală ca şi el.

— Cum, atunci cînd am coborît – cînd am ieşit afară…?

— A, da. Numai că am uitat de ce-ai făcut-o.

— Ai uitat? – vorbea cu dulcea extravaganţă a reproşurilor copilăreşti. Am făcut-o ca să-ţi arăt că aş putea fi rău.

— O, da, ai putea.

— Şi pot şi acum!

Mi-am mai spus că, în fond, aş izbuti poate să nu mă pierd cu firea.

— Sigur că poţi. Dar n-ai s-o faci!

— Nu, n-am să fac *acelaşi* lucru. Ăla a fost un fleac.

— A fost un fleac, am răspuns. Dar hai să mergem!

Mi-am reluat drumul, şi Miles îşi strecură mîna pe sub braţul meu.

— Atunci, cînd plec înapoi?

M-am întors spre el cu un aer plin de răspundere:

— Ai fost fericit la şcoală?

Rămase o secundă pe gînduri.

— O, eu sunt pretutindeni fericit!

— Bine, am bolborosit; atunci, dacă te simţi la fel de fericit şi aici…

— Ei, dar asta nu poate fi totul! Desigur, dumneata cunoşti o sumedenie de lucruri…

— Dar vrei să spui că tu cunoşti aproape tot atîtea? am riscat să-i răspund cînd îşi curmă vorba.

— Nici jumătate din cîte aş dori să cunosc! mărturisi Miles cu sinceritate. Dar nu e numai asta.

— Atunci, ce mai e?

— Cum să spun… aş vrea să cunosc mai mult din viaţă.

— Înţeleg, înţeleg.

Ajunsesem în dreptul bisericii şi în văzul mai multor oameni, printre care şi unii membri ai personalului de la Bly, îngrămădiţi lîngă uşă ca să ne privească intrînd. Am grăbit pasul; voiam să ajungem înainte ca dilema ivită între noi să se adîncească mai mult; mă gîndeam cu jind că se aşterne înaintea noastră mai bine de o oră în care va trebui să păstrăm tăcerea; tînjeam cu nesaţ după semiîntunericul stranei, după ajutorul aproape spiritual al perniţei pe care îngenuncheam. Aveam senzaţia că particip literalmente la o cursă de alergare şi că sînt pe punctul de a fi lăsată în

urmă, dar am simţit că trebuie să mă dau bătută, cînd, înainte de a fi păşit în curtea bisericii, îmi trînti:

— Vreau să mă aflu printre cei de felul meu.

Pur şi simplu m-am frînt.

— Nu există mulţi de felul tău, Miles, am răspuns rîzînd. Poate cu excepţia micuţei Flora.

— Cum, mă compari cu un ţînc de fată?

Mă doborî o neobişnuită slăbiciune.

— Atunci, n-o *iubeşti* pe drăguţa noastră Flora?

— Dacă n-aş iubi-o – şi dacă n-ai iubi-o şi dumneata; dacă n-aş iubi-o… repetă, de parcă s-ar fi retras cu un pas îndărăt mai înainte de a-şi lua avînt să sară, şi totuşi îşi lăsă gîndul atît de neterminat, încît ajunşi în poartă deveni inevitabilă o nouă oprire, impusă acum de el printr-o apăsare a mîinii pe braţul meu.

Doamna Grose şi Flora intrase în biserică, ceilalţi credincioşi le urmaseră, aşa că în minutul acela ne aflam singuri printre mormintele vechi, din piatră groasă. Ne oprisem, pe cărarea de la intrare, în dreptul unei lespezi joase, dreptunghiulare, ca o tăblie de masă.

— Ce-ar fi dacă n-ai iubi-o?

În timp ce-i aşteptam răspunsul, îşi plimbă privirea peste morminte.

— Ştii dumneata ce!

Nu se mişcă din loc, şi după o clipă spuse ceva care mă făcu să mă las pe lespedea de piatră, ca şi cum aş fi simţit brusc nevoia de a mă odihni:

— Şi unchiul meu gîndeşte ce gîndeşti *dumneata*?

Acum chiar că nu mă mai puteam ridica.

— De unde ştii ce gîndesc eu?

— A, bineînţeles, nu ştiu; doar îmi dau seama că nu mi-ai spus niciodată. Dar mă interesează dacă *dînsul* ştie.

— Ce să ştie, Miles?

— Cum ce? Dacă ştie ce se întîmplă cu mine.

Numaidecît mi-am dat seama că nu-i pot răspunde la această întrebare fără să aduc prejudicii, într-un fel sau altul, patronului meu. Totuşi, mi-am spus că, oricum, sîntem destul de sacrificaţi cu toţii la Bly pentru ca lucrul acesta să-mi poată fi iertat.

— Nu cred că unchiul tău se sinchiseşte prea mult.

La auzul acestor cuvinte, Miles mă privi.

— Şi nu crezi că ar putea fi făcut să se sinchisească?

— În ce fel?

— Cerîndu-i-se să vină aici.

— Şi cine o să-i ceară să vină aici?

— Eu! răspunse băiatul, plin de strălucire şi emfază.

Îmi mai aruncă o privire încărcată de acelaşi subînţeles şi apoi o porni singur, înainte, spre biserică.

XV

Situaţia a fost practic pecetluită din momentul în care eu nu l-am urmat în biserică. Mă lăsam, jalnic, pradă tulburării, dar faptul că eram conştientă de lucrul ăsta nu mă ajuta să-mi revin. Şedeam acolo, pe piatra de mormînt, şi încercam să desluşesc în întregime tîlcul celor spuse de micul meu prieten; în clipa cînd am izbutit să înţeleg totul, găsisem şi scuza pentru absenţa mea de la slujbă, şi anume că ar fi fost ruşinos să ofer asemenea pildă de întîrziere elevilor mei şi celorlalţi credincioşi. Ce mă rodea mai mult era faptul că Miles reuşise să scoată ceva de la mine, şi dovada cea mai bună i-o oferise tocmai această penibilă prăbuşire a mea. Reuşise să afle de la mine că există ceva de care mi-e foarte frică şi că va putea, probabil, să se folosească de această frică, pentru a dobîndi cît mai multă libertate. Mi-era într-adevăr frică, mă temeam să descurc misterul de neîndurat al motivelor pentru care fusese eliminat din şcoală, deoarece îndărătul acestui mister se adunaseră toate celelalte orori. Sosirea unchiului

său pentru a elucida alături de mine toate aceste enigme era o soluţie pe care, la drept vorbind, ar fi trebuit s-o doresc; dar mă simţeam atît de puţin în stare să fac faţă grozăviei şi torturii unei astfel de elucidări, încît pur şi simplu preferam s-o tărăgănez şi să trăiesc de azi pe mîine. Spre adînca mea nelinişte, băiatul era perfect îndreptăţit să-mi spună: „Ori lămureşti cu tutorele meu misterul întreruperii studiilor, ori încetezi de a mă mai sili să duc alături de dumneata o viaţă atît de nefirească pentru un băiat“. Dar lucrul cel mai nefiresc la acest băiat în speţă era subita dezvăluire a unei premeditări şi a unui plan.

Aceasta era descoperirea care într-adevăr mă zdrobise şi mă împiedicase să intru în biserică. Am dat tîrcoale clădirii, şovăind, hărţuită de îndoieli; îmi spuneam că ciocnirea cu băiatul era ireparabilă. Aşadar, nu mai puteam ticlui vreun pretext oarecare ca să intru, şi apoi ar fi însemnat un efort prea dureros să mă fi înghesuit lîngă el în strană; fără îndoială că şi-ar fi strecurat braţul pe sub al meu şi m-ar fi silit să stau acolo un ceas, în contact nemijlocit cu comentariul lui mut asupra discuţiei dinte noi. Pentru prima oară de cînd sosise Miles, simţeam nevoia să fug de el. Cînd m-am oprit sub fereastra înaltă dinspre răsărit şi am ascultat ecoul imnului, am simţit un imbold care m-ar fi putut lesne birui dacă l-aş fi încurajat cîtuşi de puţin. Puteam foarte uşor pune capăt întregului meu infern, plecînd definitiv. Aveam cel mai bun prilej; nu era nimeni de faţă ca să mă oprească; aş fi putut lăsa totul baltă – aş fi putut să întorc spatele şi să bat în retragere. N-ar fi trebuit decît să mă grăbesc puţin, să dau zor cu cele cîteva pregătiri care trebuiau făcute acasă, unde, atîţia dintre servitori aflîndu-se la biserică, puteam fi sigură că nu am să întîlnesc ţipenie de om. Nimeni nu m-ar fi putut condamna dacă fugeam cu disperare de acolo. Să fi dispărut doar pînă la prînz, n-ar fi însemnat să scap. Prînzul urma să aibă loc peste vreo două ore, la sfîrşitul cărora – prevedeam cu claritate – copilaşii ar fi jucat comedia inocentei mirări provocate de absenţa mea din suita lor obişnuită. „Unde-ai fost, obrăznicătură, reao ce eşti? De ce ne-ai necăjit aşa de rău –

ne-ai făcut să nici nu mai putem fi atenţi, ştii? Se poate să ne părăseşti chiar aşa, la uşă?“

Nu mai puteam suporta asemenea întrebări şi nici privirile lor fals drăgălaşe în timp ce m-ar fi supus la interogatoriu; totuşi, această desfăşurare a lucrurilor era atît de inevitabilă, încît, atunci cînd perspectiva ei devenise mai vie, m-am lăsat, în cele din urmă, în voia imboldului. Prima etapă a fost plecarea din preajma bisericii; am ieşit din cimitir şi, reflectînd intens, m-am înapoiat prin parc. Cînd am ajuns acasă mi se părea că sînt hotărîtă să fug. Liniştea duminicală ce domnea afară şi înăuntru şi faptul că nu întîlnisem suflet de om îmi dădeau senzaţia prilejului unic, cel care nu trebuie scăpat. Dacă aveam să isprăvesc repede cu toate aş fi reuşit să plec fără scene, fără vorbe. Trebuia să mă grăbesc însă foarte tare, şi problema cea mai grea de rezolvat era aceea a unui vehicul. Stăteam în hol, şi-mi aduc aminte că, vlăguită de atîtea greutăţi şi obstacole, m-am lăsat jos, pe scară; m-am prăbuşit, cocîrjată, pe prima treaptă, dar, cu o tresărire, mi-am dat seama că e exact locul unde, cu ceva mai mult de o lună în urmă, văzusem, în puterea nopţii, spectrul celei mai înfiorătoare dintre femei, cu spinarea la fel de încovoiată sub povara răului. Această aducere-aminte m-a ridicat în picioare; am urcat scara; m-am îndreptat, ca în transă, spre sala de clasă, unde se aflau cîteva obiecte ce-mi aparţineau şi pe care trebuia să le adun. Dar cînd am deschis uşa am văzut, într-o străfulgerare, că ceaţa care-mi orbise ochii se risipise din nou. Faţă-n faţă cu ceea ce mi-a fost dat să văd, m-am clătinat şi, făcînd un pas îndărăt, mi-am regăsit puterea de rezistenţă.

În lumina clară a zilei am văzut, aşezată la masa mea de lucru, o persoană pe care, dacă n-aş fi trecut prin experienţele precedente, aş fi luat-o la prima vedere drept o slujnică rămasă acasă pentru curăţenie şi care, nesupravegheată, găsindu-se lîngă masa de scris, cu tocurile, cerneala, şi hîrtia, se apucase să compună, cu mare efort, o epistolă către drăguţul ei. Felul cum stătea – cu coatele rezemate de masă şi capul lăsat în palmele ce

i-l susţineau cu osteneală – sugera efort; dar în însăşi clipa cînd mi s-au înfăţişat toate acestea mi-am şi dat seama că, deşi intrasem, persista în mod bizar în aceeaşi atitudine. Apoi, printr-o schimbare de postură, identitatea ei mi se revelă de la sine, fulgerător. Femeia se ridică în picioare, nu pentru că mă auzise, ci cu acea imensă şi de nedescris melancolie a indiferenţei şi a totalei detaşări, şi rămase pe loc, la vreo zece metri depărtare, sub chipul diabolicei mele predecesoare. Tragică şi dezonorată, stătea acolo, în faţa mea; dar, chiar în timp ce o priveam cu ochii împietriţi şi încercam să mi-o întipăresc în memorie, înfricoşătoarea imagine se mistui. Întunecată ca miezul de noapte, în rochia aceea neagră, cu frumuseţea ei lividă şi cu blestemul de nerostit, mă privise îndeajuns pentru a-mi fi comunicat, pare-se, că dreptul ei de a sta la masa mea e acelaşi cu dreptul meu de a sta la masa ei. În aceste clipe mă străbătuse într-adevăr fiorul cumplit de rece al simţămîntului că intrusa eram eu. Protestul sălbatic împotriva acestei impresii mă făcu să-i adresez efectiv cuvintele: „Tu, femeie îngrozitore, nefericită…“. Mi-am auzit cuvintele curmîndu-se într-un vaiet care, răzbind pe uşa deschisă, răsună prin coridorul lung şi prin casa pustie. Mă privi ca şi cum m-ar fi auzit, dar eu îmi revenisem, şi atmosfera se limpezise. O clipă mai tîrziu, în sala de clasă nu mai era decît o lumina poleită a soarelui şi senzaţia mea că am datoria să rămîn.

XVI

Fusesem atît de convinsă că întoarcerea copiilor va fi însoţită de o întreagă demonstraţie, încît m-am simţit iarăşi descumpănită cînd am văzut că absenţa mea e trecută sub totală tăcere. În loc să mă judece, plini de voie bună, şi să mă dezmierde, nu făcură nici o aluzie la dezertarea mea, şi observînd că nici doamna Grose nu scoate o vorbă am început să-i iscodesc faţa. Am făcut-o înadins pentru a mă încredinţa că, într-un fel, o momiseră şi pe ea să tacă; tăcere pe care oricum aveam s-o sparg cu ivirea primului

prilej potrivit. Iar prilejul a apărut înainte de ceai; mi-am asigurat cinci minute de singurătate în odaia ei, scăldată în penumbra amurgului şi într-o aromă de pîine proaspăt coaptă; o încăpere strălucind de curăţenie şi frumos rînduită, în care am găsit-o aşezată, cu o dureroasă placiditate, în faţa focului. Aşa o văd şi acum, aşa o văd parcă cel mai bine, privind flăcările, instalată pe scaunul cu spetează dreaptă, în semiîntunericul irizat ce învăluia odaia, o masivă întruchipare a ceea ce „se pune deoparte“ – a sertarelor închise şi ferecate şi a amorţelii fără de leac.

— Da, mi-au cerut să nu vă spun nimic; şi ca să le fiu pe plac, cît erau ei de faţă – desigur, le-am făgăduit. Dar ce-aţi păţit?

— Am ieşit doar să fac o plimbare. Pe urmă a trebuit să mă întorc pentru a mă întîlni cu o prietenă.

Se arătă surprinsă.

— O prietenă – *dumneavoastră*?

— Da, am şi eu vreo două prietene, am răspuns rîzînd. Dar copii ţi-au indicat vreun motiv?

— Ca să nu pomenesc de plecarea dumneavoastră? Da; mi-au spus că aşa o să vă facă mai multă plăcere. Vă face mai multă plăcere?

Expresia feţei mele o pusese pe gînduri.

— Nu. Îmi face mai multă neplăcere. După un moment, am adăugat însă: Ţi-au explicat şi de ce o să-mi facă mai multă plăcere?

— Nu; domnişorul Miles mi-a spus doar atît: „Nu trebuie să facem nimic ce nu-i place ei!“.

— Bine-ar mai fi fost să fie într-adevăr aşa! Şi Flora ce-a spus?

— Domnişoara Flora a fost aşa de dulce! A spus: „Sigur că da, sigur că da!“… iar eu am spus la fel.

Am cugetat o clipă.

— Şi dumneata ai fost aşa de dulce!… Parcă vă aud pe toţi! În orice caz, între mine şi Miles totul a fost dat pe faţă.

— Dat pe faţă? Tovarăşa mea făcu ochii mari. Dar ce anume, domnişoară?

— Totul. Nu are importanţă. M-am hotărît. Află, draga mea, că m-am întors acasă pentru a avea o discuţie cu domnişoara Jessel.

Mă deprinsesem ca înainte de a rosti vorbe de felul ăsta s-o ţin literalmente bine în mînă pe doamna Grose; astfel încît şi de data asta, deşi pleoapele îi tremurară la auzul numelui, am reuşit s-o menţin relativ fermă.

— O discuţie? Vreţi să spuneţi că a vorbit?!

— Asta a fost. Cînd m-am întors, am găsit-o aici, în clasă.

— Şi ce-a spus?

Îmi răsună parcă şi acum în urechi glasul acestei femei cumsecade şi candoarea uimirii ei.

— Că se chinuieşte…

Cuvintele acestea ţineau de un adevăr care-i tăia răsuflarea, în timp ce încerca să completeze relatarea mea:

— Vreţi să spuneţi, bîigui, că din pricina celui pierdut?

— A celui pierdut. A celui blestemat. Şi de asta, ca să-şi mai potolească durerea…

Am simţit, la rîndul meu, cum mă părăsesc puterile în faţa grozăviei căreia voiam să-i dau glas.

Dar tovarăşa mea, cu lipsa ei de imaginaţie, mă îmboldi:

— Ei, şi ca să-şi mai potolească durerea…?

— O vrea pe Flora.

Aşa cum am presupus, doamna Grose ar fi picat acolo pe loc dacă nu aş fi fost pregătită. Ca dovadă că eram pregătită, am izbutit s-o ţin locului.

— Aşa cum ţi-am spus însă, lucrul n-are nici o importanţă.

— Pentru ca v-aţi hotărît! Dar la ce v-aţi hotărît?

— La orice.

— Şi ce numiţi „orice“?

— Să-l chem pe unchiul lor.

— Oh, domnişoară, vă implor s-o faceţi! izbucni prietena mea.

— Am s-o fac, *am s-o fac*! Văd că-i singura cale. Lucrul „dat pe faţă“ între mine şi Miles, aşa cum ţi-am spus, este convingerea lui că eu mă tem să-i chem unchiul aici – şi Miles are anumite planuri cum să profite de slăbiciunea mea –, dar o să vadă că s-a înşelat. Da, da; unchiul său va afla aici, pe loc, de la mine (şi chiar în faţa băiatului, dacă e nevoie) că pricina pentru care m-am făcut vinovată de a nu fi întreprins nimic în privinţa şcolii…

— Da, domnişoară, mă îndemnă tovarăşa mea.

— A fost grozăvia aceea…

Interveniseră atîtea grozăvii pentru biata mea colegă, încît nedumerirea ei era explicabilă.

— Dar… care dintre ele?

— Cum aşa? Scrisoarea de la şcoală.

— O să i-o arătaţi stăpînului?

— Ar fi trebuit să fac asta de la bun început.

— O, nu, spuse doamna Grose cu hotărîre.

— Am să-i spun limpede, am continuat fără cruţare, că nu-mi pot asuma răspunderea alegerii unei şcoli pentru un copil eliminat…

— Dintr-o cauză de care habar n-avem, declară doamna Grose.

— Pentru o ticăloşie. Pentru ce altceva, cînd e atît de inteligent şi de frumos şi de desăvîrşit?

E cumva greu de cap? E dezordonat? E schilod? E bicisnic? E un copil minunat… aşa încît nu poate fi vorba decît de *asta*; şi asta va deschide întreaga chestiune. În fond, am adăugat, e vina unchiului lor. Dacă i-a lăsat pe mîna unor astfel de oameni…!

— Stăpînul nu i-a cunoscut nici cît negru sub unghie. Vina e a mea.

Se făcuse albă ca varul.

— Dumitale nu ţi se poate reproşa nimic!

— Copiilor nu li se poate reproşa nimic! îmi răspunse solemn.

O bucată de vreme am rămas tăcută; ne priveam una pe cealaltă.

— Atunci, ce să-i spun?

— Dumneavoastră nu trebuie să-i spuneţi nimic. *Eu* o să-i spun.

I-am cîntărit cuvintele.

— Vrei să spui că ai să-i scrii…? Apoi, amintindu-mi că nu ştie carte, mi-am reţinut vorba. Cum comunici cu dînsul?

— Am să-i spun vecinului. *El* scrie.

— Şi ai de gînd să-i ceri să scrie toată povestea noastră?

Întrebarea avea o notă mai ascuţit sarcastică decît aş fi dorit şi o făcu, după o clipă, să cedeze, renunţînd să se menţină consecventă. Ochii îi erau din nou plini de lacrimi.

— Ah, domnişoară, dumneavoastră o să-i scrieţi!

— Bine – diseară, am răspuns în cele din urmă. Şi cu asta ne-am despărţit.

XVII

În seara aceea am mers atît de departe, încît am făcut un început de scrisoare. Vremea se înăsprise din nou, se stîrnise vîntoasă, şi, aşezată în odaia mea, la lumina lămpii, în timp ce Flora dormea liniştit în patul alăturat, am stat îndelung în faţa unei foi albe de hîrtie, ascultînd răpăiala ploii şi mugetul rafalelor de vînt. În cele din urmă, am luat o lumînare şi am ieşit din cameră. Am străbătut coridorul şi am ascultat la uşa lui Miles. Obsesia mea fără margini îmi dădea ghes să caut a surprinde vreun semn care l-ar fi trădat că nu doarme, şi într-adevăr, am auzit un zgomot, dar nu cel aşteptat. Am auzit pur şi simplu clinchetul vocii lui.

— Hei, care eşti acolo – vino înăuntru! O rază de bucurie în beznă!

Am intrat, cu lumînarea în mînă, şi l-am găsit în pat, complet treaz, dar foarte dezinvolt.

— Ce ţi-ai pus în gînd? mă întrebă cu voie bună atît de prietenoasă, încît mi-am spus că de-ar fi fost prezentă doamna Grose ar fi putut căuta mult şi bine vreo dovadă a ceva ce fusese „dat pe faţă“ între noi.

M-am aplecat asupră-i, luminîndu-l cu flacăra lumînării.

— Cum de-ai ştiut că mă aflam la uşă?

— Te-am auzit, bineînţeles. Îţi închipui că nu faci zgomot? Tropăi ca un regiment de cavalerie! răspunse cu un rîs strălucitor.

— Deci nu dormeai?

— Nu prea! Stau treaz şi mă gîndesc.

Pusesem intenţionat lumînarea puţin mai la o parte, şi apoi, cum îmi întindea mîna, în felul lui prietenos de altădată, m-am aşezat pe marginea patului.

— Şi la ce te gîndeşti? l-am întrebat.

— Draga mea, la ce altceva din lume m-aş putea gîndi, dacă nu *la dumneata*?

— Ah, mîndria pe care mi-o inspiră aprecierea ta nu merită asemenea sacrificiu. Aş fi preferat să dormi.

— Da, dar ştii, mă mai gîndesc la istoria asta a noastră, atît de ciudată.

Am simţit răceala mîinii lui mici şi puternice.

— La ce istorie ciudată, Miles?

— La felul în care te ocupi de mine. Şi la tot restul.

Mi-am ţinut o clipă răsuflarea; flacăra lumînării răspîndea destulă lumină ca să-l pot vedea cum îmi zîmbeşte de pe pernă.

— Ce înţelegi prin „tot restul“?

— Lasă, că ştii dumneata, ştii dumneata!

Timp de un minut nu am putut scoate un sunet, deşi simţeam, aşa cum stam ţinîndu-i mîna şi privindu-ne ochi în ochi, că tăcerea mea are semnificaţia unei depline recunoaşteri a învinuirii pe care mi-o aducea şi că nimic din lumea reală nu putea fi în clipa aceea mai ireal decît postura noastră.

— Desigur că ai să te întorci la şcoală, i-am spus, din moment ce asta te frămîntă. Dar nu la şcoala unde ai fost pînă acum – trebuie să găsim o alta, una mai bună. Cum puteam şti că te preocupă lucrul ăsta, din moment ce nu mi-ai spus niciodată? – o dată nu mi-ai pomenit măcar un cuvînt!

Faţa lui, iluminată, atentă, încadrată de albul mat al pernei, îl făcu o clipă să pară la fel de neajutorat ca un micuţ bolnav abătut într-un spital de copii; şi cînd mi se năzări această asemănare, aş fi dat tot ce aveam pe lume să fi fost într-adevăr infirmiera sau sora de caritate care l-ar fi putut ajuta să se tămăduiască. Ei bine, poate că şi aşa cum stăteau lucrurile reuşeam încă să-i mai fiu de folos!

— Ştii că nu mi-ai povestit niciodată despre şcoala ta – despre cea veche; că nici n-ai adus vreodată vorba despre ea?

Păru să se mire; zîmbi cu aceeaşi drăgălăşenie. Dar, evident, căuta să cîştige timp; aştepta, solicita o îndrumare.

— Zău, nu ţi-am vorbit?

Dar nu *eu* eram cea solicitată să-l îndrum, ci fantoma de care mă ciocnisem.

Şi în timp ce înţelegeam asta, ceva din tonul şi din expresia feţei lui făcu să mi se strîngă inima de o durere necunoscută pînă atunci; era atît de mişcător să vezi cum creierul ăsta mic şi buimăcit şi resursele lui copilăreşti erau forţate, sub vraja în puterea căreia se aflau, să joace rolul inocenţei şi al consecvenţei logice!

— Nu, niciodată din clipa în care te-ai întors. Nu mi-ai pomenit niciodată de vreun profesor, de vreun coleg sau de cea mai măruntă întîmplare de la şcoală. Niciodată, micuţule Miles, nu, niciodată, nu mi-ai oferit cea mai vagă idee despre *ce-ar fi putut* să se întîmple acolo. Aşadar, îţi poţi imagina că eu nu ştiu absolut nimic. Cu excepţia izbucnirii tale de azi-dimineaţă, niciodată, din primul ceas cînd te-am cunoscut, nu ai făcut vreo aluzie la ceva din ce ţi s-a întîmplat pînă acum. Păreai să accepţi atît de total prezentul!

Era extraordinar cum convingerea mea absolută cu privire la secreta lui precocitate (sau oricum altfel putea fi definită otrava unei influenţe al cărei nume nici nu cutezam să-l formulez pe de-a-ntregul) îl făcea să-mi apară – în ciuda suflului vag al tulburării sale lăuntrice – la fel de accesibil ca şi o persoană matură, mi-l impunea aproape ca pe-un intelect egal.

— Credeam că vrei ca lucrurile să continue aşa cum sînt, am adăugat.

M-a frapat roşeaţa uşoară care-i coloră obrajii la auzul cuvintelor mele. Clătină slab din cap, ca un convalescent uşor obosit.

— Nu vreau… nu vreau. Vreau să plec.

— Te-ai plictisit de Bly?

— O, nu, îmi place la Bly.

— Atunci…?

— Of, *dumneata* ştii de ce are nevoie un băiat.

Simţeam că nu ştiu chiar atît de bine ca Miles şi am căutat un refugiu vremelnic:

— Vrei să pleci la unchiul tău?

Îşi agită din nou, pe pernă, drăgălaşa lui faţă ironică.

— Ah, să nu crezi că scapi doar cu atît!

Am rămas tăcută o clipă şi cred că de astă dată eu am fost cea care a roşit.

— Dragul meu, nu vreau să scap!

— Nu poţi scăpa, chiar dacă vrei. Nu poţi, nu poţi!… Zăcea întins, privindu-mă fix cu ochii lui frumoşi. Unchiul meu trebuie să vină aici şi trebuie să clarifici lucrurile cu el.

— Dacă o să le clarificăm, am răspuns cu oarecare inspiraţie, poţi fi sigur că rezultatul va fi plecarea ta de la Bly.

— Bine, dar nu înţelegi că asta-i exact ceea ce urmăresc? Va trebui să-i explici… cum de-ai lăsat totul baltă, va trebui să-i explici o sumedenie de lucruri!

Euforia cu care rosti toate acestea mă ajută, într-un fel, să-l înfrunt în continuare.

— Şi cîte va trebui să-i explici *tu*, Miles? Sînt unele lucruri pe care va trebui să i le explici tu.

Cumpăni o clipă.

— Probabil. Dar ce lucruri?

— Cele despre care nu mi-ai vorbit niciodată mie. Ca să poată hotărî cum să procedeze cu tine.

Nu te poate trimite înapoi…

— O, nici nu vreau să mă duc înapoi! îmi curmă vorba. Vreau un orizont nou.

O spuse cu o admirabilă seninătate, cu o reală şi ireproşabilă bucurie; fără îndoială că tocmai această notă m-a făcut să mă gîndesc la durerea atroce, la nefireasca tragedie copilărească prin care ar trece dacă ar reapărea la şcoală, la sfîrşitul acestor trei luni, cu toată bravada lui şi cu întreaga-i dezonoare. M-a cotropit gîndul că niciodată nu voi fi în stare să rabd asemenea durere şi m-am lăsat în voia sentimentelor. M-am avîntat şi l-am strîns în braţe, cuprinsă de milă şi duioşie.

— Micuţul meu Miles, dragul, micuţul, scumpul meu Miles!…

Mi-am lipit faţa de obrazul lui şi îmi îngădui să-l sărut, tratîndu-mă cu o amuzată indulgenţă:

— Ei, ce s-a întîmplat, bătrînă doamnă?

— Nu există nimic… absolut nimic ce-ai dori să-mi spui?

Se răsuci puţin cu faţa spre perete, şi îşi ridică o mînă, privindu-şi-o, aşa cum fac adesea copiii bolnavi.

— Ţi-am spus… ţi-am spus azi-dimineaţă.

Doamne, cîtă milă îmi inspira!

— Că vrei să nu te mai sîcîi? Îşi întoarse acum ochii spre mine, ca o recunoaştere a faptului că-l înţelegeam; apoi răspunse cu aceeaşi blîndeţe:

— Că vreau să mă laşi în pace.

Vorbele lui erau pătrunse de o ciudată demnitate, ceva care mă făcu să-l eliberez din strînsoarea braţelor şi totuşi, după ce m-am ridicat în picioare, să rămîn lîngă pat. Dumnezeu mi-e martor că nu voiam să-l plictisesc, dar simţeam că întorcîndu-i pur şi simplu spatele ar fi însemnat să-l abandonez sau, ca să mărturisesc sincer, să-l pierd.

— Tocmai am început o scrisoare adresată unchiului tău, i-am spus.

— Bine; atunci, termin-o!

Am aşteptat o clipă.

— Ce s-a întîmplat înainte?

Îşi ridică din nou privirile.

— Înainte de ce?

— Înainte de întoarcerea ta. Şi înainte de plecarea ta.

Rămase un timp fără să scoată o vorbă, dar continuînd să mă privească în ochi.

— Ce s-a întîmplat?

Tonul cuvintelor lui, în care mi se părea că disting, pentru prima oară, un imperceptibil tremur de conştientă acceptare, mă făcu să cad în genunchi lîngă pat şi să mă agăţ din nou de şansa de a-l redobîndi.

— Micuţul meu drag, micuţul meu drag, dac-ai putea şti cît vreau să te-ajut! Numai asta mă face să stărui, nimic decît această dorinţă, şi mi-aş da mai curînd viaţa decît să-ţi pricinuiesc vreo durere sau să-ţi fac vreun rău – mi-aş da mai curînd viaţa decît să ştiu că s-a atins cineva de un fir de păr din capul tău. Micul, dragul meu Miles – da, pînă la urmă am spus-o, chiar dacă riscam să merg prea departe – nu vreau decît să mă ajuţi să te salvez!

Dar o clipă mai tîrziu am ştiut că mersesem prea departe. Răspunsul la implorarea mea a fost instantaneu, dar a venit sub forma unui cumplit suflu rece, o rafală de aer îngheţat şi o zguduire atît de năprasnică, de parcă fereastra s-ar fi făcut ţăndări sub răbufnirile vîntului sălbatic. Băiatul scoase un strigăt ascuţit, care, pierzîndu-se în vălmăşagul de bubuituri şi zgîlţîieli, putea fi luat cu uşurinţă, deşi mă aflam atît de aproape, drept o exclamaţie

fie de triumf, fie de groază. Am sărit în picioare, conştientă de un întuneric compact. Am rămas nemişcată o clipă, privind în jur şi constatînd că perdelele trase nu se clintiseră şi fereastra era bine închisă. Atunci am strigat:

— Dar cum s-a stins lumînarea?

— Eu am suflat în ea, dragă, mi-a răspuns Miles.

XVIII

— A doua zi, după terminarea lecţiilor, doamna Grose pîndi un moment în care să-mi şoptească:

— Aţi scris, domnişoară?

— Da, am scris.

Dar nu i-am adăugat deocamdată că scrisoarea, pecetluită şi cu adresa notată, se găsea încă în buzunarul meu. Era timp destul pînă cînd urma să se ducă în sat comisionarul nostru. Niciodată elevii mei nu-mi făcuseră parte de o mai strălucită, o mai exemplară dimineaţă de lecţii. Părea că-şi dăduseră amîndoi osteneala să scînteieze, punînd în umbră urmele oricărei recente fricţiuni. Efectuaseră cele mai ameţitoare tumbe aritmetice, avîntîndu-se chiar în afara spaţiului strîmt al posibilităţilor *mele*, şi interpretaseră, mai bine dispuşi ca oricînd, farse geografice şi istorice. Era ostentativă mai ales la Miles dorinţa de a demonstra cu cîtă uşurinţă mă poate lăsa în urmă. În amintirile mele, copilul acesta trăieşte într-adevăr într-o îmbinare de frumuseţe şi suferinţă imposibil de zugrăvit prin cuvinte; orice mişcare a lui era plină de o distincţie cu totul specifică; nicicînd un asemenea omuleţ, care unui ochi neiniţiat i-ar fi apărut drept o întrupare a onestităţii şi a spiritului de independenţă, nu putea fi un mai abil şi un mai extraordinar mic *gentleman*. Trebuia să mă păzesc în permanenţă de a cădea în admiraţia contemplativă spre care mă simţeam atrasă, deşi ochiul meu era iniţiat; trebuia într-una să-mi strunesc privirea iscoditoare şi să-mi

înăbuş suspinul descurajat cu care, în mod constant, gîndurile mele atacau şi totodată respingeau enigma a ceea ce putuse săvîrşi un asemenea mic *gentleman* pentru a-şi fi atras o sancţiune. Să presupunem că, prin miracolul demonic pe care-l cunoşteam, i se deschiseseră căile imaginaţiei către toate deprinderile mîrşave; dar întregul meu simţ al dreptăţii ţipa după o dovadă că, într-adevăr, imaginaţia fusese concretizată în fapt.

În orice caz, niciodată nu s-a arătat mai mult a fi un mic *gentleman* decît în această zi oribilă, cînd, după masa luată foarte devreme, a venit la mine să mă întrebe dacă n-aş vrea să-mi cînte o jumătate de ora la pian. Cînd David i-a cîntat lui Saul[5] nu cred că a dat dovadă de o mai subtilă alegere a momentului potrivit. Era într-adevăr o fermecătoare desfăşurare de tact, de mărinimie, era ca şi cînd mi-ar fi spus deschis: „Adevăraţii cavaleri, despre care ne place să citim, nu împing niciodată prea departe un privilegiu cucerit. Ştiu ce gîndeşti acum; îţi spui că pentru a fi lăsată dumneata în pace şi a nu fi urmărită de mine vei înceta să mă supraveghezi şi să-mi spionezi mişcările, n-ai să mă mai ţii lipit de fusta dumitale, ai să mă laşi să plec şi să vin, după voie. Ei iată, după cum vezi, «vin», dar nu plec! Voi avea timp destul pentru asta. Tovărăşia dumitale îmi face o reală plăcere, şi am ţinut doar să-ţi arăt că am luptat pentru un principiu!“.

E lesne de închipuit că n-am putut rezista unei asemenea chemări şi n-am întîrziat să-l însoţesc pe Miles, cu mîna în mîna lui, spre sala de clasă. Se aşeză la pianul vechi şi cîntă cum nu mai cîntase niciodată; iar dacă există unii dintre dumneavoastră care gîndesc că mai bine ar fi bătut o minge de fotbal, nu pot decît să le răspund că au perfectă dreptate, pentru că, după un timp pe care, sub incantaţia muzicii, am uitat să-l mai măsor, am tresărit cu senzaţia stranie că adormisem în post. Eram după masa de prînz, şedeam lîngă focul din sala de clasă, totuşi nu mă lăsasem nici o clipă realmente furată de somn; mă făcusem însă vinovată de ceva mult mai condamnabil şi mă lăsasem furată de uitare. Unde a fost Flora în tot acest

timp? Cînd i-am pus lui Miles întrebarea, continuă un minut să mai cînte, înainte de a-mi răspunde:

— Bine, draga mea, de unde vrei să ştiu *eu*? şi apoi izbucni într-un rîs fericit, care se prelungi pe dată în cîntat incoerent, extravagant, de parcă s-ar fi acompaniat vocal.

M-am dus direct în camera mea, dar fetiţa nu era acolo; apoi, înainte de a coborî scările, am aruncat o privire prin diverse alte încăperi. Cum n-am găsit-o nicăieri, mi-am spus că o fi desigur cu doamna Grose, pe care m-am dus s-o caut, pentru a mă asigura că nu greşesc. Am găsit-o pe doamna Grose instalată în acelaşi loc ca şi cu o seară înainte, dar la întrebarea mea repezită îmi răspunse printr-o totală şi speriată ignoranţă. Îşi închipuise că după prînz luasem amîndoi copiii cu mine; şi era în dreptul ei să-şi închipuie astfel, fiindcă nu mi se mai întîmplase pînă atunci să las fetiţa să se îndepărteze fără a-mi lua dinainte măsuri de precauţie. Desigur, se putea să fie împreună cu vreuna dintre slujnice, aşa încît primul lucru pe care-l aveam de făcut era s-o căutăm fără să ne arătăm alarmate. Stabilirăm iute între noi lucrul acesta; dar cînd, la zece minute după aranjamentul nostru, ne întîlnirăm în hol, nu ne puturăm raporta una celeilalte decît că cercetările noastre camuflate dăduseră greş. Timp de un minut rămaserăm acolo, neobservate, schimbînd între noi spaime mute; simţeam acum interesul arzător cu care prietena mea răspundea tuturor destăinuirilor ce-i făcusem de la bun început.

— O fi pe sus, spuse numaidecît, o fi printr-o cameră pe unde n-aţi căutat-o.

— Nu, nu-i prin apropiere. Convingerea mea era formată. A ieşit afară.

Doamna Grose se zgîi la mine.

— Fără pălărie?

Fireşte că şi înfăţişarea mea era grăitoare.

— Femeia aceea nu umblă întotdeauna fără pălărie?

— E cu *dînsa*?

— E cu dînsa! am spus. Trebuie să le găsim!

Îmi ţineam mîna pe braţul prietenei, dar în faţa perspectivei pe care o căpăta situaţia, doamna Grose nu se grăbi să răspundă la strînsoarsa mea. Dimpotrivă, lungea vorba, stînd locului, cu toată stîngăcia ei.

— Şi unde-i domnişorul Miles?

— O, el e cu Quint. În sala de clasă.

— Dumnezeule, domnişoară! Îmi dădeam seama că punctul meu de vedere – şi în consecinţă, presupun, şi tonul vorbelor – erau mai pătrunse ca oricînd de calmul certitudinii.

— Şiretlicul le-a reuşit, am continuat, şi-au înfăptuit cu succes uneltirea. A găsit mijlocul cel mai ceresc ca să-mi distragă atenţia, în timp ce Flora pleca.

— Ceresc? repetă uluită doamna Grose.

— Drăcesc, atunci! am răspuns aproape cu veselie. Şi în acelaşi timp şi-a aranjat interesele lui. Vino odată!

Privi neputincioasă spre apartamentul de sus.

— Şi-l lăsaţi pe băiat…

— Atîta timp cu Quint? Da – acum nu mă mai interesează.

În asemenea momente, doamna Grose sfîrşea întotdeauna prin a-mi prinde mîna, şi astfel izbuti şi de data asta să mă reţină pe loc. Dar după ce-şi gîfîi mirarea provocată de subita mea resemnare, întrebă cu grabă:

— Din cauza scrisorii?

Drept răspuns, mi-am pipăit repede buzunarul, căutînd scrisoarea, am scos-o afară, i-am arătat-o şi, eliberîndu-mă din strînsoarea ei, am pus-o pe masa mare din hol.

— O s-o ia Luke, am spus cînd m-am întors.

Apoi m-am îndreptat spre uşa de la intrare şi am deschis-o; mă şi aflam pe trepte.

Tovarăşa mea şovăia încă: furtuna care bîntuise peste noapte şi în zori se domolise, dar după-amiaza era umedă şi cenuşie. Ajunsesem pe alee, cînd

doamna Grose se ivi în prag.

— Plecaţi fără să puneţi nimic pe dumneavoastră?

— Ce importanţă are, din moment ce aşa a plecat şi fetiţa? N-am timp să mă îmbrac, am strigat, şi dacă dumneata nu poţi altfel, atunci nu te mai aştept. Încearcă, între timp, să vezi ce-i pe sus.

— Cu *ei*?

Oh, gonită de ideea asta, sărmana femeie m-a ajuns din urmă într-o clipită.

XIX

Ne-am dus direct spre lac, cum i se spunea la Bly – şi cred că pe drept cuvînt –, deşi acum am impresia că e posibil să fi fost de fapt o fîşie de apă mult mai puţin însemnată decît apărea ochiului meu de om neumblat. Cunoştinţele mele în materie de lacuri erau foarte sărace şi, oricum, în rarele ocazii cînd consimţisem, sub protecţia elevilor mei, să-i străbat suprafaţa vîslind în bărcuţa veche, cu fundul plat, care zăcea ancorată la ţărm pentru folosinţa noastră, eleşteul de la Bly mă impresionase atît prin întinderea, cît şi prin învolburarea apelor sale. Debarcaderul obişnuit se afla doar la o jumătate de milă distanţă, dar aveam convingerea intimă că, oriunde s-o fi găsind, Flora nu era prin apropierea casei. Nu de dragul unei aventuri mărunte mă trăsese ea pe sfoară, şi apoi, din ziua marii aventuri pe care o împărtăşisem cu ea la marginea lacului, observasem că în plimbările noastre mă atrăgea într-una spre un anumit sector. De asta am împins-o acum pe doamna Grose într-o direcţie bine definită, şi de îndată ce-şi dădu seama încotro o duc îmi opuse o rezistenţă care-mi dovedi că din nou nu se dumireşte:

— Mergeţi spre apă, domnişoară?… Credeţi că e *în*?…

— S-ar putea să fie, deşi adîncimea lacului e pretutindeni mică, cred. Dar mi se pare mai probabil s-o găsim în locul de unde, în ziua aceea, am

văzut amîndouă cele ce ţi-am povestit.

— Atunci cînd s-a făcut că nu vede…?

— Şi cu ce uimitoare stăpînire de sine! De atunci, într-una am simţit că vrea să se întoarcă acolo, singură. Şi acum, fratele ei i-a creat posibilitatea.

Doamna Grose se opri locului.

— Credeţi că într-adevăr copiii *discută* despre dînşii?

Puteam să-i răspund cu toată siguranţa:

— Îşi spun între ei lucruri care dacă le-am auzi ar face să ni se încreţească pielea pe noi.

— Şi dacă fetiţa e acolo…?

— Ei?

— Atunci, e şi domnişoara Jessel?

— Fără îndoială. Ai să vezi.

— Oh, mulţumesc! strigă prietena mea, proptindu-se atît de zdravăn pe picioare, încît, cînd mi-am dat seama, am pornit-o iar de una singură.

Totuşi, cînd am ajuns la eleşteu se afla din nou în urma mea şi am înţeles că, indiferent de ce-ar fi putut să se întîmple persoanei mele, i se părea mai puţin primejdios să-mi ţină tovărăşie decît să rămînă singură. Scoase un geamăt de uşurare cînd, ajunse în partea de unde aveam priveliştea întregului lac, nu zărirăm copilul. Nu se vedea nici urmă de Flora pe malul unde observasem uimitoarea ei comportare şi nici pe partea cealaltă, care cu excepţia unei fîşii golaşe, de vreo douăzeci de metri, era toată acoperită de o pădurice deasă, ce cobora pînă la apă. Eleşteul, de formă lunguiaţă, avea o lăţime atît de redusă în comparaţie cu lungimea, încît atunci cînd nu-i observai capetele îl puteai lua drept un rîuleţ. Am cuprins din ochi întinderea pustie şi am simţit gîndurile pe care privirile prietenei mele încercau să mi le sugereze. Ştiam ce gîndeşte şi i-am răspuns clătinînd din cap:

— Nu, nu; aşteaptă! A luat barca.

Tovarăşa mea îşi plimbă ochii spre debarcaderul gol şi apoi din nou pe suprafaţa lacului.

— Atunci, unde-i barca?

— Faptul că n-o vedem e cea mai sigură dovadă. A folosit-o ca să traverseze, şi pe urmă a ascuns-o bine.

— Singură… un copil ca ăsta?

— Nu e singură, şi apoi, în asemenea clipe nu e copil: e o femeie bătrînă, bătrînă.

Am scrutat întreaga parte de ţărm care putea fi cuprinsă cu vederea, în timp ce doamna Grose se afunda din nou, fără să crîcnească, în hăul de ciudăţenii cu care o inundam: i-am atras atenţia că e foarte posibil ca barca să fi fost ascunsă în adăpostul format de o scobitură a ţărmului, o crestătură aflată de partea cealaltă şi mascată de un ieşind al malului şi de un mănunchi de copaci crescuţi chiar la marginea apei.

— Dar dacă barca-i acolo, unde poate fi *ea*? întrebă colega mea, frămîntată de îngrijorare.

— Tocmai asta trebuie să aflăm, am răspuns pornind mai departe,

— Cum să aflăm, înconjurînd tot lacul?

— Desigur, oricît de departe s-o fi găsind. N-o să ne ia mai mult de zece minute, dar pesemne că-i destul de departe dacă fetiţa a preferat să nu ocolească pe jos. A traversat de-a dreptul.

— Fir-ar să fie! strigă din nou prietena mea.

De fiecare dată era depăşită de înlănţuirea deducţiilor mele logice. Se tîrî şi acum după mine, şi cînd ajunserăm pe la jumătatea drumului – un ocol întortocheat, obositor, printr-un teren desfundat şi pe o potecă năpădită de bălării – m-am oprit ca s-o las să-şi tragă sufletul. Plină de recunoştinţă, am sprijinit-o cu braţul, asigurînd-o că mi-e de mare ajutor, apoi am pornit din nou la drum, şi cîteva minute mai tîrziu am ajuns într-un punct din care am descoperit barca zăcînd acolo unde bănuisem eu. În mod intenţionat, fusese cît mai mult ascunsă vederii şi era legată de parul unui zăplaz care în

locul acela cobora pînă la apă şi ajutase, probabil, la debarcare. Privind cele două vîsle scurte şi groase, bine rezemate, am recunoscut că e într-adevăr o ispravă miraculoasă pentru o fetiţă nevîrstnică; dar ajunsesem să mă obişnuiesc cu miracolele şi mă minunasem în faţa prea multor înfăptuiri şi mai năstruşnice. Zăplazul avea o portiţă, pe unde intrarăm şi care, cît ai clipi, ne scoase în cîmp deschis. Apoi: „Uite-o!“ exclamarăm amîndouă o dată.

În faţa noastră, la mică depărtare, Flora şedea în iarbă şi zîmbea, ca şi cum reprezentaţia ar fi fost acum completă. Primul lucru pe care-l făcu fu să se aplece şi să culeagă o frunză mare şi urîtă de ferigă uscată, ca şi cum special pentru asta venise pînă aici. Am simţit imediat că ieşise de curînd din pădurice. Ne aşteptă, fără să facă nici un pas în întîmpinarea noastră; era conştientă de gravitatea cu care ne apropiam noi de ea. Zîmbea şi zîmbea într-una, pînă am ajuns faţă-n faţă; şi totul se înfăptuia într-o tăcere intensă, prevestitoare de rele. Doamna Grose fu prima care rupse vraja: se aruncă în genunchi şi trăgînd fetiţa la piept îi strînse într-o lungă îmbrăţişare trupuşorul fragil, supus. În timpul acestui spasm mut, eu nu făceam decît să privesc – şi cu atît mai încordat cu cît o vedeam pe Flora trăgînd cu ochiul spre mine, peste umărul tovarăşei noastre. Acum, totul era foarte grav – orice licărire de glumă se stinsese; dar toate astea nu făceau decît să ascută durerea cu care o invidiam în clipa aceea pe doamna Grose pentru simplitatea relaţiilor *ei*. În tot acest timp nu se mai petrecu nimic între noi în afară de faptul că Flora aruncă din nou pe jos feriga aceea stupidă. Ne comunicasem virtual, una celeilalte, că pretextele deveniseră acum inutile. Cînd, în cele din urmă, doamna Grose se ridică în picioare, ţinea fetiţa de mînă, astfel încît amîndouă se găseau în faţa mea; şi ciudata reţinere dintre noi fu şi mai accentuată de privirea deschisă pe care mi-o aruncă buna femeie, părînd să-mi spună: „Să fiu a naibii dacă deschid *eu* vorba!“. Flora fu prima care rupse tăcerea, privindu-mă cu o mirare candidă. Se minună văzîndu-ne fără paltoane, cu capetele descoperite!

— Dar unde v-aţi lăsat hainele?

— Acolo unde le-ai lăsat tu pe ale tale, drăguţa mea, i-am replicat prompt.

Îşi recăpătase veselia şi păru să considere răspunsul mulţumitor.

— Şi unde e Miles? continuă.

În mica bravură a acestei întrebări era ceva care mă ului cu totul: aceste patru cuvinte ale ei au fost scînteierea fulgerătoare a săbiei trase din teacă, brînciul dat cupei pe care de săptămîni şi săptămîni mîna mea o ţinea în sus, plină ochi, şi pe care acum, chiar înainte de a fi vorbit, o simţisem că se revarsă într-un potop:

— Îţi spun dacă şi tu îmi spui *mie*… m-am ascultat rostind, şi apoi am auzit şi tremurul în care mi s-a spart vocea.

— Ce anume?

Spaima de pe chipul doamnei Grose îmi orbea ochii, dar acum era prea tîrziu, aşa că am răspuns frumos de tot.

— Dacă-mi spui, comoara mea, unde e domnişoara Jessel.

XX

Ca şi atunci în cimitir, cînd discutasem cu Miles, totul fusese dat în vileag. Oricît mă mîndrisem eu cu faptul că numele acesta nu fusese pronunţat nici măcar o dată între noi, expresia imediată, ca lovită de trăsnet, de pe faţa copilului îmi dovedi că ruperea tăcerii se asemuia cu spargerea unui geam într-o mie de cioburi. Se întrepătrunse cu strigătul scos în aceeaşi clipă de doamna Grose, care încerca parcă să ţină piept violenţei mele – un ţipăt de fiinţă hăituită, sau mai curînd lovită; după cîteva clipe însă i se adăugă zbaterea mea spasmodică. Îmi încleştai mîna pe braţul doamnei Grose.

— E acolo, e acolo!

În faţa noastră, pe malul celălalt, stătea domnişoara Jessel, întocmai cum stătuse şi data trecută, şi îmi amintesc, în chip ciudat, cum prima mea reacţie a fost o senzaţie de triumf că în sfîrşit puteam aduce o dovadă. Se ivise acolo, deci eu nu eram nici sadică, nici nebună. Se ivise acolo pentru sărmana, înfricoşata doamnă Grose, dar se ivise mai mult pentru Flora; şi nici una dintre clipele ce au alcătuit infernalul răstimp petrecut de mine acolo n-a fost poate atît de extraordinară ca aceea în care i-am trimis conştient nălucii – cu senzaţia că, aşa cum era ea, demon livid şi nesăţios, va sesiza totuşi şi va înţelege – un nearticulat mesaj de recunoştinţă. Se înălţase, dreaptă, chiar pe locul de unde eu şi doamna Grose tocmai plecaserăm, emanînd întreaga intensitate a dorinţelor din care nu lipsea un dram din tot ce înseamnă ticăloşie. Şocul viziunii şi tulburarea mă zăpăciră doar cîteva clipe, în care privirea buimacă îndreptată de doamna Grose înspre locul indicat de degetul meu întins îmi apăru ca un semn neîndoielnic că în sfîrşit vede şi ea, în timp ce ochii mi se îndreptară precipitat spre copil. Revelaţia felului în care reacţiona Flora mă răscoli însă mult mai mult, fiindcă mă aşteptasem s-o văd agitată, dar nu consternată. Pregătită şi pusă în gardă de venirea noastră, eram sigură că nu se va trăda prin nimic; de aceea, m-am simţit pe loc zguduită descoperind la ea singura reacţie la care nici nu mă gîndisem. Să-i văd feţişoara roză, pe care nu tresărise nici un muşchi, să văd că nici măcar nu se preface a privi în direcţia de unde se vestise un asemenea miracol, dar că în schimb întoarce asupra *mea* o privire aspră, de o gravitate mută, o expresie cu totul nouă, nemaiîntîlnită la ea pînă atunci, părînd să mă demaşte, să mă acuze, să mă judece – toate acestea au însemnat o lovitură care a prefăcut-o pe fetiţă în însăşi arătarea ce mă putea face să-mi pierd cumpătul. Într-adevăr mi-am pierdut cumpătul, deşi în clipa aceea eram mai sigură ca oricînd că vede totul, limpede, şi în nevoia mea nemijlocită de a mă apăra am chemat-o, cu ardoare, martoră chiar pe ea:

— E acolo, micuţă nefericită ce eşti – acolo, acolo, *acolo* şi tu o vezi aşa cum mă vezi şi pe mine!

Cu puţin înainte, îi spusesem doamnei Grose că în astfel de momente Flora nu mai e o fetiţă, ci o femeie foarte bătrînă, şi aceasta descriere nu putea fi mai uluitor confirmată decît de felul cum, drept răspuns, întoarse spre mine o faţă pe care se aşternuse, fără nici o concesie, fără nici o umbră de recunoaştere în priviri, expresia unei tot mai adînci şi brusc împietrite dezaprobări. În clipa aceea – dacă izbutesc cumva să reconstitui cele întîmplate –, în clipa aceea m-am simţit mai îngrozită de ceea ce numesc „reacţia“ ei decît de orice altceva, deşi simultan mi-am dat seama că urma să am de furcă, şi încă serios, cu doamna Grose. După un moment, prietena mea mai vîrstnică făcu să dispară totul de pe faţa pămîntului în afară de mutra ei roşie ca para focului şi de protestul indignat, strigat cu voce tare, o izbucnire de totală desolidarizare:

— Ce sperietură m-aţi mai făcut să trag, zău aşa, domnişoară! Unde vedeţi dumneavoastră ţipenie de om?

N-am putut decît să-i strîng braţul şi mai vîrtos, pentru că în chiar clipa cînd vorbea, hidoasa vedenie stătea acolo, clar conturată şi neclintită. Se afla acolo de un minut şi continua să se arate, în timp ce eu, înşfăcîndu-mi colega, aproape împingînd-o înspre ea şi prezentîndu-i-o, stăruiam arătînd cu mîna:

— N-o vezi, aşa cum o vedem *noi*? – vrei să spui că n-o vezi nici acum – *acum*? E mare cît vîlvătaia focului! Priveşte, femeie dragă, *priveşte*!

Privi, în timp ce priveam şi eu, şi, o dată cu un profund geamăt de negare, de repulsie, de compătimire – un geamăt în care se îmbina mila faţă de mine cu uşurarea izbăvirii ei –, îmi dădu o asigurare mută, dar mişcătoare pînă şi în clipele acelea, că de i-ar fi stat în puteri m-ar fi susţinut. Şi chiar aş fi avut nevoie de sprijin, deoarece în faţa cumplitei revelaţii că ochii ei sînt fără speranţă pecetluiţi, am simţit cum poziţia mi se năruie, am simţit – am văzut-o – pe livida-mi predecesoare apăsîndu-şi, din

postura ei de învingător, călcîiul pe înfrîngerea mea şi, mai mult decît orice, am fost conştientă de dificultăţile pe care le voi avea de întîmpinat din acest moment faţă de uimitoarea atitudine a Florei. Doamna Grose se suprapuse năvalnic şi violent peste această atitudine, izbucnind, cu răsuflarea tăiată, într-un torent de vorbărie liniştitoare, în timp ce o rază de triumf personal răzbea prin senzaţia mea de ruină totală.

— Nu-i acolo, domnişorico, nu-i nimeni acolo – şi niciodată nu vezi pe nimeni, scumpetea mea! Cum ar putea biata domnişoară Jessel… cînd domnişoara Jessel e moartă şi-ngropată? *Noi* ştim asta, nu-i aşa, puicuţă?… şi continuă să dea buzna peste copil cu implorările: Totul nu-i decît o înşelăciune şi o spaimă şi o glumă – şi acum o să ne-ntoarcem acasă cît de iute om putea.

Femeia reacţionase cu o rapidă şi bizară izbucnire de bun-simţ şi iată-le din nou, cu doamna Grose revenită la normal, aliate într-o dureroasă opoziţie împotriva mea. Flora mă fixa mai departe cu mica ei mască de reprobare, şi chiar în secundele acelea îl rugam pe Dumnezeu să-mi ierte păcatul că, în timp ce sta acolo, agăţată de fusta prietenei noastre, vedeam cum negrăita ei frumuseţe copilărească se irosise, se evaporase. Am mai spus-o: era într-adevăr hidos de dură; devenise comună şi aproape urîtă.

— Nu ştiu ce tot spui! Nu văd pe nimeni! Nu văd nimic! N-am văzut niciodată. Eşti rea! Nu te iubesc!

Apoi, după această izbucnire, care putea foarte bine să fie a oricărei fetiţe vulgare şi obraznice de pe stradă, o strînse şi mai tare pe doamna Grose şi-şi îngropă în fustele ei feţişoara sluţită. Ghemuită acolo, slobozi o tînguire amestecată cu furie:

— Ia-mă de aici, ia-mă de aici – oh, ia-mă de la *ea*!

— De la *mine*? am gemut.

— Da, de la tine, de la tine!

Pînă şi doamna Grose mă privi consternată, în timp ce mie nu-mi rămase decît să comunic din nou cu apariţia care, de pe celălalt mal,

neurnită, încordată şi tăcută, ca şi cum ar fi desluşit glasurile noastre prin întreg spaţiul care ne despărţea, stătea locului, neîndoielnic pentru a lua parte la dezastrul meu, iar nu pentru a mă ajuta. Nefericitul copil vorbise întocmai ca şi cum fiecare dintre cuvintele acelea şfichiuitoare îi fusese dictat de cineva din afară, iar eu, cotropită de disperare în faţa realităţilor pe care eram nevoită să le accept, nu puteam decît să clatin din cap cu tristeţe:

— Dacă m-aş fi îndoit vreodată, acum mi s-ar fi risipit orice îndoială. Am trăit în acest adevăr mîrşav, şi acum m-a prins în cleştele lui. Desigur că te-am pierdut: m-am amestecat, şi tu ai găsit… călăuzită de *ea* – cînd am rostit aceste cuvinte m-am întors din nou spre diabolica noastră martoră de dincolo de lac – mijlocul cel mai uşor şi cel mai sigur de a mă înfrunta. Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă, dar te-am pierdut. La revedere.

Doamnei Grose i-am adresat un imperativ şi aproape frenetic „Du-te, du-te!“ în faţa căruia, cuprinsă de adîncă amărăciune, dar strîngînd în tăcere fetiţa şi convinsă că, în ciuda orbirii ei, se petrecuse ceva înspăimîntător şi se căscase un hău care ne înghiţise pe toţi, se îndepărtă, cît putu de repede, pe drumul pe care venisem.

Nu-mi amintesc ce s-a întîmplat de îndată ce-am rămas singură. Ştiu numai că după vreun sfert de oră, cred, un miros jilav şi o atingere zgrunţuroasă, străpungîndu-mi cu un fior rece durerea, mă făcură conştientă că, pradă unei suferinţe sălbatice, mă azvîrlisem, pesemne, cu faţa la pămînt. Se vede că zăcusem acolo multă vreme, cutremurată de plîns, pentru că atunci cînd am înălţat capul, ziua era pe sfîrşite. M-am ridicat în picioare şi am privit o clipă apa cenuşie a lacului în amurg şi ţărmul pustiu şi bîntuit de duhuri; apoi mi-am reluat drumul anevoios şi mohorît spre casă. Cînd am ieşit pe poarta zăplazului am constatat, spre marea mea surpriză, că barca nu se mai găseşte în ascunziş şi am avut o pricină în plus de a medita asupra felului extraordinar în care Flora stăpînea situaţia.

Printr-un aranjament mai mult decît tacit şi, aş adăuga, mai mult decît fericit, dacă acest cuvînt n-ar face o atît de grotescă notă de discordanţă,

Flora a dormit în noaptea aceea în odaia doamnei Grose. La întoarcere nu le-am văzut nici pe una, nici pe cealaltă, în schimb însă, printr-o ambiguă compensaţie, am avut parte, în foarte mare măsură, de prezenţa lui Miles. Am avut parte de prezenţa lui – nu pot găsi altă expresie – în mult mai mare măsură decît oricînd altă dată. Nici una dintre serile petrecute la Bly nu mi s-a părut atît de încărcată de prevestiri rele; dar în ciuda acestui fapt şi în ciuda prăpastiei de indignare care se deschisese sub tălpile mele, simţeam o dulce melancolie plutind în prezentul care se retrăgea. Cînd am intrat în casă nici nu mi-a trecut prin cap să caut băiatul; m-am dus direct în camera mea, ca să-mi schimb hainele şi să cuprind dintr-o privire dovezile concrete ale rupturii cu Flora. Micile obiecte care-i aparţineau ei fuseseră scoase de acolo. Nici mai tîrziu, cînd camerista obişnuită îmi servi ceaiul lîngă focul din sala de clasă, n-am pus nici o întrebare în legătură cu elevul meu. Acum avea toată libertatea dorită – s-o aibă pînă la capăt! Într-adevăr, a şi avut-o; şi a consumat-o – cel puţin în parte – intrînd în sala de clasă pe la ora opt şi rămînînd acolo, cu mine, în tăcere. După ce slujnica strînsese serviciul de ceai, suflasem în lumînări şi-mi trăsesem scaunul mai aproape de foc: mă pătrunsese o răceală de moarte şi aveam impresia că niciodată n-o să mai cunosc căldura. Aşadar, cînd Miles intră în clasă, şedeam în dogoarea focului, singură cu gîndurile mele. Se opri o clipă în uşă, privindu-mă; apoi, ca şi cum ar fi dorit să-mi împărtăşească gîndurile, se aşeză pe un scaun, de cealaltă parte a căminului. Am rămas acolo, într-o tăcere desăvîrşită; şi totuşi – o simţeam – voia să stea cu mine.

XXI

Înainte ca zorii unei noi zile să se fi revărsat, luminîndu-mi odaia, ochii mi se deschiseră asupra imaginii doamnei Grose, venită cu veşti rele la patul meu; Flora era atît de agitată, încît părea a fi în pragul unei boli; petrecuse o noapte extrem de neliniştită, o noapte chinuită de coşmaruri,

care nu se ţeseau însă cîtuşi de puţin în jurul fostei ei institutoare, ci numai în jurul celei actuale. Nu protesta împotriva unei posibile reapariţii în scenă a domnişoarei Jessel, ci se zbătea vizibil şi înfrigurat împotriva reapariţiei mele. Fireşte, am sărit imediat în picioare, toată numai întrebări; cu atît mai mult cu cît prietena mea era evident înarmată să-mi ţină piept. Am simţit acest lucru de îndată ce i-am pus întrebarea menită să sondeze dacă acorda mai multă încredere fetiţei decît mie:

— Persistă să nege că ar fi văzut ceva ieri, sau altă dată?

Tulburarea femeii era vădită.

— Vai, domnişoară, asta nu-i o treabă asupra căreia să pot stărui. Şi nici nu văd de ce-aş face-o, ca să vă spun drept. A îmbătrînit-o, a îmbătrînit fiecare părticică din ea.

— Oh, o văd perfect, o văd de aici! Freamătă toată de indignare, asemenea unui mic personaj de vază căruia i s-a pus la îndoială lealitatea şi, în consecinţă, respectabilitatea. „Domnişoara Jessel şi *ea* – cum se poate!“ Ea e doar „respectabilă“, obrăznicătura! Şocul pe care mi l-a dat ieri a fost, te asigur, cel mai bizar dintre toate. Le-a întrecut cu mult pe celelalte. I-am *pus* degetul pe rană! Pentru asta, nici n-o să-mi mai vorbească.

Oricît de hîde şi de încîlcite erau toate astea, n-o făcură pe doamna Grose să păstreze tăcerea decît scurtă vreme; apoi îmi confirmă punctul de vedere cu o franchețe care, am simţit, ascundea mai multe:

— Chiar să ştiţi, domnişoară, că n-o să vă mai vorbească. Îşi dă nişte aere grozave în legătură cu asta.

— Şi aerele astea, am încheiat eu, sînt tot ce se întîmplă acum cu ea?

Puteam să-i văd „aerele“ pe figura vizitatoarei mele, şi încă foarte bine!

— Mă întreabă din trei în trei minute dacă nu cumva cred că o să intraţi dumneavoastră în odaie.

— Înţeleg, înţeleg. Şi *eu*, la rîndul meu, cugetasem asupra întregii chestiuni. Dar spune-mi, te rog, în afară de faptul că a respins ideea

familiarităţii ei cu ceva atît de înfiorător, ţi-a spus măcar vreun singur cuvînt despre domnişoara Jessel?

— Nici o vorbuliţă, domnişoară. Desigur că ştiţi, adăugă amica mea, că ieri, pe malul lacului, am înţeles de la ea că cel puţin atunci şi acolo *nu era nimeni*.

— Sigur! Şi, fireşte, aşa înţelegi şi în continuare de la ea.

— Eu n-o contrazic. Ce alta aş putea face?

— Absolut nimic. Ai de-a face cu cel mai deştept copil. I-au făcut – ăştia doi prieteni ai lor – i-au făcut mai iscusiţi chiar decît i-a făcut natura; şi ce plămadă minunată au avut la îndemînă! Da, Flora se simte acum nedreptăţită şi o s-o ducă aşa pînă la sfîrşit.

— Da, domnişoară; dar pînă la *ce* sfîrşit?

— Cum? Pînă cînd voi sta de vorbă cu unchiul ei. O să mă ponegrească în faţa unchiului, înfăţişîndu-mă drept cea mai josnică dintre creaturi…

M-am clătinat în faţa doamnei Grose, imaginîndu-mi scena; o clipă păru că şi dînsa îi vede împreună.

— Şi stăpînul, care are o părere aşa de bună despre dumneavoastră!…

— În orice caz, are un mod cam ciudat de a-şi manifesta părerea, acum îmi dau seama, am spus rîzînd. Dar asta n-are nici o importanţă. Ce urmăreşte Flora, de bună seamă, e să se descotorosească de mine.

Tovarăşa mea preciză curajos:

— Vrea ca nici să nu mai dea vreodată ochii cu dumneavoastră!

— Atunci, de asta ai venit acum la mine? am întrebat. Ca să-mi grăbeşti plecarea? Oricum, înainte de a fi avut timp să răspundă, am ţinut-o în şah. Am o idee mai bună – e rodul reflecţiilor mele, am adăugat. Plecarea mea ar fi *aparent* lucrul cel mai bun, şi duminică m-am aflat chiar pe punctul de a pleca. Totuşi, nu asta-i soluţia. *Dumneata* trebuie să pleci. Trebuie s-o iei pe Flora de aici.

Femeia rămase pe gînduri.

— Dar unde oare…?

— S-o îndepărtezi de aici. S-o îndepărtezi de *dînşii*. S-o îndepărtezi, acum, în primul rînd, de mine. Direct la unchiul ei!

— Numai ca să vă pîrască pe dumneavoastră…

— Nu, nu numai de asta. Ci, în plus, ca să mă lăsaţi să aplic remediul meu.

Continua să fie nedumerită.

— Şi care-i remediul dumneavoastră?

— În primul rînd, lealitatea dumitale. Şi în al doilea rînd, cea a lui Miles.

Mă privi fix.

— Credeţi că băiatul…?

— Nu se va întoarce împotriva mea cînd i se va ivi prilejul? Da, cutez încă să cred asta. În orice caz, vreau să încerc. Îndepărteaz-o pe sora lui cît poţi de repede şi lasă-mă numai cu el.

Mă minunam singură de rezervele mele de inspiraţie, şi din această pricină m-am simţit puţin dezorientată văzînd că doamna Grose tot mai şovăia, în ciuda pildei de înţelepciune pe care i-o dădeam.

— Trebuie să avem însă grijă de un singur lucru, am urmat; înainte de plecarea Florei, copiii să nu se vadă nici măcar trei secunde.

M-a străfulgerat însă ideea că, în pofida presupusei sechestrări a Florei din clipa întoarcerii de la lac, s-ar putea ca precauţia mea să vină totuşi prea tîrziu. Am întrebat îngrijorată:

— Crezi cumva că s-au şi întîlnit?

Doamna Grose se îmbujoră.

— Ah, domnişoară, nu sînt chiar atît de proastă! Am fost nevoită să ies de trei sau patru ori, dar de fiecare dată am lăsat-o cu una dintre fete, şi acuma, cu toate că e singură, e încuiată în odaie. Şi totuşi… şi totuşi…!

Se-ngrămădiseră prea multe.

— Şi totuşi ce?

— Cum să spun, sînteţi chiar aşa de sigură de domnişorul Miles?

— Nu sînt sigură decît de *dumneata*. Dar de aseară am început să nutresc o nouă speranţă. Cred că Miles doreşte să-mi ofere o portiţă. Cred că – sărmanul micuţ şi sublim nefericit! – vrea să vorbească. Aseară, la lumina focului, a stat în tăcere două ore alături de mine, dar parcă-parcă îi veneau cuvintele pe buze.

Doamna Grose, neînduplecată, privi afară, către zarea pe care ziua îşi aduna pînzele cenuşii.

— Şi i-au venit pe buze?

— Nu, cu toate că am aşteptat şi am aşteptat, trebuie să mărturisesc că nu i-au venit şi mi-a dat sărutul de noapte bună fără să fi ştirbit tăcerea măcar printr-o cît de vagă aluzie la starea şi la absenţa surorii sale. Totuşi, am adăugat, dacă unchiul o s-o vadă pe fetiţă, nu pot accepta să-l vadă şi pe băiat; trebuie să-i las – mai ales acum, cînd lucrurile au luat o întorsătură atît de rea – puţin timp de pregătire.

Prietena mea păru să-mi opună o împotrivire pe care aproape n-o înţelegeam:

— Ce vreţi să spuneţi prin „puţin timp de pregătire“?

— Da, o zi sau două – atît cît îi trebuie pentru a se hotărî să vorbească. După aceea va fi de partea *mea* – şi ai să vezi ce importanţă o să aibă lucrul ăsta. Dacă nu se va hotărî, înseamnă doar că am dat greş, şi dumneata, în cel mai rău caz, mă vei fi ajutat foarte mult făcînd, la sosirea în oraş, tot ce-ţi va sta în putinţă.

I-am expus, în felul ăsta, raţionamentul meu, dar ea continuă un timp să se arate extrem de stingherită, aşa încît i-am venit din nou în ajutor, trăgînd concluzia:

— Făcînd abstracţie, bineînţeles, de cazul că *nu vrei* să pleci.

Am putut, în sfîrşit, să-i văd faţa limpezindu-se; întinse mîna spre mine, ca pentru un legămînt.

— Am să plec… am să plec. Plec chiar în dimineaţa asta.

Voiam să mă port foarte corect.

— Dacă doreşti să mai aştepţi încă, mă angajez eu să fac tot posibilul ca fetiţa să nu mă vadă.

— Nu, nu; e vorba de casa asta. Trebuie să plece de aici. Mă cercetă o clipă cu o privire greoaie, apoi dădu drumul la tot ce avea pe inimă:

Ideea dumneavoastră e bună. Eu singură, domnişoară…

— Ei?…

— Nu pot să mai rămîn.

Felul în care se uită la mine mă făcu să mă agăţ de unele speranţe.

— Vrei să spui că de ieri ai reuşit să *vezi*…?

Scutură din cap cu demnitate.

— Am *auzit*…

— Auzit?

— De la copil… lucruri îngrozitoare! Asta-i! Oftă cu o patetică uşurare. Pe onoarea mea, domnişoară, spune nişte lucruri…!

Dar evocarea celor auzite îi frînse puterea; cu un sughiţ de plîns, se prăbuşi pe patul meu şi, aşa cum o mai văzusem şi în alte rînduri, dădu frîu liber durerii.

Şi eu, la rîndul meu, mi-am dat frîu liber, dar în alt chip:

— Oh, slavă Domnului!

Sări iar în picioare, cu un geamăt, ştergîndu-şi ochii.

— Aţi spus „slavă Domnului“?

— Că în felul ăsta mi se adeveresc spusele.

— Se adeveresc, domnişoară.

Nu puteam dori mai multă confirmare, totuşi am mai stăruit, şovăind:

— Spune lucruri atît de îngrozitoare?

Am văzut-o pe colega mea că nu se pricepe cum să se exprime.

— E de-a dreptul scandalos.

— Şi în legătură cu mine?

— În legătură cu dumneavoastră, domnişoară… dacă ţineţi să aflaţi. Întrece orice măsură, pentru o fetiţă ca asta; şi nu-mi dau seama de unde a

putut auzi asemenea…

— Vorbe de ocară ca acelea pe care le rosteşte în legătură cu mine? Eu îmi dau seama! – şi am izbucnit într-un rîs fără îndoială destul de grăitor.

Prietena mea păru, însă, şi mai gravă.

— Da, da, poate că şi eu ar trebui să-mi dau seama – pentru că am mai auzit cîndva asemenea limbaj! Dar nu pot răbda, continuă biata femeie, în timp ce ochii îi lunecară spre cadranul ceasului de pe măsuţa de toaletă. Trebuie să mă întorc!

Am mai reţinut-o totuşi.

— Ah, şi dacă nu poţi răbda…!

— Cum aş putea s-o opresc, asta vreţi să spuneţi? Ei, tocmai de asta trebuie s-o iau de aici. Departe de aici, departe de dînşii…

— Ar putea să se schimbe? Ar putea să se elibereze? I-am înşfăcat braţul, cu bucurie. Atunci, în ciuda a tot ce-a fost ieri, *crezi*…

— În asemenea isprăvi?

Simpla denumire sub care le desemna îţi impunea să nu mai stărui; dar doamna Grose îmi mărturisi deschis, cum n-o făcuse niciodată pînă atunci:

— Cred!

Da, era o bucurie, şi deci rămîneam mai departe, amîndouă, umăr la umăr: dacă puteam fi sigură de lucrul ăsta, nu-mi mai păsa de nimic din tot ce-ar fi urmat să se mai întîmple. Voi avea, în faţa dezastrului, aceeaşi aliată ca şi în primul moment cînd mi se ivise nevoia de a mă destăinui, iar dacă doamna Grose răspundea de onestitatea mea, eu puteam răspunde pentru tot restul. Pe punctul de a-mi lua rămas bun de la dînsa, m-am simţit totuşi oarecum stînjenită.

— Mi-a venit acum o idee, există desigur un lucru de care trebuie să ţinem seama. Scrisoarea, semnalul meu de alarmă, o să ajungă în oraş înaintea dumitale.

Abia în clipa aceasta am înţeles că pînă atunci femeia nu făcuse decît să bată şaua, lucru care în cele din urmă o ostenise.

— Scrisoarea dumneavoastră n-o să ajungă. Nici n-a fost expediată.

— Dar ce s-a întîmplat cu ea?

— Dumnezeu ştie! Domnişorul Miles…

— Vrei să spui că a luat-o *el*? am întrebat gîfîind.

Nu-i venea deloc să vorbească, dar pînă la urmă îşi birui sila.

— Vreau să spun că ieri, cînd m-am întors cu domnişoara Flora, am văzut că scrisoarea nu mai era unde aţi pus-o. Seara am avut ocazia să-l întreb pe Luke, care mi-a spus că nici n-a văzut-o şi nici n-a atins-o.

Am schimbat între noi una dintre acele priviri care sondează adîncurile, şi doamna Grose fu prima care, cu un oftat de uşurare, extrase sonda:

— Ei, acum înţelegeţi!

— Da, înţeleg; dacă a luat-o Miles, probabil că a citit-o şi a distrus-o.

— Şi altceva nu mai înţelegeţi nimic?

Am privit-o o clipă cu un zîmbet trist.

— Am impresia că de astă dată ochii dumitale sînt mai larg deschişi decît ai mei.

Se dovedi a fi într-adevăr aşa, dar roşi cînd trebui să mi-o demonstreze:

— Acum îmi dau seama ce-o fi făcut la şcoală.

Şi, cu felul ei primitiv de a pătrunde lucrurile, clătină din cap, aproape ridicol dezamăgită.

— A furat.

Am meditat îndelung asupra acestui lucru – am încercat să fiu mai chibzuită.

— Poate… s-ar putea.

Părea intrigată de calmul meu neaşteptat.

— A furat *scrisori*!

Nu putea cunoaşte raţiunile calmului meu, destul de superficial de altfel; aşa încît, pe cît am putut, le-am expus:

— În cazul ăsta, nădăjduiesc că a făcut-o cu mai mult folos decît acum. Cel puţin scrisoarea pe care am lăsat-o ieri pe masă o să-i ofere un avantaj

infim – pentru că nu conţinea decît simpla solicitare a unei întrevederi cu unchiul său – şi probabil chiar de pe acum se ruşinează că a mers atît de departe pentru un lucru atît de mic. Şi mai cred că aseară îl apăsa nevoia acestei destăinuiri.

În clipele acelea, îmi apăream mie însemi stăpînă pe situaţie, aveam impresia că înţeleg totul.

— Lasă-ne, lasă-ne… mă şi găseam la uşă, zorind-o să plece. Scot eu totul de la el! O să rămînă singur faţă-n faţă cu mine… o să mi se destăinuie. Dacă mi se destăinuie, e salvat. Şi dacă e salvat el…

— Atunci, o să fiţi şi *dumneavoastră*? Inimoasa femeie mă sărută şi-şi luă rămas bun de la mine. Lăsaţi, că vă salvez eu şi fără el! îmi strigă în timp ce ieşea pe uşă.

XXII

Totuşi, numai cînd a plecat – şi în aceeaşi clipă i-am şi simţit lipsa – am încercat adevărata strîngere de inimă. Dacă sperasem să dobîndesc ceva din faptul că rămăsesem singură cu Miles, mi-am dat curînd seama că voi dobîndi, cel puţin, o măsură a lucrurilor. Nici unul dintre ceasurile petrecute la Bly nu a fost atît de sfîşiat de nelinişti ca acela în care am coborît şi am fost încunoştinţată că trăsura cu doamna Grose şi mica mea elevă trecuse de poarta parcului. Acum, mi-am spus în gînd, iată-mă faţă-n faţă cu elementele, şi o bună parte din restul zilei, în timp ce mă îndîrjeam împotriva propriei mele slăbiciuni, m-am mustrat că procedasem prea pripit. Mă găseam într-un impas mai greu decît socotisem; cu atît mai mult cu cît, pentru prima dată, desluşeam pe figurile celorlalţi un reflex confuz al crizei dezlănţuite. Desigur că cele întîmplate îi lăsaseră pe toţi cu gura căscată; orice pretext aş fi invocat, graba cu care plecase colega mea rămînea totuşi prea puţin explicabilă. Slujnicele şi servitorii păreau năuciţi; lucru care-mi călca pe nervi pînă cînd am realizat necesitatea de a-mi face o pavăză din

însăşi această situaţie. Pe scurt, am scos spada, şi în felul ăsta am izbutit să evit o prăbuşire totală; am curajul să spun că, pentru a putea face faţă în dimineaţa aceea, m-am arătat foarte trufaşă şi foarte rigidă. Am binecuvîntat realitatea că aveam multe treburi gospodăreşti de îndeplinit şi am lăsat ca toată lumea să cunoască acest lucru, precum şi faptul că atunci cînd conduceam eu singură eram foarte dîrză. O oră sau două m-am învîrtit prin toată casa, arborînd un aer semeţ, şi, nu mă îndoiesc, arătam pregătită să întîmpin orice asalt. M-am pretat la această paradă pentru toţi cei interesaţi, dar inima mi-era zdrobită.

Persoana care se dovedi cel mai puţin interesată pînă la ora dejunului fu micul Miles. Inspecţiile mele prin casă nu mi-au oferit prilejul să dau ochi cu dînsul, dar au făcut mai publică schimbarea ce avusese loc în relaţiile noastre ca urmare a faptului că înainte cu o zi îmi adormise vigilenţa şi mă captivase cu pianul, pentru a servi interesele Florei. Pecetea publicităţii fusese pusă, fără îndoială, o dată cu izolarea fetiţei şi plecarea ei, dar prefacerile în sine erau acum oficializate de mine prin nerespectarea programului obişnuit de ore de clasă. Cînd am deschis uşa camerei lui Miles, nu mai era acolo şi mi s-a spus că luase micul dejun – în prezenţa a două dintre fetele-n casă – împreună cu doamna Grose şi cu sora lui. Apoi anunţase că se duce să facă o plimbare – şi nimic nu putea exprima mai limpede, am reflectat, hotărîrea lui făţişă cu privire la brusca transformare a rolului meu. La ce-mi va îngădui, de acum înainte, să-mi limitez acest rol, rămînea o chestiune deschisă; în orice caz, încercam o ciudată uşurare – în ce mă privea, mai ales – datorită renunţării la nevoia de a mă mai preface. Dacă erupseseră atît de multe la suprafaţă, nu exagerez deloc afirmînd că lucrul care ţîşnise cel mai puternic la vedere era absurditatea de a prelungi ficţiunea că ar mai fi avut ceva de învăţat de la mine. Ieşise în suficientă măsură la iveală faptul că prin mici trucuri tacite, în care el se vădise mai preocupat chiar decît mine să nu-mi ştirbească autoritatea, fusesem nevoită să fac apel la complezenţa lui pentru a-mi scuti efortul de a ţine pasul la

nivelul adevăratelor sale posibilităţi. Acum însă, îşi dobîndise libertatea; nu aveam să mă mai ating niciodată de ea; aşa cum îi dovedisem din plin cu o seară înainte, cînd se aşezase lîngă mine în sala de clasă şi cînd nu am lăsat să-mi scape nici o mustrare, nici o aluzie în legătură cu evenimentele petrecute. De acum încolo, eram prea stăpînită de gîndul înfăptuirii celorlalte planuri ale mele. Totuşi, cînd se întoarse, întreaga dificultate de a le traduce în fapt şi întreaga înnvălmăşeala de probleme deveniră din nou acute pentru mine, în faţa acestei mici prezenţe ce emana o frumuseţe senină peste care, aparent, nimic din cele întîmplate nu azvîrlise vreo umbră sau vreo pată.

Pentru a marca în faţa personalului atitudinea de distanţare pe care o cultivam, am hotărît ca mesele mele şi ale băiatului să fie servite în sala de jos – cum i se spunea; aşa încît l-am aşteptat în fastul greoi al încăperii la a cărei fereastră, în acea primă duminică de groază, doamna Grose îmi dăduse cea dintîi scînteie din ce avea să fie nefericita mea iluminaţie. Acum, în această încăpere, am simţit din nou – aşa cum mai simţisem în repetate rînduri – că întregul meu echilibru depindea de izbînda hotărîrii neînduplecate de a respinge, cu ochii cît mai strîns închişi, adevărul că întîmplările cu care aveam eu de-a face erau revoltător de nenaturale. Reuşeam să rezist numai căznindu-mă să integrez „naturalul“ în gîndurile şi intenţiile mele intime, adică privind încercarea monstruoasă căreia îi eram supusă doar ca pe-o forţă ce mă proiecta într-o direcţie desigur neobişnuită şi neplăcută, dar care nu cerea, pentru că te putea orienta cu succes, decît o răsucire a şurubului menit să întindă coarda obişnuitului curaj omenesc. Totuşi, nici o altă încercare nu solicită asemenea tact ca aceea de a te convinge pe tine însuţi de „naturalul“ anumitor situaţii. Cum aş fi putut picura măcar un strop de „natural“ în omiterea oricărei aluzii la cele întîmplate? Şi pe de altă parte, cum aş fi putut face vreo aluzie fără să mă scufund din nou în primejdiosul necunoscut? În sfîrşit, după un timp am întrezărit un soi de soluţie, care mi-a fost confirmată ca atare în clipa cînd

am sesizat rapid că trebuie să fac uz de ceea ce era mai preţios în micul meu partener. S-ar fi spus că şi de data asta – ca de atîtea ori în cursul lecţiilor noastre – dînsul găsise un mijloc delicat de a mă scoate din încurcătură. M-a străfulgerat adevărul, care acum, cînd amîndoi împărţeam singurătatea, a ţîşnit ca o scînteie de miraj, aşa cum nu mi se mai înfăţişase niciodată – şi anume adevărul că (atunci cînd se ivea prilejul, prilej rar, ca şi acela de acum) ar fi fost absurd, în faţa unui copil atît de înzestrat, să treci cu vederea ajutorul pe care ţi-l poate oferi însăşi puterea de înţelegere absolută. La ce-i fusese dăruită forţa lui de înţelegere dacă nu pentru a-l salva? Nu ar merita oare să rişti ca, pentru a ajunge la mintea lui, să întinzi un braţ îndoit pe deasupra caracterului său? S-ar spune că, atunci cînd ne-am aflat în sufragerie, aşezaţi faţă-n faţă, mi-a arătat literalmente în ce fel trebuie să întind braţul. Friptura de berbec era pe masă şi preferasem să-l servesc eu singură, fără nici un alt ajutor. Miles, înainte de a se aşeza la masă, rămase o clipă cu mîinile în buzunare, uitîndu-se la bucata de carne, gata parcă să lanseze o observaţie amuzată asupra mîncării. Dar ceea ce spuse sună astfel:

— Şi zău, dragă, e chiar aşa de rău bolnavă?

— Micuţa Flora? Nu chiar atît de rău încît pînă acum să nu i se fi ameliorat starea. La Londra, o să se restabilească. Bly nu-i mai pria deloc. Vino şi ia-ţi porţia de friptură.

Se supuse cu grabă, îşi aşeză farfuria în faţa scaunului, şi după ce se instală, continuă:

— Şi-aşa de brusc nu i-a mai priit la Bly?

— Nu chiar aşa de brusc cum s-ar părea. Lucrul putea fi prevăzut mai de… mult.

— Şi atunci, de ce n-ai expediat-o mai înainte?

— Mai înainte de ce?

— Mai înainte de a fi prea bolnavă pentru a putea suporta călătoria.

I-am răspuns prompt:

— Nu-i prea bolnavă pentru a putea suporta călătoria; ar fi fost prea bolnavă dacă mai rămînea aici. Am prins exact momentul de limită. Călătoria va risipi influenţa nefastă – ah, cu cîtă măreţie vorbeam! – o va anula cu totul.

— Înţeleg, înţeleg.

Şi Miles, la rîndul lui, avea un aer măreţ. Îşi lua prînzul cu fermecătoarea lui mică „ţinută de masă“, care din prima zi a sosirii sale mă scutise de grosolănia mustrărilor. Oricare o fi fost pricina izgonirii lui din şcoală, în nici un caz nu putea fi aceea că mănîncă urît. Astăzi, ca întotdeauna, avea o ţinută ireproşabilă; dar părea, indiscutabil, mai deliberată decît în alte rînduri. Se vedea că încearcă să considere ca de la sine înţelese mai multe lucruri decît îi era cu putinţă, fără a fi ajutat; şi în timp ce tatona situaţia, căzu într-o calmă tăcere. Prînzul nostru fu unul dintre cele mai scurte – al meu constînd doar într-un zadarnic simulacru –, aşa încît am cerut să se strîngă repede masa. În acest timp, Miles stătu din nou cu mîinile în buzunare şi cu spatele la mine, privind pe fereastra înaltă unde, în ziua aceea de pomină, am văzut lucrul care mi-a înfiorat de groază sufletul. Am rămas tăcuţi cît a trebăluit fata-n casă – la fel de tăcuţi, mi s-a năzărit într-o doară, ca o pereche de tineri căsătoriţi în călătorie de nuntă aflaţi la un restaurant şi intimidaţi de prezenţa chelnerului. Şi numai cînd „chelnerul“ ne părăsi, se întoarse spre mine:

— Ei, iată-ne singuri!

XXIII

— O, mai mult sau mai puţin. Zîmbetul meu era cam şters, îmi închipui. Nu sîntem chiar absolut singuri. Nici nu ne-am simţi prea bine, am adăugat.

— Nu… cred într-adevăr că nu ne-am simţi prea bine. Fireşte, sînt şi ceilalţi.

— Sînt şi ceilalţi… adevărat, sînt şi ceilalţi, am întărit.

— Da, dar cu toate că sînt, răspunse ţinîndu-şi mai departe mîinile în buzunare şi stînd înfipt în faţa mea, nu contează prea mult, nu-i aşa?

Am căutat să fac faţă cît mai strălucit cu putinţă, dar mă simţeam cu totul ştearsă.

— Depinde de ce înţelegi prin „prea mult“.

— Da, răspunse împăciuitor, orice lucru depinde de altceva.

Cu aceste cuvinte se întoarse din nou cu faţa la fereastră şi se îndreptă spre geam cu paşi de om şovăielnic, neliniştit, meditativ. Rămase un timp acolo, cu fruntea lipită de sticlă, contemplînd insipizii arbuşti familiari şi posomorîtul decor de noiembrie. Eu eram întotdeauna înarmată cu ipocrizia „lucrului de mînă“, sub ocrotirea căreia m-am aşezat pe canapea. Îmbărbătîndu-mi astfel nervii, cum făcusem de atîtea alte ori în clipele chinuitoare cînd îmi simţeam copiii comunicînd cu un element în faţa căruia eu eram pe deplin opacă, m-am lăsat şi acum în voia deprinderii de a mă aştepta la tot ce putea fi mai rău. Dar pe cînd mă munceam să desprind vreun tîlc al stingherelii pe care o sugera poziţia spinării băiatului, am avut conştiinţa unei senzaţii extraordinare: senzaţia – nici mai mult, nici mai puţin – că acum nu mai sînt opacă. În cîteva clipe, impresia mea căpătă o acută intensitate, în proporţie directă cu perceperea faptului că, incontestabil, de astă dată băiatul e cel opac. Chenarul şi pătratele ferestrei înalte îi ofereau doar imaginea unui eşec. Privindu-l, l-am simţit cum rămăsese încuiat undeva, pe dinafară sau pe dinăuntru. Se comporta admirabil, dar nu se simţea la largul lui; mi-am dat seama de asta, cu o zvîcnire de speranţă. Oare ochii lui, scrutînd prin geamul blestemat, nu tînjeau după ceva ce nu puteau vedea? – şi nu era oare pentru prima dată (de la începutul întregii poveşti) cînd se lovea de o asemenea dezertare? Era prima dată, absolut prima dată: iar mie mi s-a părut o prevestire de foarte bun augur. Miles era îngrijorat, deşi se stăpînea; întreaga zi fusese îngrijorat, şi chiar în timp ce luase masa, cu obişnuita lui mică ţinută elegantă, trebuise să facă apel la întregul său geniu straniu pentru a putea

realiza acel lustru înşelător. Cînd, în cele din urmă, se întoarse cu faţa spre mine, s-ar fi spus că geniul i se volatilizase.

— Bine, sînt bucuros că *mie* îmi prieşte la Bly.

— În ultimele douăzeci şi patru de ore l-ai colindat, cred, mult mai mult decît oricînd pînă acum. Nădăjduiesc, am continuat curajoasă, că ţi-a plăcut.

— Da, niciodată încă n-am hoinărit aşa departe; am vizitat toate împrejurimile – la mile şi mile depărtare. Niciodată nu m-am simţit atît de liber.

Avea, într-adevăr, o anumită ţinută şi nu puteam decît să mă străduiesc să ţin pasul cu el.

— Ei, şi ţi-a plăcut?

Stătea în faţa mea zîmbind; în cele din urmă, pronunţă doar două cuvinte, însă cu mai mult subînţeles decît aş fi crezut vreodată că pot cuprinde două cuvinte:

— Dar *dumitale*?

Înainte de a-mi da timp să-mi revin, adăugă, ca şi cum ar fi spus o impertinenţă care se cerea atenuată:

— Nimic nu poate fi mai minunat decît felul cum reacţionezi dumneata, pentru că, bineînţeles, rămînînd singuri împreună, dintre noi doi, dumneata eşti cea mai singură. Sper însă, ţinu să adauge, că nu ai nimic împotrivă.

— Împotriva faptului de a fi rămas cu tine? am întrebat. Copilule drag, cum aş putea să am ceva împotrivă? Deşi am renunţat la orice pretenţie în ce priveşte tovărăşia ta – în fond, eşti mai presus de mine –, dă-mi voie, cel puţin, s-o doresc. Altfel, de ce-aş mai fi rămas aici?

Mă privi drept în ochi, şi expresia feţei lui, acum gravă, mă izbi ca fiind mai frumoasă decît oricînd.

— Ai rămas numai pentru *asta*?

— Desigur. Am rămas aici din prietenia şi din interesul imens pe care ţi le port, pînă cînd se va putea găsi ceva mai pe meritul tău. Nu trebuie să te surprindă. Vocea îmi tremura atît de tare, încît îmi era imposibil să-i

stăpînesc vibraţiile. Nu-ţi aduci aminte că atunci, în noaptea furtunii, cînd am venit şi am stat la patul tău, ţi-am spus că nu există nimic pe lume ce n-aş face pentru tine?

— Da, da!

Şi el, la rîndul lui, fiind din ce în ce mai vizibil nervos, trebuia să-şi stăpînească emoţia din glas; dar o făcea cu atîta succes în comparaţie cu mine încît, lăsînd rîsul să-i străpungă gravitatea, reuşi să simuleze că glumeam între noi, din pură plăcere.

— Da, dar cred că mi-ai spus asta numai ca să mă obligi să fac eu ceva pentru *dumneata*.

— În bună parte e adevărat că voiam să obţin ceva de la tine, am recunoscut. Dar, după cum ştii, n-am obţinut.

— A, da, răspunse cu cea mai degajată vioiciune, parcă voiai să-ţi spun ceva.

— Asta e. Deschis, absolut deschis. Să-mi spui tot ce ai pe suflet.

— Ah, atunci, de *asta* ai rămas?

Vorbea cu o voioşie prin care puteam totuşi sesiza o aproape imperceptibilă undă de supărare; dar nu am puterea să redau efectul pe care l-a avut asupra mea această aluzie, oricît ar fi fost de vagă, la o recunoaştere a faptelor. Era ca şi cum lucrul după care tînjisem cu atîta ardoare se realizase, în cele din urmă, doar pentru a mă buimăci.

— Ei bine, da – acum îmi pot permite să dau cărţile pe faţă. E adevărat, de asta am rămas. Răspunsul întîrzie atîta, încît aveam impresia că încearcă să respingă presupunerea pe care se întemeiase hotărîrea mea, dar cînd, în cele din urmă, se decise să vorbească, spuse doar:

— Ai vrea acum… aici?

— Nici n-ar putea să existe un moment sau un loc mai potrivit.

Privi stingherit de jur împrejur, şi am avut rara – ah, şi atît de ciudata! – senzaţie a primului simptom, întîlnit la el, de apropiere a unei iminente spaime. S-ar fi spus că i se făcuse deodată frică de mine – ceea ce, am

gîndit, era poate lucrul cel mai bun. Totuşi, în mijlocul dureroasei încordări a sforţărilor mele, am simţit cît de zadarnică e orice încercare de severitate, şi în clipa următoare m-am auzit întrebînd cu o blîndeţe vecină cu ridicolul:

— Vrei mult să te mai duci pe afară?

— Grozav!

Îmi zîmbi eroic, şi mişcătoarea lui mică bravură fu intensificată de o suferinţă care, realmente, îi coloră obrajii. Îşi luă pălăria, pe care o adusese înăuntru, şi rămase locului, învîrtind-o în mîini într-un fel ce mă făcea să simt, acum, cînd aproape ieşisem la liman, gustul perfid al ororii pe care eram gata s-o săvîrşesc. S-o înfăptuiesc *cu orice chip*, ar fi însemnat un act de violenţă; ce altceva ar fi fost decît să impun cu forţa noţiunea de trivialitate şi de vinovăţie unei făpturi mici şi neajutorate care pînă atunci constituise pentru mine o revelaţie a posibilităţilor de eleganţă în relaţiile dintre noi? N-ar fi constituit o josnicie să creezi un climat de ostilitate şi stinghereală unei fiinţe atît de sublime? Cred că acum desluşesc situaţia noastră cu o claritate pe care n-aş fi putut-o avea atunci, deoarece mi se pare că văd sărmanii noştri ochi iluminaţi de scînteia unei previziuni a torturii ce urma să vină. Şi aşa, ne învîrteam unul în jurul celuilalt, cuprinşi de spaime şi reţineri, ca doi luptători care nu cutează să se încleşteze. Dar fiecare dintre noi se temea pentru celălalt! Sentimentul acesta ne mai ţinu în suspensie un timp, fără să putem porni la atac.

— Am să-ţi spun totul, mi se adresă Miles, adică tot ce doreşti să ştii. Ai să rămîi cu mine şi o să ne simţim bine amîndoi, şi eu am să-ţi spun – *am să-ţi spun*. Dar nu acum.

— De ce nu acum?

Stăruinţa mea îl făcu să-şi întoarcă din nou faţa către fereastra lui, iar între noi se aşternu o tăcere în care ai fi putut auzi cum cade un ac. Deodată, se găsi iarăşi în faţa mea cu aerul unei persoane aşteptate afară de cineva de care într-adevăr nu poate să nu ţină seama.

— Trebuie să-l văd pe Luke!

Nu l-aş fi crezut capabil de o minciună atît de vulgară, şi m-am simţit tot pe-atîta de ruşinată. Dar, oricît ar fi fost de oribil, minciunile lui compensau adevărul meu. Am croşetat, îngîndurată, cîţiva ochi de împletitură.

— Bine, atunci du-te la Luke, iar eu voi aştepta ceea ce mi-ai făgăduit. Îţi cer însă în schimb să-mi satisfaci, înainte de a pleca, o dorinţă mai mică.

Părea să-şi spună că izbîndise destul de uşor pentru a-şi putea îngădui să se mai tîrguiască un pic.

— Mult mai mică?

— Da, o fracţiune infimă din întreg. Spune-mi – ah, cum mă mai preocupa împletitura şi cît de degajată eram! –, spune-mi dacă ieri după-masă ai luat de pe masa din hol, ştii, scrisoarea aceea.

XXIV

Senzaţia mea în faţa felului în care băiatul a primit această întrebare a suferit, timp de o clipă, influenţa a ceva ce nu se poate compara decît cu o cumplită spintecare a atenţiei – o lovitură de ciomag, care din primul moment, cînd am sărit în sus, mi-a paralizat orice alt gest în afara impulsului orb de a-l apuca pe Miles şi de a-l trage spre mine în timp ce bîjbîiam ca să mă rezem de mobila cea mai apropiată, ţinîndu-l instinctiv pe băiat cu spatele spre fereastră. Apariţia care mi se arătase cîndva aici îşi arunca acum din plin umbra asupra noastră. Peter Quint mi se ivise în văz ca o santinelă în faţa unei închisori. Următorul lucru de care mi-am dat seama a fost că se apropiase de fereastră, pe din afară, şi atunci am ştiut că, lipit de geam şi privind fix înăuntru, se oferea vederii chipul livid al damnaţiunii. Afirmînd că în aceeaşi secundă hotărîrea mea a şi fost luată, nu fac decît să reproduc în linii brute cele ce s-au petrecut în mine cînd vedenia mi-a umplut ochii; totuşi, nu cred că vreo altă femeie, pusă într-o asemenea situaţie covîrşitoare, ar fi reuşit, într-un timp mai scurt, să treacă

la acţiune. În însăşi groaza răspîndită de prezenţa aceea imediată mi-a venit ideea unicei acţiuni care se impunea, şi anume ca în timp ce eu vedeam şi înfruntam ceea ce era de văzut şi de înfruntat să procedez în aşa fel încît băiatul să nu-şi dea seama de nimic. Inspiraţia – nu-i pot da altă denumire – venea din simţămîntul meu că prin forţa voinţei, printr-o forţă transcendentă, aş izbuti. Părea că disput Diavolului un suflet omenesc, şi cînd mi-am dat seama de acest lucru am observat că sufletul omenesc – încleştat cu mîini tremurătoare la distanţa braţelor mele întinse – avea o rouă de năduşeală pe o minunată frunte de copil. Chipul de lîngă mine era la fel de palid ca şi cel lipit de geam, şi după o clipă emise un sunet, nu un sunet şoptit sau slab, ci părînd doar să vină de foarte departe – cîteva cuvinte pe care le-am sorbit ca pe-o adiere înmiresmată:

— Da – eu am luat-o.

Cu un geamăt de bucurie, am cuprins copilul în braţe, l-am lipit de mine; şi în timp ce-l strîngeam la piept, simţindu-i în vibraţiile trupuşorului bătăile nebuneşti ale inimii, îmi ţineam ochii pironiţi pe arătarea din fereastră; am văzut-o mişcîndu-se, schimbîndu-şi poziţia. Am asemuit-o cu o santinelă, dar mişcarea înceată cu care se roti îmi evocă o clipă tîrcoalele fiarei care a pierdut urma adulmecată! Focul curajului meu se înteţise atît de vajnic, încît pentru a-l împiedica să răbufnească prea tare trebuia să-i adumbresc flacăra cu palma. Între timp, vedenia se ivise din nou în fereastră, bestia ne fixa, pîndind şi parcă aşteptînd. De astă dată, deplina mea încredere că-i pot ţine piept, precum şi certitudinea că băiatul nu ştie nimic mă îndemnară să urmez:

— De ce ai luat-o?

— Ca să văd ce scrii despre mine.

— Ai deschis plicul?

— L-am deschis.

Îl îndepărtasem uşor pe Miles, şi privirile mi se îndreptau spre faţa lui răvăşită de ruşine, acum, cînd ironia pierise. În sfîrşit, prin triumful cîştigat

de mine se înfăptuise miracolul ca simţurile să-i devină opace, şi comunicarea să fie curmată; ştia că se află în prezenţa a ceva, dar nu ştia ce anume; era cu atît mai puţin conştient că şi eu percep prezenţa şi, mai ales, că ştiu ce văd. Dar ce însemnătate mai avea tot acest vîrtej de încordări cînd, întorcîndu-mi din nou privirile spre fereastră, am văzut doar transparenţa aerului şi am constatat că – prin izbînda mea personală – influenţa malefică se mistuise?! Nu se mai vedea nimic. Cauza era cîştigată şi, de bună seamă, acum puteam obţine *totul*.

— Şi n-ai găsit nimic, am izbucnit cu entuziasm.

Scutură din cap posomorît, îngîndurat:

— Nimic.

— Nimic, nimic! aproape că strigam de fericire.

— Nimic, nimic! repetă el cu amărăciune.

I-am sărutat fruntea; era muiată de transpiraţie.

— Şi ce-ai făcut cu scrisoarea?

— Am ars-o.

— Ai ars-o? Mi-am spus în sinea mea: „Acum, sau niciodată!“ şi am continuat: Aşa procedai şi la şcoală?

O, ce adîncuri a răscolit această întrebare!

— La şcoală?

— Ai luat scrisori?… sau alte lucruri?

— Alte lucruri? Părea că se căzneşte să facă o asociere foarte îndepărtată, care i se contura în minte numai sub presiunea îngrijorării. Pînă la urmă, gîndul prinse formă: Adică am *furat*?

Am simţit că roşesc pînă la rădăcina părului şi în acelaşi timp mă întrebam ce anume e mai bizar: să pui o astfel de întrebare unui *gentleman*, sau să-l vezi acceptînd-o cu o îngăduinţă care dădea măsura întregii lui decăderi?

— De asta nu te mai poţi întoarce la şcoală?

Singura lui reacţie fu o vagă şi melancolică surpriză.

— Ştiai că nu mă mai pot întoarce?

— Ştiu totul.

La aceste cuvinte, îmi aruncă o privire foarte lungă şi foarte stranie.

— Totul?

— Totul. Aşadar, ai…? nu puteam rosti din nou cuvîntul.

Miles putu însă, cu multă simplitate.

— Nu. N-am furat.

Faţa mea îi arăta, bănuiesc, că îi acord deplină crezare; dar mîinile – împinse doar de pură tandreţe – îl zgîlţîiau, silindu-l parcă să-mi răspundă de ce, din moment ce nu exista nici un motiv, mă condamnase la luni întregi de tortură.

— Atunci, ce-ai făcut?

Cuprins de o suferinţă nedesluşită, îşi plimbă privirile de jur împrejurul tavanului şi răsuflă de două-trei ori, cu greutate. Parcă zăcea în fundul mării şi-şi înălţa ochii către o licărire verzuie de lumină crepusculară.

— Da, ştii… am spus unele lucruri.

— Asta-i tot?

— Ei au socotit că-i de ajuns.

— Ca să te dea afară?

Niciodată, cred, vreo persoană „dată afară“ n-a avut mai puţine explicaţii de oferit decît acest mic personaj aflat în faţa mea. Părea să-mi cîntărească întrebarea, dar într-un mod foarte detaşat şi aproape neajutorat:

— Ei, se vede că n-ar fi trebuit să le spun.

— Dar cui le-ai spus?

Făcea un vizibil efort să-şi amintească, dar renunţă… îi dispăruse din memorie.

— Nu ştiu!

Aproape că-mi surîse în dezolarea înfrîngerii lui, care în clipa aceea era atît de totală, încît ar fi trebuit să mă oprească. Dar eram plină de fumuri –

eram orbită de victorie –, deşi însuşi efectul care sperasem să-l apropie de mine nu făcea decît să ne îndepărteze.

— Le-ai spus tuturor? am întrebat.

— Nu; le-am spus numai… scutură îndurerat din cap. Nu-mi mai amintesc numele.

— Au fost atît de mulţi?

— Nu – numai cîţiva. Cei care-mi plăceau.

Cei care-i plăceau? În loc să ies la lumină, îmi părea că orbecăiesc într-o beznă şi mai profundă, iar în clipa următoare, din înseşi adîncurile milei mele, tîşni, ca un strigăt de alarmă, îndoiala dacă nu cumva e nevinovat. Era o îndoială năucitoare, abisală, căci dacă el ar fi fost nevinovat, atunci ce eram *eu*? Paralizată, atît cît dură scurta străfulgerare a acestei întrebări, i-am dat puţin drumul şi, cu un adînc suspin de uşurare, se întoarse din nou cu spatele la mine; văzîndu-l iarăşi în faţa ferestrei transparente, am simţit dureros că nu mai am cum să-l împiedic.

— Şi ei au repetat ce le-ai spus? am întrebat după o clipă.

În scurt timp, se distanţase de mine, respirînd încă greu şi avînd aerul – de astă dată fără să se arate însă mînios – că e ţinut prizonier, împotriva voinţei lui.

Scrută iarăşi, aşa cum mai făcuse o dată, ziua tulbure, de parcă din tot ce-l susţinuse pînă acum nu-i mai rămăsese decît o teamă inefabilă.

— Da, îmi răspunse totuşi, probabil că au repetat. Celor care le plăceau *lor*, adăugă.

Ieşise la iveală mai puţin decît mă aşteptam; dar mi-am continuat speculaţiile:

— Şi lucrurile au fost date în vileag?

— Profesorilor? Da! replică foarte simplu. Dar n-aş fi crezut că or să comunice acasă.

— Profesorii? N-au făcut-o – n-au comunicat nimic. De asta te întreb.

Îşi întoarse din nou spre mine feţişoara frumoasă, înfierbîntată.

— Da, erau lucruri prea urîte.

— Prea urîte?

— Cele pe care le spuneam eu uneori. Prea urîte ca să le scrie acasă.

Nu pot reda în cuvinte patosul sublim al contradicţiei imprimate unei asemenea convorbiri de către un asemenea vorbitor; ştiu numai că în clipa următoare m-am auzit pe mine izbucnind cu o vigoare lipsită de eleganţă:

— Prostii! Dar cele ce-am adăugat pe dată au avut, cred, o rezonanţă destul de severă: Dar ce anume ai spus?

Severitatea mea se adresa în întregime celui care-l judecase, călăului; dar îl făcu să se îndepărteze din nou, iar mişcarea lui mă făcu pe *mine* să mă năpustesc dintr-o săritură asupră-i, scoţînd un strigăt pe care n-am putut să-l înăbuş. Pentru că acolo, la geam, ca şi cum ar fi vrut să-i curme destăinuirea şi să-i zăgăzuiască răspunsul, se afla hidosul creator al dezastrului nostru: chipul livid al damnaţiunii. Cînd mi-am văzut triumful năruit, m-a năpădit un val de greaţă şi totodată m-am simţit iarăşi gata de luptă, astfel încît saltul meu nu făcu decît să mă trădeze. Chiar în timp ce acţionam, l-am văzut pe Miles că începe să presimtă şi, dîndu-mi seama că şi acum merge tot pe ghicite, iar fereastra rămăsese pentru ochii lui tot străvezie, m-am lăsat pradă impulsului de a-i converti această culme a deznădejdii în însăşi dovada eliberării lui.

— De data asta, nu! De data asta, nu! De data asta, nu! am strigat nălucii, încercînd să strîng copilul la piept.

— Dînsa e aici? gîfîi Miles, încercînd să prindă cu ochii lui nereceptivi direcţia cuvintelor mele.

Apoi, cînd, cutremurată de acest straniu „dînsa“, am repetat, ca un ecou, dintr-o singură suflare: „Domnişoara Jessel, domnişoara Jessel!“, mă înghionti cu o furie bruscă.

Am înţeles, cu stupefacţie, pricina bănuielii lui – se gîndea la o urmare a felului în care procedasem cu Flora –, dar asta mă îndemna doar să-i arăt că lucrurile nu stau chiar aşa de rău.

— Nu-i domnişoara Jessel! E altcineva la fereastră – drept în faţă! E *acolo* – mişelul hîd, e acolo pentru ultima oară!

La aceste cuvinte, după o secundă în care-şi suci capul asemenea unui cîine dezorientat adulmecînd o urmă, pentru ca apoi să-l zvîrle înainte frenetic, căutînd aer şi lumină, se repezi la mine ca turbat, buimăcit, holbîndu-se zadarnic în toate direcţiile şi neizbutind să vadă nimic, deşi eu simţeam cum se prelinge ca o miasmă otrăvită şi umple întreaga încăpere prezenţa aceea atotcuprinzătoare, nimicitoare.

— E dînsul?

Eram atît de hotărîtă să obţin toate dovezile, încît am forţat porţi deschise pentru a-l provoca.

— Pe cine înţelegi prin „dînsul“?

— Peter Quint – diavoliţo!

Îşi răsuci din nou capul, într-un spasm de implorare?

— *Unde-i*?

Îmi sună încă în urechi ecoul dăruirii de sine cu care a rostit hîdul nume şi tributul adus devotamentului meu.

— Ce importanţă mai are dînsul acum, copilul meu – ce importanţă mai poate avea vreodată? Eşti *al meu*, am strigat uitîndu-mă spre fiară, şi el te-a pierdut pentru totdeauna! Apoi, ca să-mi ilustrez opera, i-am arătat lui Miles: Acolo, acolo!

Dar el mi se smucise din nou din mîini, scrutase, sfredelise şi nu văzuse nimic decît lumina potolită a zilei. Izbit de pierderea care mă umplea pe mine de atîta mîndrie, scoase un răcnet ca de fiinţă azvîrlită într-o prăpastie, şi forţa cu care l-am înşfăcat putea fi aceea cu care l-aş fi prins în braţe, în timp ce cădea. Îl prinsesem, da, şi-l strîngeam – e lesne de închipuit cu cîtă patimă; dar după un minut am început să simt ce strîng în braţe. Eram singuri, învăluiţi în lumina potolită a zilei, şi micuţa lui inimă, văduvită, îşi oprise bătăile.

1. Un motiv în plus (fr.).
2. Aluzie la romanul de groază *Misterele lui Udolpho*, aparţinînd scriitoarei engleze Ann Radcliffe (1764-1822).
3. O milă = 1.609 m.
4. Roman publicat în 1751, în care cunoscutul romancier englez Henry Fielding (1707-1754) face o interesantă analiză a vieţii conjugale şi totodată o incursiune în lumea interlopă a Londrei.
5. Aluzie la legenda biblică potrivit căreia tînărul David îi cînta din harpă regelui Saul pentru a-i alunga amărăciunea.